Sv. Alfonz Mária Liguori C. Ss. R.

CESTA LÁSKY

Návod dušiam, ako milovať Ježiša Krista

Preložil: P. Ľudovít Michalovič C. Ss. R.

Bratislava 1948

ÚVOD

Sv. Alfonza Máriu z Liguori pozná na Slovensku málokto. Jeho knihy sa vydávajú v iných krajinách v ohromných nákladoch, vychádzajú v tisícoch vydaní.

Synovia Alfonzovi — redemptoristi — s krížom na prsiach stáli a stoja vari na všetkých kazateľniciach slovenských kostolov.

Sú a majú byť tam, kde je pôda najtvrdšia, kde rastie najviac buriny a kde sa hriech najviac zahryzol do duši. Kam nik nechce ísť, ta musia ísť oni, synovia najhorlivejšieho učiteľa.

Viem, misie sú požiar. Vatra vzbĺkne. Smädné duše sa napijú zo studní večného života. Zamyslia sa nad sebou, zastavia sa nad priepasťou, kde zúri oheň, spaľujúci kosti a špik.

Ale misionári odídu. Spomienky vyblednú. Život ide ďalej. Strhujúci, krásny i ošklivý, radostný i smutný, život lásky i nenávisti, božský i satanský, priepastne hlboký, ako hlboký je ľudský duch.

Požiar dohasína. Vatru udusí popol všednosti.

Treba požiar živiť. Dajte dušiam trvalú stravu. Naučte duše milovať. Nie svet. Nie jeho radosti. Nie rozkoše. Nie slávu. Nie bohatstvo. Koniec toho je smrť. To všetko človek zanechá v poslednom záchveve života. Naučte dušu milovať. Nie telo a krv. V tom je peklo.

Človek musí mať voľačo rád. Alebo tvory, alebo Tvorcu. Keď nebude milovať tvory, istotne venuje všetku lásku svojmu Bohu. Ale, Bože môj! To je práve strašné. Milujeme, čo pominie. Zabúdame na Toho, ktorý je život.

Pane, nech poznám seba, nech poznám i Teba! Tvoja krása nepení krv, lebo je božská. Tvoje radosti nezanechávajú prázdnou, lebo sú večné, Tvoj bozk nepoškvrňuje, lebo je čistý. Ó, večná krása, neskoro som Ťa poznal, neskoro si Ťa zamiloval.

Tieto myšlienky ma viedly pri prekladaní knihy môjho duchovného otca. Chcem dať našim misionárom najvernejšieho sprievodcu na ich misijných cestách, nášmu dorastu najvyšší ideál a dušiam najhlbší prameň duševnej radosti, opravdivého šťastia a oslňujúceho svetla v noci dvadsiateho storočia. Sv. Alfonz nazýva túto knižočku svojím najnábožnejším a najužitočnejším dielom. Jej pôvodný názov — Pratica di amar Gesú Cristo — ťažko preložiť do slovenčiny výstižným slovom. Preto som zvolil nadpis: Cesta lásky. Sv. Alfonz končí svoje dielo krátkou básňou. Nepokúsil som sa ju preložiť. Končím vlastnými veršami, ktoré sú ozvenou duševných zážitkov pri prekladaní a čítaní myšlienok Alfonza, svätca a uznávaného básnika.

Mám jediné želanie: Nech mi dobrotivý Boh dopraje, aby som svojou prácou zapálil aspoň jedno srdce spaľujúcou láskou k Ježišovi, a budem spokojný, lebo som nežil nadarmo.

Rožňava, na sviatok sv. Františka Saleského, roku Pána 1948.

Ľudovít Michalovič,
C. Ss. R.

Hlava prvá.

Ako si Ježiš Kristus zaslúži, aby sme Ho milovali, a to pre lásku, ktorú nám osvedčil vo svojom utrpení.

1. Všetka svätosť a dokonalosť duše je v milovaní Ježiša Krista, nášho Boha, nášho najvyššieho dobra a nášho Spasiteľa. **Kto mňa miluje, toho bude milovať môj večný Otec.— ... lebo sám Otec vás miluje, keďže vy ste milovali mňa** (Jn 16, 27). Niektorí, vraví sv. František Saleský, vidia zbožnosť a dokonalosť v prísnosti života, iní v modlitbe, niektorí v častom prijímaní sviatostí, iní konečne v almužne. Ale všetci sa mýlia. Dokonalosť je v milovaní Boha z celého srdca.[1]

Apoštol píše: — **Nadovšetko však (majte) lásku, ktorá je spojivom dokonalosti.** (Kol 3, 14). Je to láska, ktorá sjednocuje a udržuje všetky čnosti, ktoré robia človeka dokonalým. Preto hovorí sv. Augustín: — Miluj a rob, čo chceš![2] — Láska naučí dušu, ktorá miluje Boha, aby sa nedopustila ničoho, čo by sa Mu neľúbilo, a naopak, aby robila všetko, čo sa Mu ľúbi.

2. Či vari Boh nezasluhuje všetku našu lásku? Veď predsa od večnosti nás miloval. (Porov. Jer 31, 3). Človeče, vraví Pán, vedz, že ja **som** bol prvý, ktorý som ťa miloval. Ešte si nebol na svete, ba ešte ani svet nejestvoval, a ja som ťa už miloval. Milujem ťa, odkedy som Bohom. Odkedy som miloval seba samého, miloval so tiež teba. Preto celkom odôvodnene odpovedala sv. panna Agnesa, keď jej ponúkali pozemských ženíchov, uchádzajúcich sa o jej lásku: — Inému milému

som už zaviazaná![3] — Odíďte, milovníci tohto sveta, prestaňte sa uchádzať o moju lásku! Môj Boh si ma prvý zamiloval, keďže ma miloval od večnosti. Je teda spravodlivé, aby som Mu venovala všetky svoje náklonnosti a okrem Neho nemilovala nikoho.

3. Keďže Boh videl, že ľudí si možno najlepšie získať dobrodeniami, rozhodol sa pripútať ich k svojej láske prostredníctvom svojich darov. Preto povedal: — **Sväzkami ľudskými priťahoval som ich, väzbami lásky** (Oz. 11, 4). Týmito putami boly všetky dary Božie v človekovi. Keď Boh obdaril dušu schopnosťami podľa svojho obrazu — pamäťou a vôľou — a keď vyzbrojil telo smyslami, stvoril pre človeka nebo i zem a toľko iných vecí: nebesá, hviezdy, obežnice, moria, rieky, pramene, hory, údolia, roviny, nerasty, plody a toľko druhov zvierat — to všetko z lásky k človekovi, aby všetko slúžilo jemu a aby človek z vďačnosti za tieto dary miloval Boha. — Nebo i zem, volá vzrušene sv. Augustín, a všetko ostatné tvorstvo ma povzbudzuje, aby som Ťa miloval[4]. — Pane môj, všetko, čo vidím na nebi a na zemi, všetko mi rozpráva o Tvojej láske a povzbudzdje ma, aby som Ťa miloval, lebo všetky tieto veci svedčia, že si ich stvoril z lásky ku mne. Keď sa opát Ranze, zakladateľ trapistov, zadíval zo svojej pustovne na hory, pramene, na nebo, keď videl kvetinku, zakaždým cítil, ako ho tieto stvorenia roznecujú k milovaniu Boha, ktorý ich stvoril z lásky k nemu[5]).

4. To isté pociťovala aj sv. Mária Magdaléna z Pazzis. Každá kvetinka v rukách jej bola šípom lásky Božej, takže volávala: — Boh teda od več-

nosti zamýšľal stvoriť túto kvetinku z lásky ku mne.[6] — Boly to šípy, ktoré ju sladko zraňovaly a spojovaly viac s Bohom. Sv. Terézii sa zdalo, že jej stvorenia robia výčitky, že tak málo miluje Tvorcu, ktorý ich všetky stvoril, aby Ho miloval.[7]

O istom pustovníkovi sa rozpráva pekná udalosť. Keď s paličkou v ruke kráčal poľom, zdalo sa mu, ako by ho rastlinky vinily z nevďačnosti voči Bohu. Láskou roznietený ich poklepával paličkou a hovorieval im: — Mlčte, mlčte! Viníte ma z nevďačnosti, hovoríte mi, že vás Boh stvoril z lásky ku mne, a ja že Ho nemilujem. Ale rozumiem vám. Mlčte, mlčte! Už mi viac nevyčitujte![8]

5. Boh sa však neuspokojil tým, že nám dal všetky tieto krásne tvory. Aby si získal všetku našu lásku, zašiel v láske tak ďaleko, že sa nám celý daroval. Večný Otec sa rozhodol, že nám dá svojho vlastného a jediného Syna: — **Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna** (Jn 3, 16). Boh videl, že sme boli všetci mŕtvi a hriechom pozbavení Jeho milosti. A čo urobil? Z nesmiernej, áno — ako píše Apoštol — z prílišnej lásky poslal svojho milovaného Syna, aby zadosťučinil za nás a tak nám vrátil život, o ktorý nás pripravil hriech: —... **vo svojej veľkej láske, ktorou si nás zamiloval, oživil nás s Kristom, lebo sme boli mŕtvi svojimi priestupkami** (Ef 2, 4). A keď nám dal Syna a neodpustil Synovi, aby odpustil nám, dal nám spolu s Ním všetko dobré, svoju milosť, svoju lásku a nebo, lebo všetky tieto dobrá sú istotne menšie ako Syn. — **Keď on neušetril vlastného Syna, ale vydal ho v obeť za nás**

všetkých, akože by nám s ním nebol všetko daroval? (Rim 8, 32).

6. Ale aj Syn sa nám celý daroval: — ... **ktorý si ma zamiloval a seba samého vydal v obeť za mňa** (Gal 2, 20). Aby nás vyslobodil od večnej smrti a vrátil nám milosť Božiu a stratené nebo, stal sa človekom a priodel sa telom, aké máme my: — **A toto Slovo sa stalo telom** (Jn 1, 14). Hľa, ako sa Boh ponížil: — ... **nemyslel si, že sa musí pridržiavať svojej rovnosti s Bohom, lež pozbavil sa jej, prijal na seba prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ostatným ľuďom a aj navonok pokladaný (iba)** za človeka (Flp 2, 6 n). Pán sveta sa tak ponižuje, že berie na seba podobu služobníka a podrobuje sa ľudským biedam.

7. Ale najviac nás udivuje, že hoci nás mohol spasiť bez toho, žeby trpel a umrel, predsa si vyvolil život zarmútený a opovrhnutý, smrť trpkú a potupnú, smrť na kríži, nástroji hanby, určenom zločincom: — **Uponížil sa a bol poslušný až po smrť, a to po smrť na kríži** (Flp 2, 8). Keď nás mohol vykúpiť bez utrpenia, prečo si teda vyvolil smrť, a to na kríži? Vyvolil si ju, aby nám ukázal svoju lásku: — **Kristus nás miloval a seba samého vydal za nás** (Ef 5, 2). Pretože si nás zamiloval, podvolil sa bolestiam, pohŕdaniam a ukrutnejšej smrti, akú vôbec vytrpel niektorý človek na zemi.

8. Práve preto zvolal sv. Pavol, veľký milovník Ježiša Krista: — **Láska Kristova nás podnecuje** (2 Kor 5, 14). Apoštol chce povedať, že nie natoľko to, čo Ježiš Kristus vytrpel, ako skôr láska, ktorú nám v utrpení osvedčil, nás zaväzuje a akosi núti, aby sme Ho milovali. Sv. František Saleský rozvíja ďalej Apoštolove slová: — Keď uvažujeme,

že Ježiš, pravý Boh, nás tak miloval, že podstúpil za nás smrť, a to smrť na kríži, či to neznačí toľko, ako mať srdcia pod lisom a cítiť sa mocne stlačenými, takže láska vyráža silou, ktorá je tým mocnejšia, čím je lahodnejšia?[9] — To sú krásne slová. Ale ešte krajšími pokračuje: — Ach, prečože sa teda netúlime k Ježišovi ukrižovanému, aby sme s Ním na kríži zomreli, keď On chcel na ňom umrieť z lásky k nám? Objímam Ho, mal by každý z nás povedať, a nikdy viac sa Ho už nespustím. Umriem s Ním a spálim sa v plameňoch Jeho lásky. Ten istý oheň spálil tohto Božského Tvorcu a Jeho biedne stvorenie. Môj Ježiš sa mi dáva celý i ja sa dávam celý Jemu. Chcem žiť a umrieť na Jeho srdci. Ani život, ani smrť ma neodlúčia od Neho. Ó, večná láska, moja duša Ťa hľadá a naveky sa Ti zasväcuje. Príď, Duchu Svätý, a zapáľ naše srdcia svojou láskou! Alebo milovať, alebo zomrieť! Zomrieť každej inej láske, aby som žil láske Ježišovej. Ó, Spasiteľu mojej duše, daj, nech večne spievam: Nech žije Ježiš, ktorého milujem; milujem Ježiša, ktorý žije na večné veky.[10]

9. Taká veľká bola láska Ježiša Krista k ľuďom, že Mu vnútila na pery túžbu po hodine smrti. Či im mohol lepšie dokázať svoju príchylnosť? Ó, ako sa rozcítil Ježiš, keď za svojho pozemského života povedal: — **Ale krstom mám byť pokrstený, a ako ma (úzkosť) sviera, kým sa to nevykoná!** (Lk 12, 50). — Mám byť pokrstený svojou vlastnou krvou a ako ma zraňuje túžba, aby čo najskôr prišla hodina môjho umučenia, aby človek čo najskôr poznal moju lásku k nemu. Preto sv. Ján píše o tej noci, v ktorej mal Ježiš začať svoje utr-

penie: — **Ježiš vedel, že mu prišla hodina odísť s tohto sveta k Otcovi, a keďže miloval svojich, ktorí boli na tomto svete, až do konca im preukazoval svoju lásku** (Jn 13, 1). Božský Vykupiteľ nazýva tú hodinu svojou, lebo čas Jeho smrti bol pre Neho čas túžobne očakávaný. Veď chcel dať ľuďom posledný dôkaz svojej lásky, keď sa chystal zomrieť za nich na kríži, bolesťami celkom preniknutý.

10. Ale čo priviedlo Boha k tomu, že umrel ako odsúdenec na kríži medzi dvoma zločincami s takou potupou svojej Božskej velebnosti? — Kto to urobil? — pýta sa sv. Bernard. A hneď si odpovedá: — Urobila to láska, ktorá nepozná hodnosti[11]. — Áno, láska, ktorá sa chce dať poznať, nehľadá, čo viac prislúcha dôstojnosti milujúceho, ale čo viac prispieva, aby sa zjavila milovanému. Právom teda zvolal sv. František z Pauly pri pohľade na Ukrižovaného: — Ó, láska, ó, láska, ó, láska![12] — Keď pozorujeme Ježiša na kríži, mali by sme aj my všetci rozplamenení takto zvolať: — Ó, láska, ó, láska, ó, láska!

11. Ktože by mohol uveriť, že všemohúci, najvýš blažený Boh a Pán všetkého, tak veľmi miloval človeka, že sa zdá, ako by bol celý bez seba z lásky k nemu, keby nás viera o tom neuisťovala? — Videli sme, že Múdrosť sama, to je večné Slovo, zošalela z prílišnej lásky k ľuďom — povedal sv. Vavrinec Justiniáni[13]. Tak isto vravela vo vytržení sv. Mária Magdaléna z Pazzis, keď držala v rukách obraz Ukrižovaného: — Áno, Ježišu môj, Ty si bláznom z lásky. Vravím to a budem to stále opakovať: Môj Ježišu, Ty si pochabý z lásky![14] — Ale nie, vraví sv. Dionýz

Areopagita, to nie je bláznovstvo, ale zvyčajný prejav lásky Božej, že milujúci úplne zabúda na seba, aby sa celkom daroval milovanému: — Láska Božia pôsobí vytrženie[15].

12. Ó, keby sa ľudia pri pohľade na Ježiša ukrižovaného odhodlali uvažovať o Jeho láske ku každému z nich! — Táto láska, hovorí sv. František Saleský, nedala by im pokoja, kým by sa sami nezapálili pohľadom na plamene, ktoré blčia v srdci Vykupiteľovom. Či nie je to šťastie, smieť byť spaľovaný tým istým ohňom, ktorým je spaľovaný sám Boh? A či je to nie šťastie, byť spojený s Bohom putami lásky?[16]

Sv. Bonaventúra nazval rany Ježiša Krista ranami, ktoré prerážajú srdcia najneciteľnejšie a rozplameňujú duše najstudenejšie[17]. Aké šípy vyrážajú z tých rán, že zraňujú srdcia najtvrdšie! Aké plamene vyšľahujú z horiaceho srdca Ježiša Krista, že rozplameňujú srdcia najstudenejšie! Aké putá z otvoreného boku, že vedia spútať srdcia najneskrotnejšie!

13. Ctihodný P. Avilla bol tak mocne uchvátený láskou k Ježišovi Kristovi, že nezabudol vo všetkých kázňach pripomenúť Jeho lásku k nám. V jednom rozjímaní o láske tohto najmilostivejšieho Vykupiteľa k ľuďom dáva výraz neobyčajne žeravým citom. Nakoľko sú veľmi krásne, chcem ich tu použiť. Hovorí takto:

14. Vykupiteľu, Ty si tak miloval človeka, že kto uvažuje o tejto láske, nemôže nič iné robiť, ako Ťa milovať, lebo Tvoja láska robí srdciam násilie, ako vraví Apoštol: — Láska Kristova nás podnecuje. — Dôvodom lásky Ježiša Krista k ľuďom je Jeho láska k Bohu. Preto povedal pri poslednej

večeri: Aby svet poznal, že milujem Otca, vstaňme, poďme! — Ale kam? — Zomrieť za ľudí na kríži.

15. Nijaký rozum nemôže zmerať veľkosť ohňa, ktorý horí v srdci Ježiša Krista. Keby Mu bolo bývalo rozkázané podstúpiť smrť nie raz, ale tisíckrát, bol by mal toľko lásky, že by bol podstúpil všetky. A keby Mu bolo bývalo rozkázané, aby miesto smrti jedinej za všetkých ľudí, umieral za spásu každého zvlášť, bol by to urobil za každého, ako to urobil za všetkých. A keby bolo bývalo treba, aby čnel na kríži až do súdneho dňa, bol by tak urobil s tou istou láskou, s akou čnel na kríži tri hodiny. Ježiš Kristus nás teda ďaleko viac miloval, ako za nás trpel. Ó, láska Božia, Ty si bola oveľa väčšia, než si sa ukázala. Ukázala si sa veľkou navonok, lebo rany a krv nám rozprávajú o veľkej láske, ale nevyjadrujú jej celú veľkosť. Ona bola oveľa väčšia vnútri, ako sa ukázala navonok. Bola to jedna kvapka, ktorá sa vynorila z onoho veľkého mora nesmiernej lásky. Položiť život za priateľov je najväčší dôkaz lásky. Ale ani tento dôkaz nestačil Ježišovi Kristovi.

16. Toto je tá láska, ktorá dojíma zbožné duše a naplňuje ich úžasom, keď sa im dáva poznať. Z nej pochádza to zanietenie mysle, túžba po mučeníctve, útecha v utrpení, radosť na žeravom železe, baženie po mukách, radosť z toho, čoho sa obáva, a objatie toho, čoho sa svet hrozí. Sv. Ambróz hovorí, že duša, zasnúbená s Ježišom Kristom na kríži, nič nepokladá za vznešenejšie, ako nosiť na sebe znamenie Ukrižovaného.

17. Čímže Ti splatím, môj Miláčik, túto Tvoju lásku? Je spravodlivé, aby krv bola splatená

krvou. Kiežby mi bolo dopriate, aby som vycedil svoju krv s touto červenou krvou na tomto kríži! Ó, svätý kríž, prijmi aj mňa do svojho náručia! Rozviň sa, koruna, naširoko, aby som aj ja mohol do teba vložiť svoju hlavu! Ó, klince, zanechajte tieto nevinné ruky môjho Pána a prebodnite moje srdce sústrasťou a láskou! Prečože si, môj Ježišu, vraví sv. Pavol, prečože si umrel? Aby si panoval nad živými i mŕtvymi nie trestami, ale láskou: — **Kristus práve nato zomrel a nato ožil, aby vládol aj nad mŕtvymi aj nad živými** (Rim 14, 9).

18. Ó, Ty dobyvateľ sŕdc, sila Tvojej lásky obmäkčila ešte aj tak tvrdé naše srdcia. Ty si zapálil celý svet svojou láskou. Ó, najmúdrejší Pane, opoj aj naše srdcia týmto vínom, rozniet ich týmto ohňom a zraň ich týmto šípom svojej lásky! Tvoj kríž je strelou, ktorá zraňuje srdcia. Nech vie celý svet, že moje srdce je zranené. Ó, najsladšia moja láska, čo si urobila? Prišla si ma uzdraviť, a Ty si ma zranila! Prišla si, aby si ma naučila žiť, a urobila si zo mňa ako by pochabého! Ó, najmúdrejšia pochabosť, bez Teba už nechcem žiť! Pane, čokoľvek vidím na kríži, všetko ma pozýva k milovaniu. Drevo, podoba, rany Tvojho Tela a nadovšetko Tvoja láska ma zve, aby som Ťa miloval a oči s Teba nespúšťal.

19. Aby sme však dosiahli dokonalú lásku k Ježišovi Kristovi, musíme použiť primeraných prostriedkov. Sv. Tomáš Aquinský naznačuje tieto:[18]

1. pamätať stále na všeobecné a zvláštne dobrodenia Božie,

2. uvažovať o nekonečnej dobrote Božej, ktorá

je vždy ochotná dobre nám činiť, stále nás miluje a hľadá u nás vzájomnú lásku.

3. chrániť sa starostlive každej i najmenšej veci, ktorá sa Mu neľúbi,

4. zrieckť sa všetkých smyselných dobier: bohatstva, cti a smyselných radostí.

P. Tauler[19] pripojuje ešte jeden veľký prostriedok, to je uvažovať o umučení Ježiša Krista.

20. Kto môže poprieť, že zo všetkých pobožností je pobožnosť k Umučeniu Ježiša Krista najužitočnejšia a Bohu najmilšia? Ona najviac útechy dodá hriešnikom, ona najviac rozplameňuje milujúce duše. A odkiaľ nám plynú tak veľké dobrá, ak nie z Umučenia Ježiša Krista? Odkiaľ máme nádej v odpustenie, silu proti pokušeniu, nádej, že sa dostaneme do neba? Odkiaľ tak mnohé osvietenia, tak láskyplné volania, také predsavzatia zmeniť život, tak veľké túžby zasvätiť sa Bohu, či nie z Umučenia Ježiša Krista? A preto plným právom Apoštol preklína toho, kto Ježiša Krista nemiluje: — **Ak niekto nemiluje Pána (nášho Ježiša Krista), nech je prekliaty!** (1 Kor 16, 22).

21. Sv. Bonaventúra hovorí, že niet pôsobivejšej pobožnosti, ktorou by sme svoju dušu posvätili, ako rozjímanie o umučení Ježiša Krista. Preto radí aby sme každý deň uvažovali o jeho Umučení, ak chceme silnieť v láske Božej: — Ak chceš pokročiť, denne uvažuj o umučení Kristovom. Nič totiž tak nepôsobí v duši všeobecnú svätosť, ako rozjímanie o utrpení Ježiša Krista[20]. — A už prv povedal sv. Augustín, že viac ceny má jedna slza, vyronená pri spomienke na Umučenie, ako pôst o chlebe a vode každý týždeň[21]. — Preto svätí stále uvažovali o umučení Kristovom. Sv. Fran-

tišek Assiský sa stal týmto uvažovaním serafínom lásky. Raz ho navštívil istý šľachtic. Sv. František práve žalostne plakal a hlasne bedákal. Keď sa ho šľachtic opýtal, prečo plače, odvetil: — Oplakávam bolesti a potupenie svojho Pána. Čo ma však najviac núti k plaču, je to, že ľudia, pre ktorých toľko trpel, na to zabúdajú. — A rozplakal sa ešte viac. Šľachtic bol taký dojatý, že musel plakať s ním. Kedykoľvek svätý počul bľačať baránka alebo uzrel voľačo, čo mu pripomínalo zraneného Ježiša, hneď ronil hojné slzy. Keď bol chorý a voľakto mu radil, aby si dal predčítať nejakú knihu, odpovedal: — Mojou knihou je Ježiš Ukrižovaný[22]. — Neustále povzbudzoval svojich bratov, aby jednostajne rozjímali o umučení Ježiša Krista. Skupoli píše: — Kto si nezamiluje Boha, keď pozoruje mŕtveho Ježiša na kríži, nezamiluje si Ho nikdy![23]

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ó, večné Slovo, Ty si celých tridsať rokov prežilo v pote a útrapách, obetovalo si krv i život za spásu ľudí, nič si nezabudlo urobiť, aby si si získalo ich lásku. Ako je to možné, že sa ešte nájdu ľudia, ktorí to nevedia a nemilujú Ťa? Ó, Bože, ai ia som jeden z týchto nevďačníkov! Uznávam krivdu, ktorej som sa proti Tebe dopustil. Môj Ježišu, zmiluj sa nado mnou! Obetujem Ti toto svoje nevďačné srdce. Nevďačné, ale ľutujúce. Áno, môj drahý Vykupiteľu, ľutujem za všetky hriechy. Je mi ľúto, že som Tebou pohŕdol. Milujem Ťa celou dušou. Duša moja, miluj Boha, ktorý bol pre teba ako zločinec sviazaný, ako

otrok bičovaný, ktorý sa stal pre teba kráľom potupy a ktorý napokon za teba umrel na kríži ako zločinec.

Áno, môj Spasiteľu, Bože môj, milujem Ťa. Ó, pripomínaj mi stále, čo všetko si za mňa vytrpel, aby som už nikdy nezabudol Ťa milovať. Povrazy, ktoré ste poviazaly Ježiša, pripútajte ma k Ježišovi; tŕne, ktoré ste korunovaly Ježiša, zraňte ma láskou k Ježišovi; klince, ktoré ste prerazily Ježiša, pribite ma na kríž Ježišov, aby som s Ním spokojný žil a umrel. Ó, krv Ježišova, opoj ma svätou láskou. Ó, smrť Ježišova, daj, nech zomriem každej pozemskej náklonnosti. Prerazené nohy môjho Pána, objímam Vás, zachráňte ma pred peklom, ktoré som zaslúžil.

Ježišu môj, v pekle by som Ťa nemohol milovať. Ale ja Ťa chcem milovať neprestajne. Môj milovaný Spasiteľu, spas ma, pripútaj ma k sebe a nedopusť, aby som Ťa voľakedy zasa stratil.

Ó, Mária, útočište hriešnikov a Matka môjho Spasiteľa, príď na pomoc hriešnikovi, ktorý chce milovať Boha a ktorý sa Ti odporúča. Prispej mi pre lásku, s akou sa vinieš k Ježišovi Kristovi!

Ako si Ježiš Kristus zaslúži, aby sme Ho milovali, a to pre lásku, ktorú osvedčil v ustanovení najsv. Sviatosti Oltárnej.

1. — **Ježiš vedel, že mu prišla hodina odísť s tohto sveta k Otcovi, keďže miloval svojich, ktorí boli na tomto svete, až do konca im preukazoval svoju lásku** (Jn 13, 1). — Pred svojím odchodom do neba a pred bolestnou cestou smrti chcel nám dať Ježiš najväčší dôkaz svojej lásky. A tento dôkaz nám dal, keď ustanovil najsvätejšiu Sviatosť Oltárnu. Sv. Bernandín Sienský vraví, že dôkazy lásky v rozhodujúcej hodine smrti oveľa živšie ostávajú v pamäti a bývajú nám oveľa milšie[1]. Priatelia zanechávajú svojim drahým na pamiatku väčšie alebo menšie dary, napr. šaty alebo prsteň. Dar im má pripomínať: Hľa, takto ma voľakedy miloval ten, čo nenávratne odišiel. — Ale, čo si mi Ty, Ježišu, zanechal na pamiatku svojej lásky pred odchodom z tohto sveta? Nezanechal si mi šaty, ani prsteň. Zanechal si mi svoje telo, svoju krv, svoju dušu, svoje božstvo, seba celého. Nič si si neponechal. — Celý sa ti dal, volá sv. Ján Chryzostom, nič si neponechal[2].

2. Snem tridentský vraví, že Ježiš Kristus v Eucharistii ako by vylial všetky bohatstvá lásky, ktoré uchovával pre človeka[3]. Noc, v ktorej mu nepriatelia pripravovali smrť, bola svedkom tohto úžasného zázraku lásky: — ... **v ten večer, keď bol zradený, vzal chlieb a keď vykonal modlitby dobrorečenia, lámal ho a povedal: — Vezmite a**

jedzte! — Toto je telo moje. — (1 Kor 11, 23 n). Ježišovi nestačilo, že sa chystal dať svoj život za nás. Prílišná láska, ktorá blčala v Jeho srdci, prinútila Ho, že ešte pred smrťou vykonal najväčšie dielo, dal nám svoje telo za pokrm[4].

3. Sv. Tomáš nádherne vystihuje túto Sviatosť. Nazýva ju sviatosťou lásky, zárukou lásky[5]. Sviatosťou lásky je táto Sviatosť, lebo len láska prinútila Ježiša Krista, aby sa nám v nej celý daroval. Je zárukou lásky, lebo od tej chvíle nemôžeme pochybovať o Jeho láske, o Jeho prílišnej láske.

Sv. Tomáš nazýva tiež túto Sviatosť láskou lások. Tento dar obsahuje všetky iné dary, ktoré nám Boh udelil, ako stvorenie, vykúpenie, predurčenie k sláve. Ale najsvätejšia Sviatosť nie je len zárukou lásky Ježiša Krista, ale je i zárukou neba. Je nám zárukou budúcej slávy. Sv. Filip Neri volal Ježiša Krista vo Sviatosti Oltárnej len láskou. Keď mu prinášal sv. prijímanie na cestu do večnosti, zvolal: — Hľa, moja láska! Dajte mi moju lásku![6]

4. Prorok Izaiáš si želal, aby boly zverejnené všetky prejavy lásky Božej. Boh mnohorakým spôsobom prejavil svoju lásku, aby si získal našu. Kto by mohol uveriť, že večné Slovo si spravilo príbytok pod spôsobom chleba, aby sa stalo našim pokrmom? A predsa to urobil! — Nezdá sa to bláznovstvom, hovorí sv. Augustín, povedať: Jedzte moje telo a pite moju krv?[7] — Keď Ježiš poodhalil svojim učeníkom túto Sviatosť, ktorú nám chcel zanechať, niektorí neuverili. Opustili Ho so slovami: — **Ako nám tento môže dať jesť svoje telo?** (Jn 6, 53) **a — tvrdá je to reč! Kto ju môže počúvať?** (Jn 6, 61) — Ale na čo si ľudia nemohli

ani len pomyslieť, čo nemohli uveriť, to vymyslela a urobila veľká láska Ježiša Krista. — **Vezmite a jedzte!** — povedal svojim učeníkom a v nich nám všetkým prv, ako by vystúpil na kríž. — Ale akýže je to pokrm, ktorý nám chceš dať, ó, Spasiteľu sveta? Počujem Ťa hovoriť: — **Vezmite a jedzte!** — Toto je telo moje (1 Kor 11, 24). Už viem, Ježišu! Nedávaš nám pokrm pozemský. Dávaš nám seba samého. Dávaš sa nám celý.

5. S veľkou túžobnosťou vzdychal Ježiš, aby sa spojil s našou dušou vo sv. prijímaní: — **Túžobne som si žiadal jesť s vami tohto (veľkonočného) baránka** (Lk 22, 15). — Takto hovoril v tú noc, v ktorej ustanovil túto Sviatosť lásky. — Tak Mu kázala hovoriť Jeho nesmierna láska! — píše sv. Vavrinec Justiniáni[8]. A aby Ho mohol každý bez ťažkosti prijať, zanechal sa nám pod spôsobom chleba. Nezanechal sa v zriedkavom pokrme, ani v pokrme príliš drahom. Vtedy by Ho chudobní nemohli prijímať. Ale nie! Ježiš sa nám chcel zanechať pod spôsobom chleba, ktorý je lacný, takže ho môžu nájsť a prijať všetci v každom svetadiele.

6. Ježiš chce, aby sme túžili po sv. prijímaní. — **Poďte, jedzte chlieb a pite víno, ktoré som vám smiešal!** (Porov. Prís 9, 5). — **Jedzte, priatelia, a pite!** (Porov. Pies 5, [1]). Dokonca nám to rozkazuje: — **Vezmite a jedzte! Toto je telo moje** (1 Kor 11, 24). Tým, čo prídu a budú Ho prijímať, sľubuje nebeskú blaženosť: —... **kto je moje telo a pije moju krv, má (v sebe) život večný** (Jn 6, 55). — **Kto je ten chlieb, bude žiť naveky!** (Jn 6, 59). Tomu, kto by vzdoroval tomuto pozvaniu, vyhráža večnými trestami: — ... **ak nebudete jesť telo**

Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život (Jn 6, 54). Čo naznačuje toto pozvanie, čo dokazuje prisľúbenie, o čom svedčia tieto hrozby? Nie sú výkrikom veľkej túžby, ktorá v Ňom horí, aby sa s nami v tejto Sviatosti spojil?

7. Ale prečo Ježiš toľko túži, aby sme Ho vo sv. prijímaní prijímali? Sv. Dionýz hovorí, že láska túži po spojení a k nemu speje[9]. A sv. Tomáš sa vyslovuje: — Milujúci túžia, aby sa zo dvoch stali jedno[10]. — Priatelia, ktorí sa zo srdca milujú, chceli by byť tak spojení, žeby tvorili jedného človeka.

Či Boh nemiluje nekonečne viac ako ľudia? Táto láska sa nespokojila tým, že sa ľuďom dala vo večnom kráľovstve, ale spojila sa s ľuďmi čo najvnútornejšie už na tejto zemi. To sa stalo vtedy, keď sa nám dala vo Sviatosti pod spôsobom chleba. **Tu stojí ako by za stenou a pozoruje nás úzkymi mrežami.** (Porov. Pies 2, 9). My Ho, pravda, nevidíme, ale On nás veľmi dobre vidí, lebo je tu skutočne prítomný. Je prítomný, aby sa s nami spojil, ale skrýva sa, aby sme po Ňom túžili. Pred odchodom do vlasti sa nám chce dať celý a celý sa s nami spojiť.

8. Ani tým nemohol uspokojiť svoju lásku, že sa daroval ľudskému pokoleniu vo svojom vtelení a utrpení. Nespokojil sa, že zomrel za všetkých na kríži. Chcel ešte viac. Hľadal prostriedok, aby sa mohol dať celý každému z nás. Preto ustanovil najsv. Sviatosť Oltárnu, lebo v nej sa s nami čo najdokonalejšie spojuje: **Kto je moje telo... ostáva vo mne a ja v ňom** (Jn 6, 57). Toto spojenie nie je len citové, ale pravé a skutočné. Sv. František Saleský hovorí: — Nikde sa Spasiteľ ne-

ukazuje takým nežným, a láskyplným, ako v tomto diele nesmiernej lásky, kde sa temer ničí, ak to môžeme povedať, a stáva sa pokrmom, aby prenikol naše duše a spojil sa so svojimi vernými[11]. — Sv. Ján Chryzostom vraví, že sa Ježiš Kristus chcel s nami tak úzko spojiť, aby sme boli jedno[12].

9. — Ó Bože, Milovník našich duší, modlí sa sv. Vavrinec Justiniáni, touto Sviatosťou si chcel dosiahnuť, aby Tvoje srdce tvorilo s naším jedno srdce, nerozlučne spojené. Ó, podivné milovanie Tvoje, Pane Ježišu, ktorý si nás chcel tak začleniť do svojho tela, žeby sme mali s Tebou jedno srdce a jednu dušu nerozlučne spojené[13]. V tejto Sviatosti vystupňoval Ježiš svoju lásku na najvyššiu mieru, lebo sa nám dal, sa s nami dokonale spojil, ako sa spojuje pokrm s tým, kto ho požíva[14].

Ježiš má v tomto spojení nesmierne zaľúbenie. Raz povedal po sv. prijímaní svojej vernej služobníčke Margite z Yprov: — Viď, dcéra moja, toto krásne spojenie medzi nami! Miluj ma teda a buďme vždy v láske spojení a už sa viac nerozlúčme[15]!

10. Buďme presvedčení, že duša nemôže urobiť a ani si len pomyslieť voľačo, čo by sa Ježišovi viac ľúbilo, ako keď Ho prijíma s náležitou prípravou do svojho srdca. Tento Božský hosť má v tom veľké zaľúbenie. Po tomto spojení túži náš zaľúbený Pán. Povedal som: s náležitou prípravou, nie hodnou! Keby sa požadovala hodná príprava, ktože by Ho mohol prijímať. Len druhý Boh! Požaduje sa príprava, akej je schopné biedne stvorenie, priodeté nešťastným telom Adamovým. Keď hovoríme všeobecne, zadosťučiní tejto požiadavke ten, kto Ho prijíma v milosti Božej a má

horúcu túžbu milovať Ježiša. Sv. František Saleský vraví krásne: — Len z lásky má byť Ježiš prijatý vo sv. prijímaní, lebo len z lásky sa nám dáva[16].

Čo sa týka otázky, ako často máme prijímať, tu sa treba riadiť úsudkom duchovného otca. Konečne nezabúdajme, že nijaký stav, ani nijaké zamestnanie, ani stav manželský alebo kupecký, nie je prekážkou častého prijímania, keď to duchovný vodca uzná za príhodné. Takto sa vyslovil pápež Innocent XI. v dekréte z roku 1679, kde hovorí: — Časté pristupovanie k sv. prijímaniu sa má ponechať úsudku spovedníkov, ktorí manželom a kupcom predpíšu, čo uznajú za užitočné ich spáse.

11. Uvedomme si, že z ničoho nemáme tak veľký osoh, ako zo sv. prijímania. Večný Otec urobil Ježiša Krista rozdavačom všetkých svojich pokladov: — **Otec (mu) všetko dal do rúk** (Jn 13, 3). Keď teda prichádza Ježiš vo sv. prijímaní do duše, prináša nesmierne poklady milostí. Duša po sv. prijímaní môže plným právom zvolať: — **Spolu s Ním prišlo mi všetko dobré.** (Porov. Múd 7, 11). Sv. Dionýz vraví, že najsv. Sviatosť Oltárna má oveľa väčšiu moc posväcovať duše ako všetky ostatné duchovné prostriedky[17]. A sv. Vincent Ferrerský napísal, že duši viac osoží jedno sv. prijímanie, ako pôst o chlebe a vode po celý týždeň[18].

12. Podľa tridentského snemu je sv. prijímanie liekom, ktorý nás zbavuje hriechov všedných a chráni nás pred hriechami smrteľnými[19]. Je to vlastne láska, ktorá stiera všedné hriechy. Ale sv. prijímanie nás mocne povzbudzuje a roznecuje k výlevom lásky. Ďalej rozmnožuje v nás milosť

Božiu, ktorá nás chráni pred hriechami ťažkými[20]. Preto napísal Innocent III., že Ježiš Kristus svojím utrpením nás zbavil moci hriechu, ale Eucharistiou zbavuje nás moci hrešiť.[21]

13. Nadto je to hlavne táto Sviatosť, ktorá zapaľuje duše láskou Božou. — Boh je láska. Eucharistický Ježiš je oheň, ktorý stravuje v našich srdciach všetky pozemské náklonnosti. Nato prišiel na svet, aby v nás roznietil tento oheň: — **Oheň som prišiel hodiť na zem** (Lk 12, 49). A nič iného si neželá, len aby tento svätý oheň vzbĺkol. (Porov. Lk 12, 49). Aké nádherné plamene lásky Božej roznecuje Ježiš Kristus v každom, ktokoľvek Ho v tejto Sviatosti zbožne prijíma! Sv. Katarína Sienská videla raz v rukách istého kňaza sviatostného Ježiša ako ohnivú guľu. Divila sa, ako môžu ľudské srdcia ostať nezapálené a nespálené[22]. Tvár sv. Ruženy z Limy vyžarovala po sv. prijímaní tak prudký jas, že až oči oslepoval, a z jej úst vychádzala taká horúčosť, že opárala tých, ktorí sa k nej priblížili[23]. O sv. Václavovi sa rozpráva, že pri návštevách kostolov, kde bola velebná Sviatosť, bol rozpaľovaný tak prudkým žiarom, že sluha, ktorý ho sprevádzal, necítil zimu, hoci sa musel brodiť snehom, keď kráčal po stopách svätého[24]. Odchádzajúc po sv. prijímaní od oltára vydychujeme tak mocné plamene lásky, že sa stávame hroznými pekelným mocnostiam[25].

14. Nevesta vo Veľpiesni sa priznáva: — **Uviedol ma do vínneho sklepu, sporiadal vo mne lásku** (Pies 2, 4). Sv. Gregor píše, že sv. prijímanie je týmto vínnym sklepom, kde býva duša natoľko opojená láskou Božou, že zabúda na seba a stráca s očú všetky stvorené veci[26]. To je ono omdlie-

vanie láskou, o ktorom sa nevesta ďalej zmieňuje: — **Podporte ma kvietim, obložte ma jablkami, lebo láskou omdlievam** (Pies 2, 5).

Ale vari namietneš: — Ja nechodím častejšie k sv. prijímaniu, lebo cítim, že som studený v láske Božej. — Gerzon ti odpovedá: — Keď vieš, že si studený, chceš sa vzďaľovať od ohňa[27]? — Tento chlad ti nesmie prekážať častejšie prijímať. Len choď k sv. prijímaniu, kedykoľvek pocítiš túžbu po láske Ježiša Krista. — Hoci si vlažný, napísal sv. Bonaventúra, predsa pristupuj s dôverou v milosrdenstvo Božie. Čím viac chorľavieš, tým viac potrebuješ lekára[28]. — Sv. František Saleský vo svojej Filotei vraví: — Dvojakí ľudia majú často chodiť na sv. prijímanie. Dobrí a nedokonalí. Nedokonalí, aby dosiahli dokonalosť. Silní, aby neoslabli a slabí, aby zosilneli[29].

Aby sme však mohli častejšie prijímať, musíme mať veľkú túžbu posvätiť sa a ustavične zosilnievať v láske k Ježišovi Kristovi.

Pán radil sv. Mechtilde: — Kedykoľvek ma chceš prijať, žiadaj si všetku lásku, ktorou ma nejaké srdce voľakedy milovalo, a ja prijmem lásku takú, akú by si si žiadala.[30]

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ó, Bože lásky, ó, nekonečný Milovník, hodný lásky nesmiernej, povedz mi, či si mohol ešte viac vykonať, aby sme Ťa milovali? Nestačilo Ti, že si sa stal človekom a podrobil sa všetkým našim biedam. Nestačilo Ti, že si v hroznych mukách vylial všetku krv a že si zomrel na kríži strávený bolesťami, na kríži, ktorý bol vyhradený najväč-

ším zločincom. Skryl si sa v spôsobe chleba, aby si sa stal naším pokrmom a tak sa s nami celkom spojil. Povedz mi, opakujem, čo si ešte mohol vynájsť, aby sme Ťa milovali? Ó, my úbohí, ak Ťa v tomto živote nemilujeme! Aké výčitky nám spôsobí myšlienka, že sme Ťa nemilovali, keď sa odoberieme na večnosť!

Môj Ježišu, nechcem zomrieť bez toho, žeby som Ťa miloval a veľmi miloval. Bolí ma to a mučí, že som Ťa toľko obrážal. Ľutujem za to a chcel by som bolesťou umrieť. Teraz však Ťa milujem nadovšetko, milujem Ťa viac ako seba samého a Tebe zasväcujem svoje náklonnosti. Ty si mi dal túto túžbu, daj mi teda tiež silu, aby som ju uskutočnil.

Ježišu môj, Ježišu môj, nič nechcem od Teba, iba Teba! Teraz, keď si ma už pripútal k svojej láske, zanechám všetko a všetkého sa zriekam. S Tebou sa spojujem. Ty jediný mi postačíš.

Ó, Mária, Matka Božia, pros za mňa u Ježiša a učiň ma svätým. Pripoj k toľkým iným zázrakom, ktoré si urobila, ešte i tento, aby sa z hriešnikov stali svätí!

Láska, ktorú nám Ježiš Kristus osvedčil za svojho pozemského života, má v nás vzbudiť neohraničenú dôveru.

1. — **Do rúk tvojich, Pane, odporúčam ducha svojho; vyslobodil si ma, Pane, Bože pravdy** (Ž 30, 6). Boh len zďaleka ukázal Dávidovi budúceho Vykupiteľa. Týmto pohľadom uchvátený venuje Dávid Vykupiteľovi najväčšiu pozornosť a v ňom skladá nádej svojej spásy. My sa dívame na Vykupiteľa zblízka. Veď už prišiel a dokonal dielo vykúpenia. Či nemáme s oveľa väčšou dôverou hovoriť a opakovať: — Do rúk Tvojich, Pane, odporúčam svojho ducha; vyslobodil si ma, Pane, Bože pravdy?

2. Zaiste máme vážne dôvody, aby sme sa báli o svoju večnú spásu, keď si spomenieme, koľko sme sa prehrešili proti Bohu. Ale ešte vážnejšie dôvody máme, aby sme dúfali vo večný život pre zásluhy Ježiša Krista, ktoré majú nekonečne väčšiu moc nás spasiť, než akú moc majú naše hriechy nás zatratiť. Pravda, hrešili sme a zaslúžili sme si peklo. Vykupiteľ však prišiel, aby všetky naše viny vzal na seba a svojím utrpením za ne zadosť učinil. (Porov. Iz 53, 4).

3. V tom nešťastnom okamihu, v ktorom sme zhrešili, podpísal Boh nad nami rozsudok večnej smrti. A čo urobil náš milostivý Vykupiteľ? — **Sotrel aj dlžobný úpis s jeho podpismi, ktorý bol proti nám a prekážal nám. Odstránil ho a pribil na kríž** (Kol 2, 14). Vlastnou krvou smazal úpis nášho odsúdenia a pribil ho na kríž. Keď pozeráme

na rozsudok nášho odsúdenia, ktorý sme si vyslúžili spáchanými hriechmi, pozerajme tiež na kríž, na ktorom umierajúci Bohočlovek tento rozsudok vlastnou krvou smazal a vrátil nám nádej v odpustenie a večnú spásu.

4. Krv Ježišova sa prihovára za nás u milosrdenstva Božieho oveľa mocnejšie, ako volala proti Kainovi krv Ábelova. — **Vy však ste sa priblížili k Prostredníkovi novej smluvy Ježišovi, aby ste boli pokropení krvou, ktorá volá hlasnejšie ako krv Ábelova** (Žid 12, *22* n). Ukrižovaný Ježiš vylial všetku svoju krv, aby bol prostredníkom pokoja medzi nami a Bohom. Je pravda, že naše nepravosti svedčia proti nám, ale krv Vykupiteľova prosí o zmilovanie. A spravodlivosť Božia nemôže byť neusmierená hlasom tejto krvi.

5. Aj to je pravda, že za svoje hriechy budeme skladať počet večnému Sudcovi. Kto však bude naším sudcom? — **Otec... všetok súd odovzdal Synovi** (Jn 5, *22*). Či nás táto myšlienka nemá potešiť? Ešte väčšej odvahy nám dodáva Apoštol slovami: — **...Boh ich ospravedlnil, kto by ich ešte odsúdil? Vari Kristus Ježiš, ktorý zomrel... a prihovára sa za nás?** (Rim 8, 34). Naším sudcom bude ten istý Spasiteľ, ktorý, aby nás nemusel odsúdiť k večnej smrti, chcel byť sám odsúdený a usmrtený. Ale ani potom nesložil úrad prostredníka. Aj teraz sa v nebi za nás stále prihovára u svojho Otca, aby nás spasil. — Prečo sa bojíš, hriešnik — píše sv. Tomáš z Villanovy — keď nenávidíš svoj hriech? Akože by ťa odsúdil ten, čo umiera, aby ťa nemusel odsúdiť? Akože ťa odoženie, keď sa vraciaš k Jeho nohám, ktorý sostúpil s neba, aby ťa hľadal, keď si od Neho utekal?[1]

6. Sme slabí. Útoky nepriateľov sú často veľmi silné. V duši nám skrsne obava, či nepodľahneme v tomto boji. Nebojme sa ale — vytrvalo bežme v zápase, ktorý máme pred sebou! Pozerajme na Ježiša, Pôvodcu a Dokonávateľa viery, ktorý pre budúcu radosť pretrpel kríž, pohŕdol hanbou. (Žid 12, 1 n). S udatnou mysľou začnime boj, majúc zrak upretý na ukrižovaného Ježiša, ktorý nám so svojho kríža ponúka pomoc, víťazstvo a korunu. Voľakedy sme padali, lebo sme nemysleli na rany a poníženia Vykupiteľove, preto sme Ho ani nevolali na pomoc. Bolestné pády nech sú nám poučením do budúcnosti. Uvažujme často o tom, čo vytrpel Božský Spasiteľ, vidme ruky, ktoré sú vždy ochotné sa vystrieť, aby nás zachytily, pridržme sa týchto rúk a nepriateľ nás nepremôže. Sv. Terézia nemohla pochopiť strach, ktorý pocitujú niektoré duše pred diablom. Stačí vzývať meno Božie, aby sme samého satana naplnili hrôzou[2]. Opakujem, naše sily sú slabé. Ak nebudeme dôverovať v Boha, svojimi silami nedokážeme nič, alebo len veľmi málo.

7. Umučenie Ježiša Krista a Sviatosť Oltárna sú veľkými tajomstvami lásky a nádeje. Tajomstvami takými veľkými, že by sme im nemohli ani veriť, keby nás o nich neuisťovala viera. Všemohúci Boh sa chcel stať človekom, vyliať všetku svoju krv a bolesťou zomrieť na dreve! A prečo? Aby zadosť učinil za naše hriechy a spasil nás, odbojných červov! Chcel nám dať za pokrm vlastné telo, to telo, ktoré voľakedy obetoval za nás na kríži, aby sa s nami úplne spojil. Ó Bože, či by nemaly tieto dve tajomstvá rozplamenit láskou všetky ľudské srdcia? Môže sa ešte teraz nájsť

hriešnik, ktorý by zúfal, či mu bude odpustené, keď vie, aký láskyplný je Boh voči ľuďom a aký je blahosklonný? Či nemusíme naplnení dôverou zvolať so sv. Bonaventúrom: — Ako by mi mohol odoprieť potrebné milosti Ten, čo toľko urobil a vytrpel, aby ma spasil?[3]

8. Apoštol nás povzbudzuje: — **Predstupujme teda s dôverou pred trón milosti, aby sme obsiahli milosrdenstvo a našli milosť a pomoc v pravom čase** (Žid 4, 16). Trón milosti je kríž, na ktorom Ježiš spočíva, aby rozdával milosti a zmilovával sa nad tými, ktorí sa k Nemu utiekajú. Ale treba sa k Nemu ponáhľať chytro. Len tak nájdeme pomoc k spáse. Príde vari čas, kedy ju už nebudeme môcť nájsť. Objímme kríž Ježišov s veľkou dôverou. Nech nás neľakajú naše úbohosti. V ukrižovanom Ježišovi nájdeme všetky bohatstvá a každú milosť. (Porov. 1 Kor 1, 5 n). Zásluhy Ježiša Krista nám otvorily všetky poklady Božie a uschopnily nás prijať milosti, ktoré si len zažiadame.

9. Sv. Lev hovorí, že Ježiš Kristus nám svojou smrťou získal väčšie dobro, než o aké nás hriechom pripravila nenávisť diablova[4]. To je len zvýraznením toho, čo už prv povedal sv. Pavol, že totiž dar vykúpenia je oveľa väčší, než aký sme hriechom stratili: — **Ale keď sa rozmnožil hriech, ešte väčšmi sa rozhojnila milosť** (Rim 5, 20). Spasiteľ nám dodáva odvahy, aby sme pre Jeho zásluhy dúfali každú milosť. Poúča nás, čo máme robiť, aby sme od Jeho večného Otca dostali všetko, čo chceme: — **Veru, veru, hovorím vám, keď budete v mojom mene prosiť Otca o niečo, dá vám to!** (Jn 16, 23 n). Bolo by možné, aby nám Otec odoprel nejakú milosť, keď nám dal svojho jednoro-

deného Syna, ktorého miluje ako seba samého? — **Keď on neušetril vlastného Syna, ale vydal ho v obeť za nás všetkých, akože by nám s Ním nebol všetko daroval?** (Rim 8, 32). Všetko — zdôrazňuje Apoštol — nevynímajúc ani jednu milosť: ani odpustenie hriechov, ani vytrvanie v dobrom, ani svätú lásku, ani dokonalosť, ani nebo. Všetko, všetko nám dal. Ale treba Ho prosiť. On je — **bohatý pre všetkých, ktorí ho vzývajú** (Rim 10, 12). Boh je štedrý voči tomu, kto Ho prosí.

10. Chcem ešte pripojiť veľa iných krásnych úvah o veľkej dôvere, ktorú máme mať v zásluhách Ježiša Krista. Vyberám ich z listov ctihodného Jána Avillu[5].

11. — Nezabúdajme, že medzi nami a večným Otcom máme prostredníka Ježiša Krista, ktorý nás miluje a s ktorým sme tak mocnými putami lásky spojení, že ich človek nemôže rozviazať inak, ako smrteľným hriechom. Krv Ježiša Krista kričí, dožaduje sa sústrasti s nami a kričí tak mocne, že prevláda aj huk našich vášní... Smrť Ježiša Krista spôsobila smrť našim vinám: — **Ó, smrť, budem smrťou tvojou** (Oz 13, 1). Kto predsa zahynie, nezahynie nedostatkom zadosťučinenia, ale preto, že prostredníctvom sviatostí nechcel čerpať zo zadosťučinenia, poskytného Ježišom Kristom.

12. Prácu na našej spáse chápal Ježiš ako svoje vlastné zamestnanie. Preto nazýva naše hriechy svojimi, hoci sa ich nedopustil. Urobil všetko, aby nám boly odpustené. S akou hlbokou láskou prosil Otca, ako by prosil sám seba, aby tých, ktorí chcú byť od Neho živení, objímal svojou láskou. A čo prosil, to aj dostal. Boh rozhodol, aby sme boli s

Ním natoľko spojení, žeby sme mali s Ním rovnakú účasť na láske i nenávisti. A ako Otec nemôže nenávidieť Syna, ale musí Ho milovať, tak bude milovať aj nás, keď zostaneme láskou spojení s Ježišom. Ako Otec miluje Jeho, tak miluje aj nás. Ježiš oveľa ľahšie dosiahne, aby sme boli milovaní, než my môžeme urobiť, aby sme boli nenávidení, lebo Otec oveľa viac miluje Syna, ako nenávidí hriešnikov.

13. Ježiš Kristus sa modlil: — **Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli so mnou** (Jn 17, 24). Väčšia láska prevládala menšiu nenávisť. Boh nám odpustil a nás miluje. Uisťuje nás, že nás neopustí, lebo sme s ním spojení pevným putom lásky. Miluje nás viac ako matka. — **Môže sa matka zabudnúť nad svojím synom? A keby sa aj ona zabudla, ja sa nezabudnem nad tebou, lebo ťa mám zapísaného na svojich rukách** (Iz 49, 15). A čím si nás zapísal na svoje ruky? Vlastnou krvou. Či nás táto myšlienka nemá naplniť hlbokým pokojom? Veď všetko riadia tieto ruky, ktoré boly pribité na kríž z lásky k nám.

14. Ak nám život prináša chvíle strachu a hrôzy, Ježiš nám prináša uspokojenie. Áno, väčšie uspokojenie. A keď ma predsa znepokojujú spáchané hriechy, keď ma obkľučuje strach o budúcnosť, keď mi satan stroji úklady, nemôžem zúfať. Sverím sa milosrdenstvu Ježiša Krista, ktorý je taký dobrotivý, miluje ma až na smrť. Nemôžem sa vzdať nádeje, lebo poznávam svoju nesmiernu cenu, Boh sa obetoval za mňa. Ó, môj Ježišu, bezpečný prístav tých, ktorí sa k Tebe utiekajú, keď povstane búrka. Ó, bedlivý pastier, ako veľmi sa mýli, kto má snahu polepšiť sa a v Teba nedôve-

ruje. Preto si povedal: — Ja som, nebojte sa! Ja som, ktorý raní i potešuje. Niekedy dopustím na teba opustenosť, ktorá sa ti zdá peklom. Ale čoskoro prídem so svojou potechou. Ja som tvoj obhájca, tvoje záležitosti prijímam za svoje. Ja som tvoj ručiteľ, lebo som prišiel splatiť tvoje dlžoby. Som tvoj Pán, lebo som si ťa získal vlastnou krvou, nie aby som ťa opustil, ale aby som ťa obohatil. Ponúkal som za teba veľmi vysokú cenu. Akože by som utekal od toho, kto ma hľadá? Či som nešiel v ústrety tým, čo ma hľadali, aby ma tupili? Neodvrátil som tvár od toho, kto ma bil, a od toho by som ju odvrátil, kto sa mi chce klaňať? Ako môžu moji synovia pochybovať o mojej láske, keď ma vidia z lásky k nim v rukách nepriateľov? Mohol by som opovrhnúť tými, ktorí ma milujú? Mohol by som opustiť toho, kto ma volá na pomoc? Veď ja hľadám aj toho, kto mňa nehľadá!

15. Keď veríš, že večný Otec ti daroval svojho Syna, ver, že ti dá aj ostatné, lebo všetko to je príliš nepatrné oproti Synovi. Nemysli, že Ježiš zabudol na teba. Na pamiatku svojej lásky ti zanechal najväčší závdavok, aký ti len mohol dať — seba samého vo Sviatosti Oltárnej.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ó, Ježišu môj, moja láska, akú krásnu nádej mi dáva Tvoje utrpenie. Ako by som sa mohol obávať, že mi neodpustíš, že mi dáš nebo a všetky potrebné milosti, Ty všemohúci, ktorý si vylial za mňa všetku svoju krv? Ó, Ježišu môj, moja nádej

a moja láska! Aby si ma nezatratil, sám si obetoval svoj život.

Ó, môj Vykupiteľu a Bože môj! Milujem Ťa nado všetko dobré. Ty si sa mi celý daroval. I ja Ti oddávam všetku svoju vôľu a uisťujem Ťa, že Ťa milujem. Milujem Ťa a chcem to stále a stále opakovať. Toto Ti chcem šepkať v tomto živote a s tým chcem i zomrieť. S týmto drahým slovom na perách: Môj Bože, milujem Ťa! — Chcem naposledy vydýchnuť, aby som Ťa od toho okamihu miloval láskou večnou.

Milujem Ťa a pretože Ťa milujem, ľutujem, že som Ťa tak obrážal. Ja úbožiak, aby som nestratil krátke uspokojenie, stratil som tak často Teba, dobro nekonečné! Táto myšlienka ma mučí viac, ako akákoľvek iná muka.

Ale útechou je mi vedomie, že mám do činenia s nekonečnou dobrotou, ktorá nevie opovrhnúť milujúcim srdcom. Kiežby som mohol zomrieť za Teba, ktorý si zomrel za mňa! Môj drahý Vykupiteľu, s istotou dúfam od Teba, že ma vo večnosti spasíš. Pre tento život dúfam zotrvanie v Tvojej láske. Túto lásku chcem vždy a všade hľadať. Pre zásluhy svojej smrti daj, aby som vytrval v modlitbe!

O to prosím a to dúfam aj od Teba, ó, Mária, moja Kráľovná!

Ako veľmi sme povinní milovať Ježiša Krista.

1. Ježiš Kristus ako Boh zaslúži si všetku našu lásku. Ale láskou, ktorú nám osvedčil, chcel nás — povedal som — donútiť, aby sme Ho milovali aspoň z vďačnosti za to, čo pre nás urobil a vytrpel. Miloval nás veľmi, aby sme Ho aj my milovali. Sv. Bernard napísal: — Či Boh nemiluje preto, aby bol milovaný?[1] — Ústami Mojžišovými hovorí: - **A teraz Izrael, čo žiada od teba Pán Boh, lež aby si sa bál Pána Boha svojho a ho miloval?** (Dt 10, 12). Preto aj Jeho prvý príkaz znie: - **Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho** (Dt 6, 5).

2. Sv. Pavol vraví, že láska je naplnením alebo podľa gréckeho textu súhrnom zákona: ... **láska je splnením zákona** (Rim 13, 10). Kto by mohol odoprieť lásku Bohu, ktorého vidí z lásky k nám umierať na kríži? Príliš hlasno kričia tie tŕne, tie klince, ten kríž, tie rany a tá krv a vyzývajú nás, aby sme milovali Toho, ktorý nás tak veľmi miloval. Aby láska Ježiša Krista bola dokonale splatená, bolo by treba, aby iný Boh z lásky k Nemu zomrel. — Ach, prečo sa nevrhneme k nohám ukrižovaného Ježiša, zvolal sv. František Saleský, aby sme zomreli na kríži, na ktorom si On vyvolil smrť z lásky k nám?[2] — Výborne to vyjadruje Apoštol, keď vraví: **Kristus zomrel za všetkých, aby tí, čo žijú, nežili už iba sebe, ale tomu, ktorý za nich zomrel** (2 Kor 5, 15).

3. Kniha Sirachova nás napomína: — **Nezabudni na lásku rukojemnú, veď dal za teba svoju**

dušu (Sir 29, 20). Nezabudni na svojho ručiteľa, ktorý, aby zadosť učinil za tvoje hriechy, zaplatil svojou krvou trest, ktorý si ty zaslúžil. Ježiš Kristus veľmi túži, aby sme pamätali na Jeho utrpenie, a bolí Ho to, keď naň zabúdame! Vezmime to celkom ľudsky. — Niekto sa dá za priateľa urážať, trýzniť a hodiť do väzenia. Ale priateľ si na neho ani nespomenie, nechce o ňom ani počuť, ba nechce o ňom ani hovoriť. Či by to šľachetného trpiteľa veľmi nebolelo? Naopak, ako by ho tešilo vedomie, že priateľ vždy s pohnutím o tom rozpráva a je mu stále nesmierne vďačný! Tak isto sa teší aj Ježiš, keď s vďačnou láskou spomíname na Jeho bolesti a na smrť, ktorú za nás podstúpil. Pred svojím príchodom na tento svet bol predmetom túžob patriarchov, predmetom túžob všetkých národov. O čo väčšmi by mal byť jedinou túžbou a našou jedinou láskou teraz, keď vieme, že už prišiel, keď vieme, čo všetko urobil, čo vytrpel za nás, keď vieme, že zomrel na kríži z lásky k nám!

4. Preto deň pred svojou smrťou ustanovil Sviatosť Oltárnu a rozkázal, aby sme si vždy pripamätúvali Jeho smrť, kedykoľvek sa nasycujeme Jeho presvätým telom. Cirkev svätá sa modlí: — Bože, Ty si nám v predivnej Sviatosti Oltárnej pamiatku umučenia svojho zanechal... — A inokedy spieva: — Ó, svätá Hostia, v ktorej sa Kristus prijíma, obnovuje sa pamiatka Jeho umučenia... — Ako to teší Ježiša, keď často myslíme na Jeho utrpenie. Preto sa nám sviatostne zanechal na oltároch, aby sme mali ustavičnú pamiatku na to, čo pre nás vytrpel, a aby sme mocneli v láske k Nemu. Sv. František Saleský nazval horu Kalváriu horou Milujúcich[3]. Nie je možné myslieť na

túto horu, a nemilovať Ježiša Krista, ktorý na nej zomieral z lásky k nám.

5. Ó, Bože, prečo teda ľudia nemilujú tohto Boha, ktorý toľko urobil, aby bol milovaný? Pred Vtelením Slova mohol človek ešte pochybovať, či ho Boh miluje opravdivou láskou. Ale ako by sme mohli pochybovať teraz, keď Syn Boží prišiel a z lásky k nám zomrel? — Človeče, vraví sv. Tomáš z Villanovy, pozri na tento kríž, na tieto bolesti, na túto trpkú smrť, ktorú za teba Ježiš Kristus vytrpel! Po toľkých a tak veľkých dôkazoch Jeho lásky nebudeš už azda pochybovať, že ťa miluje a veľmi miluje. Svedkom Jeho lásky je kríž, svedkami bolesti, svedkom trpká smrť, ktorú za teba podstúpil[4]. — Sv. Bernard hovorí, že kríž a každá rana na tele nášho Vykupiteľa sú príliš hlasným výkrikom lásky, že ju nemožno nepoznať[5].

6. V tomto veľkom tajomstve nášho vykúpenia treba si všimnúť starostlivosti a námahy, ktorú Ježiš vynaložil na to, aby vynašiel rozličné spôsoby, ktorými by nás pripútal k svojmu milovaniu. Keď už chcel zomrieť, aby nás spasil, bolo by postačilo, keby bol zomrel s ostatnými chlapcami, ktorých usmrtil Herodes. Ale to nestačilo Jeho láske. Za triatridsať rokov chcel viesť život plný útrap a nevýslovnej biedy, chcel sa nám zjavovať v toľkých podobách, aby nás donútil Ho milovať. Predovšetkým sa zjavil ako chudobné dieťa v maštaľke. Potom ako mladík v dielni a napokon ako zločinec na kríž odsúdený. Pred smrťou na kríži chcel vziať na seba ešte iné podoby utrpenia a to len preto, aby bol milovaný. Chcel, aby sme Ho videli na mieste smrteľného zápasu krvavým po-

tom zaliateho, v predsieni Piláta bičíkmi rozodratého, ako kráľa posmievaného, s trstinou v ruke, s roztrhaným purpurovým plášťom na ramenách a s tŕňovou korunou na hlave, ulicami na smrť vlečeného, s krížom na pleciach a konečne na Kalvárii troma klincami na kríž zaveseného. Zasluhuje tento Boh, aby sme Ho milovali, keď sa rozhodol vytrpieť tak strašné muky a uskutočniť také spôsoby, aby si získal našu lásku? P. Ján Rigoleu sa vyslovil: — Nemôžem nič robiť, iba plakať z lásky k Bohu, ktorý si vyvolil smrť, aby ľudí spásil[6].

7. Láska je veľká vec! vraví sv. Bernard[7]. Keď Šalamún hovorí o Božej Múdrosti, ktorou je svätá láska, nazýva ju nekonečným pokladom. Kto má lásku, je účastný priateľstva Božieho. (Porov. Múd 7, 14). Anjelský učiteľ sv. Tomáš hovorí, že láska nie je iba kráľovnou všetkých čností, ale kde ona kraľuje, tam tiahne za sebou, ako by v sprievode všetky ostatné čnosti a všetky tak usmerňuje, aby nás čím tesnejšie spojily s Bohom[8]. Ale je to láska, ktorá nás vlastne s Bohom spojuje. Boh miluje dušu, ktorá miluje Jeho. (Porov. Prís 8, 17). — **Ak ma niekto miluje... môj Otec ho bude tiež milovať. Prídeme k nemu a budeme u neho prebývať** (Jn 14, 23 n).

Láska je to, ktorá dáva duši silu, že sa vie podujať na veľké veci a že vie vytrpieť veľmi veľa pre Boha. — **Pevné ako smrť je milovanie** (Pies 8, 6). Sv. Augustín píše: — Nič nie je také ťažké, aby to nepremohol oheň lásky.[9] Keď človek miluje, necíti námahu, lebo samu námahu miluje[10].

8. Sv. Ján Chryzostom popisuje účinky, ktorý-

ni sa prejavuje láska Božia v duši, v ktorej kráľuje: — Keď sa láska Božia zmocní duše, vzbudí v nej mocnú túžbu pracovať pre milovaného, a to túžbu takú mocnú, že premnohé a namáhavé práce, ktoré koná, taký dlhý čas, ktorý trávi v Jeho službách, pokladá za nič. Stále sa trápi, že koná pre Boha veľmi málo. Keby jej bolo dovolené zomrieť a zničiť sa pre Milovaného, neuspokojila by sa, kým by sa celkom nezničila. Vie, že Boh zasluhuje nekonečnú lásku, a v mori lásky Božej jasne poznáva všetky nedostatky svojich prác. Je zahanbená a s bolesťou si priznáva, že všetky jej práce pre takého veľkého Pána sú príliš nízke.[11]

9. Veľmi sa mýli ten, vraví sv. František Saleský, kto hľadá svätosť voľakde inde ako v milovaní Boha. — Niektorí kladú dokonalosť do prísnosti života, iní do almužny, iní do modlitieb, iní do častého prijímania sviatostí. Ja však nepoznám inú dokonalosť, ako milovať Boha celým srdcom, lebo všetky ostatné čnosti bez lásky sú iba hromadou kamenia. Ale keď nemáme dokonalú lásku, bude to našou vinou, lebo sme sa nerozhodli celkom sa darovať Bohu[12].

10. Jedného dňa povedal Pán sv. Terézii: Všetko, na čom nemám zaľúbenie, je márnosť[13]. Kiežby všetci pochopili túto pravdu! Napokon len jedno je potrebné. Nemusíš byť bohatý, nemusíš byť v úcte u ľudí, nemusíš žiť pohodlne, nemusíš požívať vážnosti, nemusíš mať povesť učenca. Len jedno je potrebné: Milovať Boha a plniť Jeho vôľu. Len pre tento cieľ nás Boh stvoril, len preto nám udržuje život a jedine takto môžeme prísť do neba. — **Polož ma ako pečať na srdce svoje, ako pečať na ramä svoje** (Pies 8, 6). — Takto sa

Boh prihovára každej duši, ktorá sa s Ním zasnúbila. Duša si Ho má položiť ako pečať na srdce a na rameno, aby len Ježiš bol predmetom všetkých jej myšlienok a skutkov, aby do srdca nevnikla iná láska okrem Ježišovej, aby nemala pri svojich skutkoch iný cieľ, iba Ježiša. Ó, ako chytro napreduje v dokonalosti, kto vo všetkom a všade má na zreteli iba Ježiša ukrižovaného, kto netúži po ničom, iba po Jeho zaľúbení.

11. Osvojiť si lásku k Ježišovi Kristovi má byť našou jedinou snahou. Učitelia duchovného života ukazujú známky pravej lásky. — Láska je bojazlivá. Ale táto bázeň nie je otrocká. Odnáša sa iba k tomu, aby sa nezneľúbila Bohu. — Je veľkomyseľná, lebo sa neľaká ani najťažších podujatí pre Jeho slávu. Táto veľkomyseľnosť sa zakladá na dôvere v Boha. — Je silná, lebo premáha všetky zlé žiadosti i uprostred najprudkejších pokušení a v najväčších temnotách opustenosti. — Je poslušná, lebo chytro počúva volanie Božie. — Je čistá, lebo miluje jedine Boha a to len preto, že zasluhuje, by bol milovaný. — Je horlivá, lebo chce všetkých zapáliť a stráviť láskou Božou. — Je opojná, lebo pôsobí, že duša žije ako by mimo seba, nič nevidí, nič necíti, nemá smyslu pre pozemské veci. Jej jedinou túžbou je milovať Boha. — Je spokojná, lebo úzko spája vôľu tvora s vôľou Tvorcu. — Je vzdychajúca, lebo naplňuje dušu túžbami opustiť túto zem a zaletieť do blaženej vlasti, aby sa tam s Bohom dokonale spojila a milovala Ho všetkými silami.

12. Ale nik lepšie nevystihuje povahu a známky pravej lásky, ako veľký kazateľ lásky, sv. Pavol. V prvom liste ku Korinťanom najprv hovorí,

že človek bez lásky je nič a že mu všetko nič neosoží. — **A čo by som mal dar proroctva a poznal všetky tajomstvá a mal všemožné vedomosti a čo by som mal vieru takú silnú, že by som hory prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol. A čo by som rozdal všetko svoje imanie, ba čo by som svoje telo vydal do múk ohňa, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo** (1 Kor 13, 2 n).

Potom podáva známky pravej lásky a spolu nás poúča, ako sa máme cvičiť v tých čnostiach, ktoré sú dcérami lásky. A takto pokračuje: — **Láska je trpezlivá, láska je dobrá, nezávidí. Láska sa márnivo nevypína, ani nenadúva. Nie je dotieravá, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nesmýšľa zle. Neraduje sa z neprávosti, ale raduje sa s pravdou. Všetko vie zniesť, všetko verí, všetko dúfa, všetko pretrpí** (1 Kor 13, 4 n).

Uvažujme v tejto knihe o týchto známkach, aby sme poznali, či v nás skutočne panuje láska, ktorou sme voči Ježišovi Kristovi povinní, a aby sme poznali, v ktorých čnostiach sa máme hlavne cvičiť, aby sme si svätú lásku zachovali a rozhojnili.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ó, najmilostivejšie a najmilšie Srdce Ježišovo! Úbohé je srdce, ktoré Ťa nemiluje! Ó, Bože, Ty si zomrel na kríži z lásky k ľuďom, zbavený každej útechy, a ľudia predsa na Teba zabúdajú.

Ó, láska Božia! Ó, nevďačnosť ľudská! Ó, ľudia, ľudia, viďte predsa nevinného Baránka, ktorý v smrteľnej úzkosti visí na kríži a zomiera za vás,

aby Božskej spravodlivosti splatil Vaše hriechy a tak vás pritiahol k vojmu milovaniu. Nepočujete, že v tom strašnom okamihu prosí svojho večného Otca, aby nám odpustil? Viďte a milujte Ho!

Ježišu môj, ako málo je tých, ktorí Ťa milujú! Aj ja úbohý som toľko rokov na Teba zabúdal. A preto som Ťa toľko urážal. Môj drahý Vykupiteľu, nie tak trest, ktorý som zaslúžil, ako skôr Tvoja láska ku mne ma núti, aby som oplakával svoje hriechy. Ó, bolesti Ježišove, ó, potupy Ježišove, ó, rany Ježišove, ó, smrť Ježišova, ó, láska Ježišova, prebodnite moje srdce! Nech zostane v ňom navždy sladká spomienka na vás a nech ma ona láska jednostajne zraňuje a rozplameňuje!

Milujem Ťa, Ježišu môj, Milujem Ťa, moje svrchované dobro. Milujem Ťa, moja láska, moje všetko. Milujem Ťa a chcem Ťa vždy milovať. Ó, nedopusť, aby som Ťa voľakedy opustil a stratil.

Daj, aby som bol celý Tvoj!

Urob to pre zásluhy svojej smrti. Dúfam to pevne od Teba.

Ó, Mária, Kráľovná moja, aj v Tvoj príhovor dôverujem. Daj, nech milujem Ježiša a nech milujem aj Teba, svoju Matku a svoju nádej!

Láska je trpezlivá.

Duše, ktoré milujú Ježiša Krista, milujú utrpenie.

1. Táto zem je miestom zásluh a práve preto i miestom utrpenia. Naša vlasť je nebo. Tam nám Boh pripravil odpočinok vo večných radostiach. Len krátky čas sa zdržíme na tomto svete. Ale v tomto krátkom čase treba nám veľa trpieť. — Človek narodený zo ženy, žije krátko a podrobený je mnohým biedam. (Porov. Jób 14, 1) Tu je miesto utrpenia. Trpieť musia všetci, spravodliví i hriešnici. Každý musí niesť svoj kríž. Kto ho nesie trpezlivo, bude spasený; kto ho nesie s odporom, bude zatratený. — Jedno a to isté trápenie privádza niektorých do večnej vlasti, iných do večného vyhnanstva, do záhuby[1]. — Skúška utrpenia, vraví sv. Augustín, oddeľuje v Cirkvi Božej plevu od zrna. Kto sa v súženiach poníži a odovzdá sa do vôle Božej, je zrnom pre nebo; kto spyšnie a s hnevom opúšťa Boha, je plevou pre peklo[2].

2. Zaiste chceme počuť šťastlivý výrok vyvolených, keď sa bude rozhodovať o našej spáse. Ale podmienkou tohto výroku je pripodobnenie nášho života životu Ježiša Krista. — **Lebo ktorých predpoznal, tých aj predurčil, aby sa stali podobnými obrazu jeho Syna** (Rim 8, 29). — Obraz Ježišov je vtelenou bolesťou. Večné Slovo sostúpilo na zem, aby nás svojím príkladom naučilo niesť kríže, ktoré nám Boh posiela. — **Na to ste povolaní, aby ste kráčali v šľapajách Kristových, ktorý trpel za vás a dal vám príklad** (1 Pt 2, 21). — Kristus chce.

trpieť, aby nás oduševnil za utrpenie. Ó, Bože, akýže bol život Ježiša Krista? Život pohŕdania a útrap. Prorok nazýva Vykupiteľa pohŕdaným, mužom bolesti, posledným z mužov. (Porov. Iz 53, 3).

3. Ako večný Otec zaobchádzal so svojím milovaným Synom, tak zaobchádza s každým, koho miluje a prijíma za syna. — **Koho miluje Pán, toho tresce a prútom šibe syna, ktorého rád má** (Žid 12, 6). Ježiš o tom hovorí sv. Terézii: — Vedz, že môjmu Otcovi sú najmilšie tie duše, ktoré sú utrpeniami najviac navštevované[3]. — V škole tak veľkého Majstra musela si sv. Terézia zamilovať utrpenie. Trochu svojho hrdinstva poodkrýva, keď hovorí, že by svoje trápenie nezamenila za všetky poklady sveta[4]. Po smrti sa ukázala jednej duši a povedala jej, že dostala v nebesách veľkú odmenu nie tak za dobré skutky, ako skôr za utrpenie, ktoré za života z lásky k Bohu dobrovoľne znášala. A končí takto: - Keby som si mohla želať návrat do pozemského života, želala by som si to len preto, aby som mohla z lásky k Bohu voľačo trpieť[5].

4. Kto miluje Boha a trpí, má z utrpenia dvojnásobný osoh pre nebo. Sv. Vincent z Pauly vraví: Duša, ktorá netrpí, má to považovať za znamenie, že je vo veľkej nemilosti u Boha. Spoločnosť alebo osoba, ktorá netrpí a ktorej celý svet tlieska, stojí v blízkosti záhuby[6]. Sv. František Asiský žalostne nariekal, keď mu niektorý deň uplynul bez krížov. Bál sa, že Boh na neho zabudol[7]. Sv. Ján Chryzostom píše, že keď Boh udelí niekomu milosť utrpenia, preukazuje mu väčšiu priazeň, ako keby mu dal moc kriesiť mŕtvych.

Keď človek koná zázraky, ostáva dlžníkom Božím, ale utrpením činí človek dlžníkom Boha. Keby ti Boh nedal iný dar, iba možnosť trpieť pre Neho, už to by bol veľký dar. Keby ti Boh nedal za tvoju lásku inú odmenu, ako nové utrpenie, už tým ti dal veľkú odmenu. Väčšiu milosť dal Boh sv. Pavlovi, keď dopustil, aby strádal v žalári pre meno Ježišovo, ako keď mu dovolil nazrieť do tretieho neba[8].

5. Nič nie je Bohu také milé, ako keď vidí dušu trpezlivo a pokojne niesť kríž, ktorý jej dáva na plecia. Duša, ktorá miluje Ježiša Krista, chce sa Mu vo všetkom pripodobniť. Milujúci sa chce pripodobniť milovanému. Sv. František Saleský hovorí: — Rany Ukrižovaného sú ústami, ktoré jasne hovoria, ako treba pre Nebo trpieť. Trpieť stále pre Ježiša, to je veda svätých. V tejto škole sa staneme aj my chytro svätými[9]. — Sv. Ján videl svätých odetých rúchom bielym a s palmami v rukách. (Porov. Zjv 7, 9.) Palma je odznakom mučeníkov. Ale či všetci svätí podstúpili mučenícku smrť? Sv. Gregor odpovedá, že všetci svätí boli mučeníkmi alebo mečom alebo trpezlivosťou[10]. Takými mučeníkmi môžeme a máme byť aj my.

6. Zásluha duše, ktorá miluje Ježiša Krista, je v milovaní a v utrpení. To nie sú moje slová, ale slová, ktorými sa Pán prihovára sv. Terézii: — Myslíš, dcéra, že zásluha je v požívaní? Nie, ona je v utrpení a v milovaní. Mysli na to, že celý môj život bol plný útrap. Ver, dcéra, že koho môj Otec väčšmi miluje, toho navštevuje väčším utrpením. Ale utrpeniu zodpovedá láska. Po-

zoruj tieto rany. Tvoje bolesti nikdy nedosiahnu stupeň mojich rán[11].

Večný Otec nikoho neprijme do svojho zvláštneho priateľstva bez kríža. Už len táto myšlienka by bola bláznovstvom[12]. Sv. Terézia nám dodáva odvahy k utrpeniu útešnými slovami: — Boh nikdy neposiela utrpenie bez toho, žeby ho hneď nesplatil nejakým prejavom priazne[13].

Ježiš Kristus sa zjavil blahoslavenej Baptiste Varani a povedal jej, že Boh preukazuje svojim milovaným dušiam tri najväčšie dobrodenia: nehrešiť, konať dobré skutky a najväčšie z nich — trpieť z lásky k Nemu[14]. Keď duša vykoná z lásky k Bohu voľačo dobrého, Boh sa jej odvďačí tým, že jej pošle utrpenie[15]. Svätí ďakovali Bohu za svoje utrpenia. Keď sv. Ľudovít, francúzsky kráľ, hovoril o svojom zajatí v Turecku, skončil slovami: — Teším sa a viac ďakujem Bohu za trpezlivosť, ktorú mi poprial počas môjho zajatia, ako keby som bol vydobyl celú zem[16]. — Sv. Alžbeta, durínska kráľovná, bola po manželovej smrti aj so synom vykázaná z vlasti. Všetci ju opustili. Alžbeta sa odobrala do františkánskeho kláštora, kde zaspievala Te Deum na poďakovanie, že ju Boh tak obšťastnil, keď jej dal trpieť z lásky k Nemu[17].

7. Sv. Jozef Kalasanský hovorieval: — Každá námaha je nepatrná, keď ide o to, aby sme si získali nebo[18]. — Apoštol píše: — **Súdim však, že utrpenia terajšieho času nie sú rovné sláve, v ktorej sa máme zjaviť** (Rim 8, 18). — Nesmierne veľa by sme získali, keby sme celý život trpeli všetky muky, ktoré vytrpeli svätí mučeníci, aby sme sa aspoň na jediný okamih radovali v nebesách.

S oveľa väčšou radosťou musíme objať životné kríže, keď si pomyslíme, že týmto krátkym utrpením si môžeme získať blaženosť, ktorá potrvá večne. — **Veď terajšie dočasné a ľahké bremeno súženia získa nám nadovšetko nesmiernu a veľkú večnú slávu** (2 Kor 4, 17). Keď tyran hrozil sv. Agapítovi, že mu spáli hlavu rozžeraveným šišakom, odvetil útly mladík: — Či mojím údelom môže byť väčšie šťastie, ako keď stratím hlavu, aby som ju v nebi uzrel korunovanú? — To isté povedal sv. František: — Tak veľké je dobro, ktoré očakávam, že každé utrpenie je mi vítané[19]. — Kto chce byť v nebi korunovaný, musí na svete bojovať a trpieť: — **...ak s ním znášame utrpenia, s ním budeme aj kráľovať** (2 Tim 2, 12). — Nie je možná odmena bez zásluh, ani zásluha bez trpezlivosti. — **A keď niekto zápasí, nedosiahne veniec (víťazstva), ak nezápasí podľa pravidiel** (2 Tim 2, 5). — Kto zápasí s väčšou trpezlivosťou, dostane väčšiu korunu. Podivné! Keď ide o pozemské dobrá, svetáci sa usilujú vyzískať toľko, koľko je len možné. Keď však ide o dobrá večné, skromne hovorievajú: Budeme spokojní, keď sa nám v nebi ujde nejaký kútik.

Svätí celkom inak smýšľali. Oni boli na tomto svete so všetkým spokojní. Ba čo viac, dobrovoľne sa zriekali pozemských majetkov a radostí. Keď však išlo o majetky večné, neboli takí malicherní. Naopak, snažili sa vyzískať čo najviac. Pýtam sa: Ktoré počínanie je múdrejšie a opatrnejšie?

8. Zanechajme na chvíľu nebo a vráťme sa na zem. Už z celkom prirodzených príčin je trpezlivosť potrebná. Kto trpí s väčšou trpezlivosťou,

žije na svete spokojnejšie. Sv. Filip Neri sa vyjadril, že na tomto svete niet očistca. Je tu len peklo a nebo. Kto trpezlivo znáša utrpenie, žije v pozemskom nebi; kto utrpenie preklína, trpí v pozemskom pekle.[20] Sv. Terézia píše, kto s láskou prijíma kríže, ktoré mu Boh posiela, že necíti ich ťarchu[21]. Keď bol sv. František súženiami bičovaný, tŕním korunovaný a križovaný, priznal sa: — Od tej doby, čo som zahrnutý protivenstvami a tajným odporom, pociťujem taký sladký pokoj, že sa mu nič na svete nemôže vyrovnať. Tieto protivenstvá sú predzvesťou, že sa moja duša čoskoro spojí s Bohom, ktorý je mojou jedinou ctibažnosťou a jedinou túžbou môjho srdca. — A kto by nežil v pokoji, keď vedie život sporiadaný, keď je spojený s Bohom a s Jeho svätou vôľou? Istý rehoľník a misionár v Indii prišiel k popravisku, na ktorom stál odsúdenec. Nešťastník ho zbadal v zástupe, zavolal si ho a vyznal sa mu: — Vedzte, otče, že aj ja som bol vo vašom ráde. Kým som zachovával pravidlá, bol som vnútorne šťastný a spokojný. Keď som sa však oddal vlažnosti, hneď som všade pociťoval ťažkosti. Ťažkosti sa stupňovaly, až sa mi staly neznesiteľnými. Vystúpil som z rádu a oddal sa zločinnému životu, ktorý ma priviedol k tomuto popravisku. Hovorím vám to preto, aby môj príklad zachránil iných od podobného osudu.

Ctihodný P. Ľudovít z Pontu hovorieval: — Pokladaj v tomto živote všetko sladké za trpké a trpké za sladké a budeš stále žiť v pokoji[23]. — Sladkosti lahodia smyslom, ale vždy zanechávajú trpkosť výčitiek svedomia pre hriešne zaľúbenie, ktoré sme v nich mali. Naopak, trpkosti sa

stávajú sladkými a vítanými, keď ich prijmeme s trpezlivosťou a láskou z ruky Božej.

9. Buďme presvedčení, že v tomto slzavom údolí nemôžeme si nadobudnúť pravý pokoj srdca inak, ako trpezlivým objatím útrap, aby sme sa zaľúbili Bohu. Sme v stave porušenosti, žijeme nakazení hriechom. Stav svätých na zemi je: v milovaní trpieť. Stav svätých v nebi je: v milovaní sa radovať. P. Segneri Mladší napísal jednej kajúcnici, aby ju oduševnil za utrpenie, aby si napísala pod kríž tieto slová: — Tak sa miluje[24]. — Najlepšou poznávacou známkou, či naozaj milujeme Boha, nie je utrpenie samo, ale rozhodná vôľa trpieť z lásky k Ježišovi Kristovi. — A či môže byť väčší zisk, vraví sv. Terézia, ako mať záruku, že sa ľúbime Bohu[25]? — Žiaľ, väčšina ľudí sa hrozí slovíčka kríž, poníženie, súženie. Ale, vďaka Bohu, nechýbajú ani milujúce duše, ktoré sa z utrpenia tešia a život bez neho by sa im zdal bezútešným. Istá zbožná duša hovorí: — Pohľad na ukrižovaného Ježiša robí mi kríž tak milým, že sa mi zdá, ako by som nemohla byť šťastná bez utrpenia. Láska Ježiša Krista je mi dostatočnou náhradou za všetko. — Ježiš nechce slabé duše, ktoré utekajú pred každým trápením. Nechce slabochov: — **Kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba, vezme každodenne svoj kríž a nasleduje ma** (Lk 9, 23). — Ale treba kríž vziať a niesť nie z donútenia, ale pokorne, s trpezlivosťou a láskou.

10. Ó, ako veľmi sa ľúbi Bohu, kto pokorne a trpezlivo objíma kríže, ktoré mu On posiela. Sv. Ignác z Loyoly hovorí: — Niet dreva, ktoré by bolo schopnejšie roznietiť a udržať v nás oheň

lásky Božej, ako drevo svätého kríža[26]. — Sv. Gertrúda sa pýtala Pána, čo by Mu mohla a mala obetovať, aby sa Mu čo najviac zaľúbila. A Pán jej odpovedal: — Dcéra moja, nič milšieho mi nemôžeš obetovať, ako keď trpezlivo znesieš všetky súženia, ktoré ti pošlem[27]. — Veľká služobnica Božia, sestra Viktória Angelini, sa vyslovila, že jediný deň krížom posvätený má väčšiu cenu ako sto rokov, prežitých v duševných cvičeniach[28]. Podobne hovorí blahoslavený Ján Avilla: — Jediný raz pochváliť Pána v utrpení má väčšiu cenu ako tisíce vďakovzdávaní v šťastí[29]. Škoda, že ľudia nepoznajú cenu utrpenia, znášaného z lásky k Bohu. Blahoslavená Angela z Foligno vraví, že utrpenie by sa stalo predmetom lúpeže, keby sme poznali, čo znamená trpieť pre Boha,[30] lebo každý by využil všetky mysliteľné príležitosti k utrpeniu. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis nechcela zomrieť, priala si tu zostať, lebo — ako hovorievala — v nebi už nemožno trpieť[31].

11. Duša, ktorá miluje Boha, nestará sa o nič iného, iba o to, aby sa celkom spojila s Bohom. Ale vedzme, že sa bez utrpenia s Bohom dokonale nespojíme[32]. Boh chce utrpením vypáliť v nás všetky nezriadené vnútorné i vonkajšie sklony. Urážky, pohŕdania, choroby, opustenosť, úzkosti, pokušenia a iné protivenstvá sú nám potrebné, aby sme bojovali a víťazne potlačili svoje nezriadené hnutia natoľko, že by sme ich už ani nepociťovali. Kým nám nebudú protivenstvá z lásky k Bohu sladkými, ale trpkými, nebudeme môcť hovoriť o spojení s Bohom.

12. Duša, ktorá sa chce celkom spojiť s Bohom, nesmie v tomto živote vyhľadávať radosti,

ale utrpenia, a to vždy a všade. Musí náruživo objímať všetky dobrovoľné umŕtvenia, ale ešte s väčšou náruživosťou a láskou umŕtvenia nedobrovoľné, lebo tieto sú Bohu milšie. — **Lepší je muž trpezlivý ako silný** (Prís 16, 32). Bohu sa ľúbi, keď sa niekto postí, nosí pichľavé retiazky, keď sa bičuje. Veď tu treba veľkej sily. Ale oveľa viac sa ľúbi Bohu ten, kto dokazuje statočnosť trpezlivým a radostným znášaním krížov, ktoré mu On posiela. Sv. František Saleský hovorí: — Umŕtvenia, ktoré prichádzajú priamo od Boha alebo z Jeho dopustenia od ľudí, sú oveľa vzácnejšie ako tie, ktoré si sami vyvolíme. Je všeobecným pravidlom, že tam je viac zaľúbenia Božieho, kde je menej z našej vlastnej vôle. My sami máme z toho väčší osoh[33].

Na to isté upozorňuje sv. Terézia: — Utrpeniami, ktoré nám posiela Boh alebo ktoré nám zaviňujú ľudia, získame viac za jediný deň, ako za desať rokov utrpeniami, ktoré sme si sami zvolili[34]. To dobre pochopila sv. Mária Magdaléna z Pazzis, keď povedala s nepochopiteľnou veľkomyseľnosťou, že niet na svete takej krutej bolesti, ktorú by s radosťou neznášala, keď si pomyslí, že pochádza od Boha. Táto myšlienka ju uspokojovala v strašlivých mukách, ktoré za päť rokov znášala s hrdinskou trpezlivosťou[35]. Sv. Hippolit Durazzo vraví: — Nech Boh stojí, koľko chce, nikdy nie je pridrahý[36].

13. Prosme Boha, aby sme boli hodní Jeho svätej lásky. Keby sme Ho dokonale milovali, pokladali by sme všetky dobrá tohto sveta za dym a blato, ale pohŕdania a utrpenia by nám boly rozkošou. Pre dušu, ktorá sa zasvätila výhradne

Bohu, nejestvuje nič iné okrem Boha. Sv. Ján Chryzostom píše: — Keď niekto dosiahne dokonalú lásku k Bohu, zdá sa mu, ako by bol na svete sám jediný. Nestará sa o slávu, ani o potupu, pohŕda pokušeniami i utrpením, stráca záujem o všetko a netúži po ničom. Keďže nenachádza nikde oporu, ani odpočinok, bez únavy hľadá svojho milého. V práci i pri jedle, v spánku i v bdení, v každom zamestnaní i v každom rozhovore myslí na svojho milého a hľadá ho, lebo kde má svoj poklad, tam má i svoje srdce[37].

V tejto hlave som hovoril o trpezlivosti všeobecne. V hlave pätnástej sa zmienim o jednotlivých prípadoch, v ktorých sa máme zvlášť cvičiť v tejto čnosti.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Môj drahý, milovaný Ježišu, môj poklad! Pre urážky, ktorých som sa dopustil, si nezaslúžim, aby som Ťa mohol milovať. Ale pre Tvoje zásluhy Ťa prosím, učiň ma hodným Tvojej čistej lásky. Milujem Ťa nadovšetko a z celého srdca ľutujem, že som Tebou voľakedy pohŕdal a zo svojej duše Ťa vypudil. Teraz Ťa však milujem viac ako seba samého. Milujem Ťa celým srdcom, ó, nekonečné dobro, milujem Ťa, milujem Ťa a nič iného si nežiadam, len aby som Ťa dokonale miloval, a ničoho sa neobávam, len aby som nebol zbavený Tvojej svätej lásky.

Ó, môj najmilší Vykupiteľu, daj, nech poznám, aké si veľké dobro, nech poznám lásku, ktorou si ma miloval, aby si ma prinútil Ťa milovať.

Ó, môj Bože, nedopusť, aby som bol ešte taký nevďačný voči toľkej dobrote. Je dosť urá-

žok, ktorých som sa dopustil. Už Ťa viac nechcem opustiť. Roky, ktoré mi ostávajú, chcem zasvätiť Tvojmu milovaniu a Tvojmu zaľúbeniu. Môj Ježišu, moja láska, príď mi na pomoc! Príď na pomoc hriešnikovi, ktorý Ťa chce milovať a byť celý Tvoj.

Ó, Mária, nádej moja. Tvoj Syn Ťa vyslyší. Pros za mňa a vypros mi milosť, aby som Ho dokonale miloval.

Hlava šiesta.

Láska je dobrá.

Kto miluje Ježiša Krista, miluje vľúdnosť.

1. Duch vľúdnosti je duchom Božím. Duch Boží je nad med sladší. (Porov. Sir 24, 27). Duša, ktorá miluje Boha, miluje všetko, čo miluje Boh. Pokiaľ je to dovolené, usiluje sa všetkým radostne pomáhať, všetkých tešiť a všetkých uspokojiť. Sv. František Saleský, majster a príklad svätej vľúdnosti, vraví: — Pokorná vľúdnosť je čnosť čností a Boh nám ju tak dôrazne odporúča. Preto sa máme v nej vždy a všade cvičiť[1]. — Pre praktický život nám dáva toto zlaté pravidlo: — Keď pozoruješ, že voľačo môžeš urobiť s láskou, urob to! Čo sa však nedá urobiť bez roztrpčenosti, nechaj to[2]! — Nemusím vari poznamenávať, že svätý František myslí na to, čo môžeme nechať bez urážky Boha. Urážku Boha musíme vždy zamedziť tak chytro, ako je to len možné.

2. Chudobní čakajú na našu lásku. Na prvom mieste voči nim osvedčujeme vľúdnosť, lebo ľudia s nimi obyčajne zle zaobchodia práve preto, že sú chudobní. Nemocní čakajú na slová útechy. Choroba skľučuje. Veľmi často sa im nedostane láskavého ošetrenia.

Nadovšetko však máme vľúdnosť osvedčovať voči nepriateľom — **Nedaj sa premôcť zlu, ale dobrom premáhaj zlo** (Rim. 12, 21). — Nenávisť splácajme láskou a prenasledovanie odplácajme vľúdnosťou. Svätí si láskou získali i najzatatejších nepriateľov.

3. Sv. František Saleský vraví: — Ničím nedáme svojim bližným taký dobrý príklad, ako láskyplným a dobrotivým zaobchádzaním.[3] — Na perách Františkových žiaril vždy úsmev a jeho tvár dýchala dobrotou, ktorá sa zračila i v slovách a posunkoch.[4] Sv. Vincent z Pauly o ňom svedčí, že nepoznal lepšieho človeka. Zdalo sa mu, že biskup Saleský má vytlačený obraz vľúdnosti Ježiša Krista.[5] Keď voľačo nemohol dovoliť bez poškvrnenia svojho svedomia, odoprel to tak láskavo, že i ten, čo nič nedostal, odchádzal usmierený a spokojný. Takto si počínal voči všetkým, voči predstaveným i seberovným, i voči nižšie postaveným, doma i vonku.[6] Tým sa líšil od tých, ktorí — ako sám povedal — mimo domu zdajú sa byť anjelmi, ale doma sú diablami.[7] Nikdy si nesťažoval na nevšímavosť a nepozornosť sluhov. Keď ich predsa niekedy napomínal, robil to vždy slovami vľúdnymi.[8]

Týchto slov a tohto počínania nech si všimnú zvlášť predstavení. Predstavený sa musí chovať voči poddaným s najväčšou vľúdnosťou. Keď im voľačo rozkazuje, nech to vyznie radšej ako prosba, a nie ako rozkaz. Sv. Vincent z Pauly vravieval: — Najlepší prostriedok, ktorým si predstavený zaistí poslušnosť poddaných, je vľúdnosť.[9] — Podobne sa vyslovila sv. Jana zo Chantal: — Veľa spôsobov som za svojho úradu vyskúšala, ale nenašla som lepší ako vľúdnosť a trpezlivosť.[10]

Najmä vtedy si musí predstavený počínať láskavo, keď musí karhať chyby. Iné je karhať dôrazne. Ale zvlášť vtedy, keď sa chyba i po opätnom napomenutí opakovala. Ale chráňme sa kar-

hania drsného a hrubého. Kto v hneve karhá, viac škodí ako osoží.

Túto horkú horlivosť zavrhuje sv. Ján. Mnohí sa vystatujú, že týmto spôsobom udržujú rodinu v poriadku. Takto vraj načim panovať. Ale celkom inak smýšľa sv. Jakub: — **Ale ak máte v srdci príkru vášnivosť a svárlivosť, nevychvaľujte sa..!** (Jak 3, 14). Keď predsa vo veľmi zriedkavom prípade musíme použiť slov príkrych, aby chybujúci poznal závažnosť svojej chyby, zmierňme napokon ostrie slov slovom osladzujúcim a prívetivým. Hojme rany olejom a vínom, ako to urobil Samaritán v Evanjeliu. Sv. František Saleský hovorí: — Ako olej ostáva na povrchu tekutín, tak vo všetkom našom počínaní musí byť navrchu láskavosť.[11] — Keď je ten, ktorého máme pokarhať, vzrušený, odložme pokarhanie a počkajme, kým sa jeho myseľ utíši. Inak ho ešte viac popudíme a napomenutie bude bezvýsledné. Sv. Ján, rehoľný kanonik, povedal: — Kým dom horí, nesmieme prikladať drevo na oheň.[12]

5. Neviete, čieho ducha ste (Lk 9, 55). — Takto odpovedal Ježiš Kristus svojim učeníkom Jakubovi a Jánovi, keď svolávali tresty na Samaritánov za to, že pred nimi zatvorili mestské brány. Duch Ježišov je samá sladkosť a dobrota. Veď: — **Syn človeka neprišiel duše zahubiť, ale zachrániť (Lk 9, 56).** — S akou láskavosťou sa choval voči cudzoložnici. Neodsudzuje, ale pozdvihuje z hriechu: — **Žena.. nikto ťa neodsúdil?.. Ani ja ťa neodsudzujem. Choď a odteraz nehreš!** (In 8, 10n) S podobnou láskavosťou hľadá Samaritánku, aby ju obrátil. Predovšetkým žiada, aby mu dala piť. Žena by ho chcela trochu dobiedzať. Ale Ježiš pokra-

čuje: — **Ó, keby si poznala, kto je ten, čo od teba žiada nápoj!** — Napokon sa jej zjavuje ako očakávaný Mesiáš. A s akou nežnosťou sa snaží obrátiť bezbožného Judáša! Dovoľuje mu, aby s Ním jedol pri jednom stole, umýva mu nohy. Ešte i v tom okamihu, v ktorom Ho zrádza, upozorňuje nešťastníka na hrozný čin: — **Judáš, bozkom zrádzaš Syna človeka?** (Lk 22, 48).

S rovnakou láskou pozdvihuje úbohého Petra. Na dvore veľkňaza zrieka sa Peter svojho Majstra. Ale, čo vravím? Nezrieka sa Ho. Zo strachu o život nechce sa k Nemu priznať, zapiera Ho, dokonca prísahou tvrdí, že nie je Jeho učeníkom. A Ježiš? — I obrátil sa Pán a pozrel na Petra (Lk 22, 61). — Pohľad Ježišov bol nežný. Nevyčituje Petrovi jeho hriech. Tento pohľad stačil, aby apoštol po celý život oplakával urážku, ktorú vtedy spôsobil svojmu Majstrovi.

6. Oveľa viac získame vľúdnosťou ako prchkosťou. Sv. František Saleský píše, že nezrelý plod je trpký. Keď však ho naložíme, stáva sa sladkým a príjemným. I napomenutia sú trpké. Ale keď ich dáme s láskou a vľúdnosťou, stávajú sa príjemnými a získavajú nám duše.[13] O sv. Vincentovi z Pauly sa rozpráva, že za tú dobu, čo riadil kongregáciu, len trikrát drsne pokarhal. Neskoršie aj to oľutoval, lebo výsledok bol zakaždým opačný. Kedykoľvek pokarhal láskavo, vždy docielil nápravu.[14]

7. Sv. František Saleský dosiahol vľúdnosťou všetko, čo len chcel. Podarilo sa mu získať pre Boha aj najzatvrdilejších hriešnikov.[15] Sv. Vincent z Pauly zanechal svojim žiakom túto zásadu: — Vľúdnosť, láska a poníženosť nám podivuhodne zís-

kavajú ľudské srdcia. Tieto čnosti tak uchvacujú človeka, že sa podrobí veciam, ktoré najviac odporujú prirodzenosti.[16] — Raz poslal svojmu kňazovi veľkého hriešnika, aby ho priviedol na pokánie. Kňaz sa namáhal. Ale hriešnik ostal tvrdý. Preto poprosil svojho duchovného otca, aby sa hriešnika sám ujal. Svätý Vincent sa s ním poshováral a obrátil ho. Hriešnik vyznal, že vľúdnosť a láska sv. Vincenta premenily jeho srdce.

Svätý nemohol zniesť, keď jeho misionári zaobchodili s kajúcnikmi príkro. Hovorieval im, že duch temnosti využíva prísnosti niektorých, aby zahubil čo najviac duší.

8. Cvičiť sa treba vo vľúdnosti voči všetkým, pri každej príležitosti. Sv. Bernard upozorňuje, že mnohí sú tichí, keď všetko ide podľa ich chuti. Keď však príde nešťastie a protivenstvo, hneď vnútorne vzplanú a začnú vybuchovať ako Vezuv.[17] Takíto ľudia sú ako žeravé uhlie pod popolom.

Kto sa chce stať svätým, musí byť ako ľalia medzi tŕnim. Hoci tŕnie pichá, ľalia predsa ostane ľaliou. Vždy je rovnako príjemná a milá. Duša, ktorá miluje Boha, je vnútorne vyrovnaná a táto vyrovnanosť sa odráža i na tvári. Šťastie i nešťastie prijíma s rovnakou láskou, ako spieva kardinál Petrucci:

Tvory sa vôkol v podivných hrách menia,
končia púť žitia na úskalí mnohom,
srdce však v hĺbkach spojené je s Bohom,
ostáva jedno v širom mori vrenia.[18]

9. V nešťastí poznáme ducha človeka. Sv. František Saleský nežne miloval rad Navštívenia,

ktorý ho stál toľko námah. Ako každé dobré dielo, tak i toto chcel svet zničiť. Už stál nad priepasťou. Ale svätý František nestratil duševný pokoj. Bol by býval spokojný, aj keby mal byť svedkom jeho zničenia, keby sa tak zaľúbilo Bohu. Píše: — Odvtedy, čo žijem v samých protivenstvách a odporoch, cítim taký sladký pokoj, aký som dosiaľ nepocítil. Sú to istotne predzvesti blížiaceho sa spočinutia mojej duše v Bohu. A to je moje jediné želanie.[19]

10. Keď už musíme voľačo odpovedať tomu, kto nás veľmi sužuje, odpovedzme mierne, lebo: — **Odpoveď mierneho krotí hnev** (Prís 15, 1). — Jediná mierna odpoveď možno postačí, aby sme uhasili oheň prchkosti. Keď však sme sami rozrušení, lepšie urobíme, keď budeme mlčať, hoci by sa nám zdalo, že je potrebné vysloviť, čo máme na jazyku. Keď predsa náruživosti povolíme, zistíme, že všetky naše slová boly chybami.

11. Miernosti potrebujeme aj sami voči sebe. Hnevať sa na seba po spáchanej chybe nie je pokora. V skutočnosti je to skrytá pýcha, ako by by sme neboli takí úbohí, akí naozaj sme. Svätá Terézia vravievala: — Hnevať sa po spáchanej chybe na seba je oveľa väčšou chybou ako chyba sama, lebo v sprievode tejto chyby idú mnohé iné, ako zanedbávanie pobožností, modlitby, sv. prijímania. A keď ich predsa nezanedbáme, konáme ich aspoň povrchne.[20] — Sv. Alojz Gonzaga povedal, že v mútnej vode nie je vidieť. A práve v takejto vode loví diabol.[21] — Keď je duša rozrušená, nepoznáva náležite Boha. Keď padneme do chyby, ponáhľajme sa s dôverou k Bohu, prosme Ho, aby nám odpustil, a volajme k Nemu tak, ako

volávala sv. Katarína Janovská: — Pane, toto sú kvietky z mojej záhrady.[22]

Milujem Ťa celým srdcom a ľutujem, že som Ťa rozhneval. Už to viac neurobím. Príď mi na pomoc!

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ó, blažené putá, ktoré viažete duše s Bohom, spútajte aj mňa, a spútajte ma tak pevne, aby som sa už nemohol odlúčiť od lásky môjho Boha! Ježišu môj, milujem Ťa. Milujem Ťa, Ty poklad a život mojej duše. S Tebou sa spojujem a Tebe sa všetok odovzdávam. Nie, môj milovaný Pane, nič nechcem, len mi dovoľ, aby som Ťa veľmi miloval. Aby si splatil dlh za moje hriechy, kráčal si ako zločinec v putách ulicami jeruzalemskými, dal si sa pribiť na kríž, na ktorom si vytrval až do smrti. Ach, pre zásluhy takých veľkých múk nedopusť, aby som sa voľakedy od Teba odlúčil.

Ľutujem nadovšetko, že som Ťa voľakedy zaznával. Umieňujem si, že s Tvojou milosťou radšej umriem, ako by som Ťa mal uraziť hriechom ťažkým alebo všedným. Ó, Ježišu môj, Tebe sa odovzdávam. Milujem Ťa celým srdcom, milujem Ťa viac ako seba samého. V minulosti som Ťa obrážal, ale teraz to ľutujem a chcel by som bolesťou zomrieť. Pritiahni ma celkom k sebe. Teba chcem, a nič viac. Daj, aby som Ťa miloval, a potom rob so mnou, čo sa Ti ľúbi.

Ó, Mária, nádej moja, spoj ma s Ježišom a učiň, aby som s Ním spojený vždy žil i zomrel, až príde onen krásny deň v blaženom kráľovstve, keď sa už nebudem obávať, že stratím Jeho lásku.

Hlava siedma.

Láska nezávidí

Kto miluje Ježiša Krista, nezávidí mocným tohto sveta, ale závidí tým, čo viac Ježiša milujú.

1. Láska nezávidí, lebo nemôže závidieť svetákom pozemské majetky, po ktorých nebaží a ktorými pohŕda.[1] Treba rozoznávať dvojakú závisť: špatnú a dobrú. Hriešne závidí ten, čo smúti pre pozemské dobrá, ktorými oplývajú druhí. Rád by ich mal pre seba a nechce ich dožičiť iným.

Svätá žiarlivosť nielen že nezávidí mocným tohto sveta, ktorí sú zahrnutí poctami a svetskými rozkošami, ale má s nimi úprimnú útrpnosť. Nič nehľadá a po ničom nebaží, iba po Bohu, a o nič iného sa neusiluje, iba o to, aby Boha čo najviac milovala. Preto sväto závidí tým, čo Ho viac milujú ako ona, lebo v milovaní Boha by chcela prevýšiť aj serafínov.

2. Toto je jediný cieľ, ktorý majú svätí na tomto svete, cieľ, ktorý tak uchvacuje a láskou zraňuje Srdce Božie, že Ho núti k slovám: — **Zranila si srdce moje, sestra moja, nevesta, zranila si srdce moje jedným z očí tvojich** (Pies. 4, 9). — Toto jedno oko znamená jediný cieľ, ktorý má zasnúbená duša vo všetkých skutkoch a myšlienkách. Jej jediným cieľom je zaľúbiť sa Bohu. Svetáci sa pozerajú na veci mnohými očami. Majú rozličné ciele. Jedni sa chcú zaľúbiť ľuďom, iní bažia po cti, iní túžia po bohatstve. Iní chcú aspoň uspokojiť seba samých. Svätí sa dívajú na veci len jedným okom. Pri všetkom, čo robia, majú jediný cieľ — zaľúbiť sa Bohu. S Dávidom

vravievajú: — **Čo mi je na nebi? A čo som chcel bez teba na zemi?... Boh srdca môjho a diel môj je Boh na veky** (Ž 2, 25 n).

Čo by som si žiadal, môj Bože, na tomto i na onom svete, keď nie Teba samého? Ty si moje jediné bohatstvo, Ty si jediným pánom môjho srdca. — Nech sa radujú boháči z pokladov sveta, nech sa kráľovia pýšia svojimi kráľovstvami! Ty, Ježišu môj, si môj poklad a moje bohatstvo![12] — Rozumieš týmto krásnym slovám sv. Pavlína?

3. Nestačí len dobré skutky konať, treba ich konať dobre. Aby naše skutky boly dobré a dokonalé, musíme ich konať s čistým úmyslom, len preto, aby sme sa zaľúbili Bohu. Dôstojnú chválu vzdaly zástupy Ježišovi Kristovi, keď o Ňom povedaly: — **Všetko dobre učinil** (Mk 7, 37). — Mnohé skutky sú samy v sebe chvályhodné, pretože však ich konáme pre iný cieľ ako pre slávu Božiu, nemajú pred Bohom ceny, alebo majú len veľmi malú. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis povedala: — Boh odmeňuje naše skutky podľa váhy čistoty.[3] — Pán prijíma naše skutky a odmeňuje ich podľa čistoty nášho úmyslu. Ale, Ó, Bože, ako ťažko nájsť nejaký skutok, ktorý by sme vykonali jedine pre Boha! Spomínam si na istého svätého staručkého rehoľníka, ktorý veľa pracoval a zomrel v povesti svätosti. Pri pohľade na uplynulý život povedal mi celý smutný a prestrašený: — Beda keď sa zadívam na všetky skutky svojho života, nenachádzam ani jediný, ktorý by som bol vykonal jedine pre Boha! — Je to prekliata sebaláska, ktorá zaviňuje, že strácame úplne alebo aspoň z veľkej časti ovocie svojich skutkov. Pred ňou nie sú bezpečne ohradené ani najsvätejšie

úrady. Koľkí kazatelia, spovedníci a misionári sa veľmi namáhajú, a predsa získavajú len veľmi málo zásluh, ak vôbec o nich môžeme hovoriť, lebo nepracujú iba pre Boha, ale pre svetskú slávu, alebo pre vlastný záujem, alebo aspoň pre uspokojenie vlastných záľub.

4. Pán nás napomína: — **Pozor si dajte, aby ste svoje dobré skutky nekonali pred ľuďmi, žeby vás obdivovali. Inak nemáte zásluhy u vášho Otca, ktorý je na nebesách** (Mt. 6, 1). — Kto sa preto namáha, aby ukojil svoju náklonnosť, už dostal odmenu: — Veru, povedám vám: **Už majú svoju odmenu** (Mt. 6, 5). — Aká úbohá je mzda, ktorá sa znižuje na trochu dymu alebo na zdanlivé uspokojenie, ktoré sa chytro rozplynie! Prorok Aggeus užíva tu priliehavého obrazu. Kto sa v živote namáha pre voľačo iného ako pre zaľúbenie Božie, ukladá svoju mzdu do deravého vreca. Keď ho raz otvorí, nenájde v ňom nič. (Porov. Ag 1, 6). Kto pracuje pre iný cieľ, ako pre slávu Božiu, veľmi sa znepokojuje, keď nedosiahne vytúžený výsledok svojich námah. Kto voľačo podniká výhradne pre slávu Božiu, ostane spokojný, aj keď sa dielo nepodarí. Pracoval s dobrým úmyslom, chcel sa zaľúbiť Bohu. A tento cieľ dosiahol. Keď Boh sa spokojí s jeho prácou a nechce výsledok, spokojí sa aj on.

5. Chceš vedieť, či pracuješ len pre Boha? — Uvažuj,

1. či sa neznepokojuješ, keď si nedosiahol cieľ. Keď Boh ho nechce, nechceš ho ani ty.

2. Či sa vieš úprimne tešiť, keď druhí vykonajú voľačo dobrého, ako keby si to bol vykonal ty sám.

3. Či nedávaš prednosť nejakému zamestnaniu a spokojíš sa s tým, ktoré ti ukladá poslušnosť.

4. Či po práci nečakáš ani vďaku, ani súhlas iných. Či sa netrápiš, keď druhí šomrú a nie sú s nami spokojní. Či ťa uspokojuje myšlienka, že Boh je spokojný?

Keď nehľadáš svetskú chválu, nespyšnieš, keď sa dielo podarí. Odpovedz ctibažnosti, ktorá sa ti vnucuje, čo jej odpovedal ctihodný Ján Avilla: — Odíď, prišla si neskoro, lebo svoje dielo som zasvätil celkom Bohu![4] —

6. S akou láskou sa Boh skláňa k tým, čo svoje dobré povinnosti konajú z lásky k Nemu! — **Správne, sluha dobrý a verný! Keďže si bol nad málom verný, nad mnohým ťa ustanovím; vojdi do radosti svojho pána** (Mt. 25, 23). — Vchádzať do radosti Pánovej znamená radostnú istotu, že sa ľúbime Bohu. Keď s radosťou konáme to, čo sa ľúbi Bohu, čo iného by sme ešte hľadali?[5] Zaľúbiť sa svojmu Stvoriteľovi je najväčšia mzda, najväčšie šťastie, ktoré môže stvorenie dosiahnuť.

7. A práve toto Ježiš žiada od duše, ktorá Ho miluje. Chce, aby Ho položila ako pečať na svoje srdce a na svoje rameno. (Porov. Pies. 8, 5). Na srdce si kladieme Ježiša, keď vo všetkých podujatiach máme jediný cieľ — konať všetko z lásky k Bohu. Na rameno si ho kladieme, keď všade a vo všetkom hľadáme iba zaľúbenie Božie. Sv. Terézia hovorievala, že nesmie mať inú túžbu, nesmie po inom bažiť, kto sa chce stať svätým, iba po tom, aby sa zaľúbil Bohu.[6] A jej prvá duchovná dcéra, Blažena od Vtelenia, hovorievala: — Niet ceny, ktorá by vyvážila najnepatrnejšiu vec, ktorú sme vykonali pre Boha. — Všetko, čo sme vyko-

nali pre Boha, je dielom lásky. A láska nás spojuje s Bohom a privlastňuje nám večné dobrá.

8. Hovorí sa, že dobrý úmysel je nebeská alchýmia, ktorá premieňa železo na zlato. Najvšednejšie skutky — pracovať, jesť, zabávať sa, odpočívať — stávajú sa zlatom, keď ich vložíme do ohňa lásky. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis[8] tvrdila, že tí, ktorí všetko konajú s dobrým úmyslom, pôjdu priamo do neba a očistca sa ani nedotknú. V Duchovnom poklade sa vypráva, že istý svätý pustovník sa pred každou prácou na chvíľu zastavil a pozdvihol oči k nebesám. Keď sa ho pýtali, prečo to robí, odvetil: — Chcem zasiahnuť cieľ![9] — Ako lukostrelec pred vypustením strely dobre mieri, aby zasiahol cieľ, tak aj on pred každou prácou pevne uprel zrak na Boha, aby sa Mu svojou prácou zaľúbil. Takto si počínajme aj my. Pri práci s času na čas obnovujme dobrý umysel, že sa chceme zaľúbiť Bohu.

9. Kto má vo všetkom na zreteli iba vôľu Božiu, má svätú slobodu ducha, ktorá je údelom synov Božích. Táto sloboda ich núti, aby vzali na seba všetko, čo sa ľúbi Ježišovi Kristovi, bez ohľadu na odpor sebalásky alebo ľudských ohľadov. Láska k Ježišovi napĺňa svojich milovníkov akousi ľahostajnosťou. Jej vplyvom s tichou odovzdanosťou prijímajú sladké i trpké, nechcú, čo sa im ľúbi, ale dychtia po všetkom, čo sa ľúbi Bohu. Rovnako vážne vykonávajú úrady vážne i nepatrné, prijímajú sladkosti i veci protivné. Im stačí, že sa ľúbia Bohu.

10. Žiaľ, mnohí chcú slúžiť Bohu, ale len v istom úrade, na istom mieste, s istými spoločníkmi, za istých okolností. Inak prácu zanedbávajú, alebo

ju vykonávajú s nechuťou. Títo nemajú slobodu ducha, ale sú otrokmi sebalásky. I to málo, čo konajú, nemá ceny pre večnosť, lebo niet v tom zásluhy. Žijú v ustavičnom nepokoji, lebo jarmo Ježiša Krista je im priťažké. Naopak, praví milovníci Ježiša Krista konajú s láskou všetko, čo sa ľúbi Ježišovi. Im je ľahostajné, či chce, aby Mu slúžili v živote verejnom, vo vážnosti pred svetom, či v živote utiahnutom a opovrhnutom. To znamená milovať Ježiša Krista láskou čistou. Cvičme sa v tejto láske, premáhajme sebalásku, ktorá by si priala, aby sme konali len veľkolepé a čestné práce, ktoré sú nám po chuti.

11. Zrieknime sa i všetkých duševných cvičení, keď si Pán žiada, aby sme robili voľačo iného. P. Alvarez bol raz veľmi zamestnaný vonkajšími prácami. Nemohol sa venovať modlitbe, ako by si bol želal. To ho mrzelo. Túžil, aby ho zbavili úradu. Ale Pán ho pokarhal: — Aj keď ťa nedržím pri sebe, musí ti stačiť, že ťa používam ako služobníka.[10] — To platí najmä tým osobám, ktoré sa znepokojujú, keď sú nútené z poslušnosti alebo z lásky vynechať zvyčajné pobožnosti. Vedz, drahá duša, že toto znepokojenie istotne nepochádza od Boha, ale od diabla alebo od sebalásky. Alebo sa ľúbiť Bohu, alebo zomrieť! Toto je prvá zásada svätých.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Môj večný Bože, Tebe zasväcujem celé svoje srdce. Ale, ó, Bože môj, aké srdce Ti zasväcujem? Srdce, ktoré si stvoril, aby Ťa milovalo, ktoré sa však proti Tebe tak často vzbúrilo. Ale viď, Ježišu

môj! To srdce je teraz bolesťou celkom preniknuté a úprimne ľutuje, že Ťa hnevalo. Áno, môj drahý Vykupiteľu, ľutujem, že som Tebou opovrhoval. Som odhodlaný Ťa poslúchať a milovať za každú cenu. Pritiahni ma úplne k Sebe. Daj, aby som Ťa naozaj miloval. Pre lásku, ktorú si osvedčil, keď si na kríži za mňa umieral, vyslyš ma!

Musím plakať, keď si spomeniem na svoju nevďačnosť voči Tebe. Ja úbohý bol som stratený. Ale predsa dúfam, že mi svojou milosťou vrátiš život. A to bude mojím životom: neprestajne Ťa milovať, moje svrchované dobro!

Daj, nech Ťa milujem, ó, nekonečná láska a nič viac si nežiadam od Teba. Ó, Mária, moja Matka. prijmi ma za svojho služobníka a daj, nech ma prijme aj Ježiš, Tvoj Syn!

Hlava ôsma.

Láska sa márnivo nevypína.

Kto miluje Ježiša Krista, nenávidí vlažnosť a miluje dokonalosť.

1. Čím viac sa láska ponára do hlbokosti lásky Božej, tým viac sa zrieka všetkého, čo sa nesrovnáva s pravdou a svätosťou.[1] Správne teda napísal Apoštol, že láska je puto, ktoré spája najdokonalejšie čnosti duše: — **Nadovšetko však majte lásku, ktorá je spojivom dokonalosti** (Kol. 3, 14). — Láska miluje dokonalosť a nenávidí vlažnosť, s akou mnohí slúžia Bohu. Títo sú v nebezpečenstve, že nakoniec stratia lásku, milosť Božiu, dušu a všetko.

2. Vlažnosť je dvojaká: dobrovoľná a nedobrovoľná. V nedobrovoľnej vlažnosti sa dopúšťame chýb bez plného súhlasu vôle len z prirodzenej krehkosti. Takéto chyby sú: roztratenosť v modlitbách, vnútorné vzplanutie, neužitočné reči, zvedavosť, túžba ukazovať sa, záľuba v jedle a nápoji, hnutie žiadostivosti hneď nepotlačované a podobne. Aj týchto chýb sa máme chrániť, nakoľko len vládzeme. Ale pre slabosť našej prirodzenosti, hriechom poškvrnenej, je nemožné sa všetkých uchrániť. Ani svätí tu neboli výnimkou. Pravda, musíme ich nenávidieť, pretože sa neľúbia Bohu, ale nesmieme sa pre ne znepokojovať. Na to som upozornil v predchádzajúcej hlave. Sv. František Saleský napísal: — Myšlienky, ktoré nás znepokojujú, nepochádzajú od Boha, Kniežaťa pokoja, ale pochádzajú alebo od diabla alebo od sebalásky alebo z prílišnej mienky, ktorú máme o sebe.[2]

3. Znepokojúce myšlienky hneď odmietajme a nevšímajme si ich. Nezabúdajme, upozorňuje sv. František, ako sa neuvedomené chyby nedobrovoľne páchajú, takže bez ich uvedomenia sú aj vymazávané.[3] Jediný úkon ľútosti, jediný úkon lásky stačí, aby boly sotreté. Ctihodná sestra Mária od Ukrižovaného, z radu sv. Benedikta, videla raz ohnivú guľu, na ktorú padalo veľa slamôk. Všetky boly v okamihu na prach spálené. Tento obraz ju poučil, že jediný vrúcny úkon lásky Božej zničí všetky chyby.

Podľa snemu tridentského má ten istý účinok aj sv. prijímanie. Snem nazýval Eucharistiu prostriedkom, ktorý nás zbavuje každodenných chýb.[4] Je pravda, že tieto chyby sú naozaj chybami, predsa však nie sú prekážkou dokonalosti, presnejšie povedané, začiatku dokonalosti, lebo v tomto živote nik nedosiahne dokonalosť úplnú, ktorá je výsadou blaženého kráľovstva.

4. Prekážkou dokonalosti je vlažnosť dobrovoľná. V tejto žije ten, čo sa dobrovoľne a s rozvahou dopúšťa všedných hriechov. Všetkých s otvorenými očami páchaných hriechov môžeme sa s pomocou milosti Božej uchrániť už v tomto živote. Sv. Terézia oslovuje každého z nás: — Od každého s rozvahou spáchaného hriechu, hoci najmenšieho, nech vás ochráni Boh![5] — Dobrovoľnými chybami sú napríklad: vedomá lož, malé ohováranie a reptanie, hnevlivé slovo, posmech z bližného, popichujúce reči, sebaláska, vnútorný odpor, nezriadená náklonnosť k osobám druhého pohlavia. — Toto sú červy, ktoré sa nedajú poznať, kým nezničia ruže čností.[6]— Takto o nich hovorí sv. Terézia. A na inom mieste nás varuje:

— Nepatrnými chybami si diabol pripravuje prístup do srdca.[7]

5. Bojme sa týchto chýb. Ony sú príčinou, že Boh od nás vzďaľuje svoju požehnanú ruku. Neosvecuje nás už takým jasným svetlom, neposkytuje nám takú účinnú pomoc a odníma nám duševnú sladkosť. Duša, ktorá žije v týchto chybách, odbavuje si cvičenia zbožnosti s veľkou nechuťou a s odporom, pomaly začína zanedbávať modlitbu, sv. prijímanie, návštevy Sviatosti Oltárnej, deviatniky. Napokon veľmi ľahko zanechá všetko, ako sa to prihodilo toľkým nešťastným dušiam.

6. Pán splnil hrozbu, ktorú vyslovil proti vlažným dušiam: — **Poznám tvoje skutky, že nie si ani studený, ani horúci. Kiežby si bol studený alebo horúci! Takto však, keďže si vlažný, ani horúci, ani studený, už-už ťa vypľúvam z úst** (Zj. 3, 15 n) — Nevdojak sa nám natíska otázka: Je lepšie byť studeným, to jest, zbaveným milosti, ako vlažným? Áno, v istých prípadoch je to lepšie. Studený, prebudený výčitkami svedomia, oveľa ľahšie sa polepší ako vlažný. Vlažný sa totiž ukolíše vo svojich chybách, necíti výčitky, nemyslí na polepšenie a konečne takmer zúfa nad svojou spásou. Ctihodný Ľudovít z Pontu hovorieval, že sa v živote dopustil nespočetných chýb, ale že s nimi nikdy neuzavrel mier.[9] Uzavierať s chybami mier neznamená pokoj, ale skazu. Zvlášť, keď je chyba výsledkom nejakej náruživosti, lakomstva, túžby po vlastnej chvále, odporu proti bližnému alebo nezriadenej náklonnosti k osobe druhého pohlavia. Taká duša je vo veľkom nebezpečenstve, že slabé povrázky,

ktoré ju pútajú, stanú sa reťazami, ktoré ju stiahnu do pekla.[10] Keď nezájde tak ďaleko, aspoň sa nestane svätou a stratí onu veľkú korunu, ktorú jej Boh chystal, keby bola verne s milosťou spolupôsobila. Vták zbavený puta okamžite vzlieta. Len čo je duša zbavená puta pozemskej príchylnosti, hneď zaletí k Bohu. Veľa duchovných osôb sa nestane svätými, lebo sa nenamáhajú odlúčiť sa od istých nepatrných vecí.

7. Všetka naša skaza je v tom, že málo milujeme Ježiša Krista. Veľa je tých, čo sa klaňajú vlastnej osôbke, tých, čo sa oddávajú malomyseľnosti, keď sa voľačo stane proti ich vôli; tých, čo sú veľmi zhovievaví voči sebe zo strachu pred chorobou; tých, čo majú myseľ stále roztratenú, lebo všetko chcú počuť a všetko vidieť a všímajú si toľkých vecí, ktoré uspokojujú zvedavosť; tých, čo sú rozľadení pre každú nepozornosť voči nim.

Tieto chyby ich natoľko znepokojujú, že zanedbávajú modlitbu a strácajú sobranosť mysle. Hneď sú veľmi zbožní a veselí, hneď netrpezliví a smutní, podľa toho, či môžu všade uplatniť svoju vôľu alebo nie. Takéto duše Ježiša Krista nemilujú, alebo Ho milujú veľmi málo. Nepriatelia Boha na nich ukazujú a s posmechom hovoria: Hľa, takáto je vaša zbožnosť!

8. Čo má robiť ten, kto upadol do tohto nešťastného stavu vlažnosti? Je naozaj veľmi ťažké, aby vlažná duša nadobudla svoju bývalú horlivosť. Ale — **čo je nemožné ľuďom, možné je Bohu** (Lk 18, 27). — Kto sa modlí a užíva prostriedkov, istotne dostane všetko, po čom túži. Vybŕdne z vlaž-

nosti a nastúpi cestu dokonalosti. Prostriedky sú tieto:

I. Túžba po dokonalosti
II. Odvaha
III. Rozjímanie
IV. Časté sv. prijímanie
V. Modlitba

I. Túžba po dokonalosti.

9. Prvý prostriedok je teda túžba po dokonalosti. Sväté žiadosti sú krídla, ktorými sa odpútavame od zeme. Ony dodávajú síl a zmierňujú ťažkosti.[11] S jednej strany dodávajú silu napredovať v dokonalosti, s druhej strany uľahčujú námahu cesty. Kto naozaj zatúži po dokonalosti, ten už nezanechá snahy v nej napredovať. A keď túto nezanechá, dokonalosť aj dosiahne. Naopak, kto po dokonalosti netúži, stále sa vracia späť a stáva sa nedokonalejším. Sv. Augustín vraví, že na ceste k Bohu nenapredovať znamená ustupovať.[12] Kto nekráča vpred, je stále strhovaný prúdom skazenej prirodzenosti.

10. Niektorí hovoria, že Boh nechce, aby sa všetci stali svätými. Veľmi sa mýlia. Svätý Pavol vraví: — **Boh chce vaše posvätenie** (1 Sol. 4, 3). — Boh chce, aby všetci boli svätí a to každý podľa svojho stavu: rehoľník ako rehoľník, laik ako človek vo svete žijúci, kňaz ako kňaz, manžel ako manžel, kupec ako kupec, vojak ako vojak. A to platí o každom inom stave. Veľmi krásne doklady o tom má moja veľká orodovnica sv. Terézia. Na jednom mieste vraví: — Naše myšlienky nech sú veľkomyseľné, lebo na tom záleží naše dobro.[13]

— Na inom mieste: — V túžbach netreba sa miernit, ale dôverovať v Boha, lebo keď sa pousilujeme, pomaly dôjdeme ta, kam s milosťou Božou došli mnohí svätí.[14] — Sama bola natoľko veľkomyseľná, že nič Bohu neodoprela. Preto ani Boh jej nič neodoprel. Boh prijíma naše túžby, ako by už boly vykonané. A inde vraví: Boh udeľuje významnejšie milosti iba tým, čo veľmi túžia po Jeho láske. — A opäť na inom mieste spomína: — Boh nenechá bez odplaty akúkoľvek dobrú žiadosť v tomto živote, lebo je priateľom veľkomyseľných duší, ktoré kráčajú s nedôverou v seba. — To nie sú slová prázdne. To sú slová jej vlastnej skúsenosti. Raz sa odvážila povedať Pánovi: jej na tom nezáleží, keď v nebi uvidí, že iní požívajú väčšiu radosť, že však nevie, ako by zniesla, keby poznala, že Ho niekto viacej miluje ako ona.

11. Kráčajme vpred s veľkou odvahou, lebo Boh je príliš dobrý a štedrý voči tomu, kto Ho úprimne hľadá (Porov. Nár. 3, 25). Ani spáchané hriechy nám nemôžu zabrániť stať sa svätými, ak po tom naozaj túžime. Sv. Terézia upozorňuje: — Diabol sa usiluje, aby sa zdalo pýchou mať veľké túžby a chcieť nasledovať svätých. Je však veľmi užitočné dodávať si odvahy k veľkým veciam, lebo hoci by duša nemala na to sily hneď, dostáva aspoň vznešený rozlet a veľmi napreduje. — Apoštol píše: — **Vieme, že tým, čo milujú Boha a sú povolaní podľa Jeho prozreteľnosti, všetky veci sú na osoh.** (Rim. 8, 28). — A keď všetky veci, teda aj hriechy.[15] Áno i spáchané hriechy môžu spolupôsobiť k nášmu posväteniu, pokiaľ nás spomienka na ne robí poníženejšími a povďačnejšími. Keď pozorujeme, že nám Boh prejavuje priazeň i

keď sme Ho toľko obrazili, stávame sa pokornejšími. — Nemôžem nič, musí vravieť hriešnik, nezasluhujem nič, zasluhujem iba peklo. Boh však je nekonečne dobrý a sľúbil, že vypočuje každého, kto Ho prosí. Keďže ma vytrhol zo stavu zatratenia a chce, aby som sa stal svätým a ponúka mi svoju pomoc, istotne sa môžem stať svätým. Pravda, nie svojimi silami, ale iba milosťou môjho Boha, ktorý ma posilňuje: — **Všetko môžem v tom, ktorý ma obodruje** (Flp. 4, 13).

Živme teda v sebe dobré predsavzatia, ale majme aj odvahu ich uskutočňovať. Sami zo seba nie sme nič, ale s Bohom môžeme všetko. Keď prídu prekážky, sjednoťme sa s vôľou Božou. Vôli Božej načim dať prednosť pred každým naším predsavzatím. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis chcela byť radšej zbavená každej dokonalosti, ako mať ju proti vôli Božej.[16]

II. Odvaha.

12. Druhý prostriedok dokonalosti je bezvýhradné rozhodnutie celkom sa venovať Bohu.

Mnohí sú povolaní k dokonalosti. Milosť ich k nej povzbudzuje. Dokonca i túžia po nej. Pretože sa však vážne nerozhodnú, žijú a umierajú v zápachu života vlažného a nedokonalého. Nestačí túžiť po dokonalosti. Musí pristúpiť aj pevné rozhodnutie ju dosiahnuť. Koľko duší žije vo svete samých túžob, a predsa nespravia ani krok na ceste k Bohu! To sú tie túžby, o ktorých vraví kniha Múdrosti: — **Žiadosti zabíjajú lenivého** (Prís. 21, 25). Lenivý stále po voľačom túži, ale nikdy nepoužije prostriedkov, primeraných svojmu stavu, aby sa

stal svätým. Vravieva: Ó, keby som bol niekde na púšti, a nie v tomto dome! Keby som mohol vstúpiť do kláštora, rád by som sa tam celý venoval Bohu! A zatiaľ sa nemôže zniesť so spolubratom, nemôže strpieť slovíčka odporu, rozptyľuje sa mnohými neužitočnými starosťami, dopúšťa sa mnohých chýb požívačnosti, zvedavosti a pýchy a potom do vetra volá: Ó, keby som mohol... ó, keby som mal...! Takéto túžby viacej škodia ako osožia, lebo mnohý sa nimi živí, a zatiaľ zostáva v živote nedokonalom. Sv. František Saleský hovorieval: — Neschvaľujem, aby si osoba, ktorá je viazaná určitou povinnosťou alebo povolaním, žiadala iný spôsob života, než ktorý prislúcha jej úradu, a iné cvičenia, ktoré sa nesrovnávajú s jej doterajším stavom, lebo takto sa stáva roztratenou a neschopnou k povinným cvičeniam.[17]

13. Treba túžiť po dokonalosti, ale treba používať prostriedkov, ktoré k nej vedú. Sv. Terézia píše: — Boh nechce od nás nič iného, iba rozhodnutie, aby potom všetko sám urobil. Diabol sa bojí duší rozhodných.[18] — Nepoužívame však prostriedkov, ak sa necvičíme v rozjímavej modlitbe. Ale ani to nestačí. Mnohí sa veľa modlia, nerobia však predsavzatie. Sv. Terézia opäť vraví: — Radšej mám modlitbu krátku, ktorá plodí veľké účinky, ako modlitbu trvajúcu veľa rokov, v ktorej sa duša nerozhodne vykonávať voľačo pre Boha.[19] A inokedy hovorí: — Skúsila som, kto sa na začiatku rozhodne voľačo vykonať, aby sa Bohu zaľúbil, že sa nemusí obávať, keby podujatie bolo aj akékoľvek ťažké.[20]

14. Naším predsavzatím má byť pevné rozhodnutie radšej zomrieť ako dopustiť sa z rozvahou

akéhokoľvek hriechu, aj najmenšieho. Je pravda, že všetko naše úsilie bez pomoci Božej nepostačí, aby sme premohli pokušenie. Boh však chce naše úsilie, aby ho doplnil svojou milosťou a prichádza na pomoc našej slabosti. Toto odhodlanie láme prekážky a spolu nás naplňuje odvahou, lebo nás ubezpečuje, že sme v milosti Božej. Sv. František Saleský píše: — Najväčšia istota, ktorú môžeme mať na tomto svete, že sme v milosti Božej, nezakladá sa na citovej láske, ale na čistom a neodvolateľnom odovzdaní celého nášho bytia do rúk Božích a na pevnom odhodlaní neprivoliť k nijakému hriechu.[21]

Neprivoliť k nijakému, ani najmenšiemu hriechu, to je prirodzený následok útleho svedomia. Uvedom si, že voľačo iného je mať útle svedomie a iné je byť úzkostlivým. Útle svedomie je potrebné k svätosti, úzkostlivosť je chybou a škodí. Tu treba poslúchať duchovných otcov a premáhať úzkosti, lebo sú to iba bezdôvodné obavy.

15. Načim sa teda bez výhrady rozhodnúť voliť si to, čo sa ľúbi Bohu. Áno, voliť si to, čo sa viac ľúbi Bohu. Sv. František vraví: — Začnime silným a trvalým rozhodnutím celkom sa darovať Bohu, uisťujme Ho, že Mu chceme patriť bez výhrady, a toto predsavzatie často obnovujme.[22] — Sv. Ondrej Avellinský urobil sľub, že bude v dokonalosti každodenne napredovať.[23] Kto chce byť svätým, nemusí, pravda, takýto sľub urobiť, ale musí sa namáhať, aby každý deň urobil krok na ceste k dokonalosti. Sv. Vavrinec Justiniáni napísal: — Kto raz opravdivo nastúpil cestu dokonalosti, cíti ustavičnú túžbu v nej pokračovať. A čím viac rastie v dokonalosti, tým viac rastie v ňom táto

túžba. Osľňovaný denne novým svetlom poznáva, že nemá dosiaľ nijakú čnosť a že nič dobrého nerobí. A keď predsa pozoruje, že koná voľačo dobrého, zdá sa mu to veľmi nedokonalé, a preto si to málo cení. Táto myšlienka je vzpruhou, ktorá ho pohýna, aby vyvinul všetko úsilie dosiahnuť dokonalosť. Táto myšlienka mu nedá pokoja vo dne v noci.[24]

16. Treba sa dať do práce hneď a nečakať na zajtrajšok. Kto vie, či ešte budeme mať keby predsavzatie uskutočniť. Zapamätaj si, čo vraví Kazateľ: — **Čokoľvek môže tvoja ruka urobiť, urob bezodkladne** (Kaz. 9, 10). — Vo večnosti už nebude času na prácu, ani príležitosti k zásluhe, ani vedomosti, ani múdrosti, k dobrému, ani skúsenosti iným dobre radiť, lebo po smrti, čo sa raz stalo, stalo sa. Istá rehoľnica z kláštora zo Specchi v Ríme, menom Bonaventúra, viedla veľmi vlažný život. Keď prišiel rehoľník P. Lancizio dávať sestrám exercície, sestra Bonaventúra len s nechuťou začala duševné cvičenia, lebo vôbec netúžila zanechať svoju vlažnosť. Ale milosť Božia ju premenila už prvou prednáškou natoľko, že hneď padla k nohám duchovného otca a povedala mu s opravdivou rozhodnosťou: — Otče, chcem sa stať svätou! — A s pomocou Božou tak pracovala, že v krátkom čase ôsmich mesiacov žila a umrela ako svätá.

17. Dávid sa povzbudzoval k službe Božej slovami: Teraz začnem! (porov. Ž. 75, 11). Tieto slová opakoval sv. Karol Boromejský: — Dnes začnem slúžiť Bohu.[25] — To isté máme robiť aj my. Dosiaľ sme vlastne nič nevykonali. Čo sme predsa pre Boha vykonali, nie je nič hrdinského, lebo sme vykonali iba to, k čomu sme zaviazaní. Denne obno-

vujme predsavzatie, že sa začneme celkom dávať Bohu. Všímajme si iba seba a nechcime vedieť čo alebo ako robia druhí.

Len veľmi málo ľudí sa stane svätými. Sv. Bernard vraví: — Dokonalé je to, čo je zvláštne. — Ak sa chceme pripodobniť väčšine ľudí, budeme vždy nedokonalí, ako sú obyčajne oni. Treba všetko premôcť, všetkého sa zrieknuť, aby sme získali všetko. Sv. Terézia vravievala: — Keďže sme sa ešte celkom neoddali Bohu, ani Boh nám ešte nedal všetku svoju lásku.[26] — Ó, Bože, všetko je nepatrné, čo konáme pre Ježiša, ktorý za nás obetoval krv i život. — Všetko, čo môžeme urobiť, je blato, keď to porovnáme s jedinou kvapkou krvi, ktorú Pán vylial za nás. — Svätí obetujú všetko, zriekajú sa všetkého, aby sa zaľúbili Bohu, ktorý sa nám celý daroval bez výhrady práve preto, aby sme Mu nič neodopreli. Sv. Chryzostom píše: — Všetko ti dal, nič si neponechal.[27] — Boh sa ti dal celý! Či to nie je dôvod, aby si aj ty patril výhradne Bohu? Kristus — **zomrel za všetkých, aby tí, čo žijú, nežili už iba sebe, ale Tomu, ktorý za nich zomrel** (2 Kor. 5, 15).

III. Rozjímanie.

18. Tretím prostriedkom svätosti je rozjímavá modlitba.

Ján Gerzon píše, že nemôže žiť ako kresťan, kto neuvažuje o večných pravdách, iba že by Boh urobil zázrak.[28] Bez rozjímania ubúda svetla a človek kráča v tmách. Pravdy viery nemožno vidieť telesnými očami, ale iba očami duše — rozjímaním. Kto o nich neuvažuje, nevidí ich a kráča v temno-

tách. A keďže kráča v tmách, prikláňa sa k smyselným veciam, ktoré vidí, a pre ne opovrhuje večnými. Sv. Terezia napísala biskupovi z Osmy: — Hoci sa nám zdá, že nemáme nedokonalosti, predsa ich jasne poznávame, keď nám Boh v rozjímaní otvorí duchovné oči. — A už prv napísal sv. Bernard, že nebojí sa seba samého, kto nerozjíma, lebo sa nepozná.[29] Modlitba spravuje náklonnosti a riadi skutky. Bez modlitby prikláňajú sa náklonnosti k zemi, skutky sa prispôsobujú náklonnostiam a nastáva neporiadok.

19. Hrozný prípad čítame v životopise ctihodnej sestry Márie od Ukrižovaného zo Sicílie.[30] Pri modlitbe sa jej zjavil diabol a vystatoval sa, že jednu sestru zdržal od spoločnej modlitby. Tejto chyby využil a pokúšal nešťastnicu k ťažkému hriechu urputne, že táto už-už privoľovala. Sestra Mária sa ponáhľala k sestre, napomenula ju a vytrhla zo záhuby.

Sv. Terézia hovorievala, kto zanedbáva modlitbu, že stane sa v krátkom čase alebo zvieraťom alebo diablom.[31]

Kto zanedbáva modlitbu, ochladne v láske k Ježišovi Kristovi. Modlitba je ono blažené ohnisko, v ktorom sa zapaľuje a udržuje oheň svätej lásky. Sv. Katarína Boloňská povedala: — Kto sa často nemodlí, zbavuje sa puta, ktoré ho spája s Bohom. Diabol sa nemusí namáhať, aby zviedol dušu, ktorá ochladla v láske k Bohu, aby okúsila otrávené jablko.[32] — Sv. Terézia hovorievala opačne: — Som istá, že toho, kto vytrvá v modlitbe, Pán napokon privedie do prístavu spásy, aj keby ho diabol sputnával akýmikoľvek hriechmi.[33] — A na inom mieste: — Kto sa na ceste modlitby nezastavuje,

hoci neskoro, predsa len dôjde cieľa. — A opäť inde píše: — Diabol sa preto tak namáha, aby dušu odvrátil od modlitby, lebo vie, že duša, ktorá vytrvá v modlitbe, je pre neho stratená. — Ó, aké poklady si shromažďujeme modlitbou! Pri modlitbe sa rodia svätė žiadosti, prebúdzajú sa zbožné city, vznešené túžby a pevné predsavzatia Bohu sa vnútorne odovzdať. Pri modlitbe sa duša zrieka pozemských radostí a všetkých nezriadených žiadostí Sv. Alojz Gonzaga hovorí: — Niet veľkej dokonalosti bez mnohých modlitieb.[34] — Kto miluje dokonalosť, nech často uvažuje o tomto výroku.

21. K modlitbe však nesmieme pristupovať preto, aby sme pociťovali sladkosť Božej lásky. Kto sa pre sladkosť modlí, márni čas alebo má z modlitby len nepatrný osoh. Modliť sa máme len preto, aby sme sa zaľúbili Bohu, t. j. aby sme poznali vôľu Božiu a vyprosili si pomoc, aby sme ju vyplnili. Ctihodný P. D. Torres hovorieval: — Duša, ktorá nesie kríž bez útechy, letí k dokonalosti.[53] — Modlitba bez smyslových útech najviac osoží duši. Ale úbohá je duša, ktorá zanedbáva modlitbu preto, že nepociťuje pri nej sladkosti. Sv. Terézia vraví: — Duša, ktorá zanedbáva modlitbu, vrhá sa do pekla sama a nepotrebuje na to diabla.[36]

22. Duša, ktoá sa cvičí v modlitbe, myslí stále na Boha. — Pravý milovník myslí stále na milovaného. — Najradšej rozpráva o Bohu, lebo vie, ako sa to Bohu ľúbi, keď sa Jeho milovníci zabávajú rozhovorom o Ňom a o Jeho láske. Duša oddaná modlitbe nechce horieť len sama, chce zapáliť aj druhých. Sv. Terézia píše: — Rozhovorom sluhov Božích býva Ježiš vždy prítomný a veľmi Ho to teší, keď sa o Ňom zabávajú.[37]

23. Pri modlitbe sa rodí tiež túžba utiahnuť sa do samoty, zaoberať sa len Bohom a zachovať si vnútornú sobranosť ducha v nevyhnutných vonkajších zamestnaniach. Hovorím: v nevyhnutných! Ľudia sa musia starať o rodinu, musia svedomite zastávať úrad, ktorý im sverila poslušnosť. Duša, ktorá miluje modlitbu, nesmie sa zbytočne rozptyľovať neužitočnými prácami, musí milovať samotu. Inak stratí ducha sobranosti, ktorý je vynikajúcim prostriedkom udržať si spojenie s Bohom. — **Záhrada zatvorená si, sestra moja, snúbenka** (Pies. 4, 12). Snúbenka Ježiša Krista nech je záhradou zatvorenou. Tvor nemá mať miesta v jej srdci. Jej myšlienky nech sú u Boha. Nech sa len tým zamestnáva, čo ju privedie k Bohu. Otvorené srdcia sa nestanú svätými. Svätí nestrácajú vnútornú sobranosť ani v najrozptyľujúcejších zamestnaniach. Kážu, spovedajú, posluhujú nemocným, smierujú rozvadených, no ich srdce je stále u Boha.

Toto upozorneni eplatí zvlášť pre tých, čo sa venujú štúdiám. Mnohí veľa študujú, aby sa stali učenými, a predsa sa nestanú ani učenými, ani svätými, lebo pravá veda je veda svätých. Pravá vedomosť je vedieť milovať Ježiša Krista, lebo láska Božia obsahuje i vedomosť a všetky ostatné dobrá. — **Spolu s ňou prišlo mi všetko dobré** (Múd. 7. 11). — Sv. Ján Berchmanz cítil mimoriadnu náklonnosť k štúdiu. Ale čnosť mu nedovolila, aby pre učenie zaostával v duševnom napredovaní. Apoštol píše: **...hovorím každému z vás, aby si nik nemyslel o sebe viac než treba, ale aby smýšľal skromne, podľa toho, ako komu Boh udelil mieru viery** (Rim. 12, 3). — Treba vedomosti. A potrebuje ju zvlášť kňaz. Kňaz musí byť vzdelaný, lebo

má vyučovať druhých v zákone Božom. (Porov. Mal. 2, 7). Ale musí tobyť vzdelanie triezve. Kto pre štúdium zanedbáva modlitbu, dokazuje, že v učení nehľadá Boha, ale seba samého. Kto v ňom hľadá Boha, zriekne sa radšej vedomosti, ak nie je potrebná, aby nezanechal modlitbu.

24. Kto nerozjíma, ani sa nemodlí. Na mnohých miestach svojich duchovných spisov hovoril som o nevyhnutnosti modlitby. Tomuto predmetu som venoval knižočku: Modlitba, veľký prostriedok spásy. Na tomto mieste sa zmienim o veci kratšie. Ctihodný biskup M. Palafex napísal: — Akože si môžeme zachovať lásku, keď nám Boh nedá zotrvanie, keď Ho oň nebudeme prosiť? A akože Ho budeme prosiť bez modlitby? Bez modlitby nie sme spojení s Bohom. Ale bez tohto spojenia nevytrváme v čnosti.[38] — Kto nerozjíma, nepoznáva potreby svojej duše, nepoznáva nebezpečenstvá spásy, nepozná prostriedky, aby zvíťazil nad pokušením. A keďže nie je presvedčený o nevyhnutnosti modlitby, modlitbu zanechá a zahynie.

25. Je nesmierne užitočné uvažovať o posledných veciach, o smrti, o súde, o pekle a o nebi. Keď rozjímame o smrti, predstavme si, že sme na smrteľnej posteli, že objímame kríž a chystáme sa vstúpiť do večnosti.

To sú rozjímania veľmi užitočné. Predsa však niet myšlienky, ktorá by tak zapôsobila na dušu, ktorá miluje Ježiša Krista a chce v tejto láske rásť, ako spomienka na utrpenie Božského Vykupiteľa. Sv. František Saleský nazýval horu Kalváriu horou Milujúcich.[39] Všetci milovníci Ježiša Krista sa zdržujú na tejto hore, odkiaľ veje vánok lásky Božej. Je nemožné, aby sme vrúcne nemilovali

Boha, ktorý z lásky k nám umiera. — Kristus nás **miloval a seba samého vydal za nás** (Ef 5, 2). Z rán Ukrižovaného vychádzajú také ostré šípy, že zraňujú i srdcia kamenné. Šťastlivý, kto v živote ustavične prebýva na hore Kalvárii! O, blažená hora, premilá! Ó, drahá hora, kto by ťa mohol opustiť? O, hora, ktorá vydychuješ oheň a rozplameňuješ duše, ktoré sa na tebe zdržujú!

IV. Časté sv. prijímanie

26. Štvrtý prostriedok dokonalosti a zotrvania v milosti Božej je časté sv. prijímanie.

O ňom sme si hovorili v hlave tretej. Tam sme povedali, že duša nemôže urobiť Ježišovi väčšiu radosť, ako keď Ho zbožne prijíma vo Sviatosti Oltárnej. Sv. Terézia vravievala: — Niet lepšieho prostriedku dokonalosti nad časté sv. prijímanie. Ach, ako podivuhodne ťa tu Pán zdokonaľuje. — Duše, ktoré často prijímajú, v dokonalosti pravidelne veľmi napredujú. V tých kláštoroch, v ktorých členovia častejšie prijímajú, panuje lepší duch. Inocent XI. v dekréte z roku 1679 hovorí, že svätí Otcovia odporúčali a podporovali časté, áno denné sv. prijímanie. Podľa snemu tridentského sv. prijímanie nás zbavujedenných pokleskov a chráni nás pred hriechami smrteľnými.[40] Sv. Bernard vraví, že sv. prijímanie udúša hnutia hnevu a nezdržanlivosti.[41] A tieto náruživosti nás predsa najčastejšie napádajú. Sv. Tomáš Aquinský sa vyjadruje, že sv. prijímanie odráža útoky diablove.[42] A konečne sv. Ján Chryzostom vraví, že sv. prijímanie vlieva veľkú náklonnosť k čnostiam, napĺňa dušu odhodlanosťou, oblažuje srdce hlbokým pokojom a tak

nám uľahčuje a osladzuje cestu dokonalosti.[43] Ale predovšetkým nijaká sviatosť nerozplameňuje dušu väčšou láskou Božou ako Sviatosť Oltárna, v ktorej sa nám dáva Ježiš preto, aby sa s nami spojil. Ctihodný Ján Avilla hovorí: — Kto zdržuje duše od častého prijímania, koná úrad diabolský.[44] — Diabol nenávidí túto Sviatosť, z ktorej duše čerpajú veľkú silu, aby rástly v láske Božej.

27. K hodnému sv. prijímaniu treba náležitej prípravy. Kto chce často prijímať, musí sa chrániť všetkých chýb, páchaných s otvorenými očami, musí sa cvičiť v rozjímavej modlitbe, musí umŕtvovať smysly a náruživosti.

Sv. František Saleský vo svojej Filotei učí: — Kto premohol väčšinu zlých náklonností a dosiahol značný stupeň svätosti, môže prijímať každodenne.[45] — Anjelský učiteľ sv. Tomáš vraví, že každodenne môže prijímať ten, čo skúsil, že sa v ňom sv. prijímaním zväčšuje oheň lásky Božej.[46] Preto povedal Inocent XI. v spomenutom dekréte, že častejšie prijímanie závisí od spovedníka, ktorý sa má riadiť úžitkom, aký z neho čerpajú ním vedené duše. Dosiaľ sme hovorili o vzdialenej príprave.

Najbližšia príprava na sv. prijímanie je tá, ktorú konáme ráno pred sv. prijímaním. Kto chce zo sv. prijímania veľa načerpať, nech aspoň pol hodiny venuje rozjímavej modlitbe.

28. Chvíle po sv. prijímaní sú chvíle sväté. Kto hneď po svätom prijímaní odchádza z kostola, odíde chudobný ako prišiel. Vďaky vzdávanie je nesmierne dôležité a máme venovať dlhší čas, lebo minúty po sv. prijímaní sú minúty, v ktorých môžeme získať veľké poklady milosti. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis hovorievala, že niet príhodnejšieho času,

aby sme sa rozplamenili láskou Božou, ako chvíle po sv. prijímaní.[47] A sv. Terézia napísala: — Po sv. prijímaní nestrácajme takú vhodnú príležitosť obchodovať s Bohom. Jeho Božská velebnosť nie je skúpa a štedro nám zaplatí za pohostenie, len keď nájde priateľské prijatie.[48]

29. Nájdu sa malomyseľné duše. Spovedník ich povzbudzuje k častejšiemu prijímaniu, ale ony hovoria: Nie som hodná častejšie prijímať! — Nevieš, sestra, že čím viacej sa vzďaľuješ od prijímania, tým viac sa ho stávaš nehodnou? Bez prijímania ti ubúda síl a oveľa častejšie sa dopúšťaš chýb. Len poslúchaj svojho duchovného otca a dovoľ mu, aby ťa viedol. Chyby, ktoré nie sú celkom dobrovoľné, nesmú ti prekážať v prijímaní. Tvoja najväčšia chyba je, že neposlúchaš svojho duchovného otca.

30. Iná dušička opäť namieta: Môj život bol v minulosti neporiadny! — Si chorý, môj drahý? Nevieš, že kto viac chorľavie, viac potrebuje lekára a lieky? Ježiš v najsvätejšej Sviatosti Oltárnej je lekárom i liekom. Zaštep si do srdca slová sv. Ambróza: — Keďže stále hrešim, stále musím užívať liek.[49]

Iný opäť takto sa vyhovára: Spovedník ma nepovzbudzuje k častejšiemu prijímaniu! — Keď ti to nepovie sám, popros ho, aby ti dovolil prijímať čo najčastejšie. Keď ti dovolenie odoprie, poslúchni. Ale opakuj svoju prosbu. Či sa ti to zdá pýchou? — Pýcha by to bola, keby si chcel prijímať proti poslušnosti, nie však, keď o to pokorne prosíš. Tento nebeský chlieb ťa len vtedy nasýti, keď pociťuješ hlad. Ježiš chce, aby sme po Ňom túžili. Smädí, aby bol predmetom smädu, ako hovorí zbožný spisovateľ. Aká to myšlienka: Dnes som

prijímal... zajtra chcem prijímať! Táto myšlienka robí dušu veľmi pozornou, aby sa chránila chýb a plnila vôľu Božiu.

Tretí zas hovorí: Som veľmi málo horlivý! — Ak hovoríš o citovej horlivosti, vedz, že nie je potrebná. Boh ju nedáva vždy ani svojim najmilším dušiam. Stačí, keď máš horlivosť rozhodnej vôle, to znamená, že chceš patriť celkom Bohu a chceš rásť v jeho láske. Ján Gerzon vraví, kto nepristupuje k sv. prijímaniu preto, že necíti takú pobožnosť, akú by chcel, že podobá sa človeku, ktorý sa nepribližuje k ohňu, lebo necíti teplo.[50]

31. Ach, môj Bože, veľa duší neprosí o sv. prijímanie preto, aby nemusely sústrednejšie žiť a viac, sa odlúčiť od svetských vecí. Poznávajú, že s častým prijímaním sa nesrovnáva túžba ukazovať sa, že sa s ním nesrovnáva márnivosť v odeve, príchylnosť k požívačnosti, pohodlnosť a časté zábavy. Poznávajú, že by sa musely viac modliť, viac sa vnútorne i zovnútorne umŕtvovať, viac sa vzďaľovať od sveta. A preto sa hanbia častejšie pristupovať k oltáru. Zaiste je lepšie, že nechodia častejšie na prijímanie, kým žijú v tomto biednom stave vlažnosti. Kto však je povolaný k dokonalejšiemu životu, je povinný za každú cenu sa z nej vymaniť, inak bude vo veľkom nebezpečenstve večnej záhuby.

32. Aby sme si zachovali ducha horlivosti, **prijímajme čo najčastejšie duchovne.** Snem tridentský to odporúča všetkým veriacim.[51] — Duchovné prijímanie, vraví sv. Tomáš, záleží v horúcej túžbe prijať Ježiša Krista v najsv. Sviatosti Oltárnej. Svätí ho konali veľmi často. Môžeme to robiť týmto spôsobom: — Môj Ježišu verím, že si prítomný v

najsv. Sviatosti Oltárnej. Milujem Ťa a túžim po Tebe. Objímam Ťa a prosím, nedopusť, aby som sa od Teba odlúčil. — Alebo kratšie: — Môj Ježišu, príď ku mne. Túžim po Tebe. Objímam Ťa. Zostaňme vždy spojení! — Toto duchovné prijímanie môžeme konať kedykoľvek, pri modlitbe, pri návštevách najsv. Sviatosti a zvlášť pri sv. omši vo chvíli kňazského prijímania. Blahoslavená Agáta od Kríža, z radu sv. Dominika, hovorievala: — Nebola by som mohla žiť, keby mi spovedník nebol odporučil častejšie cez deň prijímať týmto spôsobom.

V. Modlitba.

33. Piatym prostriedkom horlivosti v duchovnom živote a lásky k Ježišovi Kristovi — a to prostriedkom najdôležitejším — je modlitba.

Týmto prostriedkom dáva nám Boh poznať veľkosť svojej lásky. Či môže niekto preukázať priateľovi väčšiu lásku, ako keď mu povie: — Priateľ môj, žiadaj si odo mňa, čo chceš, všetko dostaneš? — A práve takto hovorí Boh: — **Pýtajte si a dajú vám; hľadajte a nájdete ...** (Lk. 11, 9) — Modlitba je všemohúcou u Boha, lebo nám môže vyprosiť všetko dobré. — Hoci je modlitba jedna, všetko môže, — napísal Teodoret.[52] Kto prosí, dostane od Boha, čo chce. Počujme krásne slová Dávidove: — **Požehnaný Boh, ktorý nezavrhol modlitbu moju a milosrdenstvo svoje odo mňa** (Ž 65 20) — Pri výklade tohto miesta vraví sv. Augustín: — Keď pozoruješ, že ti nechýba modlitba, buď istý, že ti nebude chýbať ani Božie milosrdenstvo.[53] — A sv. Ján Chryzostom dokladá: — Vždy dostaneme, aj keď sa ešte len modlíme.[54] —

Keď sme teda chudobní, nariekajme iba sami na seba, lebo sme chudobní preto, že chceme, a preto nezasluhujeme súcitu. Akýže súcit zasluhuje žobrák, ktorý má veľmi bohatého pána, ochotného mu pomôcť vo všetkom, len keď ho o to požiada, a predsa chce zostať vo svojej chudobe, lebo nechce pána poprosiť o pomoc? Boh je ochotný obohatiť každého, kto Ho vzýva: — **bohatý pre všetkých, ktorí ho vzývajú** (Rim 10, 12).

34. Áno, pokorná modlitba zmôže u Boha všetko. Modlitba nie je len užitočná, ale i nevyhnutná k spáse. Potrebujeme pomoc Božiu, aby sme premohli pokušenie. Hoci by milosť dostatočná, ktorú Boh dáva všetkým, mohla na to postačiť, predsa však pre našu zvrátenosť často nepostačí, zvlášť v mimoriadne prudkých útokoch. V týchto prípadoch potrebujeme milosť zvláštnu. Kto o ňu prosí, dostane ju; kto neprosí, nedostane a zahynie. Sv. Augustín, hovoriac o milosti konečného zotrvania, o smrti v milosti Božej-a táto milosť je bezpodmienečne potrebná k spáse, bez nej by sme boli zatratení — vraví, že túto milosť dáva Boh iba tomu, kto Ho o ňu prosí.[55] Preto je tak málo ľudí, ktorí sa spasia, lebo len málo ľudí prosí Boha o milosť zotrvania.

35. Svätí Otcovia hovoria, že modlitba je nám potrebná nielen preto, že je prikázaná, ale je nevyhnutná ako prostriedok.

Modlitba je prikázaná. V tejto súvislosti svätí učitelia upozorňujú, že ten, čo sa celý mesiac vôbec nemodlí a neodporúča Bohu svoju večnú spásu, dopúšťa sa ťažkého hriechu.

Modlitba je nevyhnutná ako prostriedok. Z toho plynie, kto sa nemodlí, že nemôže byť spasený.

Prečo? — Pretože nemôžeme byť spasení bez milosti Božej. A Boh dopriava túto milosť iba tomu, kto Ho prosí. Pokiaľ trvajú pokušenia a nebezpečenstvá, že stratíme milosť Božiu, potiaľ musia trvať aj naše modlitby. Preto píše sv. Tomáš, že musí sa ustavične modliť, kto chce byť spasený. A Ježiš Kristus už predtým povedal: — **... treba (sa) vždy modliť a nedať sa nikdy znechutiť** (Lk 18, 1). — Aj Apoštol vraví: — **Neprestajne sa modlite** (1 Sol 5, 17). — V tej chvíli, v ktorej sa prestaneme modliť, diabol nás premôže.

Snem trientský učí, že milovať zotrvania nemôžeme si zaslúžiť.[56] No sv. Augustín jednako vraví: — Tento Boží dar zotrvania môžeme si pokornými prosbami zaslúžiť, to jest pokornými prosbami vyprosiť.[57] — Pán chce rozdávať svoje milosti, ale chce, aby sme Ho prosili. Áno, chce, aby sme Ho svojimi modlitbami takrečeno sužovali a vytrvalosťou premohli. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis hovorievala, keď prosíme Pána o milosť, nielen že nás vypočúva, ale v istom smysle nám aj ďakuje.[58] Áno, keďže Boh je nekonečná dobrota, nekonečne túži, aby nám rozdával svoje dary, ale chce, aby sme Ho prosili. Keď teda vidí, že Ho niekto prosí, má v tom také veľké zaľúbenie, že je mu v istom smysle povďačný.

36. Keď sa teda chceme udržať v milosti Božej až do smrti, musíme si počínať ako žobráci. Musíme sa modlitbou jednostajne utiekať k Bohu, aby nám pomohol a opakovať: — Môj Ježišu, milosrdenstvo! Nedopusť, aby som sa od Teba odlúčil! Pane, stoj pri mne! Môj Bože, pomáhaj mi! — Starí otcovia na púšti pokorne vzdychali: Pane, pomôž mi, a pomôž mi chytro, lebo keď budeš meškať, padnem

a zahyniem! — Takto sa máme modliť zvlášť v pokušeniach. Kto to nerobí, je stratený.

37. Modlime sa s veľkou dôverou. Boh prisľúbil, že vyslyší toho, kto Ho prosí. (Porov. Jn 16, 24). Sv. Augustín vraví: — Ako by sme mohli pochybovať, keď sa Pán na to zaviazal svojím prísľubom? Nemôže nám odoprieť milosť, o ktorú Ho prosíme. Svojím prisľúbením sa stal ručiteľom.[59] — Odporúčajme sa Bohu s pevnou dôverou, že nás vyslyší a že dostaneme, čo chceme. Túto dôveru nám vlievajú slová Ježiša Krista: — **Verte, že všetko, za čo sa modlíte a čo žiadate, dostanete a stane sa vám** (Mk 11, 24). —

38. Nájde sa zarmútená duša, ktorá namietne: — Ja som veľký hriešnik, nezaslúžim si, aby ma Boh vyslyšal! — Čuj teda opäť, čo hovorí Ježiš Kristus. — **...každý, kto si pýta, dostane** (Lk 11, 10). — Tu niet výnimky. Každý dostane, či spravodlivý či hriešnik. Sv. Tomáš učí, že sila modlitby nie je v našich zásluhách, ale v milosrdenstve Božom.[60] Čo Boh sľúbil, to aj splní. Aby nás zbavil strachu, zdôrazňuje Spasiteľ znovu a znovu: — **Veru, veru, hovorím vám, keď budete v mojom mene prosiť Otca o niečo, dá vám to!** (Jn 16, 23).— Hriešnici, vy nezasluhujete, aby ste dostali milosti, ale proste si ich od môjho Otca v mojom mene, pre moje zásluhy a pre moju lásku, a ja vám ručím, že dostanete. Podľa sv. Tomáša prosiť v mene Spasiteľovom znamená prosiť o milosti, ktoré sa týkajú našej večnej spásy. Prisľúbenia sa nevzťahujú na milosti časné. Tieto nám Boh dáva iba potiaľ, pokiaľ nám uľahčujú cestu večnej spásy. Inak nám ich odopiera. O časné dobrá máme prosiť s podmienkou, či osožia našej duši. Keď však prosíme o

milosti duševné, prosme s pevnou istotou a modlime sa s dôverou: Večný Otče, v mene Ježiša Krista zbav ma tohto pokušenia, daj mi sväté zotrvanie, daj mi svoju lásku, daj mi nebo! — Ale i o milosti časné môžeme prosiť v mene Ježiša Krista, to jest pre Jeho zásluhy. Veď On prisľúbil: — **Keď budete teda prosiť niečo v mojom mene, urobím to** (Jn 14, 14).

Kedykoľvek prosíme Boha, vždy sa tiež utiekajme k Panne Márii, rozdávateľke milostí. Sv. Bernard hovorí, že hoci nám dáva milosť Boh, dáva nám ich rukami Máriinými: — Hľadajme milosti, ale hľadajme ich prostredníctvom Márie, lebo čo ona hľadá, nájde, a jej prosby nemôžu byť nevypočuté.[61] — Keď Panna Mária za nás prosí, buďme spokojní, lebo Boh všetky jej prosby vyslyší a nič jej neodoprie.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ježišu, moja láska, rozhodne Ťa chcem milovať, koľko len stačia moje sily, a chcem sa stať svätým. Svätým sa chcem stať preto, aby som sa Ti zaľúbil a miloval Ťa čo najviac v živote tomto i v onom. Sám nič nemôžem, ale Ty môžeš všetko. Viem, že chceš, aby som bol svätý. Pozorujem, že s Tvojou milosťou moja duša vzdychá po Tebe a hľadá iba Teba. Už nemôžem žiť sebe. Ty túžiš, aby som bol celý Tvoj. To chcem aj ja. Príď a spoj ma so Sebou a Seba so mnou. Ty si nekonečná dobrota. Ty si ma tak veľmi miloval. Ty si prílišný milovník a preto aj príliš hodný milovania. Ako by som teda mohol milovať voľačo iného okrem Teba? Tvojej láske dávam prednosť pred

všetkými vecami tohto sveta. Ty si jediný predmet a jediný cieľ všetkých mojich túžob. Zriekam sa všetkého, aby som miloval len Teba, svojho Stvoriteľa, svojho Vykupiteľa, svojho Tešiteľa, svoju nádej, svoju lásku a svoje všetko.

Urážky, ktorých som sa dopustil, nesmú ma okradnúť o dôveru, že sa stanem svätým. Viem, Ježišu môj, že si zomrel, aby si odpustil tomu, kto ľutuje. Teraz Ťa milujem celou svojou dušou, milujem Ťa celým srdcom, milujem Ťa viac ako seba samého a nadovšetko ľutujem, že som Tebou, najvyšším dobrom, pohŕdal. Už nepatrím sebe, ale Tebe. Ó, Bože môjho srdca, rozhoduj o mne, ako sa Ti ľúbi. Aby som sa Ti zaľúbil, prijímam všetky súženia, ktoré mi chceš poslať, všetky choroby, bolesti, úzkosti, chudobu, prenasledovanie a opustenosť. Prijímam tiež tú smrť, ktorú si mi určil, so všetkými úzkosťami a krížami, ktoré ju budú sprevádzať. Postačí, keď mi dáš milosť, aby som Ťa veľmi miloval. Príď mi na pomoc, daj mi silu, aby som v živote, ktorý mi na zemi ešte ostáva, napravil svojou láskou každú trpkosť, ktorú som Ti, jediná láska mojej duše, voľakedy spôsobil.

Ó, nebeská Kráľovná, Matka Božia, veľká orodovnica hriešnikov, v Teba dôverujem.

Láska sa nenadúva.

Kto miluje Ježiša Krista, nie je pyšný pre svoje dobré vlastnosti. Naopak, ponižuje sa a je rád, že ho aj druhí ponižujú.

1. Pyšný sa podobá nafúkanej lopte, ktorá sa zdá veľkou, ale jej veľkosť sa v podstate obmedzuje na trochu vzduchu, ktorý chytro vypŕchne, keď loptu porušíme. Kto miluje Ježiša Krista, je naozaj ponížený. Dobré vlastnosti ho nenadýmajú. Vie, čo má, že je Božím darom a že sám od seba nemá nič, iba ničotu a hriech. Keď pozoruje, že ho Boh zahŕňa milosťami, ešte viac sa ponižuje, lebo poznáva, že, hoci je taký nehodný, predsa ho Boh milosťami potešuje.

2. Sv. Terézia bola mimoriadne omilostená. Boh bol nesmierne štedrý voči nej. Keď hovorí o daroch, ktorými ju Boh takmer zaplavoval, hovorí veľmi pokorne: — Boh robí so mnou, čo ľudia robievajú s domom, ktorý je na spadnutie: spevňujú ho podporami. — Milostiplná návšteva Božia sa prejavuje tým, že duša cíti mimoriadnu vrúcnosť, sprevádzanú slzami alebo veľkou útechou srdca. Duša, ktorá dostala túto návštevu, nesmie si pripustiť myšlienku, že ju Boh zahŕňa milosťou pre nejaký dobrý skutok. Naopak, musí tým viac sa ponížiť a pomyslieť si, že ju Boh len preto pozdvihuje, aby Ho neopustila. Ak sa pre tieto dary oddá márnivosti a bude sa domnievať, že jej Boh preukazuje zvláštnu priazeň preto, že vernejšie slúži

Bohu ako iné duše, Boh ju potresce a odníme jej prejavy priazne. K zachovaniu budovy sú najdôležitejšie dve veci: základ a strecha. Základom budovy našej dokonalosti má byť pokora, hlboké presvedčenie, že nič nie sme a nič nemôžeme. Strechou je ochrana Božia, na ktorú sa výhradne spoliehame.

3. Keď sv. Terézia dostala nejakú zvláštnu milosť, hneď si predstavila všetky svoje spáchané hriechy. A keďže poníženosť volá po novom dôkaze priazne, Boh ju stále tesnejšie k sebe pripútaval. Čím viac duša uznáva, že nezasluhuje milosti, tým viac ju Boh milosťami obohacuje. Tais, ktorá po veľmi hriešnom živote vystúpila na vysoký stupeň svätosti, natoľko sa pred Bohom ponižovala, že sa pokladá za nehodnú vysloviť meno Božie. Vo svojich modlitbách sa neodvážila povedať: — Môj Bože! — ale hovorievala: — Ty, ktorý si ma stvoril, zmiluj sa nado mnou! — Sv. Hieronym píše, že jej Boh pre túto poníženosť pripravil veľký trón v nebesách.[1] S rovnakou pokorou sa blížila k Bohu sv. Margita Kortonská. Keď ju Pán navštívil väčšou nežnosťou lásky, vykríkla s úžasom: — Ako, Pane, už si zabudol na to, čím som bola prv? Takto sa mi odpláčaš za také veľké urážky, ktoré som Ti spôsobila? — A Boh jej odpovedal, že zabúda na všetky urážky, len keď Ho duša miluje a úprimne želie nad tým, že Ho urazila.[2] Veď povedal u Ezechiela: — **Keď však bezbožný bude robiť pokánie ... všetky jeho nesprávosti, ktoré spáchal, nebudem pamätať** (Ez 18, 21 n). — Na dôkaz pravdivosti týchto slov ju uistil, že jej pripravil v nebi vznešený trón medzi serafínmi. — Ó, kiežby sme konečne poznali cenu pokory! Jediný úkon poníže-

nosti má väčšiu cenu, ako keby sme získali všetky bohatstvá sveta.

4. Sv. Terézia hovorievala: — Nemysli si, že si pokročil v dokonalosti, ak sa nepovažuješ za najhoršieho zo všetkých a ak netúžiš byť podnožkou všetkým.[3] — To neboly len prázdne slová. To bol jej život. A tak si počínali všetci svätí. Sv. František Assiský, sv. Mária Magdaléna z Pazzis, slovom, všetci. Divili sa, ako ich zem môže nosiť, prečo sa neotvára pod ich nohami. A hovorili takto s celou opravdivosťou. Keď ctihodný Ján Avilla, ktorý od útlej mladosti viedol život svätý, ležal na smrteľnej posteli, prišiel k nemu kňaz, aby mu posluhoval. Kňaz mu rozprával o veľmi vznešených veciach a choval sa k nemu ako k veľkému služobníkovi Božiemu a veľkému učencovi. Ale P. Avilla ho upozornil: — Otče, prosím vás, predmodlievajte sa modlitby za umierajúcich, ako ich predriekavate zločincovi, odsúdenému na smrť. Veď ja som jeden z nich.[4]

Takto, hľa, smýšľajú svätí o sebe v živote i pri smrti.

5. Tak musíme smýšľať aj my, keď sa chceme spasiť a udržať sa v milosti Božej až do smrti. Naša nádej nech je v Bohu. Pyšný verí v svoje sily a preto padá. Pokorný dúfa iba v silu Božiu, preto stojí pevne, nech sú útoky pokušení akékoľvek prudké, lebo si stále opakuje: — **Všetko môžem v tom, ktorý ma obodruje** (Flp 4, 13). — Diabol nás niekedy pokúša k namyslenosti, inokedy k malomyseľnosti. Keď nám našepkáva, že sa nemusíme báť pádu, vtedy sa najviac trasme, lebo ak nám Boh v jedinom okamihu nepríde na pomoc, sme stratení. Keď nás pokúša k malomyseľnosti, poná-

hľajme sa k Bohu a povedzme Mu s veľkou dôverou: — **V Teba, Pane, som dúfal, nebudem zahanbený na veky** (Ž 30, 2). — Bože môj, len v Tebe je moja nádej, dúfam, že nebudem zahanbený a pozbavený Tvojej milosti!

Podobné úkony nedôvery v seba a úplnej dôvery v Boha musíme vzbudzovať až do posledného okamihu života. Vždy musíme prosiť Pána, aby nám udelil svätú poníženosť. Keď o sebe nízko smýšľame, keď sa pokladáme za bedárov, to ešte nie je pokora. Tými naozaj sme. Naozaj ponížený pohŕda sebou a túži, aby aj druhí ním pohŕdali. Život Ježiša Krista bol život ponížený. Oblečený v šaty poníženosti kráča pred nami a volá nás, aby sme Ho nasledovali: — **Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a ponížený srdcom** (Mt 11, 29).

Kto sa považuje za najväčšieho hriešnika na svete, ale sa hnevá, keď druhí ním pohŕdajú, je pokorný ústami, nie však srdcom. Sv. Tomáš Auquinský vraví, že ten, kto je citlivý, keď ním pohŕdajú, je veľmi ďaleko od dokonalosti, aj keby zázraky robil.[5] Matka Božia rozkázala sv. Ignácovi z Loyoly, aby naučil poníženosti sv. Máriu Magdalénu z Pazzis. Svätý jej dal túto radu: — Pokora je radosť zo všetkého, čo nás privádza k pohŕdaniu sebou.[6] — Zdôrazňujem slovko radosť. Smyselnosť sa môže búriť, keď ľudia nami pohŕdajú. To ešte nie je proti poníženosti, len keď v duchu sa z toho radujeme.

7. A môže si duša, ktorá miluje Ježiša Krista, počínať inak? Či môže nemilovať pohŕdania, keď vidí svojho Boha zaškovaného a Jeho tvár pokrytú slinami? To všetko Ježiš strpel vo svojom umu-

čení: — **Potom Mu pľuvali do tváre a tĺkli Ho päsťami. Iní Ho zasa zauškovali** (Mt 26, 6[7]). — Božský Vykupiteľ chcel, aby bol na oltároch vystavený obraz Jeho umučenia, a nie oslávenia. Chcel, aby sme mali vždy na očiach Jeho opovrhnutie. Týmto pohľadom sa tešievali svätí, keď ich svet znevažoval. Sv. Ján od Kríža prosil Ježiša Krista, ktorý sa mu zjavil s krížom na ramenách, aby mu dal piť z kalicha utrpenia a pohŕdania: — Pane, trpieť a byť opovrhnutý pre Teba![7]—

8. Sv. František Saleský vraví: — Znášať opovrhnutie je skúšobným kameňom pokory a každej čnosti.[8] — Aké vysvedčenie si teda dáva osoba, ktorá vedie duchovný život, ktorá sa modlí, často prijíma, ktorá sa postí a umŕtvuje, ale nemôže strpieť, aby jej odporovali, a nemôže zniesť jediné pichľavé slovíčko? Tým dáva najavo, že je trstina bez pokory a bez čnosti. A čo čaká dušu, ktorá miluje Ježiša Krista, ale nemôže zniesť opovrhnutie z lásky k Tomu, ktorý z lásky k nej toľko vytrpel? Tomáš Kempenský píše v zlatej knihe Nasledovania Krista: Keď sa tak vyhýbaš poníženiu a zahanbeniu pre svoje chyby, tým dosvedčuješ, že nie si opravdivo pokorný, že si ešte neodumrel svetu, a že svet ti je ešte nie ukrižovaný... Ale kto nedáva pozor na svoje srdce a nemá Boha pred očima, toho hneď znepokojí kdejaké hanlivé slovo.[9] Keď nie si schopný zniesť z lásky k Bohu telesné trýznenie, znes aspoň nejaké slovíčko.

9. Aký podiv vzbudzuje a aké pohoršenie dáva osoba, ktorá často prijíma, ale nemôže zniesť jediné urážlivé slovíčko. Naopak, aký krásny príklad dáva ten, čo na urážky odpovedá mierne a láskavo, aby uspokojil toho, kto ho urazil. Naozaj

ponížený si nesťažuje, neukazuje zatrpklosť, mrak nevôle nezakryje úsmev na jeho tvári. Sv. Ján Chryzostom vraví, že tichý človek pokorným znášaním potupy neosoží len sebe, ale dobrým príkladom pozdvihuje aj druhých.[10] Tomáš Kempenský upozorňuje na mnohé prípady, v ktorých máme a môžeme dokázať pokoru: — Čo iní hovoria, bude vyslyšané; a čo ty vravíš, bude sa za nič pokladať. Iní budú prosiť, a dostanú; ty budeš prosiť, a nedosiahneš ničoho. Iných budú vychvalovať, ale o tebe budú mlčať. Iným sa sverí to alebo ono; ale ty budeš pokladaný za na nič súceho. Takto a podobne sa skúša verný služobník Pánov; nakoľko sa vie zaprieť a vo všetkom sa premáhať. Tvoja prirodzenosť sa preto bude často zarmucovať; bude div, ak to mlčky znešieš.[11]

10. Sv. Jana zo Chantal hovorievala: — Kto je naozaj pokorný, ponižuje sa ešte viac, keď je uponížený.[12] — Pokorný človek si nikdy nemyslí, že ho natoľko ponížili, koľko zaslúžil. Ježiš Kristus neblahoslaví tých, ktorých si svet váži a ktorých si cení pre ich vznešené postavenie, pre ich učenosť alebo pre majetok, ale tých, ktorým svet zlorečí, ktorých prenasleduje, proti ktorým šomre. Keď toto všetko trpezlivo znesú, čaká ich veľká odmena v nebesách: — **Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť — radujte sa a veseľte, lebo vaša odplata hojná je v nebi** (Mt 5, 11 n).

11. Zvlášť vtedy máme ukázať, že sme naozaj ponížení, keď nás predstavení pokarhajú pre nejakú chybu. Niektorí sú ako ježe. Dokiaľ sa ich nedotkne, zdajú sa celkom spokojní a tichí. Keď

sa ich však predstavený alebo priateľ dotkne stávajú sa pichliačmi a odpovedajú urazení, že to nie je pravda alebo že mali na to dôvod. Nechcú prijať nijaké napomenutie. Kto ich urazí, je im nepriateľom. Podobajú sa človeku, ktorý sa hnevá na lekára, že mu pri ošetrovaní rany pôsobí bolesť.[13] Sv. Ján Chryzostom píše: — Keď svätého a pokorného človeka pokarhajú, plače nad spáchanou vinou. Aj pyšný plače, ale plače preto, že jeho vina vyšla najavo. Preto sa znepokojuje a hnevá sa na toho, kto ju odkryl.[14]

Sv. Filip Neri dáva krásne naučenie tomu, komu sa zdá, že je bez viny: — Kto sa chce stať naozaj svätým, nikdy sa nesmie ospravedlňovať, ani vtedy nie, keby ho skutočne nespravodlivo obviňovali.[15]— Výnimočne zdá sa byť obhajoba potrebná v jedinom prípade, keď totiž ide o zamedzenie alebo odstránenie pohoršenia.

Ó, koľko zásluh si nadobúda u Boha ten, kto mlčí a neospravedlňuje sa ani vtedy, keď ho nespravodlivo karhajú. Sv. Terézia vravievala: — Duša, ktorá sa nevyhovára, napreduje a zdokonaľuje sa viac, ako keby počula desať kázní. Tým, že sa neospravedlňuje, začína nadobúdať duchovnú slobodu a nestará sa, či o nej hovoria dobre a či zle.[16]

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ó, Slovo vtelené, prosím Ťa pre zásluhy Tvojej svätej poníženosti, s ktorou si z lásky k nám znášalo potupy a krivdy, osloboď ma od pýchy a daj mi čiastočku Tvojej svätej pokory. Ako by som mohol bedákať nad každou potupou, ktorú

budem musieť strpieť, ja, ktorý som si tak často zaslúži peklo? Ó, môj Ježišu, pre zásluhy takých veľkých urážok, ktoré si vo svojom umučení vyt pel, daj mi milosť, aby som na tomto svete žil a umrel ponížený, ako si Ty pokorne žil a umrel za mňa. Z lásky k Tebe by som si prial, aby som bol opovrhnutý a opustený od všetkých, ale bez Teba nič nemôžem.

Milujem Ťa, moje najvyššie dobro, ó, Miláčik mojej duše. Milujem Ťa a dúfam od Teba — a to si zaumieňujem — že pre Teba budem znášať všetko: pokuty, prenasledovanie, bolesti, suchotu i opustenosť. Postačí mi, keď ma Ty neopustíš, jediná láska mojej duše. Nedovoľ, aby som sa voľakedy od Teba odlúčil.

Daj mi túžbu Tebe sa zaľúbiť. Daj mi horlivosť v Tvoje láske. Daj mi pokojnú myseľ v utrpení, daj mi odovzdanosť vo všetkých protivenstvách.

Zmiluj sa nado mnou. Nič si nezaslúžim, ale predsa dúfam od Teba všetko, čo si mi vydobyl svojou krvou.

I od Teba všetko dúfam, ó, Mária, moja Kráľovná a moja Matka, lebo Ty si útočište hriešnikov.

Hlava desiata.

Láska nie je dotieravá.

Kto miluje Ježiša Krista, žiada si len svojho Miláčka.

1. Kto miluje Ježiša Krista, neželá si, aby si ho ľudia ctili a vážili. Jeho jedinou túžbou je, aby sa zaľúbil Bohu, výhradnému predmetu jeho lásky. Sv. Hilár píše, že pocty, ktoré niekto prijíma od sveta, sú zamestnaním diablovým.[1] Diabol pracuje pre peklo, keď vzbudí v duši túžbu, aby si ju ľudia ctili. Keď duša stratí pokoru, je v nebezpečenstve pohrúžiť sa do každej podlosti. Ako Boh vystiera milostiplnú ruku k poníženým, tak ju odťahuje od pyšných: — **Boh sa pyšným protiví, ale pokorným dáva milosť** (Jk 4, 6). — Boh sa pyšným protiví, to je, ani ich modlitby nepočuje. Je iste prejavom pýchy, keď niekto túži po tom, aby si ho ľudia ctili, a je márnivý, keď sa mu v úcte klaňajú.

2. Veľmi výstražný príklad nám dáva františkánsky brat Justín. Tento brat vystúpil na neobyčajne vysoký stupeň svätosti, predsa však zo srdca nevykorenil túžbu, aby si ho svet vážil. Raz si ho zavolal pápež Eugen IV. Svätý Otec počul o jeho svätosti, prijal ho úctivo, objal ho a posadil vedľa seba. Tak veľká pocta vstúpila bratovi Justínovi do hlavy, že mu sv. Ján Kapistrán po návrate domov povedal: — Ó, brat Justín, odišiel si ako aniel, ale vrátil si sa ako diabol! — Justín nedbal tohto upozornenia. Každým dňom sa stával pyšnejším. Vo vlastných očiach bol veľký, ale

chcel byť veľkým aj v očiach ostatných. Zabudol, že pýcha peklom dýcha. Stál voľakedy vysoko, no padal stále hlbšie. Konečne padol tak hlboko, že zavraždil spolubrata, odpadol, utiekol do Neapola, kde viedol život zločinný a zomrel ako odpadlík.[2] Cédre libanonské padly, lebo sa celkom neoddaly Bohu. Padol Šalamún, padol Tertulián, Ozius. Ľudia ich považovali za svätých. A predsa sa zrútili. Cestu do priepasti dláždila pýcha, ktorú v srdci živili. Bojme sa, keď sa v nás ozýva žiadosť ukazovať sa svetu, túžba po svetskej cti a vážnosti. A keď nám svet pripne na kabát kvetinku pocty, netešme sa z jej vône, lebo by nás mohla omámiť na smrť.

3. Nedovoľme, aby ctibažnosť v nás vyklíčila. Sv. Terézia vravievala: — Kde bývajú návaly ctibažnosti, tam nebýva mnoho ducha.[3] — Sú osoby, ktoré vedú duchovný život, a pritom sú modlári vlastnej cti. Ukazujú zdanlivé čnosti a chodia s nimi na trh ľudskej chvály. A keď sa nik nenájde, kto by ich chválil, chvália sa sami. Vo všetkom sa chcú zdať lepšími od druhých. Keď sa niekto dotkne ich cti, hneď sa znepokojujú, zanechávajú prijímanie, zriekajú sa všetkých pobožností a neuspokoja sa, kým sa im nezdá, že znovu získali stratenú vážnosť. Ako ďaleko je toto smýšľanie od smýšlania svätých. Títo milovníci Boží utekajú pred každým slovíčkom o vlastnej cti, neobľubujú si v nej, Trápia sa, keď ich druhí chvália, a tešia sa, keď o nich ľudia zle smýšľajú.

4. Príliš pravdivo hovorieval sv. František Assiský: — Len taký som, aký som pred Bohom.[4] — Aký úžitok budeme mať z toho, keď si nás svet bude vážiť ako vznešených, keď pred Bohom sme

nízki a hodní opovrhnutia? A naopak, čo na tom záleží, že svet nami pohŕda, keď sme drahými a vzácnymi v očiach Božích? Ako ten, čo nás chváli, nezbaví nás trestu za zlé skutky, tak ani ten, čo nás haní, nevezme nám zásluhu dobrých skutkov.[5] — Čo záleží na tom, povedala sv. Terézia, že nás ľudia obviňujú a znevažujú, keď pred Tebou sme veľkými a bez viny?[6] — Svätí po ničom tak netúžili, ako po tom, aby ich ľudia zaznávali a ich ponižovali. Sv. František Saleský píše: — Aká krivda sa nám deje, keď voľakto o nás zle smýšľa? Či nemáme sami takto o sebe smýšľať? Keď vieme, že sme zlí, nebolo by spravodlivé namáhať sa, aby nás považovali za dobrých.[7]

5. Tí, čo chcú zo srdca milovať Ježiša Krista, sú najbezpečnejší v živote skrytom, lebo tento život je posvätený čnosťami skrytého života Ježišovho. Pán tridsať rokov žil skrytý a opovrhnutý v dielni nazaretskej. Svätí utekali na púšť a skrývali sa v jaskyniach. Utekali pred pozemskou cťou a ľudskou vážnosťou. Sv. Vincent z Pauly hovorieval, že túžba ukazovať sa svetu, túžba, aby ľudia o nás s úctou rozprávali, aby chválili naše podujatia, aby sa rozprávalo o našich zázrakoch, je zlo, ktoré zaviňuje, že zabúdame na Boha, zlo, ktoré poškvrňuje aj naše najsvätejšie skutky, je neresť, ktorá nám najviac škodí a prekáža v pokroku v duchovnom živote.[8]

6. Kto teda chce rásť v láske k Ježišovi Kristovi, musí v sebe usmrtiť lásku k vlastnej cti. A ako ju usmrtíme? Sv. Mária Magdaléna z Pazzis nám to vysvetľuje: — Život našej ctibažnosti je v túžbe, aby všetci o nás dobre smýšľali; preto smrť našej ctibažnosti je v živote skrytom, aby o

nás nik nevedel. Kto takto nezomrie, nikdy nebude pravým služobníkom Božím.[9]

7. Chceme byť vzácnymi v očiach Božích? — Udúšajme túžbu ukazovať sa pred svetom a byť príjemnými spoločníkmi. Ešte viac musíme dávať pozor, aby sme neživili túžbu panovať nad inými. Sv. Terézia si želala, aby radšej oheň strávil jej kláštor so všetkými rehoľnicami, než aby doň vstúpila táto zlorečená ctibažnosť.

Tiež si želala, aby každá z jej rehoľníc, ktorá by túžila byť predstavenou, bola z kláštora vylúčená alebo aspoň navždy v ňom uväznená.[10]

Duša, ktorá miluje Boha, má živiť jedinú ctibažnosť: prevýšiť všetkých v poníženosti.

Slovom, kto miluje Boha, nemá hľadať nič iného okrem Boha.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Môj Ježišu, daj mi ctibažnosť len Tebe sa zaľúbiť. Nech zabudnem na všetko stvorenstvo, aj na seba samého. Čo by mi pomohlo, keby ma celý svet miloval, ale keby si ma nemiloval Ty, jediná láska mojej duše? Môj Ježišu, prišiel si na zem, aby si si vzal naše srdcia. Najhoršie, že Ti ani neviem darovať svoje srdce. Uchváť si ho sám a naplň ho svojou láskou. Nedopusť, aby som sa od Teba odlúčil. Voľakedy som sa od Teba vzďaľoval. Teraz však si uvedomujem zlo, ktoré som spáchal, a nenávidím ho celým srdcom. Niet zármutku, ktorý by som väčšmi pociťoval, ako spomienka na tolk urážky, ktorých som sa dopustil proti Tebe. Útechou ma napĺňuje vedomie, že Ty si nekonečná dobrota, ktorá neopovrhuje hriešnikom, ktorý Ťa

milujem. Milovaný Vykupiteľu môj, Ty sladká láska mojej duše, voľakedy som Tebou pohŕdal, ale teraz Ťa milujem viac ako seba samého. Obetujem Ti seba a všetko, čo mám. Chcem len Teba milovať a len Tebe sa ľúbiť. Toto je moja ctibažnosť. Prijmi a rozmnož ju a znič vo mne každú túžbu po majetkoch sveta. Ty príliš zasluhuješ, aby som Ťa miloval.

Hľa, tu som, chcem byť celý Tvoj. Chcem trpieť, čokoľvek sa Ti ľúbi. Veď Ty si umrel takou bolestnou smrťou na kríži. Ty chceš, aby som bol svätý. Ty ma môžeš urobiť svätým. Dúfam to od Teba.

Dúfam aj v Tvoju ochranu, ó, veľká Matka Božia, Mária!

Láska nie je sebecká.

Kto miluje Ježiša Krista, snaží sa odpútať od každého stvorenia.

1. Kto chce celým srdcom milovať Ježiša Krista, musí sa zbaviť všetkého, čo nie je Boh, ale sebaláska. To znamená, nehľadať seba, ale iba to, čo sa ľúbi Bohu. Pán to žiada od každého: — **Milovať budeš Pána Boha svojho celým svojím srdcom** (Mt 22, 37). —

Aby sme milovali Boha celým srdcom, musíme sa povzniesť nad pozemskú hrudu a naplniť sa svätou láskou. Srdce, v ktorom má miesto akákoľvek pozemská náklonnosť, celé nemôže patriť Bohu. Sv. Filip Neri hovorieval, koľko lásky dáme stvoreniam, toľko uberieme Bohu. Ale ako si očistíme srdce od pozemského prachu? Umŕtvovaním odložíme šaty starého človeka a oblečieme sa v človeka nového, odlúčeného od vecí stvorených. Isté duše bedákajú, že hľadajú Boha, a nenachádzajú Ho. Týmto dušičkám platia slová sv. Terézie: — Odtrhni si srdce od stvorenia a hľadaj Boha, kým Ho nenájdeš![2]

2. Niektorí sa chcú stať svätými, ale podľa svojho vlastného názoru. Chcú milovať Boha, ale podľa svojho rozumu. Nechcú však zanechať zbytočné zábavy, márnivosť v odeve, príliš vybrané pokrmy. Milujú vraj Boha, ale sú nespokojní, keď nedostanú úrad, po ktorom bažia. Keď sa niekto len zďaleka dotkne ich cti, hneď sa rozpaľujú hnevom. Keď sa neuzdravia z choroby, strácajú trpe-

zlivosť. Milujú vraj Boha, ale nechcú sa zriecť príchylnosti k bohatstvu, svetským poctám a márnivosti. Chcú, aby ich považovali za vznešených, učených a lepších od iných. Modlia sa, pristupujú k sv. prijímaniu, ale zo všetkých cvičení zbožnosti majú len veľmi málo úžitku, lebo ich srdce je zaujaté pozemskými starosťami. Pán nechce k nim ani hovoriť, lebo vie, že by to boly slová zbytočné. Ježiš Kristus si sťažoval sv. Terézii: — Chcel by som sa prihovoriť mnohým dušiam, ale svet robí v ich ušiach taký veľký huk, že nemôžu počuť môj hlas. Ó, keby sa aspoň trochu odľúčily od sveta![3] — Kto je naplnený pozemskými žiadosťami, nemôže počuť hlas Boha, ktorý k nemu hovorí. Nešťastný človek, ktorý živí príchylnosť k smyslovým dobrám tohto sveta! Nebude mu priťažké, aby nimi strhnutý — nezanechal jedného dňa lásku k Ježišovi Kristovi. Aby nestratil tieto pominuteľné dobrá, stráca naveky Boha, dobro nekonečné. Hroznú výstrahu nám dáva sv. Terézia: — Je spravodlivé, aby ten, čo sa prikláňa k pominuteľným veciam, sám zahynul.[4]

3. Sv. Augustín píše, že cisár Tibérius vyslovil želanie, aby rímsky senát prijal medzi bohov aj Ježiša Krista. Senát však odoprel s pripomienkou, že vraj tento Boh je pyšný, lebo chce božskú poctu len pre seba a nestrpí spoločníkov. — A je to pravda. Boh chce, aby sa ľudia len Jemu klaňali a len Jeho milovali. Ale to nechce preto, že je pyšný, ale preto, že si to zaslúži. Zaslúži si to láska, s akou sa k nám skláňa. Pretože nás miluje ako nikto iný, chcel tiež všetku našu lásku. Žiali, keď pozoruje, že druhý si berie časť srdca, ktoré chce mať celé pre Seba. — Ježiš je žiarlivý,[5] — vraví sv.

Hieronym. Nechce, aby sme svoju náklonnosť venovali inému. A keď predsa vidí, že nejaké stvorenie má podiel v srdci, vzmáha sa v Ňom v určitom smysle závisť, ako píše sv. apoštol Jakub, lebo v láske nestrpí súpera. Chce byť sám milovaný. — **Alebo si myslíte, že Písmo nadarmo hovorí: „Žiarlivo túži Duch, ktorého nám On dal, aby v nás prebýval?"** (Jak 4, 5) — Pán chváli vo Veľpiesni svoju nevestu: — **Záhrada zamknutá, sestra moja, nevesta** (Pies 4, 12). — Nazýva ju zamknutou, lebo zasnúbená duša zamkla svoje srdce pred každou láskou, aby si ho uchovala jedine pre Ježiša.

Či vari Ježiš nezaslúžil celé naše srdce? Ach, ako veľmi si ho zaslúži pre svoju dobrotu a lásku! To dobre pochopili svätí. Sv. František Saleský rozhodne hovorí: — Keby som vedel, že mám v srdci žilku, ktorá nepatrí Bohu, hneď by som ju vytrhol![6]

4. Dávid si prial krídla holuba, očistené od každej pozemskej náklonnosti, aby mohol vzlietnuť a odpočinúť si v Bohu. (Porov. Ž 54, 7). Mnohé duše by boly rady oslobodené od každého puta, ktoré ich viaže k zemi, aby mohly zaletieť k Bohu. A skutočne by veľmi pokročily v svätosti, keby sa odlúčily od každého stvorenia. Dokiaľ si však ponechajú akúkoľvek náklonnosť pozemskú a nebudú sa usilovať ju odložiť, ostanú stále ponorené vo vlastnej biede a neodpútajú sa od zeme. Sv. Ján od Kríža hovorieval: — Duša, ktorá si ponechá akúkoľvek pozemskú náklonnosť, hoci najnepatrnejšiu, nespojí sa úplne s Bohom, aj keď inak dosiahne veľkú čnosť. Málo na tom záleží, či je vtáčik spútaný niťou hrubou alebo tenkou. Kým niť nepretrhne, nech je akokoľvek jemná, ostane stále

v zajatí a nebude schopný letu. Bolestne si uvedomujeme, že duše, ktoré konajú mnoho duševných cvičení, vynikajú čnosťami a Božou priazňou, nemôžu dôjsť k spojeniu s Bohom, lebo nemajú odvahy skoncovať s nezriadenou náklonnosťou. Boh sa nemôže nespojiť s dušou, ktorá to urobila.[7]

5. Kto chce, aby Boh patril celý jemu, musí sám patriť celkom Bohu: — **Môj milý je môj a ja som jeho** (Pies 2, 16). — Za svoju lásku k nám chce Ježiš Kristus všetku lásku našu. Kým ju nemá všetku, nie je spokojný. Sv. Terézia napísala predstavenej jedného zo svojich kláštorov: — Postaraj sa, aby sa duše povzniesly nad všetko stvorenie, aby sa mohly stať snúbenkami takého žiarlivého Kráľa, ktorý si želá, aby zabudly aj na seba[8] — Mnohé duše sa cvičia v rozjímavej modlitbe, navštevujú najsv. Sviatosť Oltárnu, často pristupujú k svätému prijímaniu. Pretože však ich srdce lipne k zemi, napredujú v dokonalosti málo alebo vôbec nič. A keď budú v tomto živote pokračovať, ostanú stále úbohými a budú v nebezpečenstve, že stratia všetko.

6. Prosme Boha, aby naše srdce očistil od každej pozemskej náklonnosti: — **Čisté srdce stvor vo mne, ó, Bože!** (Ž 50, 12). — Inak nemôžeme patriť celkom Bohu, ktorý nastolil túto požiadavku: — **Takto teda ani jeden z vás, ak sa nezrieknе všetkého čo má, nemôže byť mojím učeníkom** (Lk 14 33). — Z tohto dôvodu pýtali sa starí otcovia na púšti mladíka, ktorý sa chcel k nim pripojiť: — Prinášaš srdce prázdne, aby ho mohol naplniť Duch Svätý?[9] — V tom istom smysle odpovedal Boh sv. Gertrúde, keď Ho prosila, aby jej dal poznať, čo si od nej žiada: — Nič iného nechcem od teba,

iba to, aby stvorenie nemalo miesta v tvojom srdci.[10] —

Povedzme odhodlane a rozhodne Bohu: Pane, dávam Ti prednosť pred všetkým, pred zdravím, pred bohatstvom, pred dôstojnosťou, pred poctami, pred chválou i vedomosťami, pred útechami, pred nádejami i túžbami, áno i pred milosťami a darmi, ktoré by som mohol od Teba dostať. Slovom, dávam Ti prednosť pred každým dobrom stvoreným, lebo to všetko nie si Ty, môj Bože! Nijaký dar, ktorý mi dáš okrem seba, mi nepostačí. Jedine Teba chcem, a nič viac!

7. V tom okamihu, v ktorom sa srdce odlúčilo od každej náklonnosti k veciam stvoreným, vchádza do neho a celkom ho vypĺňuje láska Božia. Sv. Terézia vraví: — Odstráň s očú zlé príležitosti a duša sa hneď obráti k láske Božej.[11] — Duša nemôže žiť bez lásky. Musí milovať alebo Tvorcu, alebo tvory. Keď nemiluje tvory, istotne miluje Tvorcu. Načim teda opustiť všetko, aby sme získali všetko. — Všetko za všetko![12]— Sv. Terézia živila za istú dobu veľmi počestnú náklonnosť k rodičom. To stačilo, aby sa jej Ježiš celkom nesveril. Keď si však dodala odvahy a zriekla sa i tejto náklonnosti, hneď si zaslúžila, aby sa jej prihovoril: — Teraz si, Terézia, celkom moja a ja som celkom tvoj! [13] — Je príliš málo jedného srdca, aby milovalo tohto Boha tak milujúceho a tak milovania hodného. Veď Boh si zaslúži lásky nekonečnej. A ja by som ešte chcel deliť toto srdce medzi tvory a Boha? Ctihodný Ľudovít z Pontu sa hanbil povedať Bohu: Pane, milujem Ťa viac ako čokoľvek iného, viac ako všetky bohatstvá, viac ako pocty, viac ako priateľov a rodičov! — Zdalo

sa mu, ako by tým hovoril: Pane, milujem Ťa viac ako blato, dym a červy zemské.

8. Pán je samá dobrota voči tomu, kto Ho hľadá. (Porov. Nár 3, 25). Ale len voči tej duši, ktorá výhradne Jeho hľadá. Ó, šťastlivá strata. Ó, blažený zisk! Stratiť dobrá pozemské, ktoré neuspokojujú srdce a chytro pominú, aby sme získali dobro najvyššie a večné!

Rozpráva sa, že isté knieža, ktoré poľovalo v lese, stretlo sa s pustovníkom, ktorý sa zamyslene sem-tam prechádzal.

— Kto ste a čo robíte v tejto pustatine?

— A vy, pane, čo tu robíte?

— Poľujem na divú zver!

— A ja poľujem na Boha! — odpovedal pustovník a pobral sa ďalej.

Áno, toto má byť v pozemskom živote naša jediná myšlienka a jediný cieľ: hľadať Boha, aby sme ho milovali a vyplnili Jeho vôľu, vyhostiac **zo srdca každú náklonnosť k stvorenstvu.** A keď sa nám predstavia pozemské dobrá a budú nás zvádzať, aby sme sa k nim sklonili, odpovedzme vidinám rázne: Pre lásku môjho Pána pohŕdol som pozemským bohatstvom a všetkou svetskou ozdobou.[14] Či nie sú všetky pocty a veľkosť tohto sveta dym, prach a márnosť? Či sa po smrti nerozplynú ako bublina? Blažený, kto môže úprimne povedať: — Môj Ježišu, Ty si moja jediná láska, Ty jediný mi postačíš!

9. Keď sa láska Božia zmocní plného vlastníctva nad dušou, táto sa hneď sama od seba — pravda, vždy s pomocou milosti Božej — snaží odpútať od každej pozemskej veci, ktorá by jej mohla prekážať, aby patrila celá Bohu. Sv. František

Saleský to vystihuje priliehavým obrazom: Keď dom horí, vyhadzujú oknom všetky predmety.[15] — Keď sa niekto oddá celkom Bohu, snaží sa vyhostiť zo srdca každú pozemskú náklonnosť. Nepotrebuje, aby ho k tomu povzbudzovali kazatelia alebo spovedníci.

P. Segneri mladší hovorí, že láska Božia je zlodej, ktorý nás ľahko oberie o všetko, aby sme nemali nič iného ako Boha. Istý boháč sa z lásky k Ježišovi Kristovi zriekol celého imania a stal sa dobrovoľne chudobným. Priateľ sa ho pýtal, ako prišiel o majetok. Chudobný boháč vytiahol z vrecka Písmo sväté a odvetil: — Hľa, tento ma obral o všetko![16] — Duch Svätý vraví: — **Keby dal človek všetok majetok svojho domu za milovanie, ako ničím pohŕdne ním** (Pies 8, 7). — Keď duša venuje všetku svoju lásku Bohu, pohŕda všetkým: bohatstvami, zábavami, hodnosťami, žezlom i kráľovstvom a nechce nič iného, iba Boha. Stále opakuje: Môj Bože, len Teba chcem, a nič viac! Sv. František Saleský píše: — Čistá láska k Bohu stravuje všetko, čo nie je Boh, aby všetko premenila v seba, lebo všetko, čo konáme z lásky k Bohu, je láska.[17]

10. — **Voviedol ma do sklepu vínneho a sporiadal vo mne lásku** (Pies 2, 4). — Týmto vínnym sklepom je láska Božia, ktorá tak opojuje človeka, že zabúda na všetko stvorenie.[18] Opitý človek sa podobá mŕtvemu. Necíti, nevidí, nevníma, nerozpráva. Tak isto si počína duša opojená láskou Božou. Nemá smyslu pre veci stvorené. Nechce na nič myslieť, iba na Boha; o ničom nechce rozprávať, iba o Bohu; nič iného si nežiada, iba milovať Boha a Jemu sa zaľúbiť. Pán vo Veľpiesni zaka-

zuje budiť spiacu snúbenku (Porov. Pies 2, 7). Čo znamená tento blažený spánok, v ktorom sú pohrúžené duše, zasnúbené Ježišovi Kristovi? — Je to hrdinské a dobrovoľné zabudnutie na všetko stvorenie,[19] aby sme celú pozornosť upútali iba na Boha a mohli zvolať so sv. Františkom: — Môj Boh a moje všetko![20] — Načo mi je bohatstvo, načo majetky sveta? Ty, môj Bože, si môj majetok a moje všetko! Tomáš Kempenský sa modlí: — Môj Boh a moje všetko. Tieto slová znamenajú dosť pre toho, kto ich rozumie; a kto Boha miluje, rád si ich častejšie opakuje.[21]

11. Dosiaľ sme hovorili všeobecne o odlúčení od tvorov ako o podmienke dokonalého spojenia s Bohom. Vráťme sa k jednotlivostiam.

Prvou vážnou prekážkou tohto spojenia je **nezriadená láska k rodičom.**

Tvrdo hovorí Ježiš Kristus: — **Ak niekto prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca, matku, ženu, deti, bratov, sestry, ba aj vlastný svoj život, nemôže byť mojím učeníkom** (Lk 14, 26). — Prečo táto nenávisť voči rodičom? Často sa stáva, že nemáme väčších nepriateľov nad príbuzných, najmä keď máme na mysli naše duševné napredovanie. Sv. Karol Boromejský sa priznáva, že sa po každej návšteve rodičovského domu vracal ochladnutý na duchu.[22] Krásne odpovedal P. Anton Mendozza na otázku, prečo nechce navštíviť rodičovský dom: — Zo skúsenosti viem, že rehoľníci nikde inde natoľko nestrácajú ducha zbožnosti, ako v rodičovskom dome.[23]

12. Voľba stavu je našou vlastnou záležitosťou. V tejto veci nie sme povinní podrobiť sa vôli rodičov. Túto mravnú zásadu jasne vyslovil sv. To-

máš.[24] Keď Boh volá mladíka do rehoľného stavu a rodičia mu v tom bránia. mladík je povinný poslúchnuť Boha, a nie rodičov, ktorí pre vlastné záujmy a pre osobné výhody stavajú sa proti nášmu duchovnému blahu.[25] Smutne píše o takýchto rodičoch sv. Bernard: — Radšej dopustia, aby synovia zahynuli, než aby im dovolili opustiť rodičovský dom.[26]

13. Takto si nepočínajú len rodičia zlí. I bohabojní rodičia sú tu nepochopiteľne tvrdohlaví. Náruživosťou zaslepení všemožne sa namáhajú, aby znemožnili synovi vstup do kláštora. Uvedomujú si úbohí rodičia, že sa tým dopúšťajú ťažkého hriechu? Len veľmi zriedkavé sú prípady, (ak vôbec nejaké sú), kedy ich okolnosti azda ospravedlňujú.

Niekto si dovolí poznámku: Nemôže sa teda spasiť mladík, keď sa nestane rehoľníkom? Či všetci tí, ktorí ostanú vo svete, budú zatratení?

Odpovedám: Tí, ktorých Boh nevolá do rehoľného stavu, spasia sa vo svete, keď budú plniť povinnosti svojho stavu. Tí však. čo sú povolaní a odmietnu volanie Božie, len veľmi ťažko sa spasia. Boh im nedožičí zvláštnu pomoc, ktorú im chcel dať v stave rehoľnom, a bez nej sa len veľmi ťažko môžu spasiť.

Bohoslovec Harbert píše, kto nepočúvne volanie Božie, že je v Cirkvi ako vytknutý úd, ktorý len s veľkou námahou môže konať svoje povinnosti. A z toho vyvodzuje: Hoci, všeobecne povedané, môže sa spasiť, predsa však len ťažko nastúpi cestu a použije nevyhnutných prostriedkov spásy.[27]

14. P. Granata nazval voľbu stavu hlavným kolieskom. Keď je v hodinách hlavné koliesko vyšinuté, celé hodiny sú uvedené v nesúlad. Tak je

to aj s našou spásou. — Keď si pochybil vo voľbe životného stavu, bude tvoj život vyplnený zmätkom. Veľa mladíkov stratilo povolanie kvôli rodičom. A ich koniec? — Nešťastný, ako nešťastný bol ich život. Tí, ktorých si rodičia zadržali doma, aby boli ich slávou a bohatstvom, stali sa im hanbou. Istý mladík stratil povolanie na odhováranie otcovo. Neskôr povstalo medzi nimi nedorozumenie. Z nedorozumenia bola zvada, v ktorej syn preklal otca vlastnou rukou. Svoj biedny život dokončil na šibenici. — A chceš ešte iný príklad? Poviem ti rovnako smutný. V seminári bol mladík. Boh si ho volal, aby opustil svet. Ale mladík pohŕdol volaním Božím. A výsledok? — Začal zanedbávať zbožný život, prestal sa modliť a pristupovať k sv. prijímaniu. Konečne sa stal verejným nemravníkom. Napokon ho zavraždil jeho protivník, keď vychádzal z domu špatnej ženštiny. Chytro zavolali kňaza. Kňaz prišiel neskoro. Mladík bol už mŕtvy. — Ó, koľko podobných prípadov by som ti mohol rozprávať!

15. Vráťme sa k veci. Sv. Tomáš Aquinský povzbudzuje tých, čo sú povolaní k dokonalejšiemu životu, aby nepočúvali, keď ich rodičia odhovárajú. Veď sú ich nepriateľmi.[28] Nie sú povinní radiť sa rodičov, ale majú ísť za hlasom Božím. Nemusia čakať na rodičovské povolenie, ani sa ho nemusia dožadovať, lebo sa môžu pravdepodobne obávať, že im dovolenie nespravodlivo odoprú a tak im prekazia povolanie. Sv. Tomáš Aquinský, sv. Ľudovít Beltrand a mnohí iní vstúpili do kláštora bez ohľadu na svojich rodičov, áno bez ich požehnania.

16. Ako je vo veľkom nebezpečenstve večného zatratenia ten, čo nedbá na volanie Božie, aby

sa zaľúbil rodičom, tak isto je v tomto nebezpečenstve aj ten, čo vstupuje do kňazského stavu bez pravého povolania. Známky, podľa ktorých môžeme poznať pravé povolanie do tak vznešeného stavu, sú tri: 1. dostatočná vedomosť, 2. úmysel venovať sa výhradne službe Božej a 3. vzorný život.

Nás najviac zaujíma táto tretia známka. — Snem tridentský nariadil, aby biskupi udeľovali vyššie svätenie iba tým, ktorých vzorný život je vyskúšaný.[29] To isté žiadal už prv Can. Nullus, Dist. 24, kde sa hovorí: Len ten nech je vysvätený, kto je najprv vyskúšaný. Hoci sa tu mieni skúška vonkajšia, ktorú musí biskup požadovať o schopnosti svätenca, jednako nemožno pochybovať, že snem nemyslí tak na vonkajšiu schopnosť, ako skôr na schopnosť vnútornú, bez ktorej vonkajšia schopnosť je iba zdanlivá. Preto snem v hlave 12. toho istého zasadnutia hovorí: Biskupi nech si uvedomia, že k týmto úradom môžu pribrať iba hodných, ktorí už dlhý čas žijú vyskúšaným životom. Aby dobrý život svätenca mohol byť vyskúšaný, snem predpisuje obdobia medzi rôznymi stupňami svätenia: Aby s vekom rástla v nich i zásluha života a väčšia vedomosť.[30]

17. Sv. Tomáš odôvodňuje túto požiadávku tým, že sa svätenec každým svätením blíži k najvyššiemu úradu — slúžiť Ježišovi Kristovi vo Sviatosti Oltárnej. Svätosť kňaza musí prevyšovať svätosť rehoľníka. Keďže svätým stavom býva uschopnený k najdôstojnejšej službe a slúži samému Kristovi v najsvätejšej Sviatosti Oltárnej, požaduje sa od neho väčšia vnútorná svätosť.[31] Obracajúc pozornosť hlavne na tých, ktorí majú byť vysvätení, upozorňuje ich, že tak svätý úrad majú

prijať utvrdení v svätosti. Je rozdiel medzi stavom rehoľným a stavom kňazským. V kláštore sa členovia od nerestí očisťujú, aby však voľakto mohol prijať vyššie svätenie, musí byť už dobrým životom očistený. Všimnite si slov anjelského učiteľa: — Stav kňazský požaduje svätosť, kým stav rehoľný je prípravou k svätosti. Bremä kňazského stavu načim položiť na steny svätosťou už vysušené; bremä rehoľného stavu však vysúša steny, to znamená, zbavuje členov vlhkosti nerestí.

Túto myšlienku rozvíja ďalej: — Ako tí, čo prijímajú svätenie, sú ustanovovaní nad ľudom stupňom svätenia, tak nech vynikajú aj zásluhou svätosti.

Vysvätený má mať zásluhu svätosti, aby dôstojne vykonával kňazské povinnosti, ale má ňou vynikať aj svätec, aby mohol byť dôstojne zaradený medzi služobníkov Ježiša Krista.

Napokon končí slovami: — Ale pri samej vysviacke udeľuje sa väčší dar milosti, ktorý ich uschopňuje k väčším veciam.[32]

Sviatostná milosť poskytuje svätencovi výdatnejšiu pomoc a uschopňuje ho, aby si získal väčšie zásluhy. Tým sa však naznačuje, že sa v ňom požaduje milosť predchádzajúca, ktorá stačí, aby mohol byť pripočítaný k ľudu Kristovmu.

18. Vo svojej mravouke som obšírne pojednal o tom bode a jasne som dokázal, že tí, čo bez vyskúšaného dobrého života prijímajú svätý úrad, dopúšťajú sa ťažkého hriechu, lebo vystupujú na taký vznešený stupeň bez Božieho povolania. A nemôžeme povedať, že je na tento úrad povolaný ten, kto ho prijíma, a nezbavil sa hriešneho návyku, zvlášte proti čistote.

Aj keby takýto mladík bol schopný prijať sviatosť pokánia, lebo sa k nej ľútosťou náležite pripravil, predsa nie je schopný v tomto stave prijať kňazský úrad, ktorý už vopred požaduje dobrý a dlhšiu dobu vyskúšaný život. Keď ho predsa prijme, dopúšťa sa ťažkého hriechu, a to jednak pre prílišnú opovážlivosť, s akou sa votrel do stavu kňazského bez povolania,[33] jednak pre nebezpečenstvo zatratenia, ktorému sa vystavuje.

Biskup Abelly píše: — Kto vie, že ho Boh nevolá, a predsa sa vtisne, prijme sviatosť kňazstva, bezpochyby sa vrhá do zjavného nebezpečenstva zatratenia.[34] — Bez povolania prijíma vysviacku ten, čo žije v akomkoľvek veľmi hriešnom návyku.

To isté učí Soto. Pozitivna svätosť u svätenca je pozitívnym príkazom: — Hoci bezúhonnosť mravov nepatrí k podstate svätosti, predsa je nevyhnutná z príkazu Božieho... Čo sa týka schopnosti tých, čo majú byť pripustení k vyšším sväteniam, nestačí všeobecná príprava, ktorá je potrebná k prijatiu akejkoľvek sviatosti, aby sviatostná milosť nenarazila na prekážku. V sviatosti stavu kňazského človek neprijíma iba milosť, ale vystupuje na vznešenejší stupeň. Tomuto však musí zodpovedať počestnosť mravov a jas čností.[35]

Rovnako smýšľa Tomáš Sanchez, P. Holzman. To isté hovoria bohoslovci na Salamanke. Čo som napísal, nie je teda mienka jedného učenca, ale je istým všeobecným učením. Vrcholnou autoritou je náuka sv. Tomáša.

19. Ale nehreší ťažko iba svätenec, ktorý prijíma svätenie bez vyskúšaného dobrého života, ťažko hreší i biskup, ktorý ho vysviaca bez potreb-

nej skúšky. Biskup si musí zadovážiť mravnú istotu o jeho dobrom živote.

Ťažko hreší aj spovedník, keď dáva rozhrešenie svätencovi, ktorý žije v hriešnom návyku a bez dlho trvajúcej skúšky o dobrom živote chce prijať vyššie svätenie. Ťažko hrešia i rodičia, ktorí vedia o nepeknom živote synovom, a predsa ho nútia prijať posvätný úrad pre vlastný osoh. Ježiš Kristus neustanovil stav kňazský na podporu svetských záujmov, ale iba na to, aby sa staral o slávu Božiu a o spásu duší. Stav kňazský nie je svetský úrad, nie je ani remeslo. Svetským úradom možno si získať slávu a remeslom časné majetky. Stav kňazský má celkom iný cieľ. Keď teda rodičia znepokojujú biskupa, aby vysvätil ich nevzdelaného syna, a svoju žiadosť odôvodňujú svojou chudobou, má im biskup odpovedať: Nie, syn môj, stav kňazský je ustanovený výhradne pre dobro Cirkvi, a nie na podporu rodičovského domu! — Takto rozhodne ich treba odbaviť a viac si ich nevšímať. Veď takíto nehodní členovia neškodia len dušiam, ale i rodine a vlasti.

20. Ešte pár slov o kňazoch, ktorí žijú v rodičovskom dome. Keby rodičia nástojili, aby sa viacej zaoberali rodinnými záležitosťami ako povinnosťami svojho úradu, majú im odpovedať to, čo Ježiš Kristus odvetil svojej Matke: — **Či neviete, že mám byť vo veciach svojho Otca?** (Lk 2, 49). — Som kňaz. Mojou povinnosťou nie je zarábať peniaze, spravovať hospodárstvo, ani bažiť po cti, ale žiť utiahnuto, modliť sa, študovať a zachraňovať duše.

V nevyhnutnej potrebe má pomáhať rodičom, ako len vládze, ale ani tak nesmie zanedbávať

svoje hlavné zamestnanie seba samého i druhých.

21. Kto chce patriť celkom Bohu, **musí sa zrieť svetskej cti.** Koľkí sa pre túto zlorečenú česť vzďaľujú od Boha a hynú! Keď počujú rozprávať o svojich chybách, urobia všetko, aby sa ospravedlnili a presvedčili druhých, že je to lož a ohováranie. Keď však vykonajú voľačo dobrého, musia o tom všetci vedieť!

Tak si nepočínajú svätí. Oni by chceli, aby celý svet vedel o ich chybách, aby ich považoval za takých úbožiakov, za akých sa pokladajú sami... Len jedno si želajú, aby o ich čnosti vedel iba Boh, lebo len Jemu sa chcú zaľúbiť. Preto tak milujú život skrytý. Majú na mysli slová Ježiša Krista: — **Ale keď dávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo robí tvoja pravá** (Mt 6, 3). — A pripamätúvajú si aj tento výrok: — **Ale keď sa ty chceš modliť, vojdi do svojej komôrky, zatvor za sebou dvere a tak sa modli k svojmu Otcovi, ktorý býva v skrytosti** (Mt 6, 6).

22. Ak chceme dosiahnuť dokonalosť, **musíme sa predovšetkým odlúčiť od seba samých,** to jest od vlastnej vôle.

Kto premáha seba samého, ľahko zdolá všetky ostatné prekážky. Sv. František Xaverský dával všetkým jedno napomenutie: — Premáhaj seba samého![36] — To vyplýva zo slov Ježiša Krista: — **Kto chce za mnou ísť, nech zaprie sám seba** (Mt 16, 24) — Tieto slová obsahujú všetko, čo máme robiť, aby sme sa stali svätými. Sv. František Assiský vraví, že premáhať seba a odriekať sa vlastnej vôle je najväčší dar, ktorý nám Boh môže dať.[37] Sv. Bernard píše: — Keď nebude vlastnej vôle, nebude pekla.[38] — A na inom mieste píše: —

veľké zlo je vlastná vôľa, lebo je príčinou, že tvoje dobré skutky nie sú dobrom pre teba. [39] — Vlastná vôľa poškvrňuje dobré skutky. Kajúcnik chce napr. konať skutky pokánia proti vôli svojho duchovného otca. Takýto pôst, toto bičovanie, vykonané z podnetu vlastnej vôle, nie je čnosťou, ale chybou. Úbohý, kto žije ako otrok vlastnej vôle! Bude túžiť po mnohých veciach, a nebude ich môcť dosiahnuť. Bude utekať pred mnohými ťažkosťami, a bude ich musieť znášať. — **Odkiaľ sú medzi vami boje a odkiaľ rozpory? Či nie odtiaľ, z vašich náruživostí, ktoré broja vo vašich údoch? Žiadate si, a nemáte** (Jak 4, 1n).

Prvý boj vzniká zo žiadosti po telesných rozkošiach. — Odstráňme príležitosti, krotme zrak, odporúčajme sa Bohu a bude po boji.

Druhý boj vzniká z túžby po bohatstve. Milujme chudobu a nebude boja.

Tretí boj vzniká zo ctibažnosti. — Milujme pokoru a skrytý život a boj je skončený.

Štvrtý a najnebezpečnejší boj vzniká z túžby uplatňovať všade vlastnú vôľu. — Odovzdajme sa vo všetkom do vôle Božej — a boj je vyhratý.

Sv. Bernard píše:[40] — Odkiaľ je rozbúrenie, či nie odtiaľ, že plníme vlastnú vôľu? Práve na toto si Pán sťažoval sv. Márii Magdaléne z Pazzis:[41] — Isté duše si žiadajú môjho ducha, ale tak, ako sa ľúbi im, a tým sa stávajú neschopnými, aby ho dostaly.

23. Načim milovať Boha, ako sa ľúbi Jemu, a nie ako sa ľúbi nám. Boh chce, aby sa duša zbavila všetkého. Až potom sa s Ním môže spojiť a naplniť sa Jeho láskou. Počujme sv. Teréziu: — Modlitba spojná sa mi nezdá ničím iným, ako

odumretím všetkým pozemským veciam, aby sme mohli požívať jedine Boha. Je isté, že čím viac sa z lásky k Bohu odlúčime od stvorenia, tým viac nás naplní sebou samým Boh a tým viac budeme s Ním spojení.[42] — Mnohé zbožné osoby chcely by vystúpiť na tento stupeň spojenia s Bohom, ale nechcú sa spriateliť s protivenstvami, ktoré im Boh posiela. Nechcú znášať chorobu, ktorá ich trápi. Nechcú chudobu, v ktorej žijú. Nechcú potupu, ktorej sa im dostáva. No kým sa celkom neodovzdajú do vôle Božej, nemôžu sa s Bohom dokonale spojiť. Sv. Katarína Janovská rozdávala túto myšlienku ďalej: — Aby sme dosiahli spojenie s Bohom, musíme znášať protivenstvá, ktoré nám Boh posiela, lebo ony sú prostriedkom, ktorý v nás stravuje všetky vnútorne i vonkajšie nezriadené hnutia. Pohŕdanie, choroba chudoba, pokušenia a iné protivenstvá sú svrchovane potrebné. Rozhodným víťazstvom nad nimi svoje nezriadené hnutia natoľko zoslabíme, že ich už nebudeme ani pociťovať. Dokiaľ z lásky k Bhu nebudú nám protivenstvá vítané, dokiaľ ich budeme prijímať ako horké pilulky, nebudeme môcť hovoriť o spojení s Bohom.

24. Napokon uvádzam praktické pokyny, ktoré nám dáva sv. Ján od Kríža:

— Úplné umŕtvenie smyslov a žiadostivosti je nevyhnutné. Z lásky k Bohu zrieknime sa každej radosti, ktorá nevyplýva z čistej lásky Božej. Kroťme zrak a sluch. Užívajme ich len potiaľ, pokiaľ nás privádzajú bližšie k Bohu. S mužnou odvahou vyvoľme si vždy to, čo je horšie, nepríjemnejšie a chudobnejšie. Živme v sebe jedinú túžbu: trpieť a byť opovrhnutými.

Slovom, kto naozaj miluje Ježiša Krista, stráca príchylnosť k všetkým pozemským dobrám a snaží sa zbaviť všetkého, aby sa spojil výhradne s Bohom a toto spojenie si zachovával. K Ježišovi sa odnášajú jeho žiadosti, na Ježiša myslí, po Ježišovi vzdychá. Ježišovi sa chce zalúbiť na každom mieste, v každom čase a pri každej príležitosti.

Pýtam sa: Čo má robiť duša, aby sa darovala celkom Bohu? — Táto duša musí:

1. zrieť sa všetkého, čo sa nepáči Bohu, a konať všetko, čo sa Mu viac páči,

2. prijať bezvýhradne všetko, čo prichádza z Jeho rúk, nech je to akokoľvek tvrdé a nepríjemné,

3. vo všetkom dať prednosť vôli Božej pred vôľou vlastnou.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Môj Bože a moje všetko! Ty ma, hoci som nevďačný v Tvojej službe, pozývaš, aby som Ťa miloval. Už Ti nechcem vzdorovať. Chcem opustiť všetko, aby som bol celý Tvoj. Nechcem už žiť sebe samému. Ty príliš zasluhuješ, aby som Ťa miloval. Môj Ježišu, moja duša je do Teba zaľúbená a len po Tebe vzdychá. A či by som mohol milovať voľačo iného, keď si zomrel bolestnou smrťou na kríži, aby si ma spasil? Ako by som mohol pozerať na Teba, ktorý si zomrel bolesťou strávený, a nemilovať Ťa celým srdcom? Áno, milujem Ťa, môj drahý Vykupiteľu! Milujem Ťa celou svojou dušou a po ničom netúžim, iba po tom, aby som Ťa miloval v tomto živote i po celú večnosť.

Láska moja, nádej moja, moja sila a moje potešenie, posilni ma, aby som Ti ostal verný... Osviet ma a daj mi poznať, od čoho sa mám odlúčiť. Daj mi silu, lebo Ťa chcem vo všetkom poslúchať.

Ó, láska mojej duše, Tebe sa obetujem a Tebe sa oddávam, aby som splnil Tvoju túžbu po spojení so mnou. Chcem sa s Tebou celkom spojiť, môj Boh a moje všetko! Príď teda, Ježišu môj, zmocni sa ma celého a uchvát všetky moje myšlienky a všetky moje žiadosti.

Odriekam sa všetkých svojich túžob, všetkej útechy a každého stvorenia. Ty jediný mi postačíš. Daj mi milosť, aby som na nič iného nemyslel, iba na Teba, nič iného si nežiadal, iba Teba, nič iného nehľadal, iba Teba, moja láska a moje jedinė dobro!

Ó, Mária, Matka Božia, vypros mi sväté zotrvanie!

Láska sa nerozčuľuje

Kto miluje Ježiša Krista, nehnevá sa na svojho bližného.

1. Čnosť, ktorá nás v protivenstvách zdržuje od hnevu, je dcérou tichosti. O úkonoch tichosti sme si pohovorili v predchádzajúcich hlavách. Pretože však je to čnosť, v ktorej sa musí cvičiť každý, kto sa stýka s ľuďmi, chcem sa k nej ešte raz vrátiť a povedať viac poznámok, užitočných pre život.

2. Najviacej zo všetkých čností miloval Ježiš Kristus pokoru a tichosť. Sám sa dal svojim učeníkom za vzor: — **Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a ponížený srdcom.** (Mt 11, 29) — Sv. Ján Krstiteľ Ho nazval baránkom (Jn 1, 29). Ježiš bol baránkom jednak preto, že sa mal obetovať na kríži, aby zadosť učinil za naše hriechy, jednak pre tichosť, ktorú osvedčoval v celom živote, ale najmä vo svojom utrpení. V dome Kaifášovom obvinil Ho služobník z opovážlivosti: — **Či tak odpovedáš veľkňazovi?** (Jn 18, 22). Svoje obvinenie zosilňuje zauchom. A čo robí Ježiš? Háji sa božsky dôstojne: — **Ak som zle hovoril, vydaj svedectvo o zlom! Ale ak nie, prečo ma biješ?** (Jn 18,23) — Ježiš Kristus bol tichý i v hodine smrti. Keď visel na kríži, keď sa Mu všetci posmievali, keď sa Mu rúhali, nedal sa strhnúť prchkosťou. Naopak. Prosil svojho večného Otca, aby im odpustil: — **Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia!** (Lk 23, 34)

3. Ó, aké zaľúbenie má Ježiš Kristus v tichých srdciach, ktoré vedia znášať krivdy, výsmech, potupy, prenasledovania, dokonca i telesné trýznenie a nevzplanú hnevom proti ich osnovateľom. — **Vždy sa ti ľúbila modlitba tichých.** (Jdt 9, 16) — Modlitby ponížených Boh vždy vypočúva. Nebo je vlastou tichých a ponížených, je vlastou pohŕdaných, prenasledovaných a pošliapaných.[1] Nebo nie je príbytkom pyšných, ktorých si svet ctí a váži.

No tichým patrí nielen nebo, ale i zem: **Blahoslavení tichí, lebo im bude patriť zem** (Mt 5, 4) — Budú mať kúsok neba už tu na zemi, lebo v ich srdci je pokoj, nebeský mier. (Prov. Ž 36, 11)

Nenávisť rozpaľuje. Ale svätí nepoznajú nenávisť. Ani voči tým, ktorí s nimi zle zaobchodia. Ešte viac ich milujú. Vnútorný pokoj, ktorý Pán v nich rozhojňuje, je odmenou za ich trpezlivosť. Sv. Terézia sa priznáva: — Zdá sa mi, že viac milujem tých, ktorí o mne zle rozprávajú.[2] — Posvätná kongregácia o nej napísala: — Urážky jej pripravovaly pokrm lásky. Poskytovaly jej dôvod, aby viac milovala toho, kto ju viac urazil.[3] — Takúto tichosť môže dosiahnuť iba ten, čo je hlboko ponížený, nízko o sebe smýšľa a verí, že zasluhuje každú potupu. Pyšní sú stále hnevliví a pomstiví, lebo si veľa namýšľajú a považujú sa za hodných každej pocty.

4. **Blahoslavení sú — už teraz tí, ktorí zomierajú v Pánovi** (Zjv 14, 13) — Hľa, podmienka pozemskej blaženosti — zomierať v Pánovi. Blaženosť, ktorej je človek schopný už tu na zemi, je istotne oveľa menšia ako blaženosť nebeská, ale predsa je taká veľká, že prevýši všetky smyselné radosti. Túto blaženosť žičí Apoštol svojim učeníkom: — **A po-**

koj Boží, ktorý prevyšuje každú predstavu, bude hájiť vaše srdcia. (Flp 4, 7) — Ale podmienkou tohto pokoja je umrieť v Pánovi.

Mŕtvy necíti, keď s ním zle zaobchodia, necíti, keď po ňom šliapu. To je dokonalý obraz tichého človeka. Ani tento nevidí, necíti a pokojne znáša protivenstvá od ľudí. Ale až tak ďaleko dôjde len ten, kto celým srdcom miluje Ježiša Krista. S dokonalým pokojom a odovzdanosťou prijíma veci protivné i príjemné, útechu i zármutok, bezprávie i prejavy pozornosti. Na tento stupeň vystúpi iba človek, ktorý je sjednotený s vôľou Božou. Na tomto stupni bol Apoštol, keď písal: — **A tak pri všetkom našom súžení oplývam potechou a prekypujem radosťou.** (2 Kor 7, 4) — Aký šťastný je ten, čo vystúpil na tento stupeň! V jeho srdci bude trvalý pokoj. A to je dobro, ktoré prevyšuje všetky iné dobrá tohto sveta. Sv. František Saleský vraví: — Čo je celý svet v porovnaní s pokojom srdca?[4] — Čo ti pomôže bohatstvo, načo sú ti všetky pocty sveta, ak nemáš pokoj v srdci?

5. Keď chceme ostať spojení s Ježišom Kristom, nesmieme sa znepokojovať. Robme všetko pokojne, nech príde čokoľvek, nech nás stihne akékoľvek protivenstvo Pán neprebýva v srdci rozbúrenom. (Porov. 3 Kr 19, 11). Veľmi krásne naučenia v tejto veci nám dáva učiteľ tichosti, sv. František Saleský. Hovorí: — Neoddávajme sa zlosti a neotvárajme jej dvere pod nijakou zámienkou. Keď len jediný raz jej pootvoríme, už nebude v našej moci ju vyhnať alebo ju skrotiť, aj keby sme naozaj chceli. Prostriedky sú tieto: 1. Zlosť hneď potlačme, obráťme pozornosť inam a nedajme sa s ňou do reči. 2. Podľa príkazu apoštolov, zachvá-

tených búrkou na širom mori, utiekajme sa k Bohu, lebo len On môže utíšiť srdcia. 3. Keď cítime, že pre našu slabosť hnev už vkročil do duše, snažme sa uspokojiť a vzbudzujme úkony poníženosti a lásky voči tomu, proti komu cítime hnev.

Ale to všetko načim konať pokojne, nie násilne, lebo záleží na tom, aby sa rany nejatrily.[5] — Aj majster tichosti sa musel veľmi namáhať, aby premohol hlavne dve náruživosti, ktoré v ňom prevládali, totiž hnev a lásku. To vieme z jeho vlastného priznania. Aby potlačil hnev, musel zápasiť celých 22 rokov. Inak postupoval vzhľadom na vášeň lásky. Tu sa snažil zmeniť jej predmet — opustiť tvory a zamerať všetky sklony k Bohu. A potom sa vňom rozlial taký veľký vnútorný pokoj, že vyžaroval aj navonok. Vždy ho vídali s jasnou tvárou a s úsmevom na perách.[6]

6. Povedzme, že si utrpel krivdu. Cítiš, že sa v tebe vzmáha hnev. Zdá sa ti, že sa ti uľahčí a že sa uspokojíš, keď si ho vybiješ skutkom alebo aspoň slovom. Veľmi sa mýliš. Kto len raz povolil hnevu, rozrušuje sa stále viac. Ak si chceš zachovať ustavičný pokoj, dbaj aby si nikdy nepodľahol zlej nálade. A keď predsa cítiš, že ťa sviera, vypni každé úsilie, aby si ju hneď odložil a nech s tebou neusína. Rozptýľ sa čítaním dobrých kníh, zaspievaj si nábožnú pieseň alebo sa porozprávaj s priateľom o príjemných udalostiach. Duch Svätý hovorí: — **Hnev odpočíva v lone pochabého** (Kaz 7, 10). — Hnev zapustí korene na dlhý čas iba v srdci bláznov, ktorí málo milujú Ježiša Krista. Ale v srdciach Jeho miľovníkov sa neudrží. A keby predsa nepozorovane vstúpil, okamžite býva vyhostený. Duša, ktorá miluje Ježiša Krista, sa nebude

oddávať zlej nálade. Keďže nič iného nechce, iba čo chce Boh, je stále spokojná a vyrovnaná, lebo má vždy to, čo si žiada. Vôľa Božia jej jasne svieti vo všetkých protivenstvách. Sama veľmi dobre vie, čo znamená trpieť, preto sa ku všetkým chová s najväčšou šetrnosťou. Bez veľkej lásky k Ježišovi sa vľúdnosti nepriučíme. Čím nežnejšie sa vinieme k Ježišovi, tým vľúdnejšie a s tým väčšou miernosťou sa skláňame k svojim bližným.

7. Vľúdnosti nebudeme mať nikdy nadbytok. Musíme sa v nej stále cvičiť. Pri každom rozjímaní sa pripravme na všetky protivenstvá, ktoré na nás môžu prísť. Rozjímanie je nákova, na ktorej svätí kovali svoje srdcia. Od neho odchádzali s predsavzatím, že budú trpezlivo a ticho znášať všetky urážky, áno i telesné bezprávie. To platí aj pre nás. Ťažko budeme môcť rozhodnúť, čo máme robiť vo chvíli, keď nás bližní nespravodlivo napadnú, ak nebudeme už vopred pripravení a rozhodnutí, že sa nedáme strhnúť hnevom. Náruživosť nám bude našepkávať, že je rozumné, aby sme sa odvážne postavili proti opovážlivosti toho, kto nám nespravodlivo ubližuje. Sv. Ján Chryzostom však píše, že nie je spravodlivé hasiť oheň, ktorý sa zapálil v duši bližného ohňom hnevlivej odpovede. Táto býva príčinou, že oheň ešte mocnejšie vzplanie.[7]

Chceš vari namietať: Nie je rozumné zdvorilo a milo odpovedať pochabému, ktorý ťa nerozumne uráža.

Sv. František ti odpovedá: — Treba užívať tichosti nie len podľa rozumu, ale i proti rozumu.[8]

8. Odpoveď mierna krotí hnev (Prís. 15, 1).

Dobrotivé slovo je najlepším prostriedkom, ktorým uhasíme oheň hnevu. Sv. Bernard píše: — Oko hnevom rozrušené nevidí správne.[9] — Vášeň je ako závoj, ktorý sa nám stavia pred oči a pôsobí, že nerozoznávame právo od bezprávia. Sv. František Salesský uzavrel s jazykom smluvu, že neprehovorí, kým je srdce rozbúrené. Nemáme odvahu nasledovať tento vznešený príklad?

9. Niekedy sa zdá, že je nevyhnutne potrebné skrotiť bezočivca drsným slovom. Dávid hovorí: — **Hnevajte sa, a nehrešte** (Ž 4, 5). — Je teda dovolené sa hnevať, ale musí to byť hnev bezhriešny. A tu je práve kameň úrazu. Keď otázku rozoberáme vo všeobecnosti, zdá sa nám, že môžeme bezhriešne proti niekomu drsnejšie vystúpiť, aby sa vzpamätal. Ale keď máme na mysli jednotlivé prípady, povedzme si úprimne, kedy sme tak urobili bez viny? Sv. František Salesský sa priznáva: — Nikdy som sa nedal strhnúť hnevom, aby som to nebol hneď oľutoval.[10]

Porozprávajme sa s každým láskavo a potlačme hnev v zárodku. Keď sme v nejakom protivenstve roztrpčení, mlčme a ponechajme si dohováranie alebo odpoveď na vhodnejší čas, keď sa srdce utíši.

10. V tichosti sa máme zvlášť cvičiť, keď nás predstavení alebo priatelia napomínajú. Sv. František Salesský píše: — Kto prijíma pokarhanie, dokazuje, že miluje čnosť, ktorá je v protive k chybám, pre ktoré ho karhajú. Je to tiež veľkým znamením, že napreduje v dokonalosti.[11]

Tiež voči sebe treba zachovať tichosť. Diabol nám našuškáva, že je chvályhodné, keď sa hneváme na seba, že sme sa dopustili chyby. To je dielo

nepriateľa, ktorý sa snaží zväčšovať náš nepokoj a tak nás urobiť neschopnými konať dobro. Sv. František Saleský vraví: — Buďte ubezpečení, že myšlienky, ktoré nás znepokojujú, nepochádzajú od Boha, Kniežaťa pokoja, ale od diabla alebo od sebalásky. Znepokojujúce myšlienky hneď odbavme a nimi pohŕdnime.[12]

11. Napokon ešte poznámka. Tichosť je nám svrchovane potrebná, keď musíme iných karhať. Napomenutie, dané s trpkou horlivosťou, často viac uškodí ako osoží. To platí zvlášť vtedy, keď ten, koho musíme napomínať, je rozčúlený. V tomto prípade odložme napomenutie a počkajme, až sa búrka hnevu utíši. Ale ani vtedy nenapomínajme, keď sme sami v zlej nálade. Nálada je zlý radca. Naše napomenutie by istotne vyznelo drsne a — napomenutie v náruživosti neprinesie osoh.

Keď ide o naše vlastné dobro, znášajme pokojne a radostne, keď s nami zle zaobchodia, keď nás prenasledujú a nami pohŕdajú.

Vrúcne vzdychy a prosby

Ó, môj pohŕdaný Ježišu, láska a radosť mojej duše, svojím príkladom učinil si tým, čo Ťa milujú, všetky potupy vzácnymi a drahými. Sľubujem Ti, že od dnešného dňa chcem znášať každú potupu z lásky k Tebe, ktorý si bol na tomto svete z lásky ku mne taký opovrhnutý. Posilni ma, aby som to aj vykonal! Daj, nech poznám, čo si odo mňa žiadaš, a daj mi milosť, aby som to splnil. Môj Boh a moje všetko! Nechcem hľadať iné dobro okrem Teba, ktorý si dobro nekonečné. Ty, ktorý

si sa staral len o moje blaho, učiň, aby som sa aj ja staral len o Tvoje zaľúbenie. Daj, nech ma moje myšlienky jednostajne zamestnávajú iba tým, aby som zamedzil urážky proti Tebe a ako by som sa Ti vo všetkom zaľúbil. Vzdiaľ odo mňa každú príležitosť, ktorá by ma odvrátila od Tvojej lásky. Zriekam sa svojej slobody a všetku ju zasväcujem Tvojmu božskému zaľúbeniu.

Milujem Ťa, nekonečná dobrota, milujem Ťa, môj miláčik. Ó, Slovo vtelené, milujem Ťa viac ako seba samého. Zmiluj sa nado mnou a uzdrav rany, ktoré som utŕžil, keď som Ťa urážal. Vo všetkom sa odovzdávam do Tvojho náručia. Ó, Ježišu môj, chcem byť celý Tvoj, chcem všetko znášať z lásky k Tebe a nechcem od Teba nič iného ako Teba.

Ó, svätá Panna a Matka moja, Mária, milujem Ťa a v Teba dôverujem. Príď mi na pomoc svojím mocným príhovorom.

Láska nesmýšľa zle. Neraduje sa z neprávosti, ale raduje sa s pravdou.

Kto miluje Ježiša Krista, chce iba to, čo chce Ježiš.

1. Kde je láska, tam je pravda. Keď duša poznáva, že Boh je jediné pravé dobro, chráni sa neprávosti, ktorá odporuje vôli Božej, a v ničom inom nemá zaľúbenie, iba v tom, čo chce Boh. Duša, ktorá miluje Boha, sa nespytuje, čo hovoria alebo čo si myslia o nej ľudia, lebo vždy a všade sa chce ľúbiť výhradne Bohu. Blahoslavený Henrich Súzo hovorí: — Ten je naozaj s Bohom vyrovnaný, kto sa snaží zadosť učiniť pravde a nevšíma si, čo si o ňom myslia alebo čo o ňom rozprávajú ľudia.[1]

2. Veľa ráz som vyslovil vetu, že všetka svätosť a dokonalosť duše je v zapieraní seba a v plnení vôle Božej. V tejto hlave chcem o tom predmete pojednať obšírnejšie.

Podstata všetkých príkazov a rád Božích je v tom, že konáme a trpíme to, čo chce Boh a ako chce Boh. Prosme vrúcne Pána, aby nám dal svätú slobodu ducha. Naplnení touto slobodou objímeme všetko, čo sa ľúbi Bohu, a nebudeme si všímať odporu sebalásky, ani ľudských ohľadov. Láska Božia naplní svojich miláčkov dokonalou ľahostajnosťou — či sa vôľa Božia zjaví pod pôvabom sladkosti alebo pod hrubou šatou trpkosti. Boží otroci lásky nechcú to, čo lichotí smyselnosti

a sebaláske, lebo vo všetkom hľadajú iba zaľúbenie Božie. S tým istým pokojom vykonávajú svoje drobné povinnosti i uskutočňujú veľké plány. S tým istým pokojom prijímajú z rúk Božích sladkosti a pijú z pohára horkosti a nepríjemnosti.

3. Sv. Augustín vraví: — Miluj a rob, čo chceš![2] — Kto naozaj miluje Boha, snaží sa Mu vždy a všade zaľúbiť. Len vtedy je spokojný, keď robí to, čo sa Mu ľúbi. Sv. Terézia píše: — Kto sa stará iba o to, aby uspokojil svojho milého, je spokojný so všetkým, čo milého uspokojuje. Taká veľká je sila dokonalej lásky, že človek zabúda na vlastné výhody a vlastné uspokojenie a myslí iba na to, aby sa zaľúbil milovanému. Premýšľa, ako by si ho mohol uctiť sám, a snaží sa, aby si ho uctili aj iní. Ó, Pane, všetka naša bieda pochádza odtiaľ, že nemáme svoje oči upreté iba na Teba! Keby sme si všímali cesty, chytro by sme sa priblížili k cieľu. Ale padáme a potkýname sa tisíc ráz a dokonca blúdime, lebo pozorne nesledujeme pravú cestu.[3] — Zaľúbenie Božie musí byť teda jediným predmetom všetkých našich myšlienok, skutkov, túžob i modlitieb. Hľa, cesta našej dokonalosti: kráčať podľa vôle Božej.

4. Boh chce, aby sme Ho milovali celým srdcom (Porov. Mt 22, 37). Takto miluje Ježiša Krista tá duša, ktorá sa Ho vždy a vo všetkom pýta s Apoštolom: — **Pane, čo si žiadaš, aby som urobil?** (Sk 9, 6)

Uvedomme si, keď chceme to, čo chce Boh, že chceme vlastne svoje dobro, áno lepšie dobro. Veď Boh nám istotne chce to najlepšie. Sv. Vincent z Pauly hovorí: — Sjednotenosť s vôľou Božou je poklad kresťana a liek na všetky biedy, lebo obsa-

huje všetky čnosti. Obsahuje i umŕtvovanie seba a spojenie s Bohom.[4] — Pane, čo chceš, aby som urobil? — V tejto otázke a v našej odpovedi na želanie Božie je kresťanská dokonalosť.

Pán odmeňuje každú myšlienku, ktorej predmetom bolo Jeho zaľúbenie, každé utrpenie, ktoré sme zniesli, aby sme sa sjednotili s Jeho svätou vôľou. (Porov. Lk 21, 18) Všimni si slov sv. Terézie: — Pán nám nikdy nepošle ťažkosti, žeby ich vždy neodmenil, keď ich odovzdane prijmeme.[5]

5. Naša sjednotenosť s vôľou Božou musí byť dokonalá bez výhrady a stále bez odvolania. V tom je vrchol kresťanskej dokonalosti a k tomu, opakujem, majú smerovať všetky naše myšlienky, všetky práce, všetky žiadosti a všetky modlitby. Pri tejto príležitosti musím vystríhať pred úskalím. Niektoré zbožné duše čítajú o vytrženiach svätých. Toto čítanie ich natoľko oduševňuje, že si žiadajú, aby aj ony dosiahly toto nadprirodzené spojenie. Pozor na takéto túžby! Striasajme ich, lebo sa protivia poníženosti. Svätí túžili a túžia po pravom spojení s Bohom, ktoré je v dokonalom sjednotení našej vôle s vôľou Božou. Sv. Terézia píše: — Mýlia sa tí, čo myslia, že spojenie s Bohom je vo vzrušeniach, vytrženiach a v útechách Božích. Nie! Ono je v úplnom podrobení našej vôle vôli Božej. A toto podrobenie je dokonalé, keď je naša vôľa odlúčená od všetkého a sjednotená iba s vôľou Božou. Toto je pravé a podstatné sjednotenie, ktoré som si vždy žiadala a o ktoré som Pána ustavične prosila.[6] —

A na inom mieste píše: — Ach, koľkí z nás takto hovoria a zdá sa, ako by naozaj nič iného

nechceli, iba toto. My úbožiaci, ako málo z nás dôjde až ta![7]

Mnohí z nás hovoria: Pane, oddávam Ti všetku svoju vôľu, nechcem nič iného, iba čo chceš Ty! Keď však prídu nepríjemnosti, nechceme sa uspokojiť s vôľou Božou. Toto je prameň našich nárekov, že sa nám na svete zle vodí, že len nás stíhajú všetky nešťastia a že sme v živote nešťastní.

6. Keby sme boli vo všetkých protivenstvách sjednotení s vôľou Božou, stali by sme sa nielen svätými, ale aj najšťastnejšími ľuďmi na tomto svete. Kto je sjednotený s vôľou Božou, ten s rovnakou láskou prijíma veci príjemné i nepríjemné. Duch Svätý nás napomína: — **Nekloň sa po každom vetre** (Sir 5, 11) — Mnohí si počínajú ako veterné zástavky, ktoré sa točia ako vietor zaveje. Keď všetko ide podľa ich chuti, sú celí natešení a láskaví. Keď však je vietor protivný, to je, keď sa voľačo stane proti ich vôli, sú celí namrzení a netrpezliví. Takíto ľudia sa nikdy neposvätia, povedú život nešťastný, lebo v tomto živote zakusujeme oveľa viac nepríjemností ako vecí príjemných. Sv. Dorote povedal, že prijatie všetkého z rúk Božích je veľkým prostriedkom zachovať si trvalý pokoj a tichosť srdca. Otcovia na púšti neboli nikdy rozhnevaní, lebo radostne všetko prijímali z rúk Božích.[8] — Blažený, kto takto žije. Úspech ho nenafúkne, neúspech nezroní, lebo vie, že všetko pochádza z tej istej požehnanej ruky. Jeho jediným pravidlom je vôľa Božia. Robí iba to, čo chce Boh, chce len to, čo robí Boh. Nerozptyľuje sa mnohými vecami, ale iba to chce dokonale urobiť, čím sa zaľúbi Bohu. Najnepatrnejším povinnostiam svojho stavu dáva prednosť pred

najväčšími a najslávnejšími skutkami. Vie, že v týchto sa môže skrývať sebaláska, ale v oných je istotne vôľa Božia.

7. Sv. Jana zo Chantal hovorievala: — Kedy príde čas, že budeme pociťovať sladkosť vôle Božej vo všetkom, čo na nás príde? Kedy budeme len na to myslieť, aby sme sa zaľúbili Bohu, ktorý istotne s rovnakou láskou a pre naše dobro nám posiela raz veci príjemné, inokedy veci nepríjemné? Kedy príde čas, že sa úplne vrhneme do náručia nášho najmilostivejšieho nebeského Otca, ponechajúc Jemu starosť o našu osobu a o naše záležitosti a sebe iba túžbu Jemu sa zaľúbiť?[9] —

Priatelia sv. Vincenta takto sa o ňom vyslovovali: — Pán Vincent je vždy Vincentom.[10] — Tým chceli povedať, že sv. Vincent bol vždy a vo všetkých okolnostiach rovnaký. Dobro a zlo nezanechávaly stopy na jeho tvári. Veď sa oddal celkom Bohu. A čože má očakávať, čoho sa obávať človek, ktorý nič iného nechce, iba to, čo sa ľúbi Bohu?

Sv. Terézia píše: — Z tejto svätej odovzdanosti sa rodí ona krásna sloboda ducha, ktorou sa vyznačujú dokonalí a v ktorej sa skrýva každé šťastie, aké si len možno žiadať v tomto živote. A keď sa ničoho neobávajú, nič nechcú a po ničom na svete netúžia, majú všetko v plnej miere.[11]

8. Mnohí si chcú zariadiť svätosť podľa vlastných náklonností. Tí, čo sú povahy smutnej, životom osamelým; čo sú povahy činnej, kázňami a ohlasovaním pokoja; čo sú povahy tvrdej, kajúcnosťou a umŕtvovaním; čo sú štedrí, almužnami; iní dlhými ústnymi modlitbami, iní konečne púťami. V tom vraj je všetka svätosť!

No nezabúdajme, že vonkajšie úkony sú plodmi lásky k Ježišovi, ale sama láska je v sjednotení s vôľou Božou vo všetkom a v dôsledku toho v zabúdaní na seba a v objatí toho, čo sa väčšmi ľúbi Bohu, a to len preto, že si to zaslúži.

9. Zasa iní chcú slúžiť Bohu len v istom úrade, na istom mieste, s istými spoločníkmi alebo v istých okolnostiach. Inak prácu zanedbávajú, alebo ju vykonávajú s nechuťou. To nie sú slobodní ľudia. To sú otroci sebalásky a preto veľmi málo im osoží ešte aj to, čo robia. Naopak, žijú v nepokoji, lebo lipnú na vlastnej vôli. Ježiš im nemôže vstúpiť do srdca a nemôže v ňom rozliať svoju útechu. Praví milovníci Ježiša Krista milujú len to, čo sa ľúbi Ježišovi, len preto, že sa Mu to ľúbi. Čo milujú, milujú iba vtedy, kedy chce Ježiš; milujú iba tam, kde chce Ježiš; milujú tak, ako chce Ježiš. Im nezáleží na tom, či Ježiš chce, aby sa zamestnávali prácami čestnými alebo nízkymi a pokornými, či chce, aby žili v živote verejnom alebo skrytom a pohŕdanom. Láska k Ježišovi im uľahčuje všetko. Čo by nám pomohlo, keby sme boli na svete bohatými, slávnymi a uctievanými proti vôli Božej? Blahoslavený Henrich Súzo sa vyslovil: — Radšej by som bol na zemi nepatrným červíkom, keby to Boh chcel, ako v nebi serafínom proti Jeho vôli.[12]

10. Nespasia nás slová, ani zázraky, ani proroctvá. — **V ten deň mi mnohí budú vravieť: „Pane, Pane, či sme neprorokovali v tvojom mene, či sme sme v tvojom mene diablov nevyháňali, či sme v tvojom mene nekonali mnoho zázrakov?“** (Mt 7, 22) — Takto sa budú ospravedlňovať na súde Božom. Ale Ježiš im odpovie: - **Nikdy som Vás**

nepoznal; odíďte odo mňa, páchatelia neprávosti! (Mt 7, 23) — Prečo ich Kristus Pán tak tvrdo odmieta? — Pretože vo všetkom plnili svoju vôľu, nie vôľu Božiu. To platí zvlášť pre tých kňazských pracovníkov, ktorí pracujú na spáse a zdokonaľovaní druhých, sami však žijú v bahne nedokonalosti.

Dokonalosť je:

1. v opravdivom pohŕdaní sebou,
2. v dokonalom umŕtvení vlastných žiadostí,
3. v dokonalom sjednotení s vôľou Božou.

Komu chýba jedna z týchto čností, je ďaleko od cesty dokonalosti. Preto hovorieval veľký služobník Boží, že je lepšie vytýčiť si za cieľ podujatí vôľu Božiu ako slávu Božu. Keď plníme vôľu Božiu, pričiňujeme sa o Jeho slávu. Keď si však vytýčime za cieľ slávu Božiu, často sa oklameme, lebo kenienkom slávy Božej budeme plniť svoju vlastnú vôľu. Sv. František Saleský píše: — Veľa je tých, ktorí hovoria: Pane, oddávam sa Ti bez výhrady! Ale málo je tých, ktorí plnia záväzky tohto odovzdania. Vieme, že sme sa oddali Bohu, keď s akousi ľahostajnosťou prijímame všetko, čo nám určí Božia prozreteľnosť: súženia práve tak ako útechy, potupu a opovrhnutie práve tak ako pocty a slávu.[13]

11. Či naozaj milujeme Ježiša Krista, poznáme najmä podľa toho, keď trpíme a radostne znášame protivné veci, ktoré zraňujú našu sebalásku. Tomáš Kempenský vraví: — Kto nie je odhodlaný všetko trpieť a vo všetkom plniť vôľu milovaného, nie je hoden nazývať sa milovníkom.[14] — Naopak, kto sa v krížoch spokojne odovzdá do vôle Božej, beží skokom k Bohu.[15] Sv. Terézia napísala: —

Či môže byť ešte väčšie šťastie ako vedomie, že sa ľúbime Bohu?[16]

No nič nás nemôže tak bezpečne uistiť, že sa ľúbime Bohu, ako keď objímame kríže, ktoré nám Boh posiela. Pánovi sa ľúbi, keď ďakujeme za dobrodenia, ktoré nám udeľuje, ale — hovorí P. Avilla — väčšiu cenu má v nešťastí raz povedať: Nech je pochválený Pán! ako tisíce vďakovzdávaní v šťastí.[17]

12. Človek je zvláštny tvor. Zamestnávame sa príliš svojou osôbkou. Ľahšie znesieme kríže, ktoré nám posiela priamo Boh, ako tie, ktoré nám kladú na plecia ľudia. Zabúdame, že aj tieto nám posiela Boh, hoci nepriamo. Boh nám pošle chorobu, dá nám menšie nadanie, vezme si majetok. Ľudia nás prenasledujú, kradnú to málo, čo nám ešte zostalo, krivdia nám. Krásny príklad dokonalej odovzdanosti nám dal kráľ Dávid. — Uteká pred svojím synom Absolónom. Na úteku ho pristavuje bývalý služobník Semei. Vylieva si zlosť na nešťastnom kráľovi. Vrhá mu do tváre potupné slová a hádzal do neho kameňmi. Priateľ potupeného kráľa chce neverného sluhu zabiť, ale Dávid s tým nesúhlasí: — **Nechajte ho, nech zlorečí. Pán mu totiž rozkázal, aby mi takto zlorečil.** (2 Kr 16, 10) — Tým chcel povedať: Boh ma takto ponižuje, aby ma potrestal za moje hriechy. Nechajte Semeia, nech mi len zlorečí!

13. Sv. Mária Magdaléna z Pazzis vraví, že naše modlitby majú mať jediný cieľ — vyprosiť si od Boha milosť, aby sme vo všetkom plnili Jeho vôľu.[18] Duše, ktoré túžia po duševných radostiach, hľadajú v modlitbe iba príjemné pocity a sladkosti. Silné duše, ktoré chcú naozaj patriť celkom Bohu,

prosia Boha, aby ich osvietil, aby poznaly Jeho vôľu, a posilnil, žeby ju dokonale vyplnily. Sv. Sv. František Saleský hovorieval: — Nikdy sa nedomnievajte, že ste dosiahli čistoty, ktorú ste povinní dosiahnuť, kým sa vôľa i v najprotivnejších veciach radostne nepodrobí vôli Božej.[19]

Sv. Terézia vraví: — Keď oddáme svoju vôľu Bohu, Boh sa k nám skloní a spojí sa s našou krehkosťou.[20] — Ale až tak vysoko vystúpime iba rozjímavou modlitbou, ustavičnými prosbami k Jeho velebnosti a horúcimi túžbami patriť Bohu celkom a bez výhrady.

14. Ó, najláskavejšie Srdce môjho Božského Spasiteľa, Srdce zaľúbené do ľudí, ktorých miluješ s takou nežnosťou, Srdce, ktoré svrchovane zasluhuješ, aby si kráľovalo a zaujalo všetky srdcia! Kiež by som mohol urobiť, aby všetci ľudia poznali lásku, ktorou ich miluješ, a nežnosť, s akou sa skláňaš k tým, ktorí ťa milujú bez výhrady! Prijmi teda, Ježišu, moja láska, za obeť moju vôľu, ktorú Ti dnes celkom zasväcujem! Daj, nech poznám, čo si odo mňa žiadaš, lebo s Tvojou milosťou chcem všetko vyplniť!

O poslušnosti.

15. Najistejší a najbezpečnejší prostriedok, aby sme poznali a vykonali, čo Boh od nás chce, je poslušne sa podrobiť predstaveným a duchovným vodcom. Sv. Vincent z Pauly povedal: — Vôľu Božiu nikdy lepšie nesplníme, ako keď poslúchame svojich predstavených.[21] — Bohu sa viacej ľúbi obeť našej vôle v poslušnosti, ako všetky

ostatné obety, ktoré Mu môžeme priniesť. Duch Svätý vraví: — **Lepšia je poslušnosť ako obety.** (Kaz 4, 17) — V ostatných veciach, ako sú almužna, pôst, bičovanie a iné, dávame Bohu svoj majetok a svoju telesnosť, ale v obetovaní vlastnej vôle Mu dávame seba samých. Keď Mu obetujeme majetky, umŕtvenia, dávame Mu časť, keď Mu však dávame svoju vôľu, dávame Mu všetko.

16. Kto sa zasvätil poslušnosti, musí sa vo všetkom zrieknuť vlastnej mienky. Sv. František Saleský hovorí: — Každý má svoje vlastné názory. To ešte nie je na ujmu čnosti. Ale prieči sa čnosti, keď sa svojich názorov zaťato pridržiavame.[22] — Bože, ako ťažko je zanechať práve toto! Tak málo je duší, ktoré sa celkom venujú Bohu, lebo je tak málo tých, ktorí sa vo všetkom podrobujú poslušnosti. Niektorí sa natoľko pridržajú svojej vôle, že všetko, v čom je len tieň podriadenosti, konajú s nechuťou. Keby si to sami zvolili, radostne by to splnili. Keď však to žiada poslušnosť, hneď je po radosti.

Svätí si počínali celkom inak. Oni pociťujú uspokojenie iba v tých prácach, ktoré im ukladá poslušnosť. Sv. matka Jana zo Chantal dala svojim dcéram v dobe zotavenia úplnú voľnosť. Mohly si zariadiť život podľa vlastnej vôle. Keď nadišiel večer, prišly k nej sestry s úpenlivou prosbou, aby im už nedávala takú voľnosť, lebo sa ešte nikdy tak nenudily ako dnes, keď boly zbavené poslušnosti.

17. Veľmi sa mýli, kto si myslí, že iný skutok môže byť lepší ako je ten, ktorý nám ukladá poslušnosť. Sv. František Saleský sa vyslovil: — Zanedbávať zamestnanie, ktoré nám uložila po-

slušnosť, aby sme sa v modlitbe, duchovnom čítaní alebo v rozjímaní spojili s Bohom, aby znamenalo vzďaľovať sa od Boha a spojovať sa so sebalás-kou.[23] — Sv. Terézia k tomu pridáva, kto voľačo robí proti poslušnosti, že robí to istotne na radu diablovu, a nie z vnuknutia Božieho, ako si to vari nahovára. — Vnuknutia Božie sa vždy srovnávajú s poslušnosťou.[24] — A na inom mieste píše: — Boh nežiada od duše, ktorá sa Ho rozhodla milovať, nič iného ako poslušnosť — Viacej ceny má skutok vykonaný z poslušnosti, než všetky ostatné, ktoré si len môžeme pomyslieť. Väčšiu cenu má zdvihnúť slamku, ako dlho sa modliť alebo sa do krvi bičovať, keď to konáme z vlastného rozhodnutia.[25] Sv. Mária Magdaléna z Pazzis chcela radšej vykonávať vonkajšie práce z poslušnosti, ako sa modliť, lebo — poslušnosťou plníme vôľu Božiu, kdežto v inom zamestnaní túto istotu nemáme.[26] Všetci učitelia duchovného živo-ta sú zajedno v tom, že je lepšie z poslušnosti zanechať nejaké cvičenie zbožnosti, ako ho vyko-nať proti poslušnosti. Najsvätejšia Panna zjavila sv. Brigite, že kto sa z poslušnosti zriekne neja-kého umŕtvenia, má z toho dvojnásobný zisk. Dostane odmenu za umŕtvenie, ktoré chcel vyko-nať, ale ešte väčšiu odmenu dostane za poslušnosť, pre ktorú sa ho zriekol.[27] Slávny P. Arias prišiel na návštevu k svojmu priateľovi, ctihodnému Já-novi Avillovi. Našiel ho hlboko zamysleného a smutného. Keď sa ho opýtal, prečo je taký smutný, P. Ján odvetil: — Vy ste šťastliví, lebo žijete v poslušnosti. Preto ste istí, že konáte to, čo chce Boh. Kto však mňa uistí, čo je Bohu milšie, či chodiť po dedinách a počúvať chudobných vidiečа-

nov, alebo sedieť v spovedelnici a vypočúvať každého, kto sa príde vyspovedať alebo vyžalovať? Kto žije v poslušnosti, je istý, že všetko, čo koná z poslušnosti, je podľa vôle Božej, áno, že v tom má Boh najväčšie zaľúbenie.[28] — Je možná väčšia útecha pre tých, ktorí sa zasvätili poslušnosti?

18. Aby poslušnosť bola dokonalá, načim poslúchať rozumom i vôľou. Poslúchať vôľou znamená poslúchať dobrovoľne, a nie z donútenia, ako to robia otroci. Poslúchať rozumom znamená sjednotiť svoj úsudok s úsudkom predstaveného bez rozpitvávania toho, čo nám bolo uložené. Krásne to shrnula sv. Mária Magdaléna z Pazzis: — Dokonalá poslušnosť žiada dušu bez úsudku.[29] — Podobne hovorieval sv. Filip Neri, že k dokonalej poslušnosti nestačí vykonať, čo poslušnosť ukladá, ale treba to vykonať bez posudzovania. Buďme presvedčení, že to, čo nám bolo uložené, je pre nás to najdokonalejšie, čo môžeme robiť, aj keby opak bol v skutočnosti pred Bohom lepší.[30]

19. To neplatí len o rehoľníkoch, ale aj o ľuďoch vo svete, ktorí žijú v dobrovoľnej poslušnosti k svojim duchovným otcom. Je pre nich požehnaním, keď majú duchovného otca, ktorý im radí, ako si majú počínať v záležitostiach duševných i časných. Majú vždy istotu, že konajú to najlepšie. Sv. Filip Neri radí: — Tí, čo chcú na ceste k Bohu napredovať, nech sa podrobia múdremu spovedníkovi, ktorého majú poslúchať ako námestníka Božieho. Kto si tak počína, je istý, že sa nebude pred Bohom zodpovedať za svoje skutky.[31] — A ďalej hovorí: — Nech svojmu spovedníkovi dôveruje, lebo Pán nedovolí, aby sa mýlil.

Niet istejšieho prostriedku zmariť nástrahy diablove, ako v dobrých podujatiach sa podrobiť vôli druhého, a nič nie je také nebezpečné, ako chcieť sa riadiť vlastným zdaním. — Tak isto smýšľa sv. František Saleský: — Toto je prostriedok prostriedkov: Hľadajte akokoľvek, vraví zbožný Avila, nepoznáte bezpečnejšie vôľu Božiu ako poslušnosťou, ktorú tak odporúčali a v ktorej vynikali všetci zbožní mužovia.[32] — To isté dosvedčuje sv. Bernard, sv. Bernardín Sienský, sv. Anton, sv. Ján od Kríža, sv. Terézia, Ján Gerzon a všetci bohoslovci a učitelia duchovného života. Sv. Ján od Kríža napísal: — Pochybovať o tejto pravde bolo by takmer to isté, ako pochybovať o viere.[33]

Sv. František Saleský uvádza zvlášť dve zásady, ktoré veľmi potešia úzkostlivé duše: 1. Ešte nik naozaj poslušný nezahynul, 2. duša sa má spokojiť s uistením duchovného otca, že je na dobrej ceste, a nemá hľadať dôkazy.[34]

Mnohí učitelia, ako Gerzon, sv. Anton, Navara, Sanchez, Bonacina, Cordoba, Castropalae, bohoslovci na univerzite v Salamanke a iní učia, že úzkostlivý je pod ťažkým hriechom povinný bojovať proti úzkostlivosti, keď sa treba obávať, že úzkosťami utrpí značnú škodu na telesnom alebo duševnom zdraví. Úzkostliví sa majú viacej obávať, keď neposlúchnu spovedníka, ako keď úzkosťami pohŕdajú. Napokon, aby som shrnul všetko, čo som v tejto hlave povedal, naša spása a naša dokonalosť je v tom:

1. aby sme seba samých zapierali,

2. aby sme plnili vôľu Božiu,

3. aby sme sa neprestajne modlili, aby nám Boh doprial sily, žeby sme uskutočnili jedno i druhé.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Čo mi je na nebi? A bez teba čo som chcel na zemi?... Boh srdca môjho a diel môj Boh na veky. (Ž 72, 25 n) — Môj milovaný Vykupiteľu, ó, láska nekonečná, keďže si sostúpil s neba, aby si sa mi celý daroval, čo by som ešte hľadal na zemi a na nebi okrem Teba, ktorý si moje svrchované dobro, jediné dobro, hodné milovania? Buď teda jediným pánom môjho srdca, celé si ho zaujmi. Nech moja duša miluje iba Teba, nech len Teba poslúcha a snaží sa Ti zaľúbiť. Nech iní oplývajú bohatstvami tohto sveta, ja si žiadam len Teba. Ty si a budeš moje bohatstvo v tomto živote i vo večnosti. Darujem Ti, Ježišu môj, neodvolateľne svoje srdce i všetku svoju vôľu. Voľakedy bola odbojná, ale teraz Ti ju celú zasväcujem. — **Pane, čo chceš, aby som urobil?** (Sk 9, 6) — Povedz mi, čo chceš odo mňa, a pomôž mi, aby som to dokonale vykonal. Rob so mnou a s tým, čo je moje, ako sa Ti ľúbi. Všetko prijímam a na všetko som odhodlaný.

Ó, láska, hodná lásky nekonečnej, ty si ma milovala až na smrť. Milujem Ťa celým srdcom, milujem Ťa viac ako seba samého. Do Tvojich rúk oddávam svoju dušu. Odriekam sa teraz každej pozemskej náklonnosti, odriekam sa všetkého stvorenia a Tebe sa celý odovzdávam. Pre zásluhy Svojho umučenia prispej mi na pomoc a urob, nech Ti zostanem verný až do smrti. Ježišu môj, Ježišu môj, odteraz chcem žiť iba pre Teba, ne-

chcem nič milovať okrem Teba, nehľadám nič iného ako Teba. Chcem splniť Tvoju vôľu. Príď mi na pomoc Svojou milosťou.

Prispej mi aj Ty, nádej moja, Mária, svojou ochranou.

Hlava štrnásta.

Láska vie všetko zniesť

Kto miluje Ježiša Krista, znáša pre Ježiša všetko, ale zvlášť choroby, chudobu a opovrhnutia.

1. V piatej hlave sme si pohovorili o trpezlivosti vo všeobecnosti. Tu chcem uviesť niektoré jednotlivosti, v ktorých sa nám zvlášť treba cvičiť v tejto čnosti.

Je nemysliteľné — povedal P. Baltazár Alvarez — aby kresťan pokročil v čnosti, kým nemá v srdci pevne zakorenené bolesti, chudobu a opovrhnutie Ježiša Krista, aby ich s Ním a z lásky k Nemu znášal s láskyplnou trpezlivosťou.[1]

Sv. Vincent z Pauly sa vyslovil: — Keby sme poznali drahý poklad, ktorý sa skrýva v chudobe, prijali by sme ju s takým jasotom, s akým prijímame najväčšie dobrodenia.[2] — Sám bol trápený takými veľkými bolesťami, že mu nedoprialy odpočinku ani vo dne, ani v noci, ale znášal ich s takou vyrovnanosťou a s takou veselou tvárou, bez nariekania, že sa zdalo, ako by vôbec netrpel.[3]

Aký krásny príklad dáva chorý, ktorý spokojne znáša choroby, ako to robil sv. František Saleský. Aj jeho Boh navštívil. A ako si počínal v chorobe? — Rozpovedal jednoducho svoju chorobu lekárovi, poslúchol ho dopodrobna v užívaní liekov, nech boly akékoľvek trpké a nepríjemné. Pri tom si zachoval veselú myseľ a nenariekal si na chorobu.

Opačne si počínajú tí, čo pre najmenšie nepohodlie bedákajú a chcú, aby všetci, rodičia i pria-

telia, im prejavovali sústrasť a s nimi trpeli ich biedy. Sv. Terézia povzbudzovala svoje sestry: — Sestry, vedzte voľačo znášať z lásky k Pánovi a nechcite, aby všetci o tom vedeli.[4]

Na Veľký piatok obdaroval Ježiš Kristus P. Ľudovíta z Pontu takými veľkými telesnými bolesťami, že nebolo na jeho tele časti, ktorá by netrpela zvláštnu trýzeň. Ľudovít hľadal útechu u priateľa a vyrozprával mu svoje kruté utrpenie. Len čo dokončil, natoľko sa nad tým rozľútostil, že urobil sľub, že nikdy viac nikomu nevyzradí svoje utrpenie.[5]

2. Povedal som, že ho Ježiš Kristus obdaroval utrpením. — Svätí považujú choroby a bolesti, ktoré im Boh posiela, za dar. Raz ležal sv. František Assiský na lôžku, trýznený krutými bolesťami. Spolubrat, ktorý svätému posluhoval, mu radil: — Otče, proste Boha, aby zmiernil vašu bolesť a aby Jeho ruka na vás tak ťažko nespočívala! — Keď to svätý počul chytro vstal, kľakol si na zem a ďakoval Bohu za toto utrpenie. Potom dohováral svojmu bratovi: — Keby som nevedel, že ste to povedali z prílišnej jednoduchosti, nechcel by som vás už ani vidieť![6]

3. Ale chorý si vari povzdychne: Neznepokojuje ma natoľko, že znášam chorobu, ako skôr to, že nemôžem chodiť do kostola, aby som si odbavil svoje pobožnosti, že nemôžem prijímať a byť prítomný na sv. omši, že sa nemôžem so svojimi bratmi zúčastniť cirkevných hodiniek, že nemôžem slúžiť sv. omšu, že sa dokonca nemôžem ani modliť, lebo mám hlavu rozboľavenú a zatemnenú.

Ale povedz mi, prečo chceš chodiť do kostola alebo do chóru, prečo chceš prijímať, slúžiť sv.

omšu alebo byť na nej prítomný? Aby si sa zaľúbil Bohu? Ale Boh to teraz od teba nežiada. On chce, aby si trpezlivo spočíval na lôžku a znášal útrapy choroby. Viem, že sa ti moje slová nepáčia, lebo sa nesnažíš konať to, čo sa ľúbi Bohu, ale to, čo sa ľúbi tebe.

Ctihodný učiteľ Avilla písal istému kňazovi, ktorý si práve na toto nariekal: — Priateľ, netráp sa tým, čo by si robil, keby si bol zdravý, ale uspokoj sa so svojou chorobou, lebo tak sa ľúbiš Bohu. Keby si hľadal vôľu Božiu, čo by ti na tom záležalo, či ju plníš zdravý alebo chorý?[7]

4. Hovoríš, že sa nemôžeš ani modliť, ani rozjímať, lebo ťa rozbolieva hlava. — Ale prečo nevzbudzuješ úkony sjednotenosti s vôľou Božou? To by bola zaiste najkrajšia modlitba, ktorú by si mohol konať. Objím teda choroby, ktoré ťa sužujú!

Tak si počínal sv. Vincent z Pauly. Keď bol chorý, postavil sa do sladkej prítomnosti Božej. Nenamáhal sa upriet myseľ na určitý predmet, chvíľkami vzbudzoval úkony lásky, hneď dôvery, hneď zasa vďačnosti a najčastejšie úkony odovzdanosti, zvlášť vtedy, keď sa bolesti zväčšovaly. Sv. František Saleský vraví: — Keď sa dívame len na zármutky, vyzerajú hrozne, keď sa však na ne dívame ako na vôľu Božiu, sú milovania hodné a príjemné.[8]

Nemôžeš sa modliť? — Ale či je vari krajšia modlitba, ako zadívať sa občas na kríž a Mužovi bolesti obetovať utrpenie, ktoré znášaš, spojujúc to málo, čo ty trpíš, s Jeho nesmiernymi bolesťami?

5. Istá zbožná pani ležala na posteli, sužovaná mnohými chorobami. Slúžka jej podala kríž a prehovárala ju, aby prosila o vyslobodenie zo

strašlivých múk. Ale chorá odvetila: — Ako by som chcela sostúpiť s kríža, keď držím v rukách obraz ukrižovaného Boha? Boh ma vidí. Chcem trpieť pre toho, ktorý chcel trpieť pre mňa bolesti ovela väčšie ako sú moje. — A práve toto zdôraznil sám Ježiš sv. Terézii, keď bola chorá a veľmi usúžená: — Zjavil sa jej ranami pokrytý a povedal jej: — Pozri, dcéra, na krutosť mojich múk a pozoruj, či sa tvoje muky môžu merať s mojimi.[9]

V tejto škole kríža sa naučila trpieť: — Keď si pomyslím, koľkými a koľkorakými mukami trpel Pán, neviem, či by som mala odvahu si sťažovať na svoje utrpenie.[10] — Sv. Lidvína tridsať osem rokov trpela neustále najrôznejšie súženia, a predsa na bolestnom lôžku bola vždy spokojná, áno veselá, lebo mala stále na očiach bolesti Ježiša Krista.

Sv. Jozef z Lanesy sa musel podrobiť ťažkej operácii. Bratia ho chceli poviazať, aby sebou pre ukrutné bolesti netrhal. On však svierajúc v ruke kríž, povedal: — Načo povrazy! Hľa, tento je, ktorý ma sviaže, aby som z lásky k Nemu pokojne zniesol každú bolesť.[11]

Sv. mučeník Jonáš bol na rozkaz tyranov po celú noc pohrúžený v ľadovej vode. Ráno sa vyslovil, že nikdy nemal tak spokojnú noc, ako bola táto, lebo si predstavoval Ježiša visiaceho na kríži, a vlastné bolesti v porovnaní s Jeho bolesťami sa mu zdaly skôr milými ako utrpením.[12]

6. Koľko zásluh si môže človek získať trpezlivým znášaním choroby. Boh zjavil P. Baltazárovi Alvarezovi veľkú slávu, ktorú pripravil jednej rehoľnici, ktorá svoju chorobu znášala s hrdinskou trpezlivosťou. Poučil ho tiež, že táto rehoľ-

nica si za osemmesačnej choroby získala viac zásluh, ako iné rehoľnice za niekoľko rokov.[13] Trpezlivým znášaním choroby zasluhujeme si veľkú, ba vari najväčšiu časť koruny, ktorú nám Boh pripravil v nebi. To isté bolo zjavené sv. Lidvíne. Cez všetky bolestné choroby, ktoré znášala, túžila umrieť mučenníckou smrťou za Ježiša Krista. Keď raz vzdychala po mučeníctve, uzrela krásnu korunu, ktorú jej Boh chystal. Ale koruna nebola dokončená. Túžiac po tom, aby sa zaskvela v plnej kráse, prosila Boha, aby rozmnožil jej choroby. Pán ju vyslyšal. Poslal k nej vojakov, ktorí ju potupili a strýznili. Nato sa jej zjavil anjel s korunou už dokončenou a povedal jej, že tieto posledné útrapy boly vzácne drahokamy, ktoré v nej ešte chýbaly.

7. Duše, ktoré vrúcne milujú Ježiša Krista, túžia po bolesti a opovrhnutí ako deti po sladkostiach. Preto svätí mučeníci s takou radosťou vystupovali na škripce, dali sa trhať železnými hákmi a skláňali hlavy pod ostré meče a sekery. Sv. mučeník Prokop odvetil tyranovi, ktorý ho mučil: —Trýzni ma, koľko chceš, ale vedz, že pre toho, kto miluje Ježiša Krista, niet nič milšieho, ako trpieť z lásky k Nemu![14] — Podobne odpovedal sv. Jordán tyranovi, ktorý mu hrozil smrťou: — Ty mi hrozíš smrťou, mňa však mrzí to, že nemôžem viackrát zomrieť pre nášho Ježiša![15] — Hovorili títo svätí tak preto, že boli neciteľní k bolestiam, alebo že boli sprostí? — Nie, vraví sv. Bernard, to nebola tuposť, ale láska.[16] — Neboli slabomyseľní, cítili bolesti mučenia. Pretože však milovali Boha, pokladali si za veľký zisk, že mohli trpieť, stratiť majetok, áno i život z lásky k Nemu.

8. Počas choroby musíme byť nadovšetko ochotní prijať smrť, a to smrť takú, aká sa ľúbi Bohu. Smrti sa nevyhneme a v poslednej chorobe musíme ukončiť svoj život. Ale nevieme, aká bude naša posledná nemoc. V každej nevoľnosti buďme pripravení objať smrť, akú nám určil Boh. Niektorý chorý si azda vzdychne: Spáchal som toľko hriechov a nevykonal som pokánie. Chcel by som žiť nie pre život sám, ale aby som dal Bohu náhradu, aspoň nejaké zadosťučinenie prv než zomriem. — Ale povedz mi, brat môj, ako vieš, že by si robil pokánie a že by si sa nestal ešte horším? Teraz môžeš úfať, že ti Boh odpustí. Či je krajšie pakánie, ako prijať odovzdane smrť, keď to Boh chce? — Sv. Alojz Gonzaga umiera ako 23-ročný mladík. Radostne objal smrť, lebo ho tešila myšlienka: — Teraz som, ako dúfam, v milosti Božej. Ale neviem, ako by bolo so mnou ďalej. Preto umieram spokojne, keď sa Bohu ľúbi povolať ma teraz do druhého života.[17]

Kto je aspoň prostredne pripravený, má túžiť po smrti, aby vyhol nebezpečenstvu, v ktorom na tomto svete stále žijeme — zhrešiť a stratiť milosť Božiu.[18]

9. Naša prirodzená krehkosť pôsobí, že nevládzeme žiť na tomto svete bez toho, žeby sme sa nedopúšťali aspoň všedných hriechov. Už z tohto ohľadu máme s radosťou prijať smrť. Veď ona jediná nás zbaví tejto smutnej možnosti. Tým skôr, ak naozaj milujeme Boha, máme vrúcne vzdychať, aby sme Ho uzreli a milovali všetkými silami v nebi, keď Ho nemôžeme dokonale milovať a poznať v tomto živote. Ak nám smrť neotvorí dvere, nemôžeme vstúpiť do onej blaženej vlasti lásky.

Preto zvolal láskou k Bohu roznietený sv. Augustín: — Pane, daj nech zomriem, aby som Ťa uvidel![19] —

10. Druhým skúšobným kameňom trpezlivosti je chudoba.

Sv. Augustín vraví: — Kto nemá Boha, nemá nič, kto má Boha, má všetko.[30] — Kto bol taký chudobný ako sv. František Assiský? Veľký žobráčik Boží chodil bosý a odetý vrecovinou. A predsa v slovách: — Môj Boh a moje všetko! — nachádzal oveľa viac bohatstva, ako všetci královia vo svojich ríšach.

Chudobný je ten, čo netúži po majetku. Kto však po ničom netúži a je spokojný so svojou chudobou, je svrchovane bohatý. Nádherne to vyslovuje sv. Pavol: — **nič nemáme, a predsa máme všetko.** (2 Kor 6, 10) — Praví milovníci Ježiša Krista nič nemajú, a predsa majú všetko, lebo v nedostatku volajú: — Ježišu môj, Ty jediný mi postačíš! — Tieto slová ich plne uspokojujú.

Svätí nielen trpezlivo znášajú svoju chudobu, ale chcú sa zbaviť všetkého, aby sa mohli spojiť jedine s Bohom. Keď nemáme odvahy zrieknuť sa všetkých pozemských majetkov, spokojme sa aspoň s tým stavom, v ktorom nás chce mať Boh. Nestarajme sa o pozemské bohatstvá, ale o majetky nebeské, ktoré sú nesmierne väčšie a sú večné. Buďme presvedčení o pravdivosti slov sv. Terézie: — Čím menej budeme mať tu, tým viacej budeme oplývať tam.[22]

11. Sv. Bonaventúra zdôrazňuje, že hojnosť časných dobier je lepom, ktorý duši bráni v rozlete k Bohu.[23] Naopak, chudoba je cesta, po ktorej kráčame k Bohu bez prekážky.[24] — **Blahoslavení**

chudobní v duchu, lebo ich je kráľovstvo nebeské. (Mt 5, 3). — Ostatným Boh sľubuje nebo v budúcnosti, chudobným však je prisľúbené nebo, to je nebeská blaženosť už tu na svete: — ich je kráľovstvo nebeské. — Chudobní v duchu sú tí, čo nemajú dostatok pozemských dobier, ale po nich ani netúžia. Sú spokojní, keď majú toľko, koľko im stačí na výživu a odev. — **Uspokojme sa teda s tým, že máme pokrm a odev!** (1 Tim 6, 8)

Ó, blažená chudoba, volá sv. Vavrinec Justiniáni, ktorá nič nemá a ničoho sa neobáva. Je vždy veselá a vždy oplývajúca, lebo každý nedostatok, ktorý skusuje, osoží duši.[25] — Sv. Bernard píše, že lakomý lačnie po majetkoch pozemských ako žobrák, ale chudobný nimi pohŕda ako pán.[26] Lakomý je neprestajne sluhom žobroty, lebo nikdy nebude mať toľko bohatstva, v akej miere po ňom túži. Chudobný však ako pán všetkého ním pohŕda, lebo po ničom nebaží.

12. Ježiš Kristus povedal raz blahoslavenej Angele z Foligno: — Keby chudoba nebola takým veľkým dobrom, nebol by som si ju sám vyvolil a nebol by som ju zanechal ako dedičstvo svojim vyvoleným.[27] — Svätí milovali chudobu, lebo vždy mali na očiach chudobného Ježiša. Sv. Pavol vraví, že túžba po bohatstve je slučkou, ktorou diabol veľa ľudí sťahuje do pekla: — Lebo tí, čo **chcú zbohatnúť, upadajú do pokušenia a osídel, do nerozumných a škodlivých žiadostí, ktoré ľudí pohružujú do záhuby a zatratenia.** (1 Tim 6, 9) — Nešťastní, ktorí pre biedne dobrá tohto sveta strácajú Boha, dobro nekonečné!

Správne odkázal sv. mučeník Bazil cisárovi Licíniovi, ktorý mu sľuboval, že ho urobí predstave-

ným nad svojím kňazstvom, ak sa zrieknе Ježiša Krista: — Povedzte cisárovi, keby mi dal celú svoju ríšu, predsa by mi nedal toľko, koľko by mi vzal, keby ma priviedol k strate Boha![28] — Nám teda stačí Boh a postačí ono dobro, ktoré nám dá Boh. Radujme sa, že sme chudobní, tešme sa, že nemáme, čo by sme bez hriechu mať mohli, lebo v tom je zásluha. Sv. Bernard upozorňuje: — Nie chudoba, ale láska k chudobe je čnosťou.[29] — Mnohí sú chudobní, pretože však nemilujú svoju chudobu, nenadobúdajú si zásluh. Preto sv. Bernard zdôrazňuje, že čnosť chudoby nie je v skutočnej chudobe, ale v láske k chudobe.

13. Láskou k chudobe majú vynikať zvlášť rehoľníci, ktorí složili sľub chudoby. Je bolestné, že mnohí rehoľníci chcú byť chudobní, ale pod podmienkou, že im nič nebude chýbať.[30] — Spravodlivo posmešne sa o tom vyjadruje sv. František Saleský: — Chcú česť chudoby, nie však nepohodlia chudoby.[31] — O takýchto rehoľníkoch platia slová B. Salome z radu sv. Kláry: — Anjeli i ľudia pohŕdajú rehoľnou osobou, ktorá chce byť chudobná, ale pri tom si narieka na nedostatok.[32] — Zbožné rehoľnice milujú chudobu nad každé bohatstvo. Raz prišiel vojvoda Albert na návštevu k svojej sestre Margite od Kríža, dcére Maximiliána II., ktorá bola mníškou v kláštore sv. Kláry. Pohoršil sa nad spravovaným odevom, ktorý nosila. Veď sa to nesrovnávalo s jej vznešeným rodom. Ale sestra mu odvetila: — Brat môj, som oveľa spokojnejšia v týchto handrách ako všetci panovníci vo svojom purpure![33] —

Sv. Mária Magdaléna z Pazzis sa vyslovila: — Šťastliví rehoľníci, ktorí sú chudobou od vše-

tkého odlúčení a preto môžu pravdivo povedať: **Pán je diel môjho dedičstva.** (Ž 15, 5)[34] —

Keď sv. Terézia dostala raz od istého kupca hojnejšiu almužnu, uistila ho, že jeho meno je zapísané v knihe života a že na dôkaz toho stratí celý majetok. A naozaj, kupec prišiel o všetko a zostal chudobným až do smrti.[35] Sv. Alojz Gonzaga hovorieval: — Niet istejšieho znamenia, že voľakto patrí do počtu vyvolených, ako žiť v bázni Božej, byť sužovaný útrapami a opustený od sveta.[36]

14. K svätej chudobe patrí tiež v určitom smysle strata rodičov a priateľov. I tu treba veľkej trpezlivosti. Mnohí sa po strate rodičov alebo priateľov zatvárajú do izby, oddávajú sa zármutku, sú nespokojní, netrpezliví a neprístupní. Chcel by som vedieť, komu sa chcú týmto prílišným zármutkom, toľkými a tak neprimeranými slzami zaľúbiť. Bohu? Istotne nie, lebo Boh chce, aby sme sa odovzdali do Jeho vôle. Duši, ktorá odišla? Ani tej nie! Ak je tá duša zatratená, nenávidí vás i vaše slzy. Ak je zachránená a je už v nebi, chce, aby ste ďakovali Bohu. Ak je v očistci, chce, aby ste jej pomáhali modlitbami, aby ste sa sjednotili s vôľou Božou a stali sa svätými, aby ste boli raz jej spoločníkmi v nebi. Komu teda osoží taký veľký plač? Keď P. Caracciolovi, teatínovi, zomrel brat, oslovil svojich príbuzných, ktorí neprestávali plakať: — Ach, už dosť, nechajme si tieto slzy pre lepší predmet, oplakávajme smrť Ježiša Krista, ktorý je nám otcom, bratom, snúbencom a zomrel z lásky k nám![37]

Keď nám smrť vyrve niekoho, koho sme milovali, nasledujme zbožného Jóba. Keď mu oznámili,

že synovia nešťastne zahynuli, sjednotil sa úplne s vôľou Božou a vyriekol: — **Pán dal, Pán vzal; ako sa ľúbilo Pánovi, tak sa stalo; buď požehnané meno Pánovo.** (Jób 1, 21).

15. Po tretie máme sa cvičiť v trpezlivosti a dokazovať svoju lásku k Bohu, keď nás ľudia potupujú.

Keď sa duša celkom oddá Bohu, Boh sa postará, aby ňou ľudia opovrhovali a ju prenasledovali. Anjel sa zjavil blahoslavenému Henrichovi Súzovi a upozornil ho: — Henrich, až dosiaľ si sa mŕtvil, ako sa ľúbilo tebe. Odteraz ťa budú umŕtvovať ľudia, ako sa bude ľúbiť im. — Keď sa na druhý deň priblížil k oknu, uzrel psa, ktorý držal v pysku kus plátna a celkom ho roztrhal. V tom počul tajomný hlas: — Takto budeš aj ty roztrhaný ústami ľudí! — Henrich sa ponáhľal na dvor. Pozorne posbieral kúsky plátna a zaniesol si ich do izby. Pohľadom na roztrhané plátno sa chcel povzbudzovať, keď sa na ňom vyplní predpoveď.[38]

16. Potupy a prenasledovania sú radosti svätých. Po nich túžia a ich vyhľadávajú. Sv. Filip Neri trpel v dome sv. Hieronyma nevýslovné muky. Jeho milí synovia v oratóriu pri Novom kostole ho prosili, aby sa presťahoval k nim. Ale svätý vytrvalo odmietal. Ostal v dome, kde mu členovia pôsobili toľko nepríjemností, celých 33 rokov. Konečne musel zakročiť sám pápež výslovným rozkazom. Až potom splnil sv. Filip želanie verných synov.[39]

Krásny príklad trpezlivosti nám dal tiež sv. Ján od Kríža. Ťažká choroba ho prinútila odísť zo svojho kláštora. Lekári nariadili zmenu vzduchu.

Sv. Ján si nevybral pohodlný kláštor, kde mu bol predstavený naklonený. Vyvolil si chudobný kláštor, ktorého predstavený mu nemohol prísť na meno. Po celý čas svätcovho pobytu, ba skoro až do smrti, choval sa k nemu nepriateľsky, pohŕdavo, zaobchádzal s ním ako s vyvrheľom, áno zakázal rehoľníkom ho navštevovať.[40]

Hľa, až tak ďaleko došli svätí, že vedome vyhľadávali potupy. Sv. Terézia napísala túto pamätihodnú vetu: — Kto túži po dokonalosti, nech sa chráni povedať, že sa mu bez príčiny krivdí. Kto chce iba ten kríž niesť, ktorý je podopretý rozumom, nikdy nedosiahne dokonalosti.[41] — Známa je odpoveď, ktorú dal Ukrižovaný sv. mučeníkovi Petrovi, keď si Pánovi sťažoval, že ho bez príčiny uväznili: — A čo zlého som urobil ja, že som pribitý na kríži, aby som trpel a umrel za ľudí?[42]

Ako sa svätí cítia potešení v súženiach, keď si pomyslia na potupy, ktoré vytrpel Ježiš Kristus! Sv. Eleazára sa pýtala jeho manželka, ako môže tak trpezlivo znášať toľké príkoria, dokonca i od služobníctva. Manžel odvetil: — Keď sa zadívam na potupeného Ježiša, poznávam, že moje príkoria nie sú ničím v porovnaní s tým, čo vytrpel pre mňa On. Potupený Ježiš mi dáva silu, že všetko znášam pokojne.[43] — Potupy, chudoba, bolesti a všetky ostatné súženia sú pre dušu, ktorá nemiluje Boha, príležitosťami, ktoré ju ešte viac vzďaľujú od Neho. Pre dušu, ktorá Boha miluje, sú dôvodom, aby sa ešte pevnejšie s ním spojila a ešte viac Ho milovala. Útrapy, nech sú akokoľvek časté a ťažké, nielen že neudúšajú, ale ešte viac rozduchujú plamene lásky v srdci, ktoré miluje jedine Boha. (Porov. Pies 8, 7)

17. Rád by si vedel, prečo nás Boh navštevuje takými veľkými krížami a prečo Ho to teší, keď nás svet sužuje, potupuje, prenasleduje a zle s nami zaobchádza... Je Boh vari tyran takého ukrutného smýšľania, že Ho to teší, keď nás vidí trpieť? Nie, Boh nie je tyran! On nesmýšľa ukrutne. Je voči nám plný milosrdenstva a lásky. Stačí, keď povieme, že z lásky k nám umrel. Raduje sa síce, keď nás vidí trpieť, ale raduje sa pre naše dobro, lebo keď trpíme, odpúšťajú sa nám tresty, ktoré nás čakajú v onom živote za hriechy, ktorých sme sa dopustili proti spravodlivosti Božej. Raduje sa preto, aby sme neprilipli k smyselným radostiam pozemským. Matka, ktorá chce odlúčiť dieťa, natrie si prsník žlčou, aby si ho dieťa zošklivilo. Boh sa raduje z nášho utrpenia preto, lebo utrpenie nám je podnetom, aby sme lásku osvedčili trpezlivosťou a odovzdanosťou do vôle Božej. Raduje sa napokon preto, lebo utrpením si môžeme získať väčšiu slávu v nebi.

18. Ukončme túto kapitolu. Len vtedy sa budeme správne cvičiť vo sv. trpezlivosti vo všetkých súženiach, keď budeme presvedčení, že každé súženie pochádza z rúk Božích alebo priamo, alebo nepriamo prostredníctvom ľudí.

Ďakujme teda Pánovi za súženie a prijmime s radosťou všetko, čo nám určí, či už príjemné, či protivné, lebo všetko to nám posiela pre naše dobro. — **Vieme, že tým, čo milujú Boha... všetky veci sú na osoh.** (Rim 8, 28) — A keď je naše trápenie príliš ťažké, sostúpme do pekla, ktoré sme zaslúžili. Každý iný trest je nekonečne menší ako peklo.

Ale prostriedok nad každé pomyslenie, prostriedok, ktorý nám uľahčí každú potupu, každú bolesť a každé utrpenie, je modlitba. Boh nám pri nej poskytuje pomoc, lebo vidí, že naše sily sú prislabé. Svätí sa modlitbou pripravovali na súženia a s modlitbou na perách kráčali v prenasledovaniach.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Pane, presvedčil som sa, že bez utrpenia a bez trpezlivosti v súženiach nemôžem dosiahnuť nebeskú korunu. Kráľ Dávid sa priznáva: — **Od neho samého moja trpezlivosť.** (Ž 61, 6) — O to isté prosím aj ja: Daj mi trpezlivosť v utrpení! Zaumieňujem si, že spokojne prijmem všetky súženia. Keď však príde, hneď som smutný a malomyseľný. A keď predsa trpím, trpím bez zásluhy a bez lásky, lebo neviem trpieť pre Tvoje zaľúbenie. Ach, môj Ježišu, pre zásluhy trpezlivosti, s ktorou si znášal také veľké muky z lásky ku mne, daj mi milosť, aby som niesol svoje kríže z lásky k Tebe!

Milujem Ťa celým srdcom, môj drahý Vykupiteľu, milujem Ťa, moje najvyššie dobro, milujem Ťa, moja láska, ktorá zaslúžiš, aby si bola nekonečne milovaná.

Nadovšetko ľutujem, že som Ťa hneval. Sľubujem, že trpezlivo prijmem všetky súženia, ktoré mi pošleš. Ale dúfam, že mi pomôžeš, aby som svoj sľub splnil. Zvlášť dúfam, že mi pomôžeš, aby som odovzdane zniesol bolesti posledného smrteľného zápasu a spokojne prijal smrť.

Ó, Mária, Kráľovná moja, vypros mi pravú odhodlanosť vytrpieť všetko, čo na mňa má prísť v živote i pri smrti.

Hlava pätnásta.

Láska všetko verí

Kto miluje Ježiša Krista, verí všetkým Jeho slovám

1. Kto miluje, verí všetko, čo povie milovaný. Čím viac kto miluje Ježiša Krista, tým pevnejšia a živšia je jeho viera. Keď kajúci lotor vidí nášho Vykupiteľa umierať na kríži a znášať ukrutné muky s takou veľkou trpezlivosťou, hoci nič zlého neurobil, začína ho milovať. Uchvátený toľkou láskou a ovietený svetlom Božím uveril, že tento muž bolesti je naozaj Synom Božím. Oboch stihol ten istý pozemský osud. Ale aký bude osud budúci? — Syn Boží odíde k Otcovi a on, lotor? Slzy ľútosti a lásky sa mu lejú z očú a rozpukané pery prosebne volajú: — **Ježišu, spomeň si na mňa, keď prídeš do svojho kráľovstva!** (Lk 23, 42)

2. Viera je základ, na ktorom spočíva láska, ale zasa je to láska, ktorá zdokonaľuje vieru. Kto dokonale miluje Boha, dokonale verí. Láska robí, že človek verí nielen rozumom, ale i vôľou. Tí, čo veria iba rozumom, majú veľmi slabú vieru. Hriešnici môžu príliš dobre poznať pravdivosť viery, a predsa nechcú žiť podľa príkazov Božích. Keby mali živú vieru, keby verili, že milosť Božia je najväčšie dobro a že hriech je najväčšie zlo, pretože nás olupuje o milosť Božiu, iste by svoj život zmenili. Keď teda dávajú prednosť biednym dobrám tohto sveta pred Bohom, tým dokazujú, alebo že vôbec neveria, alebo že ich viera je veľmi slabá.

Kto však verí nielen rozumom, ale i vôľou, to je, nielen verí, ale aj chce veriť Bohu, ktorý sa zjavuje z lásky k nám, a v tejto viere nachádza duševnú útechu, ten verí dokonale. A keď dokonale verí, usiluje sa, aby sa jeho život srovnal s pravdami, o ktorých je presvedčený.

3. Nedostatok viery u hriešnikov nevyplýva z jej nejasnosti. Boh naozaj chcel, aby nám pravdy viery boly nejasné a skryté, aby sme si získali zásluhu viery, predsa však pravdivosť viery je potvrdená tak zrejmými dôkazmi, že pochybovať o nich by bolo nemúdre, bezbožné, ba šialené. Slabosť viery býva následkom zlých mravov. Kto pohŕda priateľstvom Božím, žiada si, aby nebolo zákona, ktorý zakazuje hriešne radosti, ani trestu, ktorý je uvalený na tých, čo zákon prestupujú. Kto sa nechce zrieknúť zakázaných rozkoší, usiluje sa odvrátiť zrak od večných právd, od smrti, od súdu, od pekla a od spravodlivosti Božej. Keďže tieto pravdy ho zastrašujú a prekážajú mu v rozkošiach, láme si hlavu, aby vynašiel aspoň pravdepodobné dôkazy, ktorými by sa presvedčil alebo si nahovoril, že niet ani Boha, ani duše, ani pekla, lebo chce žiť a umrieť ako zviera. A to predsa nemá ani zákona, ani rozumu.

4. Táto uvoľnenosť mravov je prameňom, z ktorého vyviera také veľké množstvo kníh a systémov materialistov, indiferentistov, deistov a naturalistov. Jedni popierajú jestvovanie Boha, iní Božiu prozreteľnosť. Títo hovoria, že Boh síce ľudí stvoril, ale viac sa o nich nestará. Je mu to jedno, či Ho milujú alebo urážajú, či budú spasení. Iní popierajú Božiu dobrotu. Tvrdia, že Boh stvoril niektoré duše pre peklo a preto ich sám navádza

na hriech, aby zahynuly a večne Mu v ohni zlorečily.

5. Strašná je nevďačnosť a zloba ľudská! Boh ľudí stvoril zo svojho milosrdenstva, aby boli v nebi večne blažení. Obohatil ich takými mnohými osvieteniami, dobrodeniami a milosťami, len aby mali účasť na Jeho večnom živote. Preto ich vykúpil tak veľkými bolesťami a s tak veľkou láskou. — A ľudia sa usilujú neveriť, aby mohli žiť v najhnusnejších nerestiach. No darmo sa namáhajú. Pred Bohom sa neskryjú. Nestrasú sa strachu pred Jeho pomstou a svedomie sa im zahryzne do kostí a špiku.

O tomto predmete som vydal osobitnú knihu pod názvom: Pravdivosť viery. Tam som jasne dokázal slabosť všetkých systémov moderných nevercov. Ó, keby zanechali svoje neresti a vrátili sa k milovanému Ježišovi! Potom by zmizly pochybnosti a jasné lúče by padaly na všetky pravdy, ktoré Boh zjavil.

6. Kto úprimne miluje Ježiša Krista, stále uvažuje o večných pravdách a nimi sa správa v každom počínaní. Kto miluje Ježiša, rozumie výroku Múdrosti: — **Márnosť nad márnosti a všetko je márnosť.** (Kaz 1, 2) — Každá pozemská veľkosť je dym, blato a klam. Jediné dobro a pravá blaženosť je v milovaní Stvoriteľa a v plnení Jeho vôle. Len tým sme, čím sme pred Bohom. Kto miluje Ježiša, ten pochopí, že celý svet nám nič nepomôže, ak stratíme dušu; pochopí, že všetky pozemské dobrá nemôžu uspokojiť ľudské srdce, ale že ho uspokojí iba Boh; pochopí, že treba opustiť všetko, aby sme získali všetko.

7. Laska všetko verí. Všetci kresťania nie sú

takí zvrhlí, ako tí, čo nič nechcú veriť, aby mohli žiť v neprávosti s väčšou slobodou a bez hryzenia svedomia. Sú kresťania, ktorí veria, ale ich viera je slabá. Nepochybujú o najsvätejších tajomstvách, zjavených v Evanjeliu, o najsvätejšej Trojici, o vykúpení, o sviatostiach. Ale predsa neveria všetko. Ježiš Kristus blahoslaví chudobných v duchu, blahoslaví tých, čo žalostia, tých, čo sú hladní a smädní, tých, ktorých svet prenasleduje a na ktorých nepravdivé všetko zlé hovorí. (Porov. Mt 5, 4n) — Oni však hovoria: — Blahoslavený, kto má peniaze, blahoslavený, kto netrpí, blahoslavený ten, čo si môže dopriať. Chudobný je ten, čo je prenasledovaný a s kým svet zle zaobchádza.

Kto však verí všetko, pokladá si za šťastie a prijíma to ako dôkaz Božej priazne, keď je na tomto svete chudobný, nemocný, keď mu svet nemôže prísť na meno.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Môj milovaný Vykupiteľu, život mojej duše, verím, že Ty si jediné dobro, hodné milovania. Verím, že Ty si najväčším milovníkom mojej duše, lebo len láska Ťa priviedla k tomu, že si za mňa zomrel strávený bolesťami. Verím, že najväčšie šťastie v živote tomto i onom je v Tvojom milovaní a v plnení Tvojej vôle. Toto všetko pevne verím a preto sa zriekam všetkého, aby som bol celý Tvoj, aby som nemal nič iného, iba Teba. Pomôž mi pre zásluhy Svojho utrpenia a povedz, čo si odo mňa žiadaš. Ó, neomylná Pravda, verím v Teba! Ó, nekonečné Milosrdenstvo, dúfam v Teba.

Ó, nekonečná Dobrota, milujem Ťa. Ó, nekonečná Láska, ktorá si sa mi celá darovala vo svojom utrpení a vo Sviatosti Oltárnej, oddávam sa Ti celý.

I k Tebe sa utiekam, útočište hriešnikov a Matka Božia, Mária.

Hlava šestnásta.

Láska všetko dúfa

Kto miluje Ježiša Krista, od Ježiša Krista všetko dúfa.

1. Nádej rozmnožuje lásku a láska upevňuje nádej. Dôvera v Božiu dobrotu vzbudzuje v nás lásku k Ježišovi. Sv. Tomáš píše: — Keď od niekoho očakávame nejaké dobro, sme k nemu priťahovaní ako k svojmu dobru a začíname ho milovať.[1] — Boh nechce, aby sme dúfali v tvory a zloreč tomu, čo dôveruje v človeka. (Jer 17, 5) Nechce, aby sme dúfali v tvory, lebo nechce, aby sme im venovali svoju lásku. Sv. Vincent z Pauly nás varuje: — Nespoliehajme príliš na ľudskú priazeň. V akej miere sa prikláňame k tvorom, v takej miere sa od nás vzďaľuje Tvorca. Naopak, čím viac dúfame v Boha, tým istejšie napredujeme v Jeho milovaní.[2]

— **Po ceste tvojich príkazov som bežal, keď si rozšíril moje srdce.** (Ž 118, 32) — Ó, ako beží po ceste dokonalosti, kto má srdce naplnené dôverou v Boha! Nebeží, ale letí. Keďže sa celkom spoľahol na Pána, stratil svoju slabosť a stal sa silným tou silou, ktorú Boh dopriava tým, čo v Neho dôverujú. Títo sa podobajú orlom, lietajúcim vo výšinách. Posilnení dôverou zanechávajú biednu zem a zalietajú k Bohu, aby sa s Ním v láske spojili.[3]

2. Láskou nás Boh prijíma za synov. V prirodzenom poriadku sme diela Jeho rúk, ale v poriadku nadprirodzenom zásluhami Ježiša Krista sa stá-

vame synmi Božími a máme účasť na Božej prirodzenosti. — **A obdaroval nás vzácnymi a veľkými prísľubmi, aby sme sa sami stali účastnými na božskej prirodzenosti.** (2 Pt 1, 4) — Synovia majú právo na dedičstvo. Keď sme synmi Božími, máme právo na dedičstvo Božie. Synovia majú prebývať v otcovskom dome. Naším otcovským domom je nebo. Láskou sa stávame synmi nebeského Otca. Duše, ktoré milujú Boha, neprestajne volajú: — Príď, príď, kráľovstvo Tvoje!

3. Ako človek, tak i Boh spláca láskou: — **Ja miluiúcich milujem.** (Prís 8, 17) — a obohacuje milosťami toho, kto ho s láskou hľadá. (Nár 3, 25) — Kto viac Boha miluje, viac dúfa v Jeho dobrotu. Z tejto dôvery čerpajú svätí onen neporovnateľný pokoj, ktorý pôsobí, že sú vždy veselí a spokojní, aj uprostred súženia. Svätí vedia, že Ježiš je štedrý voči tomu, kto Ho miluje. Preto je Ježiš ich jedinou nádejou a v ňom nachádzajú odpočinutie. Svätá nevesta oplývala rozkošami, lebo milovala výhradne svojho milého a on jej rovnakou mierou odplácal. On bol jej jedinou oporou, preto sa nemusela ničoho obávať: — **Ktorá je to, ktorá vystupuje z púšte, oplývajúc rozkošami, opierajúc sa o milého svojho?** (Pies 8, 5) — Veľmi pravdivo hovorí kniha múdrosti. — **Spolu s ňou prišlo mi všetko dobré.** (Múd 7, 11)

4. Hlavným predmetom kresťanskej nádeje je Boh, ktorého má duša požívať v blaženom kráľovstve. Táto nádej nie je prekážkou lásky, lebo je s ňou nerozlučne spojená. Láska sa v nebi zdokonaľuje a plne dovršuje. Láska je onen nekonečný poklad, ktorý nás činí priateľmi Božími. (Múd 7, 19). Anjelský učiteľ sv. Tomáš píše, že láska sa

zakladá na vzájomnej účasti dobra. A keďže priateľstvo nie je nič iné, ako vzájomná láska medzi priateľmi, je nevyhnutné, aby sa vzájomne delili o dobrá podľa toho, koľko komu patrí. — Keby nebolo vzájomnej účasti, nebolo by priateľstva.[4] — Preto Ježiš Kristus nazval svojich učeníkov priateľmi, lebo im oznámil všetko, čo počul od Svojho Otca. (Jn 15, 15)

5. Sv. František Saleský vraví: — Keby bolo možné, aby jestvovala nekonečná dobrota, to je Boh, ktorému by sme nijako nepatrili a s ktorým by sme sa nemohli spojiť, istotne by sme si ho viac vážili ako seba. Mohli by sme túžiť po Jeho láske, predsa však by sme Ho nemilovali, lebo láska túži po spojení. Veď láska je priateľstvo a priateľstvo sa zakladá na účasti a napokon na spojení.[5] — Z toho plynie, že láska nevytvára túžbu po odmene, ktorú nám Boh pripravuje v nebi. Ona nám ju dokonca predstavuje ako hlavný predmet našej lásky. Našou hlavnou odmenou je sám Boh, ktorý je podstatnou blaženosťou svätých. Priateľstvo totiž žiada, aby sa priateľ s priateľom vzájomne radoval.[6]

6. Toto je ona účasť v daroch, o ktorej sa zmieňuje snúbenka vo Veľpiesni: — **Môj milý je môj a ja som jeho.** (Pies 2, 16) — Duša sa v nebi dáva celá Bohu a Boh sa celý dáva duši, pokiaľ je toho schopná podľa miery zásluh. Pretože však duša poznáva svoju ničotu proti nekonečnej dobrote Božej a pozoruje, že Boh nekonečne viacej zasluhuje, aby bol milovaný, ako zasluhuje ona, aby ju Boh miloval, túži oveľa viac po tom, aby sa zaľúbila Bohu, než aby sa sama radovala. A preto sa väčšmi teší z toho, že sa môže celkom oddať Bohu.

aby sa mu zaľúbila, než by sa jej Boh celý daroval. A v tej miere sa teší, že sa jej Boh celkom dáva, v akej miere ju to roznecuje, aby sa sama darovala Bohu vrúcnejšou láskou. Raduje sa zo slávy, ktorú jej Boh udeľuje, ale raduje sa preto, že ju môže opäť vrátiť Bohu a pokiaľ je to možné, Jeho slávu zväčšovať. Duša nemôže nemilovať Boha všetkými silami, ako ani Boh ju nemôže nenávidieť. Keby však bolo možné, že by Boh mohol nenávidieť dušu, ktorú miluje, a blažená duša by mohla žiť bez lásky k Nemu, predsa by radšej znášala všetky pekelné muky, len keby jej bolo dopriate Boha milovať, aj keby ju On nenávidel. Nechcela by žiť bez lásky k Nemu, aj keby pri tom požívala všetky ostatné nebeské rozkoše. Duša poznáva, že Boh zasluhuje byť nekonečne viac milovaný ako ona, preto oveľa viac túži Ho milovať ako byť od Neho milovaná.

7. Láska všetko dúfa. Kresťanská nádej, ako učí sv. Tomáš s Majstrom Sentencií, je isté očakávanie večnej blaženosti.[7] Táto istota vyplýva z neomylného prisľúbenia Božieho, že dá večný život svojim verným služobníkom. Keď teda láska vyhosťuje hriech, odstraňuje spolu prekážku blaženosti. Čím väčšia je láska, tým väčšmi rozmnožuje a spevňuje našu dôveru. Táto istota nesnižuje čistotu lásky, lebo láska — ako hovorí sv. Dionýz Aeropag — prirodzene túži po spojení s predmetom milovaným.[8] Láska je onou zlatou páskou, ktorá navzájom spojuje srdce milujúceho s milovaným.[9] A keďže sa toto spojenie nemôže stať z diaľky, milujúci si vždy žiada prítomnosť milovaného. Keď bola svätá snúbenka vzdialená od svojho milého, vzdychala a prosila svoje družky, aby mu ozná-

mily jej trápenie, žeby prišiel a ju svojou prítomnosťou potešil. (Pies 5, 8) Kým duša, ktorá miluje Ježiša Krista, ostáva na tejto zemi, nemôže inak, ako túžiť i dúfať, že čoskoro príde do neba, aby sa spojila so svojím milovaným Pánom.

8. Kto teda túži prísť do neba, aby tam uzrel Boha, nie tak pre vlastnú blaženosť, ktorou bude preniknutý, ako skôr pre radosť, ktorú pripraví Bohu svojou láskou, toho láska je čistá a dokonalá. Čím väčšia bude láska, tým väčšia bude blaženosť. Tieto dve zložky sa nedajú oddeliť. Ale blahoslavení pociťujú oveľa väčšie zaľúbenie v láske Božej, ako vo vlatnej blaženosti.

Niekto vari namietne: Túžiť po odmene je láska žiadostivá, a nie priateľská. Načím rozoznávať odmenu nebeskú. Odmeny, ktoré dávajú ľudia, bývajú rozličné, lebo ľudia v odmenách nedávajú seba samých, ale iba svoje dobrá. No hlavná odmena, ktorú Boh udeľuje blahoslaveným, je v tom, že im dáva seba samého. (Gn 15, 1) Je teda jedno, či túžime po nebi alebo po Bohu, ktorý je naším posledným cieľom.

9. Rád by som sa zmienil o pochybnosti, ktorá ľahko môže skrsnúť v duši, ktorá miluje Boha a snaží sa vo všetkom sjednotiť s Jeho vôľou. Keby tejto duši bolo zjavené, že bude večne zatratená, bola by povinná prijať tento výrok, aby sa sjednotila s vôľou Božou? Sv. Tomáš odpovedá záporne. Vraví dokonca, že by hrešila, keby k tomu privolila, lebo by súhlasila žiť v stave, ktorý je spojený s hriechom a protiví sa jej poslednému cieľu. Boh nestvoril duše pre peklo, aby Ho tam nenávideli, ale pre nebo, kde by Ho milovali. Preto tiež nechce smrť hriešnika, ale chce, aby

sa obrátil a spasil. Pán nechce zatratiť nikoho, kto nechce byť zatratený hriešnym životom. Kto by teda svolil vo svoju večnú záhubu, nesrovnával by sa s vôľou Božou, ale s vôľou hriechu.[10] — A ešte jedna otázka. — Keby Boh, predvídajúc niečí hriech, urobil rozhodnutie o jeho zatratení a toto rozhodnutie by mu zjavil, bol by tento človek povinný s ním súhlasiť? — Nijako nie! Toto zjavenie by nesmel pokladať za neodvolateľné rozhodnutie, ale iba za hrozbu, ktorú by Boh splnil, keby zotrval v hriechu.[11]

10. Každý nech sa snaží odmietať tieto hrozné myšlienky, ktoré sú iba na to, aby oslabily nádej a lásku. Milujme Ježiša Krista ako len môžeme, jednostajne vzdychajme, aby sme Ho v nebi uzreli a Ho dokonale milovali. A to nech je hlavným predmetom všetkých našich nádejí: dostať sa do neba a milovať Boha všetkými silami. Je pravda, že už v tomto živote máme príkaz milovať Boha — **celým svojím srdcom, celou svojou dušou, celou svojou silou, celou svojou mysľou** (Lk 10, 27), predsa však za svojho pozemského života tento príkaz dokonale nevyplníme. Len Ježiš Kristus, Boh a človek, a najsvätejšia Panna Mária, ktorá bola milosťou naplnená a uchránená od dedičnej viny, ho dokonale vyplnili. Ale my, úbohí synovia Adamovi, poškvrnení hriechom, nemôžeme milovať Boha bez istých nedokonalostí. Až v nebi, kde Ho uzrieme, budeme Ho nútení milovať všetkými silami.

11. Nebo je náš cieľ. K nemu majú smerovať naše žiadosti, naše vzdychy, naše myšlienky, naše nádeje. Požívať Boha a milovať Ho všetkými silami. Tešiť sa z Jeho blaženosti. Poznávať Boha,

vnárať sa do Jeho blaženosti. — Svätí tonú v záplave blaženosti, veď tu už niet biedy, ani bolesti. Z tejto blaženosti pramení nepochopiteľná radosť. Ale viac ich teší nekonečná blaženosť Božia, ako ich vlastná blaženosť. Veď milujú Boha nekonečne viac ako seba samých. Každý z nich by rád stratil všetku svoju blaženosť a vytrpel každú muku, aby Bohu nechýbala, keby to bolo možné, ani čiastočka blaženosti. A v tom je celé nebo blahoslavených. Vidieť, že Boh je nekonečne blažený a bude blažený po celú večnosť — to je blaženosť najväčšia. V tomto smysle prihovára sa Pán každej duši, ktorú určil pre slávu: — **Vojdi do radosti svojho pána!** (Mt 25, 21) — Nevchádza teda radosť do blahoslaveného, ale blahoslavený vchádza do radosti svojho Boha, lebo blaženosť Božia je hlavným predmetom radosti blahoslaveného. Bohatstvo Božie je bohatstvom jeho, blaženosť Božia je jeho blaženosťou.

12 Keď sa duša dostane do neba a osvietená svetlom slávy uzrie zoči-voči nekonečnú krásu Božiu, bude celá uchvátená a strávená láskou. Duša ako by prestala jestvovať, vnorí sa do onoho mora nekonečnej dobroty Božej. Zabudne na seba a opojená svätou láskou bude myslieť iba na to, aby milovala svojho Boha. — Budú opojení hojnosťou tvojho domu. (Ž 35, 9) — Opitý nemyslí na seba. Duša, opojená krásou Božou, bude myslieť iba na to, aby milovala Boha a Jemu sa ľúbila. Bude túžiť, aby bol celý jej, a v tom okamihu Ho už má bez bázne, že by Ho voľakedy stratila. Zelá si, aby Mu v každom okamihu celkom patrila a v každom okamihu sa dáva Bohu bez výhrady.

Boh ju s láskou objíma a drží vo svojom objatí a bude ju držať po celú večnosť.

13. Duša v nebi je teda celkom s Bohom spojená a miluje Ho všetkými silami, láskou dokonalou a dovŕšenou. Pravda, táto láska je konečná — lebo tvor nie je schopný lásky nekonečnej — ale predsa je taká veľká, že dušu úplne uspokojuje a nasycuje. Aj Boh sa duši celkom zjavuje a celý sa s ňou spojuje, napĺňa ju sebou samým, pokiaľ je toho schopná podľa miery zásluh. Spojuje sa s ňou nie vonkajšími darmi, nie osvieteniami a láskyplným volaním, ako to robí za nášho pozemského života, ale spojuje sa s ňou svojou vlastnou podstatou. Ako oheň preniká železo, takže ho úplne premieňa v seba, tak Boh preniká dušu, naplňuje ju svojou podstatou a ponára ju do tohto mora nesmiernosti, že sa v ňom blažene stráca. Apoštol, ktorý bol vyzdvihnutý do tretieho neba, želá svojim žiakom, aby ich naplnila všetka plnosť Božia (Ef 3, 19)

14. Hľa, cieľ našej časnosti i večnosti. Naša duša nenájde úplný odpočinok v tomto živote. Uspokojí sa až vtedy, keď sa s Bohom v nebesách dokonale spojí. Povedali sme teda nepravdu, keď sme uviedli, že tí, čo milujú Boha, nájdu odpočinutie v sjednotenosti s vôľou Božou? Vonkoncom nie! Ale predsa dokonalý pokoj budú požívať až vtedy, keď dosiahnu posledný cieľ, keď sa budú dívať na Boha zoči-voči, keď sa strávia v Jeho láske. Zatiaľ však duši ostáva len nepokoj, plač, vzdychanie a nárek: — Hľa, v pokoji ma nadišla moja horkosť najhorkejšia. (Iz 38, 17)

15. Áno, Bože môj, žijem si v pokoji v tomto údolí sĺz, lebo je to Tvoja vôľa. Predsa však po-

cítujem nevýslovnú trpkosť, lebo vidím, že som od Teba vzdialený a len nedokonale s Tebou spojený. Veď Ty si môj cieľ, moje všetko, môj dokonalý odpočinok. Už sa nedivím svätým, ktorí horeli k Tebe úprimnou láskou, že na svete nič iného nerobili, iba vzdychali po nebi. Rozumiem Dávidovi, ktorý bolestne volá: — **Beda mne, že moje putovanie tak sa predlžuje.** (Ž 119, 5) — Rozumiem aj slovám: — **... nasýtim sa, keď sa zjaví tvoja sláva.** (Ž 16, 15) — Aj ja si žiadam so sv. Pavlom byť s Kristom. (Flp 1, 23) Nedivím sa ani Františkovi Assiskému, keď s takou odhodlanosťou hovorí: — Dobro, ktoré očakávam, je také veľké, že každé trápenie mi je drahé.[12]

Takto vzdychá dokonalá láska. Na tento stupeň môže každý vystúpiť už na tomto svete: Byť s Bohom a v nebesách sa s Ním radovať![13]

16. Najväčším trápením svätých duší v očistci je túžba po požívaní Boha. A táto bolesť bude trýzniť zvlášť tie duše, ktoré na tomto svete málo túžily po nebi. Kardinál Bellarmín vraví, že v očistci je žalár, v ktorom niektoré duše netrpia bolesť smyslovú, ale iba bolesť odlúčenia od tváre Božej.[14] O tom sa tiež zmieňujú sv. Gregor, svätý Beda Ctihodný, sv. Vincent Ferrerský, sv. Brigita. Boh im neuložil tento trest za spáchané hriechy, ale len za chladnosť v túžbach po nebi. Mnohé duše túžia po dokonalosti, ale sú veľmi ľahostajné, keď sa majú rozhodovať, či odísť do neba alebo ostať v tomto pozemskom živote. Že však večný život je také veľké dobro a Ježiš Kristus nám ho zaslúžil svojou smrťou, trescе v očistci oné duše, ktoré po ňom za života málo túžily.

Ó, Bože, môj Stvoriteľ a Vykupiteľ, Ty si ma stvoril pre nebo. Vytrhol si ma z pekla, aby si ma uviedol do raja, a ja som Ťa tak často obrazil, zriekol som sa neba a smieril sa s myšlienkou, že som odsúdený do pekla! Ale nech je vždy požehnané Tvoje nekonečné milosrdenstvo, že si mi, ako dúfam, odpustil a tak často vytrhol z pekla. Ach, Ježišu môj, kiež by som Ťa nebol nikdy urazil! Kiež by som Ťa bol vždy miloval! Je mi útechou, že mi ostáva čas, aby som to urobil.

Milujem Ťa, láska mojej duše, milujem Ťa celým srdcom, milujem Ťa viac ako seba. Viem, že chceš, aby som bol spasený, aby som Ťa miloval po celú večnosť v blaženom kráľovstve lásky. Ďakujem Ti a prosím Ťa, aby si mi pomáhal v živote, ktorý mi ešte ostáva. Chcem Ťa tu na zemi veľmi milovať, aby som Ťa mohol milovať vo večnosti.

Ježišu môj, kedyže nadíde onen deň, keď už bude po nebezpečenstve, že by som Ťa mohol stratiť, a kedy, strávený láskou k Tebe, uzriem Tvoju nekonečnú krásu, áno, kedy budem nútený Ťa milovať? Ó, sladké prinútenie! Ó, šťastlivé, milované a vytúžené prinútenie, ktoré ma zbaví každého strachu, že by som sa Ti mohol zneľúbiť, a ktoré ma prinúti, aby som Ťa miloval všetkými silami! Svedomie ma napĺňa strachom, lebo mi hovorí: Čo, ty ešte môžeš očakávať nebo? — Ale Tvoje zásluhy, môj drahý Vykupiteľu, sú mojou nádejou.

Ó, Mária, nebeská Kráľovná, Tvoj príhovor u Boha je všemohúci. V Teba dôverujem.

Láska všetko pretrpí

Kto miluje Ježiša Krista láskou silnou, miluje Ho i uprostred pokušení a bezútešnosti.

1. Chudoba, choroby, osočovania a prenasledovania nie sú najväčším trápením pre duše, ktoré milujú Boha. Vrcholnými utrpeniami pre tieto duše sú pokušenia a duševná opustenosť. Kým sa duša teší zo sladkej prítomnosti Božej, bolesti, urážky a osočovania ju nielen netrápia, ale sú jej dokonca vítané, lebo jej dávajú príležitosť, aby ich obetovala Bohu ako dôkaz lásky, áno, sú palivom, ktoré len viac živí tento oheň. Keď sa však ocitne v nebezpečenstve, že v pokušení môže stratiť milosť Božiu, alebo v opustenosti sa obávať, že ju už stratila — to sú utrpenia príliš bolestné. Ale bude to opäť láska, ktorá ju posilní, že ich ponesie trpezlivo a vytrvá na začatej ceste dokonalosti. Ach, aké pokroky robia duše v týchto skúškach, ktorým Boh zvykne vystaviť ich lásku.

O pokušeniach.

2. Pre duše, ktoré milujú Ježiša Krista, niet ukrutnejšieho utrpenia nad pokušenie. Všetky ostatné zlá, keď ich odovzdane na seba vezmú, ich pobádajú k tomu, aby sa ešte tesnejšie pritúlily k Bohu. Ale pokušenia ich vystavujú nebezpečenstvu, že stratia Ježiša, a preto sú ďaleko trpkejšie, ako všetky ostatné muky. Je pravda, že pokušenia nepochádzajú od Boha, ale od diabla alebo

od našich prevrátených náklonností. **„Ako totiž Boha nemožno pokúšať na zlé, tak ani On nikoho nepokúša."** (Jak 1, 13) No Boh to často tak robí, že dovolí najsilnejšie pokúšať práve tie duše, ktoré najviac miluje. Po prvé preto, lebo v pokušeniach najlepšie poznávajú svoju slabosť, poznávajú, že potrebujú pomoc Božiu, aby nepadly. Keď duša cíti, že ju Boh navštevuje útechami, myslí si, že je schopná premôcť všetky nepriateľské útoky a že môže všetko vykonať pre slávu Božiu. Keď však príde prudké pokušenie, keď stojí na kraji priepasti, do ktorej sa môže zrútiť v každom okamihu, vtedy oveľa jasnejšie poznáva, aká je slabá a neschopná odporu, ak jej Boh nepomôže. Toto poznal sv. Pavol, ktorý napísal, že Pán dovolil, aby bol veľmi obťažovaný prudkými smyselnými pokušeniami, aby nespyšnel pre zjavenia, ktorými ho Boh omilostil. (2 Kor 12, 7)

3. Boh dopúšťa na nás pokušenie aj preto, aby sme sa viac a viac odpútavali od sveta a žiadali si Ho uzrieť v nebeskej vlasti. Keď zbožné duše vidia, že ich vo dne v noci napádajú pokušenia, zošklivujú si svet a volajú: Beda mi, že sa môj pobyt na zemi tak predlžuje! (Porov. Ž 119, 5) Túžia po hodine, ktorá ich vyslobodí z tela smrteľného a vráti im večnú slobodu dietok Božích.

Kým však duša žije na tejto zemi, je stále pripútaná k hrude a stále musí zápasiť s pokušeniami. Toto puto roztrhne iba smrť. Preto duša túži po nej, lebo ona jediná ju zbaví nebezpečenstva, že stratí Boha.

4. Boh dopúšťa na nás pokušenie tiež preto, aby sme sa obohatili zásluhami. Kto bol medzi židmi svätejší ako Tobiáš? A Boh ho predsa podrobil

veľmi ťažkej skúške. Koho Boh viacej miluje, tomu posiela väčšie ťažkosti. (Porov. Tob 12, 13) Duša sa nemá v pokušeniach obávať, že je v nemilosti u Boha. Práve naopak, tým viac musí byť presvedčená, že ju Boh miluje. Diabol je ľstivý. Našepkáva malomyseľným dušiam, že už samo pokušenie je hriech a poškvrňuje dušu. Nie! Nie sú to zlé myšlienky, ktoré nás olupujú o Boha. Iba ten stráca Boha, čo privoľuje zlým myšlienkam. Nech sú nečisté predstavy akokoľvek živé, nech je diabolské našepkávanie akokoľvek silné, keď ich nechceme, nepoškvrňujú dušu, ale ju ešte viac očisťujú, zosilňujú a robia ju Bohu milšou. Sv. Bernard vraví: „Koľkokrát pokušenie premôžeme, toľkokrát získavame novú korunu."[1] Anjel sa zjavil istému rehoľníkovi z radu cistercitov a odovzdal mu korunu s rozkazom, aby ju zaniesol bratovi, ktorý si ju zaslúžil pokušením, ktoré pred krátkym časom premohol. Ani to nás nesmie ľakať, keď zlá myšlienka nechce z našej mysle ustúpiť a jednostajne nás trápi. Stačí, keď ju nenávidíme a snažíme sa ju vypudiť.

5. Boh je verný. Nedopustí nás pokúšať nad naše sily, **„Skúšky, ktoré na vás prišly, nie sú nadľudské, a Boh je verný! On nedopustí skúšať vás nad vašu mohúcnosť, ale so skúškou dá aj východisko, aby ste ju mohli zniesť."** (1 Kor 10. 13) Kto pokušeniam odporuje, nič nestráca, naopak, veľa získava. Pán často dopúšťa, aby Jeho milované duše boly skúšané veľkými pokušeniami, aby si tým na svete získaly väčšie zásluhy a v nebi väčšiu slávu. Nehybná voda čoskoro zhnije. Duša, ktorá požíva sladký pokoj bez zápasov, je v nebezpečenstve záhuby. Prečo? Pretože si namýš-

ľa, že dosiahla dokonalosť. Myslí, že si získala veľa zásluh. Preto sa málo obáva, málo sa modlí a málo sa usiluje zabezpečiť si spasenie. Keď je však zmietaná pokušeniami, keď pozoruje, že je v nebezpečenstve padnúť do hriechu, ponáhľa sa k Bohu, utieka sa k Matke Božej, obnovuje predsavzatie, že chce radšej zomrieť ako hrešiť, ponižuje sa a vrhá do náručia milosrdenstva Božieho. A skúsenosť dosvedčuje, že tým nadobúda väčšiu silu a tesnejšie sa pripúta k Bohu.

6. Z toho neplynie, že si môžeme žiadať pokušenie. Stále musíme prosiť Boha, aby nás zbavil pokušení, zvlášť tých, o ktorých predvída, že by sme im podľahli. To znamená prosba v modlitbe Pánovej: A neuveď nás do pokušenia. Ale keď Boh dopustí na nás pokušenie, neznepokojujme sa že nás prenasledujú zlé myšlienky, nemalomyseľnime. Obráťme sa s dôverou na Ježiša a prosme Ho o pomoc. On nám istotne neodoprie silu, aby sme ich zdolali. Sv. Augustín nás povzbudzuje: „Vrhni sa pred ním na kolená, neboj sa, lebo neodstúpi od teba natoľko, aby si padol."[2]

7. A teraz si všimnime, akých prostriedkov musíme užívať, aby sme premohli pokušenia. Učitelia duchovného života spomínajú ich veľa. No najpotrebnejší a najistejší prostriedok, o ktorom výhradne chcem hovoriť, je pokorne a s dôverou sa obrátiť na Boha a volať: Pane, pomôž mi chytro! — Táto jediná prosba postačí, aby sme odrazili útoky všetkých pekelných duchov, lebo Boh je nekonečne silnejší, ako všetci diabli. On predsa vie, že nie sme takí silní, aby sme sami zdolali všetky pokušenia mocností temnosti. Veľmi učený kardinál Gotti hovorí, že Boh je povinný poskyt-

núť nám pomoc, keď vidí, že sme v nebezpečenstve. Ale povinný je pomôcť iba vtedy, keď Ho pokorne voláme na pomoc.[3]

8. Nemusíme sa báť, že nám Ježiš odoprie pomoc. Vezmi Písmo sv. a čítaj. Presvedčíš sa, koľkokrát ti Boh prisľúbil pomoc. A On je verný. — **Poďte ku mne všetci, ktorí sa namáhate a obťažení ste, a ja vám dám odpočinúť.** (Mt 11, 28) — **Vzývaj ma v deň súženia: vytrhnem ťa, a ty budeš ma velebiť.** (Ž 49, 15) — **Vtedy budeš volať; a Pán vyslyší ťa, budeš kričať, a riekne: Hľa, tu som.** (Iz 58, 9) — **Kto ho vzýval a on bol by pohŕdol?** (Sir 2, 12) — Dávid dúfal, že mu Pán pomôže a zvíťazí nad svojimi nepriateľmi. — **Pánovi chcem chválu vzdávať a ho vzývať; a od svojich nepriateľov budem zachránený.** (Ž 17, 4) — **Blízko je Pán všetkým, ktorí ho vzývajú.** (Ž 144, 18) — **Pán je bohatý pre všetkých, ktorí ho vzývajú.** (Rim 10, 12)

9. Dal by Boh, aby sa všetci ľudia k nemu utiekali, keď príde pokušenie a s ním nebezpečenstvo, že Pána urazia. Mnohí padajú. Prevrátené náruživosti sú príliš silné. Úbohí, aby nestratili chvíľkové rozkoše, strácajú dobro najvyššie - Boha. Skúsenosť až priveľmi dosvedčuje, že ten, kto sa v pokušeniach utieka k Bohu, nepadá. Kto sa však neutieka, klesá — a zvlášť v pokušeniach proti čistote.

Šalamún si bol vedomý, že je príliš slabý na to, aby zachoval zdržanlivosť, ak ho Boh nepodporí svojou silou. Preto panížene predstúpil pred Pána a prosil Ho o potrebnú silu. (Porov. Múd 8, 21) V pokušeniach proti sv. čistote a proti viere neradno zápasiť s pokušením hruď o hruď. Oveľa ľahšie

zdoláš nepriateľa, keď budeš vzbudzovať úkony lásky alebo ľútosti nad hriechami, alebo jednoducho obrátiš pozornosť na iný predmet. Keď nás napadne zlá myšlienka, usilujme sa ju hneď potlačiť, zavrime jej dvere pred nosom, zabráňme jej prístup do vnútornej svätyne srdca. Nezaujímajme sa o to, čo nám chce povedať alebo si žiadať. Strasme ju ako iskru, ktorá nám padne na odev.

10. Ešte väčší pozor si musíme dať, keď sa už nečisté pokušenie násilne dostalo do srdca, zaujalo myšlienkovú oblasť a naše smysly rozbúrilo žeravou páľou. V týchto chvíľach nás zachráni iba okamžité pritúlenie sa k Bohu. Volajme úpenlivo: Pane, pomož mi! Vzývajme najsvätejšie mená Ježiša a Márie, lebo v nich sa skrýva zvláštna sila proti nečistým pokušeniam. Keď deti zazrú nebezpečenstvo, hneď sa vrhajú do otcovho alebo matkinho náručia a tam sa cítia bezpečnými.[4] Tak to robme aj my. Ponáhľajme sa hneď k Pánu Ježišovi a k Panne Márii. Zdôrazňujem slovko - hneď! Nepoprajme sluchu pokušeniu a nedajme sa s ním do reči. V knihe „Myšlienky sv. Otcov"[5] sa vypráva, že sa diabol chválil sv. Pachómiovi, že často privádza k pádu jediného mnícha, lebo ho počúva a nevolá Boha na pomoc. — Ale druhý diabol si sťažoval: Ja so svojím mníchom nemôžem nič spraviť. Vôbec si ma nevšimne, hneď je u svojho Pána Boha — preto odchádzam vždy s porážkou.

11. Neznepokojujme a nerozčuľujme sa, keď pokušenie vytrvalo útočí. Práve tento nepokoj by mohol byť naším zradcom. Diabol by ho použil a my by sme vari zložili zbraň. Oddajme sa pokorne do vôle Božej. Keď Boh dopúšťa, aby nás zlá myšlienka sužovala, má iste najsvätejší dôvod. Obráť-

me sa na Pána: Pane, zaslúžim si, aby ma trápilo toto ohavné pokušenie. Prijímam ho ako trest za urážky, ktoré som Ti spôsobil. Ale predsa mi príď napomoc a — ak je to Tvoja vôľa — zbav ma ho — Vzývajme najsv. mená Ježiš a Mária! — Keď ani potom útoky neustanú, obnovujme predsavzatie, že chceme znášať každú bolesť a radšej tisíckrát zomrieť ako milého Boha obraziť. Keby bolo pokušenie také prudké, že by sme boli vo veľkom nebezpečenstve mu privoliť, ponáhľajme sa k najsv. Sviatosti, vrhnime sa k nohám Ukrižovaného, padnime na kolená pred obrazom preblahoslavenej Panny Márie, modlime sa s najväčším zápalom, vzdychajme, plačme, kým nám opäť nezasvitne slnko pokoja. Boh je vždy ochotný vypočuť toho, kto Ho prosí. On je Ten, ktorý nám dá silu odporovať, nie naše úsilie. Najprv však žiada našu námahu a potom doplní našu neschopnosť. S vlastným úsilím, posvätným a podporovaným Jeho pomocou, zvíťazíme.

12. Nezabúdajme ani na znamenie sv. kríža. Diabol sa ho bojí, Žehnajme sa ním v pokušení — a satan odstúpi.

Je tiež veľmi užitočné vyjaviť pokušenie duchovnému otcovi. Sv. Filip Neri hovorieval, že pokušenie, ktoré sme vyjavili, sme už zpolovice premohli.[6]

Treba zdôrazniť a pripomenúť, že je všeobecným učením bohoslovcov, ešte aj prísnejšieho smeru, že osoby, ktoré dlhší čas viedly duchovný život a sú na pochybách, či privolily k ťažkému hriechu, majú byť presvedčené, že nestratily milosť Božiu. Je totiž mravne nemožné, aby sa vôľa, dlhší čas v dobrých predsavzatiach utvrdená, na-

raz zmenila a privolila k smrteľnému hriechu bez toho, žeby si to jasne neuvedomila. Ťažký hriech je také strašné zlo, že nemôže vstúpiť do duše, ktorá sa ho dlhý čas hrozila, aby si to jasne neuvedomila. To som zreteľne dokázal vo svojom mravoučnom diele. Sv. Terézia sa vyslovila: „Nik nie je zatratený bez toho, že by o tom nevedel, a nik nie je oklamaný bez toho, že by nechcel byť oklamaný".[7]

13. Mnohé duše v čnosti utvrdené majú veľmi útle svedomie, ale sú pritom aj veľmi bojazlivé, zvlášť keď ich znepokojujú pokušenia proti viere a čistote. Pre tieto duše bude jediným východiskom, aby im spovedník zakázal pokušenia vyjavovať a o nich hovoriť. Keby totiž boly povinné ich vyjavovať, rozvažovaly by, ako tie myšlienky vznikly, či o nich rady rozprávaly, či nemaly v nich zaľúbenie. Takýmto prílišným uvažovaním by zlé myšlienky len hlbšie vnikaly a ešte viacej ich znepokojovaly. Keď je spovedník mravne istý, že duša s týmito myšlienkami nesúhlasí, dobre urobí, keď jej pod poslušnosťou zakáže o nich hovoriť. Takto si počínala sv. Jana Chantalská. Rozprávala o sebe, že veľa rokov bola znepokojovaná hroznými búrkami pokušení. Keďže jasne nepoznávala, že by s nimi súhlasila, ani sa z nich nespovedala. Mučily ju návaly úzkostlivosti, vnárala sa a opäť vynárala z vĺn pochybností. Jediným jasným bodom, ktorý jej svietil v tomto strašnom a bolestnom vlnobití, bola poslušnosť k duchovnému vodcovi.[8]

14. Ale znovu zdôrazňujem, prostriedok zo všetkých najúčinnejší, prostriedok prostriedkov je modlitba. Prosiť o pomoc a prosiť tak dlho, kým

pokušenie trvá. Pán nedopraje nám často víťazstvo na prvú prosbu, ani na druhú, ani na tretiu, ani na štvrtú.

Buďme presvedčení, že v modlitbe je všetko naše dobro, v modlitbe je víťazstvo nad pokušením, v modlitbe je dosiahnutie lásky Božej, dokonalosti, zotrvania a večnej spásy.

15. Niekoho, kto čítal moje duchovné knihy, som vari omŕzal, že som príliš často opakoval a zdôrazňoval dôležitosť a nevyhnutnosť modlitby. Mne sa však zdá, že som ešte povedal príliš málo. Viem, že peklo na nás útočí vo dne v noci, že diabol nepremešká ni akú príležitosť, aby nás priviedol k pádu. Viem, že bez pomoci Božej nemôžem odporovať útokom pekla. Ako sa máme vyzbrojiť do tohto boja? Apoštol píše: — **„Oblečme sa do výzbroje Božej, aby sme mohli obstáť proti úkladom diabla! Veď náš boj nie je proti (ľuďom) z tela a krvi, ale proti kniežatstvám a mocnostiam, proti vladárom temnosti tohto sveta, proti zlým duchom pod nebesami. Preto si oblečte výzbroj Božiu, aby ste mohli odolať v deň zla, všetko prekonať a obstáť!** (Ef 6, 11 n) Na akú to výzbroj myslí Apoštol? — **Vždycky, v každej modlitbe a prosbe, modlievajte sa v duchu a tak isto aj bedlite nadovšetko vytrvalo.** (Ef 6, 18) —

Oblečme si teda túto výzbroj, modlime sa vrúcne a neprestajne. Prosme Boha, aby nám prišiel na pomoc, lebo bez Jeho pomoci budeme porazení.

Písmo sväté nič nám tak dôrazne neodporúča ako modlitbu. — **Vzývaj ma.. a vyslobodím ťa!** (Ž 49, 15) — **Treba sa vždy modliť a nedať sa nikdy znechutiť.** (Lk 18, 1) — **Proste a dajú vám.** (Mt 7, 7) — **Neprestajne sa modlite!** (1 Sol 5, 17)

Keď Písmo sväté hovorí tak často o modlitbe, nezdá sa ani mne, že som o nej hovoril veľa, ale naopak, veľmi málo.

16. Želám si, aby kazatelia nič tak svojim poslucháčom neodporúčali, ako modlitbu, aby spovedníci k ničomu s takou horlivosťou svojich kajúcnikov nepovzbudzovali, ako k modlitbe, aby duchovní spisovatelia o ničom tak obšírne nepísali ako o modlitbe. Ale to ma práve bolí-a myslím, že je to trest za naše hriechy-že kazatelia, spovedníci a spisovatelia o modlitbe len málo hovoria. Nepochybujem, že kázne, rozjímania, prijímania, umŕtvovania sú veľmi užitočné pre duchovný život. Keď sa však v pokušeniach nebudeme odporúčať Bohu, padneme cez všetky kázne, cez všetky rozjímania, cez všetky prijímania, cez všetky kajúcnosti a cez všetky dobré predsavzatia. Keď sa chceme spasiť, stále sa modlime. Odporúčajme sa nášmu božskému Vykupiteľovi, ale zvlášť vo chvíľach pokušenia. Neprosme len, aby sme zotrvali v dobrom, ale prosme aj o milosť, aby sme sa vždy modlili. Utiekajme sa tiež vždy k Matke Božej, ktorá je rozdávateľkou milosti, ako hovorí sv. Bernard: — Hľadajme milosť, ale hľadajme ju skrz Máriu.[9]

Boh nechcel, aby sme voľačo mali, čo neprešlo rukami Máriinými.[10]

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ježišu, Vykupiteľu môj, pre Tvoju krv dúfam, že si mi odpustil urážky, ktoré som Ti spôsobil, a dúfam, že sa dostanem do neba, aby som Ti tam vždy ďakoval. — **Milosrdenstvá Pánove budem**

na veky ospevovať. (Ž 88, 2) — Viem, že som v minulosti padol a že padal som znovu, lebo som Ťa neprosil o sväté zotrvanie. Teraz Ťa oň prosím: Nedaj mi odlúčiť sa od Teba! Zaumieňujem si, že Ťa vždy o to budem prosiť, ale zvlášť vtedy, keď príde pokušenie. To si pevne zaumieňujem a to Ti sľubujem. Čo mi však pomôže toto predsavzatie a tento sľub, ak mi Ty nedáš milosť, aby som prichádzal k Tvojim nohám? Ach, pre zásluhy svojho umučenia daj mi milosť, aby som sa vo všetkých potrebách k Tebe utiekal.

Ó, Mária, Kráľovná a Matka moja! Pre lásku, ktorou Tvoje srdce blčalo k Ježišovi, vypros mi milosť, aby som sa vo svojom živote v každej potrebe utiekal k Tvojmu Synovi a k Tebe!

O opustenostiach.

17. Sv. František Saleský vraví: — Je omylom chcieť merať pobožnosť útechami. Pravá zbožnosť je v rozhodnej vôli konať všetko, čo sa ľúbi Bohu."

Boh pripútava k sebe najmilšie duše duševnou suchotou. Prítulnosť k nezriadeným náklonnostiam nás odvádza od skutočného spojenia s Bohom. Aby Pán pritiahol dušu k dokonalému milovaniu seba, snaží sa ju odlúčiť od prítulnosti k stvoreným dobrám. Predovšetkým jej odopiera pozemské majetky, svetské rozkoše, slávu a zvučné meno, zbavuje ju priateľov i rodičov. Keď duša vidí, že na svete nič nemá, že ňou všetci pohŕdajú, keď stratila tých, ktorých milovala; keď pozoruje, že sprievodcami jej života sú iba choroby a tvrdza, nemá priateľa, ktorému by sa vyžalovala, nemá rodičov, na srdci ktorých by si odpočinula; keď ju sklamalo všetko, čomu dosiaľ verila, mimovoľne

obracia svoj zrak k Bohu, Jemu jedinému venuje všetky svoje náklonnosti, lebo On jediný jej ostal verný.

18. Aby ju oduševnil pre tento život, aby jej dal náhradu za všetko, čo opustila, dáva jej zpočiatku veľkú duševnú útechu, napĺňa jej oči hojnosťou oblažujúcich sĺz a srdce podivnou sladkosťou. Čo sú všetky smyselné radosti proti tejto sladkosti? V tejto dobe duševných útech sa duša trýzni kajúcnosťami, postí sa a bičuje, svoje telo trápi ostrými retiazkami. V tomto sebamŕtvení nepozná často hraníc, ani rozumnosti. Tu musí zasahovať duchovný vodca. Musí ju pevne držať na uzde. Má jej odopierať umŕtvovania, ktorých sa sama dožaduje. Unášaná totiž akousi smyselnou horlivosťou, mohla by si svojou nerozvažitosťou uškodiť na zdraví. — V tejto dobe sa i satan premeňuje na anjela svetla. Vie, že sa mu táto duša vymkýna z rúk. S nevoľou pozoruje, že ju Boh potešuje sladkosťami. To tak vždy robí voči začiatočníkom vo svojej službe. Pozoruje horlivosť duše v telesnom mŕtvení. A práve tejto horlivosti chce použiť, aby dušu zničil. Našepkáva jej, aby sa mŕtvila, aby sa trýznila do krajnosti. Chce, aby si týmito nerozumnosťami zavinila chorobu. V nemocnici zaiste zanechá všetky mŕtvenia. Teraz jej otvorí oči, aby videla v skreslenom svetle svoj doterajší nerozumný život, aby si ho zhnusila. Keď toto dosiahol, získal si dušu opäť. Veď s umrtvovaním zanechá i modlitbu, prijímanie, všetky cvičenia nábožnosti a vráti sa na starú cestu.

Duchovný vodca musí byť v tejto veci veľmi skúpy. Nesmie začiatočníkom dovoľovať všetky kajúce skutky, o ktoré ho prosia. Nech ich povzbu-

dzuje k umŕtvovaniu vnútornému, aby trpezlivo znášali pohŕdanie a rozličné protivenstvá, aby poslúchali predstavených, krotili zvedavosť... Upozornení ich, že až potom, keď si nadobudnú zručnosť vo vnútorných umŕtveniach, stanú sa hodnými prikročiť k umŕtveniam vonkajším.

Niektorí lenivci hovoria, že vonkajšie umŕtvovanie je neužitočné alebo len málo osoží. — Nepochybujem, že mŕtvenie vnútorné je k dokonalosti najpotrebnejšie, ale preto ešte nie je mŕtvenie vonkajšie zbytočné. Sv. Vincent z Pauly tvrdí, že kto sa necvičí vo vonkajšom mŕtvení, nebude umŕtvený ani vnútri, ani navonok.[12] Sv. Ján od Kríža vraví, že duchovný vodca, ktorý pohŕda telesnými kajúcnosťami, nezasluhuje, aby mu duše verily, ani vtedy nie, keby robil zázraky.[13]

19. Odbočili sme. Vráťme sa k veci. Duša na začiatku celkového odovzdania sa Bohu pociťuje sladkosť smyslových útech, ktorými ju Pán pripúta k sebe a odlučuje od pozemských rozkoší. Duša sa zrieka stvorenia a prikláňa sa k Bohu. Ale prikláňa sa nedokonale, lebo sa dáva viesť skôr smyselnosťou duševných útech ako opravdivou vôľou zaľúbiť sa Bohu. Myslí, že čím viac potešenia nachádza v úkonoch zbožnosti, tým viac miluje Boha. Keď ju niekto vyruší v obľúbených cvičeniach, keď sa musí zamestnávať inými, uloženými poslušnosťou alebo povinnosťou stavu, hneď sa sa znepokojuje a je smutná, lebo hľadá vo všetkom vlastné uspokojenie. To je všeobecný nedostatok našej ľudskej prirodzenosti. Keď nepociťujeme v duševných cvičeniach sladkú radosť, začínajú nás omínať, takže ich povrchne odbavujeme, skracujeme, až sa ich napokon celkom zriekame.

Do tejto nešťastnej priepasti sa zrútia mnohé duše, ktoré Boh volal, aby sa Mu celkom zasvätily. Nastúpia cestu dokonalosti. Pokračujú na nej, kým trvajú duševné sladkosti. Keď však tieto prestanú, zanechajú všetko a vrátia sa na starú cestu. Úbohé duše! — Ako by láska k Bohu a dokonalosť boly v sladkostiach a útechách, a nie v premáhaní sebalásky a v plnení vôle Božej! — Sv. František Saleský zdôrazňuje: — Pán je práve tak milovania hodný, keď nás zaplavuje potechami, ako keď nám posiela súženie![14]

20. Keď sa voľakto v stave duševných útech zrieknе smyselných rozkoší, pokojne znáša odpor a protivenstvá, to ešte neznamená, že je mimoriadne čnostný. V záplave útech vie duša všetko pretrpieť, ale toto nie je tak výsledkom pravej lásky k Bohu, ako skôr sladkosti, ktorú pociťuje. No Pán chce mať celé srdce a v ňom výhradné miesto. Aby dušu upevnil v čnosti a vykorenil sebalásku, ktorá sa skrýva v smyslových radostiach, Pán sa od nej vzďaľuje a odníma jej duševnú útechu.

Aká zmena! Duša, ktorá tak rada a tak ochotne vzbudzovala úkony obetovania, ktorá ako dieťa džavotala Bohu o svojej láske a dôvere, teraz keď vyschol prameň radosti, nachádza všade iba zármutok a chlad. Modlitba, duchovné čítanie, sv. prijímanie sú jej krížom, lebo cíti proti nim nechuť a odpor. Všade iba temnoty a úzkosti. Kde si, môj Bože? — Boh mlčí. Duši sa zdá, že je všetko stratené. Modlí sa, znovu sa núti do modlitby — ach, Bože — Ty ma nepočuješ?!

21. Uvažujme, ako si máme v tomto prípade počínať.

Keď nás Boh vo svojom milosrdenstve pote-

šuje láskyplnými návševami, keď nám dáva pocítovať sladkosť svojej milosti, neodmietajme tieto dôkazy Jeho priazne. Tak to robili nepraví mystikovia. — Ďakujeme Bohu, že nás ráči navštevovať, ale dajme si pozor, aby sme Jeho útechy príliš nevychutnávali a nekochali sa v týchto duševných radostiach. Sv. Ján od Kríža nazýva toto vychutnávanie duševnou požívačnosťou, ktorá je chybou a neľúbi sa Bohu.[15] Zbavujme sa smyslového zaľúbenia. Duchovný cukrík nie je Boh. Nadovšetko však sa chráňme myšlienky, že nám Boh posiela sladkosti preto, že mu vernejšie slúžime ako iní. Takáto márnivá a samoľúba myšlienka by nám nesmierne škodila. Boh by sa od nás celkom vzdialil a ponechal nás našej biede. Ďakujeme vrúcne Bohu, keď nás navštívi sladkosťou duševnej útechy. Veď je to oveľa väčší dar, ako všetky bohatstvá a pocty časné. Ponížme sa pred Bohom. Predstavme si hriechy minulého života. Buďme presvedčení, že toto milostivé zaobchádzanie s našou úbohosťou je čírym prejavom Božej dobroty. A ešte jedno. Buďme si vedomí, že tieto útechy sú predzvesťou utrpenia. Boh nás nimi vopred posilňuje, aby sme neskoršie zniesli akékoľvek súženie, ktoré nám pošle. Uisťujme Ho, že sme ochotní pokorne prijať z Jeho ruky každé vonkajšie i vnútorné utrpenie, akúkoľvek chorobu, každé prenasledovanie, áno i každú duševnú opustenosť. Hovorme Mu odhodlane: — Pane, tu som, rob so mnou a so všetkým, čo je moje, ako sa Ti ľúbi. Daj mi milosť, aby som Ťa miloval a dokonale vyplnil Tvoju vôľu. Nič iného si od Teba neprosím!

22. Keď je duša mravne istá, že je v milosti

Božej, žije si v pokoji aj vtedy, keď je zbavená každej pozemskej i božskej útechy. Vie, že miluje Boha a Boh miluje ju. A to stačí. Ale ju chce ešte viac očistiť. Chce ju zbaviť každého smyslového uspokojenia, aby sa s Ním spojila čistou láskou. Preto ponára dušu do mora opustenosti. A toto je zo všetkých vonkajších i vnútorných utrpení utrpenie najtrpkejšie. Duša v ňom nepoznáva, či je v milosti Božej. Kráča nocou najhlbších temnôt. Patápa sa, aby sa znovu vynorila, hľadá Boha a zdá sa jej, že Ho nikdy nenájde. Okrem toho v jej srdci začína zúriť peklo smyselnosti. Špatné predstavy, hnusné telesné pocity, nedôvera, zúfalstvo — to všetko s neskrotenou zaťatosťou útočí na úbohú dušu. Hľadá pomocnú ruku, volá, vzdychá, plače. — A Boh je ďaleko. — Zdá sa jej, že ju Boh zavrhol, zatratil, že ju nechce, že nepočuje jej modlitby. A temnotách z hĺbok opustenosti ozve sa nenávistný hlas proti Nemu, ktorý môže pomôcť — a nepomáha.

Útoky pekla sú strašlivé, zlá žiadostivosť je vo vare. Duša sa kŕčovite vzpiera. Chcela by tisíckrát umrieť. A predsa nevie dostatočne rozoznať, či pokušeniam náležite odporovala alebo či im privolila. Jej strach rastie, strach, že stratila Boha, že ju Boh pre jej nevernosti v týchto zápasoch spravodlivo opustil. Vidí pod sebou priepasť. Zdá sa jej, že už nemiluje Boha a že ju Boh nenávidí.

Toto všetko na sebe skúsila sv. Terézia. Priznáva sa, že ju v tomto stave netešila ani samota. Samota, ktorá jej bola voľakedy najmilšou družkou, bola jej najväčším utrpením. Netešila ju modlitba, lebo keď sa modlila, zdalo sa jej, že trpí v pekle.[16]

23. Odlož strach, duša, ktorá miluješ Boha! Nech sa netrápi ani tvoj duchovný otec. Ony smyselné hnutia, ony pokušenia proti viere, ona nedôvera, ony návaly nenávisti Boha — to všetko je neodôvodnený strach. Je to utrpenie duše, sú to útoky pekla. Ale nie sú to úkony dobrovoľné. Preto nemôže byť ani reči o hriechu. Duša, ktorá opravdivo miluje Ježiša Krista, istotne im hneď odporuje. Nezáleží na tom, že pre temnoty, ktoré ju zahaľujú, nevie to dostatočne rozoznať. Tento zmätok a to, že necíti prítomnosť milosti Božej, pôsobí v nej strach a zármutok. Pamätajme si, že u týchto tak ťažko skúšaných duší je všetko iba strach a nie skutočnosť. Opýtajte sa ich v noci opustenosti, či by s otvorenými očami spáchaly jediný všedný hriech, a ony rozhodne odpovedia, že sú ochotné radšej tisíckrát zomrieť, ako s rozvahou Boha rozhnevať.

24. Treba teda rozoznávať, že iné je konať dobrý skutok, ako potláčať pokušenie, dôverovať v Boha, milovať Ho a chcieť to, čo chce On — a iné je uvedomovať si, že dobrý skutok naozaj konáme. Toto druhé je nám útechou, ale zásluha je v prvom. Boh sa spokojí s prvým a odníma niekedy druhé, aby nás zbavil každého uspokojenia, ktoré nepatrí k zásluhe dobrého skutku. Pán má na mysli oveľa viac náš osoh, ako naše uspokojenie.

Sv. Ján od Kríža napísal istej opustenej duši, aby ju potešil: — Nikdy ste neboli v takom dobrom stave, ako ste teraz, lebo nikdy ste neboli taká pokorná a od sveta odlúčená a nikdy ste sa nepovažovali za takú zlú, akou sa teraz poznávate. Nikdy ste neboli taká odosobnená a nikdy ste tak málo nehľadali seba, ako teraz.[17] — Nemyslime, že nás Boh

vtedy najviac miluje, keď nám dáva sladkosti. Dokonalosť nie je v nich, ale v tom, aby sme svoju vôľu umŕtvovali a sjednotili ju s vôľou Božou.

25. Duša v stave opustenosti nesmie veriť diablovi, ktorý jej vnucuje myšlienku, že ju Boh opustil. Zvlášť nech sa chráni zanedbávať modlitbu. Veď práve toto chce diabol dosiahnuť. Keď sa mu to podarí, istotne uvrhne dušu do záhuby. Sv. Terézia píše: — Pán skúša svojich miláčkov opustenosťou a pokušeniami. Keby opustenosť trvala po celý život, duša predsa nesmie zanechať modlitbu. Príde čas, že jej Boh všetko svrchovane nahradí.[18] — V stave duševnej suchoty sa má duša ponížiť. Či zasluhuje, aby sa s ňou lepšie zaobchádzalo? Koľkokrát urazila Pána — a On jej nevyčítoval. Má právo si sťažovať? Nie! Nech sa len hlboko poníži a nech sa úplne odovzdá do vôle Božej: — Hľa, tu som, Pane! Ak chceš, aby som žila opustená a sužovaná po celý život, ba i po celú večnosť, prijímam to. Len Ťa prosím, daj mi milosť, aby som Ťa milovala. Keď to mi dáš, ďalej rob so mnou, čo chceš!

26. Bolo by neužitočné a ešte viac by si sa znepokojovala, keby si chcela skúmať, či si v milosti Božej, či ťa Boh len skúša, alebo či ťa už naozaj opustil. Boh nechce, aby si to vedela. Práve táto neistota ťa má prinútiť na kolená. Poníž sa pred Ním, zvrúcni svoje modlitby. Vrhni sa s celou dôverou do náručia Jeho milosrdenstva. Chceš predsa záruku, že si v milosti? Počuj, čo vraví sv. František Saleský: — Rozhodná vôľa neprivoliť ani k najmenšiemu hriechu, je nám zárukou, že sme v milosti Božej.[19] — Teraz si vari zhlboka vydýchneš. Ale o chvíľu ťa znovu napadne pochyb-

nosť. — Duša ponorená do mora opustenosti nepoznáva jasne ani to. — A či treba si to uvedomiť? Stačí, keď chce v oblasti svojej vôle. Drahá duša, hoď sa vo svojej biede do náručia Božej dobroty. Ani nevieš, aké milé sú Bohu vzdychy dôvery a odovzdanosti uprostred temnôt opustenosti. Ver, že Boh je pri tebe, hoci sa skrýval! A On ťa miluje viac, ako sa ty sama môžeš milovať![20] Vezmi si tieto slová sv. Terézie do noci svojej opustenosti!

27. Potešte sa, duše opustené, Bohu také drahé, ktoré ste odhodlané patriť celkom Bohu, ktorý vám vzal každú útechu a ponoril vás do noci opustenosti. Vaša opustenosť je znamením, že vás Boh veľmi miluje a že vám pripravil miesto v nebi, kde sú útechy dokonalé a večné. Buďte presvedčené, že čím viacej budete sužované na tomto svete, tým viac útechy sa vám dostane v kráľovstve blahoslavených. (Porov. Ž 93, 19)

Netrpíš sama. Nie si opustená sama. Koľko duší pred tebou trpelo strašnejšie muky a neznesiteľnejšiu opustenosť. Čo sú tvoja bezútešnosť proti mukám a opustenosti sv. Jany zo Chantal? Ty trpíš mesiac, rok. Ona trpela 41 rokov. Sužovaly ju hrozné muky vnútornej opustenosti, pokušenia a strachu. Triasla sa, že je v nemilosti, áno že ju Boh opustil. Tieto súženia boly také veľké a neprestajné, že iba myšlienka na smrť jej poskytla trochu úľavy. Počuj, čo sama o tom hovorí: — Tieto útoky sú také zúrivé, že neviem, kam sa mám obrátiť. Veľa ráz sa mi zdá, že už-už strácam trpezlivosť, že dochádzam ku hranici možnosti, že všetkého sa vzdám a všetko stratím. Tyran pokušenia je taký ukrutný, že by som každý okamih

chcela umrieť, aby som sa ho zbavila. Strácam i chuť k jedlu a spánok mi neprináša vyslobodenie.[21]

28. V posledných deviatich rokoch jej života sa pokušenia vystupňovaly na najvyššiu mieru. Predstavená Skatel poznamenáva, že jej matka Jana trpela vo dne v noci trvalé mučeníctvo. Nemala odpočinku ani pri práci, ani pri zotavení, ani v noci. - Mala som s ňou najhlbšiu sústrasť, — priznáva sa predstavená. Bola pokúšaná proti všetkým čnostiam okrem sv. čistoty. Žila v pochybnostiach, temnotách. Pán jej s času na čas odňal svoje svetlo a jej sa zdalo, že sa mu hnusí, že ju od seba zavrhuje. Hľadala útechu okolo seba, ale nenašla. Sklamaná vracala sa opäť k Bohu a ponechávala sa Jeho milosrdenstvu. Zdalo sa jej, že každú chvíľu podlieha útokom pokušení. Boh bol pri nej - a ona myslela, že ju nadobro opustil, lebo nikde nenašla uspokojenie. Pri modlitbách, pri duchovnom čítaní, pri sv. prijímaní a pri ostatných cvičeniach zbožnosti pociťovala iba nechuť a úzkosti. Jedinou smernicou v týchto smutných rokoch jej bol pevný pohľad na Boha, na ktorého sa úplne spoľahla.

29. Sama píše: - V týchto opustenostiach je mi môj jednotvárny život novým krížom a moja neschopnosť k práci ho ešte zväčšuje. — Podobala sa chorému, zahrnutému bolesťami, ktorý sa nemôže obrátiť s jedného boku na druhý; nemému, ktorý sa so svojimi bolesťami nikomu nemôže zveriť; slepému, ktorý nevidí, či mu podávajú liek alebo jed. S plačom vyznáva: — Zdá sa mi, že nemám ani viery, ani nádeje, ani lásky k Bohu.

Najviac nás udivuje, že si v tomto hroznom mučeníctve zachovala veselú tvár. V styku s

druhými bola jemnocitná. Jej pohľad bol stále upretý na Boha, lebo odpočívala v lone Jeho vôle. Sv. František Saleský, ktorý ako jej duchovný otec, dobre vedel, aká milá je Bohu jej krásna duša, píše: — Jej srdce sa podobalo hluchému spevákovi, ktorý nádherne spieva, ale sám nemá z toho nijaké potešenie.[22]

Jej samej píše neskoršie: — Vy musíte slúžiť Spasiteľovi iba pre lásku Jeho vôle, pozbavená každej útechy a ponorená do oceána zármutku a úzkosti.

Svätí sú vyvolené balvany,[23] ktoré Boh otesáva dlátom pokušenia, temnôt a iných vnútorných i zovnútorných múk. Takto si ich Boh pripravuje, aby ich raz postavil na trón v blaženom kráľovstve nebies.

Vrúcne vzdychy a prosby.

Ježišu, nádej moja a jediná láska mojej duše, nezaslúžim si Tvojich útech a Tvojich sladkostí. Ponechaj ich nevinným dušiam, ktoré Ťa vždy milovaly. Ja hriešny ich nezasluhujem a ani ich nežiadam. Len jedno si od Teba žiadam: Daj, aby som v celom živote plnil Tvoju vôľu. Potom rob so mnou, čo chceš.

Ó, ja úbohý! Iné temnoty, iné úzkosti ma čakaly za urážky, ktoré som Ti spôsobil. Čakalo ma peklo, kde by som bol navždy od Teba odlúčený, kde by som musel večne plakať, ale plakať bez lásky, a bez milovania. Nie, Ježišu môj, prijímam každý iný trest, len nie tento, Ty zaslúžiš lásky nekonečnej. Príliš si si ma zaviazal, aby som ťa miloval. Nie, netrúfam si žiť, a nemilovať Ťa!

Milujem Ťa, moje svrchované dobro, milujem Ťa celým srdcom, milujem Ťa viac ako seba samého, milujem Ťa a nechem nič iného, ako Teba milovať!

Viem, že aj táto dobrá vôľa je darom Tvojej milosti. Ale, Pane môj, dokonči svoje dielo. Pomáhaj mi až do smrti. Neponechávaj ma mne samému, daj mi silu, aby som premohol pokušenia a zvíťazil nad sebou samým. Daj, aby som sa vždy k Tebe utiekal. Chcem byť celý Tvoj. Darujem Ti svoje telo, svoju dušu, svoju vôľu, svoju slobodu. Nechcem už žiť sebe, ale iba Tebe, môj Stvoriteľ, moja láska, moje všetko. Chcem sa stať svätým a dúfam to od Teba. Sužuj ma, ako chceš, zbav ma všetkého, som spokojný, keď ma nepozbavíš svojej milosti a svojej lásky.

Ó, Mária, nádej hriešnikov, Ty sa taká mocná u Boha! Dúfam, že sa za mňa prihovoríš. Pre lásku k Ježišovi Ťa prosím, príď mi na pomoc a urob ma svätým!

Buď s Bohom, svet, kde šiaľbu slnko zlatí,
ja smažem bozk, čo vtlačil si mi zradne
a sotriem slzu s oka nenápadne,
keď vzdychnem z hĺbky srdca na úvrati:
Či prijmeš, Ježiš, mojej piesne hlas?
Hľa, srdce prázdne je, či vyplníš ho zas,
či zradne nezneje jak veľkopanské dlane?
To srdce prázdne je, ó, vyplň si ho, Pane!

Ja spomínam a srdce bôľom chvie sa.
Ty hladkal si ma láskou v boji žitia,
keď zmietal som sa v hriechu vlnobitia.
Tys na mostíku stál, či rozvidnie sa.
Hľa, tu som, Pane môj, už bude iste čas!
To srdce hriešne je, či objímeš ho zas?
Či biedou nezneje jak žobrákove dlane -
To srdce prázdne je, nuž zaujmi ho, Pane!

Svet doznel v duši piesňou osamelou.
Je pokoj v hĺbkach, kde sa láska sadí
My chceme sa mať, Ježiš, večne radi,
z dvoch sŕdc len jedno bude láskou vrelou.
To srdce malé je, však lásky mocný hlas - -
to srdce malé je, ó, priviň si ho zas!
Nech smútkom zazneje jak opilcove dlane —
To srdce smädné je, nuž opoj si ho, Pane!

Súhrn čností, objasňovaných v knihe Cesta lásky

1. Znášajme trpezlivo všetky úbohosti tohto života, choroby, chudobu, stratu majetku, smrť rodičov, urážky, prenasledovania a súženia, slovom všetky protivenstvá. Vedzme, že útrapy tohto života sú znamením, že nás Boh miluje a že nás chce na večnosti spasiť. Buďme presvedčení, že sa Bohu oveľa viac páčia umŕtvovania nedobrovoľné, ktoré nám On sám posiela, ako umŕtvovania, ktoré si zvolíme sami.

2. V chorobe sa úplne odovzdajme do vôle Božej, lebo v tejto odovzdanosti má Boh oveľa väčšie zaľúbenie, ako v ktorýchkoľvek iných cvičeniach zbožnosti. Keď sa nemôžeme ponoriť do rozjímavej modlitby, pozerajme s dôverou na kríž a Ukrižovanému obetujme svoje bolesti, spojujúc svoje bolesti s bolesťami, ktoré On vytrpel za nás na kríži. A keď sa priblíži hodina našej smrti, prijmime ju pokojne v duchu obete, to jest ochotne sa podvoľme smrti, aby sme sa zaľúbili Ježišovi Kristovi; v tejto ochotnej vôli bola všetka zásluha smrti mučeníkov. Povedzme odhodlane: — Pane, chcem všetko, čo chceš Ty; chcem trpieť a toľko trpieť, koľko chceš Ty; chcem zomrieť, kedy ma Ty chceš zavolať! — Nežiadajme si dlhšie žiť, aby sme robili pokánie za svoje hriechy. S dokonalou odovzdanosťou prijmime smrť, lebo to je najväčšie pokánie.

3. Sjednoťme sa s vôľou Božou, keď Boh chce, aby sme žili v chudobe a nedostatku. Znášajme

trpezlivo následky chudoby: zimu, hlad, námahy, výsmech a potupu.

4. Odovzdajme sa do vôle Božej v prípadnej strate majetku, v strate rodičov a priateľov, bez ktorých sme si nevedeli život ani predstaviť. Navyknime si vo všetkých protivenstvách opakovať: Čo chce Boh, to chcem aj ja! — Po smrti príbuzných sa neoddávajme neplodnému nariekaniu, ale modlime sa za spásu ich duše. Obetujme Ježišovi Kristovi svoj bôľ.

5. Ukážme, že vieme trpezlivo a pokojne znášať pohŕdania a urážky. Odpovedajme láskavo, keď nás niekto nespravodlivo napadne. Keď cítime, že sme rozrušení, mlčme. Počkajme, až sa myseľ utíši. Medzitým s však nesťažujme iným na urážku, ktorú sme museli strpieť. V tichosti ju obetujme Bohu, ktorý za nás toľko vytrpel.

6. Cvičme sa vo vľúdnosti voči všetkým, voči predstaveným i poddaným, voči vznešeným i jednoduchým, voči rodičom i cudzincom; najmä však voči chudobným a chorým; ale celkom zvlášť voči nahluchlým.

7. Miernosti nám treba, keď musíme karhať chyby iných. Vľúdnosťou viac dokážeme, ako všetkými ostatnými prostriedkami a rozumovými dôvodmi. Nekarhajme, keď sme rozhnevaní, lebo pokarhanie v hneve bude trpké alebo vo výrazoch, alebo v spôsobe. Nekarhajme ani vtedy, keď je vinník rozrušený, lebo pokarhanie ho ešte viac roztrpčí, a nie polepší.

8. Nezávidme mocným tohto sveta bohatstvá, pocty, dôstojnosti, ktorých sa im dostáva od ľudí. Závidme tým, čo viac milujú Ježiša Krista. Nijaký kráľ nežije na svete tak pokojne ako oni. Ďakujme

Pánovi, že nám dal poznať márnosť všetkých pozemských majetkov, pre ktoré toľko nešťastníkov hynie.

9. Nehľadajme vo svojich myšlienkach a podujatiach vlastný záujem, ale iba zaľúbenie Božie. Nestrácajme odvahu, keď sa nám voľačo nepodarí. Ale keď sa podarí, nehľadajme potlesk a uznanie. Keď ľudia budú šomrať a budú prejavovať svoju nespokojnosť, potešme sa myšlienkou, že sa chceme zaľúbiť Bohu, a nie ľuďom.

10. Hlavné prostriedky dokonalosti sú tieto:

a) Chráňme sa i najmenšieho, s rozvahou spáchaného hriechu. Ale keď sa predsa dopustíme nejakej chyby, nehnevajme sa na seba a nebuďme netrpezliví. Pokojne ju hneď oľutujme, vzbuďme úkon lásky k Ježišovi Kristovi a sľúbme Mu, že sa jej viac nedopustíme a že sa budeme k Nemu utiekať o pomoc

11. b) Živme v sebe veľké túžby dosiahnuť dokonalosť svätých a všetko pretrpieť, aby sme sa zaľúbili Bohu. Ak nemáme takéto túžby, prosme Ježiša Krista, aby nám ich pre svoju dobrotu udelil. Keď totiž nebudeme naozaj túžiť stať sa svätými, neurobíme ani krok na ceste k dokonalosti.

12. c) Vzbuďme v sebe rozumnú vôľu dosiahnuť dokonalosť. Kto nemá túto rozhodnosť, bude vždy slabochom a nebude môcť zlomiť prekážky, ktoré sa mu postavia do cesty. Rozhodná duša s pomocou Božou, ktorá jej nikdy nebude chýbať, premôže všetko.

13. d) Venujme denne dve alebo aspoň jednu hodinu rozjímavej modlitbe. Nevynechajme ju z lenivosti, ani vtedy nie, keď prežívame duševnú

suchotu a nepokoj. Len v krajnej nevyhnutnosti ju môžeme vynechať.

14. e) Pristupujme k sv. prijímaniu častejšie do týždňa podľa dobrozdania duchovného vodcu. Ale proti jeho vôli častejšie prijímať nesmieme.

To platí tiež o vonkajších umŕtvovaniach, ako sú pôsty, železné retiazky, bičovanie a podobné. Tieto umŕtvovania proti vôli duchovného otca alebo zničia zdravie, alebo v nich budeme hľadať svetskú chválu. Preto treba mať zvláštneho duchovného vodcu a jeho riadeniu sa treba sverif v pokornej slušnosti.

15. f) Neprestajne sa modlime. Odporúčajme sa vo všetkých potrebách Ježišovi Kristovi. Prosme o príhovor svojho anjela strážcu, svojich svätých ochrancov a hlavne Matku Božiu, lebo jej rukami nám Boh dáva všetky milosti. — Na konci ôsmej hlavy som dokázal, že na modlitbe záleží všetko naše dobro. — Zvlášť prosme denne Boha o zotrvanie v Jeho milosti. Kto o ne prosí, dostane ho. Kto neprosí, ani nedostane a zahynie. Prosme Ježiša Krista o Jeho svätú lásku, o dokonalú sjednotenosť s Jeho vôľou. Ale prosme vždy pre zásluhy Ježiša Krista. O tieto milosti prosme už, len čo ráno vstaneme. O ne prosme pri rozjímaní, pri sv. prijímaní, pri návštevách najsv. Sviatosti Oltárnej, večer pri spytovaní svedomia. Utiekajme sa k Bohu o pomoc zvlášť v pokušeniach, hlavne však v pokušeniach proti čistote. Volajme o pomoc a vzývajme často najsvätejšie mená Ježiša a Márie. Kto sa v pokušeniach modlí, zvíťazí; kto neprosí, bude premožený.

16. Keď nám Boh doprial bohatstvo, keď si nás ľudia ctia, keď zastávame vznešený úrad, sme

nadanejší ako iní, neoddávajme sa preto márnivosti. Tým menej môžeme byť márniví v oblasti duchovnej, čo sa týka našej zbožnosti. Veď to všetko sú dary Božie. Pokladajme sa za najhorších zo všetkých a buďme pokojní, keď nami pohŕdajú. Nebuďme ako tí, čo ústami hovoria, že sú zo všetkých najhorší, ale chcú, aby sa s nimi lepšie zaobchodilo ako s druhými.

Prijímajme pokarhania pokorne a nevyhovárajme sa, ani vtedy nie, keď sme naozaj nevinní. Len vtedy sa máme ospravedlniť, keby obhajoba bola potrebná, aby sa zamedzilo pohoršenie.

17. Nechcime sa ukazovať pred svetom a nehľadajme svetské pocty. Buďme si stále vedomí zásady sv. Františka: Len takí sme, akí sme pred Bohom. Ešte horšie by bolo, keby rehoľník túžil po cti a chcel by sa stať predstaveným v rehoľnej rodine. Cťou rehoľníka nech je: byť najponíženejším zo všetkých. A ten je poníženejší, kto s väčšou radosťou prijíma uponíženia.

18. Vzďalujeme sa vnútorne od každého stvorenia. Kto živí príchylnosť k nejakej pozemskej veci, hoci nainepatrnejšej, nemôže sa povzniesť k Bohu a s Ním sa úplne spojiť.

19. Odložme zvlášť náklonnosť k rodičom. Sv. Filip Neri hovorieval: — Koľko prítulnosti venujeme stvoreniu, toľko jej uberieme Bohu. — Čo sa týka voľby stavu, uvedomme si, že rodičia majú väčšinou na zreteli svoj vlastný záujem, a nie náš osoh.

Pohŕdajme ohľadmi ľudskými a bezduchou slávou pred ľuďmi. Nadovšetko však sa zrieknime vlastnej vôle. Treba opustiť všetko, aby sme zís-

kali všetko. — Všetko za všetko! — napísal Tomáš Kempenský.

20. Nedajme sa premôcť hnevom, nech sa stane čokoľvek. A keď predsa pozorujeme, že sa nás zmocňuje hnev, utiekajme sa k Bohu, dajme sa do vážnej práce alebo si s niekym pohovorme, kým sa hnev celkom neutíši. Aby nás hnev nenašiel nepripravených, pri modlitbe si predstavme všetky protivenstvá, ktoré nás môžu zastihnúť. Pamätajme na slová sv. Františka Saleského: — Nikdy som sa nedal strhnúť k hnevu, aby som to hneď neoľutoval.

21. Všetka svätosť je v milovaní Boha a všetka láska k Bohu je v plnení Jeho vôle. Smierme sa bezvýhradne so všetkým, čo Boh s nami zamýšľa. Prijmime spokojne všetko, čo Boh chce, či je to lahodné, či protivné. Buďme spokojní so stavom, v ktorom nás chce mať Boh. Spokojme sa so zdravím, aké nám dáva Boh. Modlime sa, aby nám Boh dal milosť, žeby sme vyplnili Jeho svätú vôľu. Aby sme ju vyplnili, musíme sa podrobiť poslušnosti. Rehoľník sa má podrobiť predstavenému, veriaci človek vo svete spovedníkovi. Buďme istí, že sv. Filip Neri povedal pravdu, keď napísal: — Zo všetkého, čo robíme z poslušnosti, nebudeme vydávať počet Bohu. — To platí, pravda, keď príkaz nie je na pohľad hriešny.

22. Proti pokušeniam máme dva prostriedky: odovzdanosť a modlitbu.

Hoci pokušenia nepochádzajú od Boha, Boh ich predsa dopúšťa pre naše dobro. Nebuďme nevrlí, keď nás pokušenie akokoľvek obťažuje. Oddajme sa do vôle Božej a vyzbrojme sa modlitbou. To je najmocnejšia a najbezpečnejšia zbraň. Takto

vyzbrojení istotne premôžeme nepriateľa. — Zlé myšlienky nie sú ešte hriechom, i keď sú akékoľvek hnusné a bezbožné. Len v svolení je hriech. Vzývajme najsvätejšie mená Ježiša a Márie a istotne budeme víťazi. — Keď pokušenie stále dotiera, obnovujme predsavzatie, že chceme radšej zomrieť, ako Pána Boha obraziť. Prežehnávajme sa častejšie sv. krížom a pokropme sa svätenou vodou. Veľmi dobre urobíme, keď pokušenia vyjavíme svojmu spovedníkovi.

No najmocnejší prostriedok je modlitba. Prosme Pána Ježiša a Pannu Máriu o pomoc, aby sme pokušeniam odolali.

23. Ako si máme počínať v duševnej opustenosti? Predovšetkým sa ponížme a priznajme si, že zaslúžime, aby Boh s nami takto zaobchádzal. Po druhé oddajme sa do vôle Božej a vrhnime sa do náručia Jeho dobroty. Keď nás Boh potešuje, predstavme si úzkosti, ktoré kráčajú po stopách útech. Keď opustenosť naozaj príde, ponížme sa a oddajme sa do vôle Božej. Tak budeme mať z opustenosti väčší osoh, ako z útech.

24. Aby sme vytrvali v dobrom, zaštepme si hlboko do mysle všeobecné zásady duchovného života:

Všetko na tomto svete má koniec, radosť i žalosť; len večnosť je bez konca. Všetko, čo prichádza od Boha, či je to príjemné či protivné, všetko je dobré a pre naše dobro.

Treba sa zriecť všetkého, aby sme získali všetko.

Pravý pokoj nie je možný bez Boha.

Jedno je potrebné: Milovať Boha a spasiť si dušu.

Len hriechu sa treba báť.

Boh stratený, všetko stratené.

Kto na tomto svete po ničom netúži, je pánom celého sveta.

Kto sa modlí, bude spasený; kto sa nemodlí, bude zatratený.

Alebo zomrieť, alebo sa ľúbiť Bohu.

Nech Boh stojí, koľko chce, nikdy nie je pridrahý.

Každý trest je ľahký pre toho, kto si zaslúži peklo.

Všetko znesie, kto pozoruje Ježiša na kríži.

Všetko sa stáva trestom, čo sa nerobí pre Boha.

Kto chce iba Boha, má všetko.

Blažený, kto z hĺbky srdca môže povedať: 'Môj Ježišu, len Teba chcem, a nič viac. Kto miluje Boha, všade nájde radosť; kto nemiluje Boha, nájde všade smútok.

Poznámky

HLAVA PRVÁ.

1. Camus, Esprit de S. François de Sales, part. 1, ch. 25. — S. François de Sales, Introduction à la vie dévote, fére partie, ch. 1.
2. In Epist. Ioannis ad Parthos, tract. 7, n. 8. ML 35 — 2033.
3. Officium S. Agnetis, 21. jan., In I Nocturno, antifona I.
4. S. Augustinus, Confessionum lib. 10, cap. 6, n. 8. ML 32—782.
5. Dom A.—J. Le Bouthillier de Rancé, Abbé de la Trappe, De la sainteté et des devoirs de la vie monastique, ch. 7, I.
6. Puccini, Vita (1611). parte 1, cap. 34.
7. S. Teresa, Libro de la Vida, cap. 9. Obras, I, 65.
8. Pio del Nome di Maria, Passionista, Vita del B. Paolo della Croce, lib. 2, cap. 1, 2, 3.
9. François de Sales, Traité de l'amour de Dieu, liv. 7, ch. 8. (Euvres, V, Annecy, 1894).
10. S. François de Sales, Traité de l'amour de Dieu, liv. 7. ch. 8.
11. S. Bernardus, In Cantica, Sermo 64, n. 10: ML 183—1088.
12. Perrimezzi, Vita, Venezia, 1715 e 1737, lib 5, cap. 1.
13. S. Laurentius Justinianus, Sermo in Nativitate Domini, n. 4, Opera, Lugduni, 1628, pag. 394, col. 2.
14. Puccini, Vita, Firenze, 1611, parte 1, cap. 11.
15. Dionysius Areopagita, De divinis nominibus, cap. 4. § XIII. MG 3—711.
16. Gallizia, Vita, lib. 6, cap. 2, n. 5.
17. Stimulus amoris, pars 1, cap. 1: inter Opera S. Bonaventurae, Lugduni (post Romanam Vaticanam et Germanicam editiones), 1668, VII, 194, col. 1 et 2.
18. S. Thomas Aquinas, Opusculum De duobus praeceptis caritatis et decem legis praeceptis, § 1, De dilectione Dei.
19. Io Thaulerus, O. P., Epistola 20: Sermones de festis, Institutiones, cum Epistolis aliquot, Lugduni, 1558.
20. Stimulu amoris. pars 1. cap. 1. Inter Opera S. Bonaventurae, Lugduni, 1668, tom. 7.

21. Pôvodca výroku nie je známy. Bernardín z Bustis ho pripisuje sv. Augustínovi. Iní ho pripisujú sv. Albertovi Veľkému. Najpravdepodobnejšie pochádza od Skupoliho.
22. Legenda S. Francisci, cap. 13, n. 3.
23. Tiepolo, Le considerazioni della Passione... Trattato 10, meditazione 37.

HLAVA DRUHÁ.

1. Bernardinus Senensis, Quadragesimale de Evangelio aeterno... art 1, cap. 1.
2. Výrok, ako ho uvádza sv. Alfonz, nepochádza od sv. Jána Chryzostoma. Sv. Ján hovorí o tom na mnohých miestach. Jeho myšlienky zhustil sv. Alfonz do tejto vety, ktorú si veľmi obľúbil.
3. Sessio 13, Decr. de SS. Echarist. Sacr., cap. 2.
4. Quadr. de Evang., art 1, cap. 1. Opera, tom. 2.
5. Sv. Tomáš neužíva slov: záruka lásky. Ale veľmi vhodne ich vyvodzujeme z jeho učenia i z učenia Cirkvi.
6. Bacci, dell Oratorio, Vita, lib. 4, cap. 1, n. 4.
7. Enarratio in Ps. XXXIII, sermo 1, n. 8 ML 36—305.
8. De triumphali agone Mediatoris Christi, pag. 278, col. 1.
9. Dionysius Areopag., De divinis nominibus, cap. 14.
10. Sum. Th., I-II, qu 28, art. 1, ad 2.
11. Introduction à la vie dévote, partie 2, ch. 21.
12. Ad populum Antiochenum MG 59—260.
13. De incendio divini omoris. Opera, pag. 740.
14. Quadr. de Evang... art. 4, cap. 1.
15. Hyacinthus Choquet, Vitae... pag. 144—200.
16. Int. à la vie dévote, partie 2, ch. 21.
17. De ecclesiast, hier. cap. 3. MG 3—423.
18. Sermones aestivales. In die s. Paschae, sermo 2, fol. 7.
19. Decr. de SS. Euch. Sacr., cap. 2.
20. Sum. Th., III, qu 79, art 4, c.
21. De sacro Altaris mysterio libri sex, lib. 4, cap. 44. ML 217—855.
22. B. Raymundus Cap., Vita, pars. 2, cap. 6.
23. Hansen, Vita, cap. 22.
24. Carolus IV. imperator, Vita.
25. MG 49—345. MG 59—260, 261.

26. In Cantica Canticorum, hom. 4. MG 44—846.
27. Collectorium super Magnificat, tract. 9, part. 3.
28. De profect, relig., lib. 2, cap. 77.
29. Vid. pozn. 16.
30. Libro della spiritual grazia, delle rivelezioni e visioni della B. Metilde, vergine, raccolto dal. R. P. F. Gio. Lanspergio, monaco della Cetosa. Venezia. 1710.

HLAVA TRETIA.

1. Conciones, tom. 1: in Dom. I. Adventus, concio 5, n. 13.
2. Libro de la Vida, cap. 25. Obras, I, Burgos 1915.
3. De triplici via, cap. 2, § 2, n. 3.
4. Sermo 73, De Ascensione Domini primus.
5. Lettere spirituali, parte 2, lettera 2.

HLAVA ŠTVRTÁ.

1. S. Bern., In Cantica, ML 183—1183.
2. Traité de l'amour de Dieu, liv. 7, ch. 8.
3. Op. cit. liv. 12, ch. 13.
4. In Dominicam XVII post Pent., concio 3, n. 7.
5. Porov. In. Cantica, sermo 61, n. 4 ML 183—1072.
6. Vie de P. Jean Rigoleu, Lyon, 1739, pag. 62.
7. Op. cit. sermo 71, n. 8. ML 183—1125.
8. Sum. Th., I-II, qu 62.
9. De mor. Eccl.... lib. 1, cap. 22 ML 32—1328.
10. De bono viduitatis liber, cap. 21, n. 26. ML 40—448.
11. In Genesim, hom. 55. MG 54—482.
12. Intr. à la vie dévote, 1 partie, ch. 1.
13. Libro de la Vida, cap. 40. Obras, I, Burgos.

HLAVA PIATA.

1. Sermo 52. ML39—1845.
2. Sermo 252. ML 38—1175. De civ. Dei, lib. 1, cap. 8. ML 41—21.
3. Mercedes de Dios, XXXVI, Obras, II, 64.
4. Conceptos del amor de Dios, cap. 6. Obras, V.
5. Declaración de la Hermana Teresa de Jesus, en el segundo Proceso de Avila. 1610. Obras, II.
6. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 22.

7. Bart. de Pisis, De conformitate vitae B. Francisci ad vitam Domini..., lib. 1 fruct. 5, pars 2.
8. In Epist. ad Philip., hom. 4 MG 62—208.
9. Gallizia, Vita, lib. 6, cap. 2: Massime e detti spirituali. Massime per gli ecclesiactici, n. 5.
10. ML 76—1263.
11. Mercedes de Dios, XXXVI, Obras, III.
12. Gamino de perfección, cap. 18. Obras, III.
13. Libro de la Vida, cap. 30.
14. Acta Sanctorum Bollandiana, Vita B. Baptistae de Varanis, cap. 7.
15. Epistolario, Carta CDIII, a la Ha Leonor de la Misericordia, enero die 1582. Obras. IX, 155.
16. Acta Sanctorum Bollandiana, cap. 2, n. 23.
17. Waddingus, Annales Minorum anno 1227, n. 8.
18. Vinc. Talenti, Vita, lib. 6, cap. 2, pag. 481.
19. Fioretti di S. Francesco, Delle sacrosante Istimate di S. Francesco, Cons. 1.
20. Bacci, Vita, lib. 2, cap. 20, n. 20.
21. Concenptos del amor de Dios, cap. 2, Obras, IV, 235.
22. Oeuvres, tom. 14
23. Longaro degli Oddi, Vita.
24. Galluzzi, Vita del P. Paolo..., lib. 4, cap. 2.
25. Libro de la Vida, cap. 10, Obras, I, 70.
26. Bartoli, Vita, lib. 4, cap. 37.
27. Legatus divinae pietatis, lib. 4, cap. 15.
28. Pacichelli, Vita... parte 3, pag. 495.
29. Lettere spirituali, parte 1, lettera 41, p. 208.
30. Vita et Opuscula, lib. 2, pars 3, cap. 4.
31. Puccini, Vita, parte 1, cap. 47.
32. Marabotto, Vita, cap. 29.
33. Camus, Esprit de S. François de Sales, partie 18, ch. 4.
34. Camino de perfección, cap. 36. Obras, III, 175.
35. Puccini, op. cit. cap. 83.
36. Campora, Vita, lib. 2, cap. 12.
37. MG 60—474.

HLAVA ŠIESTA.

1. Oeuvres, XVIII, 417.
2. Oeuvres, XVII, 305, 306.
3. Oeuvres, XII, 260.
4. Vie et Oeuvres de la Sainte, III, 167.

5. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 12.
6. Vie et Oeuvres de la Sainte, III, 130.
7. Introduction à la vie dévote, partie 3, ch. 8.
8. Camus, op. cit. partie 5, ch. 10.
9. Abelly, op. cit. liv. 3, ch. 24, section 1.
10. Vie et Oeuvres de la Sainte, I, 466.
11. Intr. à la vie dév., partie 3, ch. 8.
12. Surius, Vita s. Ioannis.
13. Oeuvres, XXI, 176.
14. Camus, op. cit. partie 3, ch. 11 et 21.
15. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 12.
16. Acami, dell' Oratorio di Roma, Vita, lib. 1, yap. 11.
17. De adventu Domini, sermo 4, n. 5 ML 183—49.
18. Petrucci Pier Matteo, Poesie sacre, morali e spirituali, 143.
19. Oeuvres, XVII, 150, 151.
20. Libro de la Vida, cap. 30.
21. S. Luigi Gonzaga: Vita (Cepari), parte 7, cap. 8.
22. S. Caterina da Genova, Vita, cap. 16.

HLAVA SIEDMA.

1. Moralia in Job, lib. 10, cap. 6.
2. ML 61—360.
3. Puccini, op. cit. parte 1, cap. 58.
4. B. Giovanni Avila, Letter spirituali, parte 1, lettera 30.
5. MG 47—420.
6. Las Fundaciones, cap. 5, Obras, V, 40, 41.
7. Francesco di S. Maria, Riforma dei Scalzi di N. S. del Carmine, tom. 1, lib. 1, cap. 19.
8. Puccini, Vita, cap. 107.
9. Saint-Jure, De la connaissance et de l'amour du Fils de Dieu Notre-Seigneur Jesus-Christ, liv. 3, ch. 15. sect. 3.
10. Ven. P. Lod. da Ponte, Vita, cap. 2, § 1.

HLAVA ÔSMA.

1. Moralia in Job, lib. 10, cap. 6, n. 10.
2. Oeuvres, XIII, Annecy, 1904.
3. Oeuvres, XVIII, Annecy, 1912.
4. Sessio, Decr. de SS. Ech., cap. 2.
5. Camino de perfección, cap. 41, Obras, III, 198.

6. Moradas quintas, cap. 3, Obras, IV, 87, 88.
7. Las Fundaciones, cap. 29, Obras, V.
8. ML 77—119.
9. Patrignani, Menologio di pie memorie d'álcuni Religiosi d. C. d. G.
10. Opuscula B. P. Francisci, p. 44, collect. 6.
11. De disc. et perf., cap. 6, p. 90, col 1 et 2.
12. ML 33—1118.
13. Camino de perfección, cap. 12. Obras, III.
14. Vida, cap. 13. Obras, I, pag. 39, 350, 361; Camino de perf., cap. 34, Obras, III.
15. In Epist. ad Rom., cap. 8, lectio 6.
16. Puccini, Vita, Giorno 2, p. 46, 47,
17. Intr. à la vie dév., partie 3, ch. 37.
18. Las Fundaciones, cap. 28. Obras, V, 252.
19. Libro de la Vida, cap. 39, 351.
20. Libro de la Vida, cap. 4, Obras, I.
21. Oeuvres, XXI.
22. Intr. à la vie dévote, lib. 12, ch. 8.
23. Magenis, Vita, lib. 1, cap. 8.
24. De discipl. cap. 6 et 24.
25. Giussiano, Vita, lib. 8, cap. 16.
26. Libro de la Vida, cap. 11. Obras, p. 76.
27. Viď poznámku 2. v hlave druhej.
28. Tract. consol. Opera, tom. 3, col. 451.
29. ML 182—730.
30. Turano, Vita... lib. 2, cap. 8.
31. De vitis Patrum, lib. 8, cap. 98.
32. Grassetti, Vita, lib. 3, cap. 2.
33. Libro de la Vida, cap. 19. Obras, I, 139.
34. Cepari, Vita, lib. 2, cap. 7.
35. Sabbatini, Vita... lib. 4, cap. 1, 290.
36. Libro de la Vida, cap. 19. Obras, I, 139.
37. Libro de la Vida, cap. 34, Obras, I, 290.
38. Lettere, lettera 8, Annotazione 10.
39. Oeuvres, V, 346.
40. Decr. de SS. Euch., cap. 2.
41. ML 183—272.
42. Sum. Th., III, q. 79, art. 6, c.
43. MG 59—261.
44. Trattati del SS. Sacr. dell' Euchristia, Trattato 27.
45. Viď hlavu 20.
46. Dist. 2. q. 13, art 1, fol 2.

47. Puccini, Vita, parte 1, cap. 65.
48. Camino de perfección, cap. 34. Obras, III, 164.
49. De sacramentis, lib. 4, cap. 6, n. 28 ML 16—446.
50. Collectorium super Magnificat, tract. 9, partitio 3.
51. Decr. de SS. Euch., cap. 8.
52. Religiosa Historia, cap. 16. MG 84—1418.
53. Enarratio in Ps. 65, n. 24. ML 36—801.
54. In Matth. hom. 55, n. 5. MG 58—538.
55. De dono perseverantiae, cap. 16. ML 45—1017.
56. De iustific. cap. 13.
57. Op. cit. lib. 6, c. 10. ML 45—999.
58. Puccini, Vita, parte 3, p. 126.
59. Confes., lib. 5, cap. 9, n. 17. ML 32—714.
60. Sum. Th., II-II, q. 178, art 2, ad 1.
61. Sermo de aquaeductu, n. 8. ML 183—442.

HLAVA DEVIATA.

1. ML 73—662.
2. Bevegnas, De vita et miraculis . . . cap. 4, n. 9.
3. Camino de perfeccion, cap. 18.
4. Luigi Munos, Vita, lib. 3, cap. 23, p. 403.
5. Enrico Suso, sermo 4.
6. Puccini, Vita, parte 2, cap. 12.
7. Marcosa S. Franc., Vita, lib. 3, cap. 1, n. 10.
9. Imit. Christi, lib. 3, cap. 46.
8. Oeuvres, XXI.
10. In Acta Apost. hom. 6, n. 4. MG 60—62.
11. Op. cit. lib. 3, cap. 49.
12. Vie et Oeuvres, II, 284.
13. ML 183—988.
14. MG 58-a 639 ad 642-In Matth. hom. 68.
15. Bacci, Vita, lib. 2, cap. 17, n. 22.
16. Camino de perfección, cap. 15.

HLAVA DESIATA.

1. Commentarius in Matth., cap. 3, n. 5. ML 9—930.
2. Waddingus, Annales Minorum, n. 16 n.
3. Camino de perfección, cap. 36.
4. S. Bonaventura, Legenda S. Franc., cap. 6, n. 1.
5. ML 43—352.
6. Op. cit. cap. 16.
7. Camus, op. cit. partie 12, ch. 3.

8. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 13, sect. 2.
9. Puccini, op. cit. parte 4, cap. 31.
10. Op. cit., cap.

HLAVA JEDENÁSTA.

1. Bacci, Vita, lib. 2, cap. 15.
2. Avisos, 36, Obras, VI, 51.
3. Libro de la Vida, cap. 40.
4. Libro de la Vida, cap. 34.
5. Epistola 22 ML 22—411.
6. Oeuvres, XXI.
7. Salita del Monte Carmelo, lib. 1, cap. 11.
8. Carta 421.
9. Cassianus, De coenobiorum inst. ML 49, col 154—163.
10. Legatus divinae pietatis, lib. 4, cap. 26.
11. Camino de perf., cap. 28, Obras, III, 130.
12. Imitatio Christi, lib. 3, cap. 37.
13. Libro de la Vida, cap. 24.
14. Pontificale Romanum, de benedict. et consecr. Virginum.
15. Camus, op. cit. partie 3, ch. 27.
16. Petrus Blesensis, Sermo 46 ML 207—699.
17. Oeuvres, XXI.
18. Conceptos del amor de Dios, cap. 6. Obras, IV.
19. MG 31—925.
20. Opera, tom. 1, p. 20.
21. Imit. Christi, lib. 3, cap. 34.
22. Giussano, Vita, lib. 8, cap. 11.
23. Patrignani, Menologio.
24. Sum. Th. II-II, q. 189 art. 6 c.
25. 2. 2. q. 189 a. 10.
26. ML 182—254.
27. Theologia dogmatica et moralis de sacramento Ordinis, pars 3, cap. 1.
28. Opusc. 17, cap. 10.
29. Sessio 23, Decr. de reform. cap. 13.
30. Decr. de reform. cap. 11.
31. 2. 2. q. 184, a. 8, c.
32. III, suppl. q 35. a. 1 ad 3.
33. ML 181—1565.
34. Abelly, Sacerdos christianus, pars 1, cap. 4.
35. Soto, In IV Sentent., dist. 25, q. 1 a. 4.

36. Bartoli, Vita s. Ignatti, lib. 4, § 12.
37. Opera, tom. 1, pag. 16, col 2.
38. ML 183—289.
39. ML 182—1128.
40. ML 183—611.
41. Puccini, Vita, parte 3, p. 17.
42. Moradas quintas, Obras, IV, cap. 1, p. 70.

HLAVA DVANÁSTA.

1. Alvarez, Vita, cap. 40, § 1.
2. S. Teresa, Relation II: Obras, II.
3. Gregorius PP. XV. Bulla Canonizationis n. 1392.
4. Vie et Oeuvres de la Sainte, III, 185.
5. Introduct. à la vie dévote, partie 3, ch. 8.
6. Vie et Oeuvres, III, 185, 186.
7. In Genesim, hom. 58 n. 5. MG 54—512.
8. Oeuvres, XXI, Annecy, 1923, Lettre 2090, c, à la mére de Chantal.
9. De consideratione, ML 182—755.
10. Oeuvres, XIV.
11. Camus, op. cit. part. 16, ch. 19.
12. Oeuvres, XII, Annecy, 1902.

HLAVA TRINÁSTA.

1. Henricus Suso, De veritate dialogus, cap. 16.
2. In Epist. Ioannis ad Parthos, tract. 7, cap. 4, n. 8. ML 35—2033.
3. Las Fundaciones, cap. 5, Obras, V.
4. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 5.
5. Libro de la Vida, cap. 30.
6. Las Fundaciones, cap. 5. Obras, V, p. 42, 43, 44.
7. Moradas quintas, cap. 3. Obras, IV, p. 86.
8. Doctrina VII, n. 4 et 6. MG 88—1702.
9. Vie et Oeuvres, II, Entretiens 69 et 73.
10. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 21.
11. Las Fundaciones cap. 5, p. 40.
12. Sermo 2.
13. Oeuvres, VI, Annecy, 1895.
14. Imit. Christi, lib. 3, cap. 5, n. 32.
15. Lodovico da Ponte, Vita, cap. 50, § 1.
16. Libro de la Vida, cap. 10.
17. Lettere spirituali, parte 1, lettera 41.

18. Puccini, Vita, parte 1, cap. 59.
19. Oeuvres, XIII.
20. Camino de perfección, cap. 32.
21. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 14.
22. Oeuvres, VI, Annecy, 1895.
23. Oeuvres, XVII, 359.
24. Las Fundaciones, cap. 8. Obras, V.
25. Exercitium perfectionis, pars 3, tr. 5, cap. 10, n. 5.
26. Puccini, Vita, cap. 125.
27. Revelationes S. Birgittae, lib. 4, cap. 26.
28. Iuvencius, Historia Societatis Iesu, pars 5, lib. 24, § 46.
29. Puccini, Vita, § 3, n. 21.
30. Bacci, Vita, cap. 20, n. 23.
31. Bacci, Vita.
32. Intr. à la vie dévote, partie 1, ch. 4.
33. Tratt. delle spine, t. 3, coll. 4, § 2, n. 8.
34. Oeuvres, VI; Gallizia, Vita, lib. 6, § 21.

HLAVA ŠTRNÁSTA.

1. Ven. Ludovico da Ponte, Vita, cap. 3, § 2
2. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 23.
3. Camus, op. cit. partie 5, ch. 9.
4. Camino de perf., cap. 11. Obras, p. 56.
5. Patrignani, Menologio.
6. Legenda S. Francisci, cap. 14, n. 2.
7. Lettera 48 p. 234 (Lettere spirituali).
8. Traité de l'amour de Dieu, liv. 9, ch. 2
9. Mercedes de Dios, XXXVI. Obras, II, p. 64.
10. Camino de perfección, cap. 15.
11. Boverio, Annali dei FF. MM. Cappuccini.
12. Surrius, De probatis sanctorum historiis.
13. Lod. da Ponte, Vita, cap. 18, § 1.
14. Surius, die 8 Iulii.
15. Basilius Magnus, MG 31—499.
16. In Cantica ML 183—1074.
17. Cepari, Vita, parte 2, cap. 25.
18. Rodericius, Exercitium perfectionis, pars 1, tract. 8, cap. 20, n. 8.
19. ML 40—865.
20. ML 38—521.
21. Opera, tom. 1, p. 20.
22. Las Fundaciones, cap. 14.

23 De profectu Relig., lib. 2, cap. 44.
24. Scala Paradisi, Gradus 17.
25. De disciplina et perf. monast. convers., cap. 2.
26. In Cantica, ML 183—876.
27. Vita et opuscula, lib. 2, pars 2.
28. Acta Sanctorum Bolland., die 26 apr.
29. ML 182—235.
30. ML 183—49.
31. Oeuvres XXI, 177.
32. Guarnieri, Vita, lib. 2, cap. 9.
33. Giovanni de Palma, Vita, lib. 3, cap. 15.
34. Puccini, Vita, parte 4, cap. 30.
35. Federico di S. Antonio, Vita, lib. 3, cap. 18.
36. Cepari, Vita, parte 2, cap. 23.
37. Silos, Historiarum Cleric. Regul pars altera, lib. 4.
38. Vita, cap. 22.
39. Bacci, Vita, lib. 1, cap. 18.
40. Marco di S. Francesco, iVta . . ., lib. 3, cap. 5.
41. Camino de perfección, cap. 13.
42. Acta Sanct. Bollard., die 29 aprilis.
43. Waddingus, Annales, n. 5.

HLAVA ŠESTNÁSTA.

1. 2. 2. q. 40, a. 7.
2. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 3, sect. 1.
3. Iz 40, 31.
4. Sun. Th. I-II, q. 65, a. 5, c.
5. Traité de l'amour de Dieu, liv. 10, ch. 10.
6. In III. Sent., dist. 29, q. 1, a. 4, Sed contra.
7. III. Sent., dist. 26, A.
8. De divinis nominibus MG 3—710.
9. De Trinitate ML 42—960.
10. Quaestiones disputatae de veritate, q. 23.
11. 2. 2., q. 44, art. 6, c.
12. Fioretti de S. Francisci.
13. 2. 2., q. 24, art. 9, c.
14. De Purgatorio.

HLAVA SEDEMNÁSTA.

1. ML 183—179.
2. ML 32—761.
3. Lud. Gotti, Theol. Schol., t. 2, tr. 6. q. 2. § 3. n. 30.
4. Introduction à la vie dévote.

5. ML 73—761.
6. Bacci, Vita, lib. 2, cap. 13, n. 16.
7. Las Fundaciones, cap. 4. Obras, V, p. 32.
8. Vie et Oeuvres de Sainte, t. 1.
9. ML 183—442.
10. ML 183—100.
11. Introduction à la vie dévote, partie 4, ch. 13.
12. Abelly, Vie, liv. 3, ch. 24.
13. Marco di S. Francesco, Vita, lib. 2, cap. 4.
14. Traité de l'amour de Dieu, liv. 9, ch. 2.
15. Notte oscura del senso, cap. 6.
16. Libro de la Vida, cap. 30.
17. Lettera 13.
18. Libro de la Vida, cap. 11.
19. Oeuvres, XXI.
20. Exclamaciones del alma a Dios, XVII, Obras, IV, p. 292.
21. Mémoires de la Mére de Chaugy, partie 3, ch. 27.
22. Oeuvres, XVI.
23. In Dedicatione Ecclesiae, Hymnus in Vesperis.

OBSAH:

Strana

Úvod 3

Hlava prvá:

Ako si Ježiš Kristus zaslúži, aby sme Ho milovali, a to pre lásku, ktorú nám osvedčil vo svojom utrpení 5

Hlava druhá:

Ako si Ježiš Kristus zaslúži, aby sme Ho milovali, a to pre lásku, ktorú osvedčil v ustanovení najsv. Sviatosti Oltárnej . . . 17

Hlava tretia:

Láska, ktorú nám Ježiš Kristus osvedčil za svojho pozemského života, má v nás vzbudiť neohraničenú dôveru 26

Hlava štvrtá:

Ako veľmi sme povinní milovať Ježiša Krista 34

Hlava piata: Láska je trpezlivá.

Duše, ktoré milujú Ježiša Krista, milujú utrpenie 42

Hlava šiesta: Láska je dobrá.

Kto miluje Ježiša Krista, miluje vľúdnosť 53

Hlava siedma: Láska nezávidí.

Kto miluje Ježiša Krista, nezávidí mocným tohto sveta, ale závidí tým, ktorí viac Ježiša milujú 60

Strana

Hlava ôsma: Láska sa márnivo nevypína.

Kto miluje Ježiša Krista, nenávidí vlažnosť a miluje dokonalosť 67
Prostriedky, ktorými sa zbavujeme vlažnosti a nadobúdame horlivosti 71
I. Túžba po dokonalosti 71
II. Odvaha 73
III. Rozjímanie 77
IV. Časté sv. prijímanie 82
V. Modlitba 86

Hlava deviata: Láska sa nenadúva.

Kto miluje Ježiša Krista, nie je pyšný pre svoje dobré vlastnosti. Naopak, ponižuje sa a je rád, že ho aj druhí ponižujú 92

Hlava desiata: Láska nie je dotieravá.

Kto miluje Ježiša Krista, žiada si len svojho Miláčka 100

Hlava jedenásta: Láska nie je sebecká.

Kto miluje Ježiša Krista, snaží sa odpútať od každého stvorenia 105
Prekážky spojenia s Bohom 112
a) Nezriadená láska k rodičom 112
O povolaní do stavu kňazského a rehoľného 112
b) Túžba po svetskej cti 119
c) sebaláska 119
Príčiny nepokoja 120

Strana

Hlava dvanásta: Láska sa nerozčuľuje.

Kto miluje Ježiša Krista, **nehnevá sa** na svojho bližného 124

Hlava trinásta: Láska nesmýšľa zle.

Neraduje sa z neprávosti, ale raduje sa s pravdou 132
Kto miluje Ježiša Krista, chce iba to, čo chce Ježiš 132
O sjednotenosti s vôľou Božou 132
O poslušnosti 140

Hlava štrnásta: Láska vie všetko zniesť.

Kto miluje Ježiša Krista, **znáša všetko** pre Ježiša, ale zvlášť choroby, chudobu a opovrhnutie 147
O chorobe 147
O smrti 152
O chudobe 153
O potupe 157

Hlava pätnásta: Láska všetko verí.

Kto miluje Ježiša Krista, verí všetkým Jeho slovám 161

Hlava šestnásta: Láska všetko dúfa.

Kto miluje Ježiša Krista, od Ježiša Krista všetko dúfa 166

Hlava sedemnásta: Láska všetko pretrpí.

Kto miluje Ježiša Krista láskou silnou, miluje Ho i prostred pokušení a bezútešnosti 176
O pokušeniach 176

Strana
O opustenostiach 186
Opustenosť utrpenie najtrpkejšie 191
Súhrn čností, objasňovaných v diele Cesta lásky 199
Poznámky o prameňoch jednotlivých hláv 207

Nihil obstat: P. Frant. Lesák, C. Ss. R.
Cenzor čís. 8117/1948.

Imprimi potest: Bratislava, 12. VIII. 1948. Pl. R. P. Jozef Chochula. C. Ss. R., Superior Vice-Provincialis.

Imprimatur: Trnava, 13. VIII. 1948. Msgr. Dr. Ambróz Lazík, apoštolský administrátor.

Sv. Alfonz Mária Liguori C. Ss. R.: Cesta lásky (návod dušiam, ako milovať Ježiša Krista).

Preložil P. Ľudovít Michalovič.
C. Ss. R.

Vytlačila kníhtlačiareň Ľudotypia roku 1948. Vydalo Vydavateľstvo „Životom", Bratislava, Puškinova ul. č. 4.